T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR

ANA BİLİM DALI

KÜRESEL MEDYANIN SOSYAL HAREKETLERDEROLÜ:NEW YORK TİMES GAZETESİ'NDE TURUNCU DEVRİMİN TEMSİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Harun KÜÇÜK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

İSTANBUL - 2017

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR
ANA BİLİM DALI

KÜRESEL MEDYANIN SOSYAL HAREKETLERDEROLÜ:NEW YORK TİMES GAZETESİ'NDE TURUNCU DEVRİMİN TEMSİLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Harun KÜÇÜK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

İSTANBUL - 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Küresel Medyanın Sosyal Hareketlerde Rolü: New York Times Gazetesi'nde Turuncu Devrimin Temsili" başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıklarını her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21.12.2016

Harun KÜÇÜK

ONAY

Tezimin / raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐Tezimin ....yıl süreyle açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Harun KÜÇÜK

İÇİNDEKİLER

ÖZET

KÜRESEL MEDYANIN SOSYAL HAREKETLERDEROLÜ:NEW YORK TİMES GAZETESİ'NDE TURUNCU DEVRİMİN TEMSİLİ

Harun KÜÇÜK

Yüksek Lisans Tezi, Medya Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

2017

İletişim teknolojilerinin matbaa ile başlayan günümüzde de bilgisayar ve internet ile devam eden tarihsel serüvenine bakıldığında bu araçların icat edildikleri dönemi ve dönemin toplumsal yapısını etkiledikleri görülmektedir. Günümüzde de iletişim araçları bilgisayar ve internet kullanımının artması ile yayınlarını daha büyük kitlelere ve daha uzak coğrafyalara ulaştırır duruma gelmişler, bireyin ve toplumların yaşamını etkileme anlamında önemli bir güce dönüşmüşlerdir. Kitle iletişim araçlarının bireyi ve toplumu etkiler hale gelmesi ile birlikte yapılan yayınlar ve üretilen içerikler, uzak coğrafyalara iletilmeye başlamış, basın yayın kuruluşları da uluslar arası olaylara müdahil olup haber içeriklerini de kendi görüşlerine göre oluşturmuşlardır. Dünyanın ve ABD'nin önde gelen gazetelerinden New York Times Gazetesi'de yakın dönemde Ukrayna'da meydana gelen "Turuncu Devrim"e yakından ilgili göstermiş, bu ilgi sonucunda yaşanan olaylar ile ilgili yaptığı haberleri okuyucuya sunmuştur. New York Times Gazetesi'nin ürettiği içerikler Ukrayna'da yaşanan olayları bir Doğu – Batı savaşımı olarak yorumlanmıştır. Seçimlerde yapılan usulsüzlükler, dolaylı yoldan Rusya'ya bağlanmış, Ukrayna'da yaşanan olayları da Rusya ve Batı'nın bir mücadelesi olarak haberleştirmiştir. New York Times'da yayınlanan haberlerde Batı yanlısı liberal aday Yuşçenko'yu olumlayan içerikler üretmiş, Ukraynalı muhaliflerin gösterilerini ise haber metinlerinde barışçıl eylemler olarak nitelendirilmiştir. Rus yanlısı olarak nitelendirdiği diğer aday olan Yanukoviç ise haberlerde

olumsuz bir figür olarak tasvir edilmiştir. Sonuçta çok uluslu şirketlerin küresel medya yapıları yardımıyla ülkelerin siyasi yapısını etkilemek istedikleri ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Neoliberalizm, Küresel Medya, Sosyal Hareketler, New York Times, Turuncu Devrim.

ABSTRACT

THE ROLE IN GLOBAL MEDIA'S SOCIAL MOVEMENTS: REPRESENTING ORANGE REVOLUTION TO THE NEW YORK TIMES NEWSPAPER

Harun KÜÇÜK

Master Thesis, Media Cultural Studies

Advisor: Assoc. Dr. Hüseyin ÇELİK

2017

When the communication technologies started with the printing press and the historical adventure which is continuing with the computer and the internet, it is seen that these tools influence the period and the social structure of the era in which they were invented. Today, with the increase in the use of computers and internet, communication tools have been able to transmit their broadcasts to larger masses and farther geographies, and they have become an important source of influence in influencing the lives of individuals and societies. As mass media become influenced by individuals and society, publications and produced contents have started to be transmitted to distant geographies. Press organizations have also been involved in international events and have created news contents according to their opinions. The New York Times, one of the leading newspapers in the world and the United States, has recently shown interest in the "Orange Revolution" that took place in Ukraine in the near future, and it has provided the reader with news of events that happened as a result of this interest. Content produced by the New York Times Newspaper interpreted events in Ukraine as an East-West struggle. The irregularities in the elections were indirectly connected to Russia, and the events in Ukraine were also reported as a struggle between Russia and the West. In the New York Times, pro-Western liberal candidate Yushchenko has produced content that affirms that Yushchenko, while Ukrainian dissidents are described as peaceful acts in news texts. Yanukovych, the other candidate he

described as pro-Russian, was depicted as a negative figure in the news. As a result, multinational corporations appear to want to influence the political structure of countries with the help of global media structures.

Key Words: Neoliberalism, Global Media, Social Movements, New York Times, Orange Revolution

ÖNSÖZ

Kitle iletişim araçlarının gün geçtikçe insan ve toplum yaşamında giderek artan etkisi günümüzde medyanın önemli bir konuma gelmesine neden olmuştur. Tekelleşme ile birlikte basın yayın kuruluşlarının da dev holdinglerin birer parçası haline gelmesi kaçınılmaz olmuş, küreselleşmenin bir getirisi olarak çokuluslu şirketler sahip oldukları basın yayın kuruluşları ile de uluslar arası olaylara müdahil olmaya başlamışlardır. Bu araştırmada da Ukrayna'da yaşanan "Turuncu Devrim"in ABD'nin en büyük gazetelerinden olan New York Times Gazetesi'nde nasıl temsil edildiğini ortaya çıkarmıştır.

Bu tez çalışmamda, tezin planlanmasında, ilerlemesinde, bulguların ortaya çıkarılmasında ilgi ve alakasını esirgemeyen, bilgi ve mesleki tecrübelerinden yararlandığım, öneri ve bilgilendirmeleri ile tezimi akademik kıstaslar doğrultusunda oluşturmamı sağlayan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İSTANBUL - 2016 **Harun KÜÇÜK**

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

GİRİŞ

Dünya üzerinde insan yaşamının başladığı ilk günden itibaren insanla birbirleri ile iletişime geçme ihtiyacı hissetmişlerdir. İnsanoğlunun iletişim kurma, karşısındakini tanıma ihtiyacı insanlık tarihi boyunca büyük gelişmelere neden olmuş, insanoğlu iletişim alanındaki gelişmelerle kendi tarihinde yeni bir sayfa açmıştır. İletişim alanındaki gelişmeler toplumun ve bireyin yaşamında büyük değişimlere sebep olmuş, toplumları etkiler bir hale bürünmüştür. Toplumları etkileyen, insan yaşamını şekillendiren bu özelliğinden dolayı iletişim tarihi insanlık tarihi ile doğrudan ilişkilidir. İletişim teknolojilerinin tarihsel arka planına bakıldığında, insanlık tarihinin bu teknolojilerin gelişmesinden önemli ölçüde etkilendiği görülmektedir. Bu sebepten ötürü iletişim tarihi insanlık tarihinin pek çok alanıyla yakından ilgilidir. İletişim teknolojilerinin insanlık tarihi için bu kadar önemli olmasının en önemli sebeplerinden biri şüphesiz Johannes Gutenberg tarafından icat edilen matbaanın bilginin seri üretimine olanak vermesidir. Matbaanın icadıyla birlikte bilgi bir bakıma serbest dolaşım hakkı elde etmiş, gazetecilik mesleğinin de tohumları atılmıştır. On beşinci yüzyıldan itibaren özellikle matbaanın icadının bir getirisi olarak kitaplar, yazılı metinler eskiye göre insanlara daha kolay ulaşmaya başlamıştır. Haber verme, haber alma, bilginin paylaşımı ve propaganda gibi kavramlar önem kazanarak toplumu etkiler hale gelmiştir. İletişim araçlarının önem kazanması ve toplumları etkiler yönünün ortaya çıkmasıyla birlikte yeni iletişim araçları bulunmaya başlamış, özellikle İngiltere'de yaşanan sanayi devrimi ve ticaret alanında gelişmelerle birlikte iletişim alanında birçok buluşa imza atılmıştır. Elektriğin icadı ve kullanım sahasının artması iletişim teknolojilerinin de gelişmesine neden olmuş, telgrafın, fotoğrafın, radyonun, telefonun ve televizyonun da gelişimine katkı sağlamıştır. İletişim teknolojilerinin matbaa ile başlayan günümüzde de bilgisayar ve internet ile devam eden tarihsel serüvenine baktığımızda bu araçların icat edildikleri dönemi ve dönemin toplumsal yapısını etkiledikleri görülebilir. Günümüzde de iletişim araçlarının amiral gemisi konumunda olan gazete ve televizyonlar da, bilgisayar ve internet kullanımının artması ile yayınlarını daha büyük kitlelere ulaştırır duruma gelmişler, bireyin yaşamını etkileme anlamında önemli bir güce dönüşmüşlerdir.

Küreselleşme olarak adlandırılan süreçle birlikte medya sektörü de büyük bir dönüşüm yaşamıştır. Seksenli yıllarda medya sektörü uluslararası anlamda önemli bir konuma yükselmiş, çok uluslu şirketler uluslararası arenada medya sektörüne büyük yatırımlar yapmışlardır. Yapılan bu yatırımlar ve yaşanan tekelleşmeler ile birlikte yeni bir medya düzeni ortaya çıkmış, medya sektöründe faaliyet gösteren gruplar çok uluslu şirketlerin bir parçası olmuşlardır. Böylelikle toplumun ve bireyin haber almak için kullandığı kitle iletişim araçları yaşanan tekelleşmeler ile birlikte çok uluslu holdinglerin denetimine girmiştir. Bunun bir sonucu olarak modern insan dünyayı kitle iletişim araçlarını elinde bulunduran çok uluslu şirketler ile tanımaya başlamıştır. Küreselleşme ile birlikte seksenli yıllarda ABD ve İngiltere'nin başını çektiği neoliberal politikalar ile birlikte çok uluslu şirketlerde bir atılım gerçekleştirmişler, ellerinde bulundurdukları kitle iletişim araçları ile birlikte uluslararası anlamda faaliyet göstermeye başlamışlardır. Uluslar arası bir işlerlik kazanan basın yayın kuruluşları bulundukları ülkeler dışında yaşanan sosyal olaylara özel bir önem atfetmişler, bu olayları kendi pencerelerinden yorumlayıp okuyucularına sunmuşlardır.

Günümüzde yaşanan ve 'Turuncu', 'Gül', 'Lale', 'Sedir', 'Yasemin', 'Lotus' gibi adlarla anılan toplumsal hareketler Batı merkezli basın yayın kuruluşlarınca yakından izlenmişlerdir. Bu olaylardan biri olan Ukrayna'da yaşanan "Turuncu Devrim" de New York Times Gazetesi tarafından yakından izlenen olaylardan olmuştur. New York Times Gazetesi yaptığı haberler ile Ukrayna Muhalefetinden yana bir tavır takınmış, bu tavrını da haber metinlerinde belli etmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu tezin amacı, çok uluslu sermayenin neoliberal politikalarla medyayı nasıl kullandığı tekelleşme ile birlikte medya dışı alanlardan gelen aktörlerin basın yayın kuruluşlarını nasıl kendi bünyelerine kattıklarını ortaya koymaktadır. Medya kuruluşlarının dev holdinglerin bir parçası haline gelmesi ile birlikte ürettikleri içeriklerin nasıl değiştiği, yeniden nasıl yorumlandığına çalışmada yer verilmiştir. Çalışmada 2004 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanlı

Seçimleri'nde yaşanan olayların New York merkezli on altı bölgesel gazete yayınlayan, televizyon ve radyo istasyonlarına sahip olan New York Times Company'ye ait olan New York Times Gazetesinde Ukrayna'da yaşanan ve gazetenin de "Turuncu Devrim" olarak okuyucuları ile paylaştığı olayların gazetede yer alan haberlerde nasıl temsil edildiği amaçlanmaktadır. Bu bağlamdan hareket ederek liberalizm, neoliberalizm, sosyal hareketler tarihsel bir sıralama içerisinde incelip Ukrayna'da yaşanan olayların New York Times Gazetesi'ne nasıl yansıdığı araştırılmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırmada kitle iletişim araçlarının tarihsel gelişimi incelenirken, bu tarihsel gelişim süreci ile birlikte kitle iletişim araçlarının dönüşümüne ve bu dönüşüm ile birlikte toplumları etkiler yönüne ve gündem oluşturma özelliğine değinilmektedir. Bu bağlamda Ukrayna Cumhurbaşkanlı Seçimleri'nde yaşanan olayların New York Times Gazetesi'nde nasıl temsil edildiği araştırılmıştır. Araştırma yakın dönemde yaşanan sosyal olaylardan olan "Turuncu Devrim"i incelemekte olup New York Times Gazetesi'nde nasıl temsil edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Çalışma bu bağlamda literatüre yapacağı katkı açısından önemli olup, bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da ışık tutacaktır.

SINIRLILIKLAR

-Araştırmada bulunan haberler 22 Kasım 2004 ile 23 Ocak 2005 tarihlerini kapsamaktadır.

-Araştırma New York Times Gazetesi'nin yaptığı haberler ile sınırlıdır.

-Araştırmanın konusu 2004 Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nin New York Times Gazetesi'nde nasıl temsil edildiğidir.

-Araştırmanın süresi yüksek lisans tez süresi ile sınırlıdır.

-Araştırma tez yazım süresince elde edilen verilere ve New York Times

Gazetesi'nin arşivlerinden elde edilen haberlere dayalıdır.

-Araştırma araştırmacının imkânları ve bilgi olanakları ile sınırlıdır.

ARAŞTIRMA SORUSU

Çağımızda kitle iletişim araçları tarihin hiç bir döneminde olmadığı kadar bireyle iç içe olmuş bir duruma gelmiştir. Soğuk savaşın ardından yükselen neoliberal politikalar ve bu politikaların sahibi şirketlerin medya alanında tekelleşmeye giderek kitle iletişim araçlarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları sonucu kitle iletişim araçları bir dönüşüm geçirmiş ve toplumları etkiler hale gelmiştir. Tekelleşen medya ile birlikte işletmeler kendi bünyelerinde birçok basın yayın organını bulundurmaya başlamıştır. Bünyesinde on altı gazete, radyo ve televizyon istasyonu bulunduran New York Times Gazetesi'de 2004 yılında Ukrayna'da yaşanan "Turuncu Devrim" olarak adlandırılan olaylarda ürettiği haberle ile Batı yanlısı aday Viktor Yuşçenko'dan yana bir tavır sergilemiştir. Araştırmada cevap aranılan soru basın yayın kuruluşlarının yaşanan sosyal olayları kendi pencerelerinden nasıl yorumladığıdır.

VARSAYIMLAR

- Neoliberal Sistem ile küresel medya arasında bir ilişki bulunmaktadır,
- Küresel medya neoliberal ekonomi politikaları ile ülkelerin siyasi yapısını biçimlendirmek istemektedirler.
- 2004 Yılı Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri, adaylar üzerinden Doğu ve Batı Bloğu arasında bir mücadeleye dönüştürülmüştür.
- New York Times'ın haber metinlerinde muhalif aday olumlanırken iktidardaki adaya olumsuz yaklaşılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın uygulama bölümünde dünya tarihindeki ve soğuk savaş sonrası dönemde Ukrayna'da yaşanan sosyal hareketler incelenmektedir. Çalışmada 2004 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri döneminde

yaşanan uluslar arası kamuoyunda "Turuncu Devrim" olarak lanse edilen sosyal hareketlerin New York Times Gazetesi'nde temsili niteliksel içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmada 22 Kasım 2004 gününden 23 Ocak 2005 gününe kadar gazetede yayınlanan Ukrayna ile ilgili yüz on iki haber incelenmiştir. Niteliksel içerik analizi yöntemine göre incelenen bu haberlere de çalışmanın bulgular kısmında yer verilmiştir.

Niteliksel içerik analizi tasarımında incelenen konunun ne olduğu ve neden inceleneceği; bunu gerekçelendirirken bu konuda ilgili incelemeler ve kuramsal açıklamalar iredelenip, konu gerekçelendirilir (Erdoğan, 2003:117). Gerekçelendirilen konudan yola çıkılarak araştırma soruları ile varsayımlar oluşturulur. Çalışmada bu bağlamdan yola çıkılarak 2004 yılında gerçekleşen Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ile "Turuncu Devrim" in New York Times Gazetesi'nde temsili incelenmiştir. Genel anlamda içerik analizi konu ve konunun neden incelendiği gibi konulara değinmektedir. Semantik içerik analizinde ise metinde açıkça sunulan bilgi ile ilgili temsiller incelenir ve yorumlanır (Erdoğan, 2003:118). Semantik içerik analizinde somut sorular belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu somut sorular ile söylenmek istenenin ne olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bunun için "ne söylediği" ile ilgili kategoriler oluşturulur. Bu kategoriler önceden oluşturulmuş kategoriler olacağı gibi, bu metinden çıkartılarak oluşturulan kategoriler olabilir (Erdoğan, 2003:118). Bu bağlamda çalışma içerisinde New York Times Gazetesi'nin yayınladığı haberler kategorize edilmiştir. Haberler sekiz grup olarak kategorize edilirken elde edilen bulgular çalışmanın bulgulan kısmında incelenmiştir.

1.BÖLÜM

1. NEOLİBERAL POLİTİKALAR VE ULUSLARARASI SERMAYE

1.1.Neoliberalizm

Neoliberalizm klasik anlamıyla iktisadi yapı ile devlet mekanizmalarının birbirlerinden bağımsız olmasını savunan iktisadi kökenli bir fikirdir. Devlet müdahalesini reddeden yapısı ve rekabetçi anlayışı ile de neoliberalizm dünyanın şekillenmesini sağlamış bir fikir akımı olarak karşımıza çıkmaktadır. İktisadi gelişme dinamikleri açısından değil, siyasal hedef ve toplumsal örgütlenme tarzı olarak da hakim mevzilerin yerlerini de hızlıca değiştiren neoliberalizm, sosyal adalet amaçlarıyla iktisadi büyüme hedeflerini birleştiren refah devleti sisteminin müdahaleci ve paylaşmacı pratiklerinden radikal bir kopuşun bayraktarlığını yapmaktadır (İnsel, 2015:7). Neoliberalizmin tarihsel gelişimine baktığımızda ise karşımıza liberalizm ve ardıllarının tarihsel süreçleri çıkmaktadır. Neoliberalizmi anlamlandırmak için liberalizm tarihine bakmak neoliberalizmin tarihsel gelişimi anlamlandırmak için kolaylık sağlayacaktır.

Liberal kelimesi anlam olarak birden çok farklı anlama gelmektedir. Hürriyet ve serbestlikle ilgili bir anlamı içinde barındıran liberal kelimesi aynı zamanda serbest ekonomiden yana olan kişileri de belirtmek için kullanılır. Kendi içinde bu anlam ve tanımlamalara sahip olan liberal kelimesi politik anlamda da pek çok tartışmalara sebep olmaktadır. Liberalizm kavramı Aydınlanma Çağı'nda kendine tarih sahnesinde yer bulmuş bir kavramdır.Diğer modern doktrinler gibi liberalizm de esas itibariyle "Akıl Çağı"nın ürünüdür (liberal.org.tr). Aydınlanma Çağı ile birlikte ortaya çıkan liberal düşünce sisteminin kurucusu da John Locke olarak bilinmektedir. John Locke liberal sistemin yapı taşlarını oluşturan görüşleri ile mülkiyet hakkı, toplum sözleşmesi ve bireysel hak ve hürriyetler ile ilgili düşünce yazıları, makale ve kitaplar yazmış, yazdığı eserler yaşadığı dönemi önemli ölçüde etkilemiştir.Locke'cu liberalizmin hareket noktası, "freedom from" ilkesi yani "bir şeyden özgürlük" ilkesidir. Bu ilke özgürlüğü, devletten yani otoriteden bağımsız olmaya bağlı olarak açıklar ve görür (Ekmekçi, 2013:207). John

Locke’un eserleri ölümünden sonra da insanları etkilemeye devam etmiş ve pek çok devrimin, değişimin yaşanmasına sebep olmuştur. John Locke’un insanlık tarihine kazandırdığı ve pek çok değişimin tetikleyicisi olan liberalizm barındırdığı anlamlar ve savundukları ile diğer düşünce sistemlerinden ayrılmaktadır. Liberalizm kavramını diğer sistemlerden ayıran özellikleri ise bireyin toplum içindeki rolüne ve haklarına vurgu yapması ve mutlak rejimlere karşı olmasıdır.

Liberalizm ortaya çıktığı 17.yüzyıldan itibaren pek çok düşünürün görüşleriyle kendini biçimlendirerek toplumsal yaşama etki etmeye devam etmiştir. Liberalizm kurucusu olarak kabul edilen John Locke’un dışında David Hume, Stuart Mill, Benjamin Constant, Herbert Spencer, Adam Smith ve Jeremy Bentham gibi düşünürlerde liberal düşünce sistemini kendi görüşleriyle yorumlamışlardır. Geçmişten günümüze liberalizmin tarihsel arka planına bakıldığında sadece ekonomik bir doktrin olarak kalmadığı, sosyal ve toplumsal bir çehreye büründüğü görülmektedir.

> ‘’Liberalizm, tarihsel birikim ve çatışmaların süzgecinden geçerek günümüzde bütün bir siyasal sistem olarak varlığını güçlendirmektedir. Sosyalist ve faşist siyasal sistemlerle girdiği mücadele sonrası dünyada yaygın bir siyasal sistem olma özelliği taşımaktadır. Savunduğu değer ve ilkeler evrensel olma iddiası içinde kabul görmektedir. Demokrasi ve insan hakları ile yaptığı ittifak liberalizmin etkisini daha da arttırmaktadır’’ (Çetin, 2001:220).

Tarih boyunca insan yaşantısını, toplumsal yaşamı şekillendiren düşünce sistemleri, topluma, bireye, orduya, yaşama ya da devlete atfettikleri öneme göre birbirlerinden ayrılmışlardır. Sosyalizm kendini toplumsal çıkarlar üzerinden tanımlarken, diğer düşünce sistemleri de kendilerini önem atfettikleri değerler üzerinden tanımlamaktadır. Liberalizm ise kendini birey üzerinden tanımlamakta, bireyin tarafında, birey çıkarlarında yer almaktadır. Bireyi sınırlayan ve gelişmesine engel olan toplum ve devlet baskılarına karşı bireyin tarafını tutar (Çetin, 2001:234). Liberalizmin bireyi merkez alan görüşlerinden dolayı, liberalizm bireyin mutlak özgürlüğünü savunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı devlet ve topluma karşı birey özgürlüğüne önem atfetmektedir. Toplumsal normları ve devlet mekanizmasını birey karşısında bir baskı aygıtı

olarak değerlendiren liberalizm iktisadi anlamının dışında da sosyal ve toplumsal bir anlam kazanmıştır. Tüm bu barındırdığı anlamlarla birlikte liberalizm, devletin zorunluluğunu kabul etmekte, toplumsal ilişkilerinin kaçınılmazlığını vurgulamakta ve bireyin özgürlüğünün başka bireylerin özgürlüğü sınırına kadar olduğunu belirtmektedir.'' (Çetin, 2001:234) Liberalizm tarihsel olarak Yeni Çağ'ın düşünce atmosferinde ve yeni toplumsal-siyasi formasyonların oluşmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. En belirgin özelliği ise Ortaçağ'ın Tanrı-merkezli toplum ve evren tasavvurunun terk edilmeye, geleneksel toplumsal bağların çözülmeye ve "doğru"nun (hakikatin) akıl yoluyla bulunabileceğine olan inancın yükselmeye başlamasıdır (liberal.org.tr).

Liberalizm Avrupa'da ortaçağ mekanizmalarının yıkılmasıyla ortaya çıkmıştır. Ortaçağda Roma İmparatorluğu'nun dağılması ile birlikte ortaya çıkan otorite boşluğu ve bu boşluğu hakim oldukları alanlarda dolduran derebeyleri ile kilisenin hem maddi hem manevi olarak nüfuz sahibi olduğu, ulusal monarşilerin bulunmadığı, kilise, devlet ve derebeylerin birbirlerine bağlı bulunduğu bir düzen mevcuttur. Kilisenin dinsel gücü ile iktidarları dağıttığı bu dönemde dinsel meşruiyet toplumsal meşruiyetten daha baskın gelmiştir. Liberalizmde böyle bir ortamda filizlenmeye başlamış, ortaçağ kurumlarının ve mekanizmalarının çözülmesi ile de gelişimini sürdürmüştür. Liberalizmin ortaya çıkış nedenlerine bakıldığında ortaçağ Avrupa'sının içinde bulunduğu yapı bu nedenlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu yapılardan olan kilise ve feodalite Avrupa'yı sosyal, siyasi ve ticari olarak etkisi altına almış, toplumsal yaşamda etkileri sürekli olarak hissedilmiştir. Bu yapılardan biri olan feodalitede toplum serfler ve senyörler olarak ikiye ayrılmış, feodal iktisadi sistemde soylunun toprağını işleyen ve topraktan üreten köylü kendi gereksinimleri dışındakileri toprak sahibine vermiştir. Üretim toprağa dayalı olduğundan toprak iktidarın ve zenginliğin bir simgesi olmuştur. Feodal düzenin, ilişki içinde olduğu bir diğer kurum olarak ortaçağda önemli bir yer edinen kilise ise yapısı gereği dinsel meşruiyeti doğrultusunda tüm dünya Hıristiyanlarına hitap eder bir pozisyona yükselmiş, ortaçağ Avrupa'sında maddi ve manevi gücü ile tüm otoritelerin üzerinde bir yer edinmiştir. Ortaçağın dinsel telkinlerle şekillenen toplum yapısında kilise yaşamın her

alanında kendine yer bulmuş, eğitim sisteminden vergi düzenlemelerine krallara taç giydirmeden toplumda herhangi birini aforoz etmeye kadar toplumun en hassas noktalarında varlığını göstermiştir. 12.yüzyıldan itibaren ticaret yollarının güvenli bir hal alması ekonomik gelişmeyi hızlandırmış, ticareti de canlandırmıştır. Ticaretin canlanması ile bir takım değişimler meydana gelmiş, kentleşme oranı artmaya başlamıştır. Ticaretin canlanması ile artan kentleşmede kendini siyasi olarak göstermeye başlamış, kentler iktisadi ve siyasi hayatta kendine yer edinmeye başlamıştır. Kent yaşamının ticaretle beraber gelişmesiyle yeni bir sınıf ortaya çıkmış, burjuvazi olarak adlandırılan bu sınıf kentli bireyler olarak kendi çıkarları doğrultusunda otoriteye baskı kurmaya başlamışlardır. Böylelikle sosyal yapıda değişmeye başlayıp bir bakıma bu değişimler yeni yapıların oluşmasını sağlamıştır.

> ‘’Nitekim 1000 yılından sonra büyük katedrallerin yükseldiği kentsel merkezler giderek gelişir, erken ortaçağın başlıca özelliği olan, din adamları, savaşçılar ve çiftçilerden oluşan geleneksel toplum yapısının yerini kendini zanaatkarlığa ve ticarete veren bir kent burjuvazisi alır’’ (Eco, 2014,17-18).

Bu değişimlerle ve yeni ortaya çıkan kentli yapıyla birlikte ortaçağ feodal düzeni bu değişim karşısında zayıflamaya başlamıştır. Feodal düzenin temel dinamiği olan serf, senyör ve kilise yeni yapılar ve sınıflarla birlikte burjuvazi karşısında güç kaybetmeye başlamıştır. Kent ve kentli kavramları feodal düzenin yapılanmalarını etkilemiş, kentlerin, kentlilerin feodal yükümlülüklerinden ve feodal ilişkilerin bağlayıcılıklarından kurtulması anlamında özgürlük fikrinin yerleşmesine zemin oluşturmuştur (Çetin, 2002:83). Kentlerde ortaya çıkmaya başlayan özgürlük fikirleri ortaçağa etki eden önemli olaylardan olmuş, kentlerin siyasi hayatta önemli figürler haline gelmesine neden olmuştur. Kentlerde yaşanan bu gelişmeler feodalitenin klasik yapılanmalarını olumsuz etkilemiş, kentliler yükselen bir değer olarak kendilerini örgütlemişlerdir.

13.yüzyıldan itibaren kiliseye bağlı eğitim kurumlarının yanında kurulmaya başlanan üniversiteler özgür düşüncenin mihmandarı olmuş, bir bakıma kilisenin kültürel hayattaki tekeli kırılmaya başlanmıştır. Liberal düşünce sistemini ve liberalizmin ortaya çıkmasına neden olan ortam, özgür düşünce ile birlikte sınırlamalardan arınmıştır. Bu sayede dogmatik

düşüncelerin yerini rasyonel düşünceler ve sistemler almıştır. Bu dönemlerde güçlenmeye başlayan ve belirginleşen orta sınıf, toplum yaşantısını etkileyen bir hal almıştır. Kral, burjuvazi ve aristokratlar ile olan ilişkileri sayesinde kendi iktidarını sağlamlaştırmış, krallıkların güçlenmesi ve iktidarlarını sağlamlaştırması ile birlikte burjuvazi de güçlenmiş, krallıklara kendi isteklerini sunmaya başlamışlardır. Burjuvazinin ticaret hakkı ve güvenliği gibi istekleri onların krallık ordularının mali yüklerini üstlenmelerine neden olmuş, bu sayede krallık burjuvazinin mali gücüne ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Bu sayede krallıklar tarafından ticareti arttırıcı önlemler alınmış ve ticaret serbestliğini destekler yasalar uygulanmaya konmuştur. Krallıkların feodal düzenin ardından kilise ile olan problemleri, kilise ile krallıkların karşı karşıya gelmesine neden olmuş, krallar iktidarlarını kilise ile paylaşmaktan kaçınmışlardır. Krallık ve kilisenin karşı karşıya gelmesine neden olan gelişmeler kilisenin vergi toplaması ve dinsel söylemlerle toplumu kraldan daha çok etkilemesi olmuştur. Kilisenin kendine ait mahkemeleri de kralın iktidarını kısıtlayan bir başka gelişme olarak kral, kilise ikilemini etkilemiştir. Bu nedenlerin meydana getirdiği ikilik krallıkların iç işleyişine zarar veren uygulamalar olarak görülmüştür. Kilisenin eğitim, vergi ve mahkeme gibi konulardaki hakimiyeti burjuvazinin kiliseye karşı kralın yanında bulunmasına neden olmuş, kilise hakimiyetine karşı gelen yapılanmalar da burjuvazi ile birlikte kiliseye karşı mücadeleye girişmiştir. Bu mücadeleler reform hareketlerini doğurmuş, böylelikle burjuvazi kiliseye karşı mücadelelerini arttırmıştır. Reform hareketleriyle birlikte kilisenin halk üzerindeki politikaları halk tarafından desteklenmez duruma gelmiş, reform hareketleri ile birlikte krallıklarda ulusal kiliseler kurulmaya başlanmıştır. Reform hareketleri kilise tutuculuğunu yıkmış, özgür düşüncenin yükselmesine sebep olmuştur. Luther, Calvin gibi reform öncüleri ile Avrupa'da Katolik Kilisesi'nin gücü ve iktidarı kırılmış, kilise siyasi arenadan kendi yaşam alanına çekilmiştir. Reform hareketlerinin ardından yükselen Protestanlık çok çalışmayı, tasarruf etmeyi ve biriktirmeyi öğütlemiş, bu sayede bir bakıma kapitalizmin temelleri atılmıştır. Weber'in de belirttiği gibi Protestanlık batının siyasal ve iktisadi gelişimine katkı sağlamıştır. Protestanlıkla beraber liberalizmin de temelleri atılmış, burjuvazi Katolik Kilisesi'nin kısıtlamalarından arınmıştır.

Avrupa tarihini etkileyen bir başka olay olarak karşımıza çıkan Rönesans hareketi de toplumları ve düşünce yapılarını değiştiren önemli gelişmeleri tetiklemiş, toplumların dine, yaşama ve sanata olan görüşlerini etkilemiştir. Rönesans ile yaşanan gelişmelerle birlikte oluşan özgürlük kavramı ve oluşan yeni kavramlar ile gelişen bireycilik düşüncesi toplum yaşantısını etkilemiş ve liberalizmin temel dayanaklarından olan özgürlük ve bireycilik düşüncesinin serpilmesine neden olmuştur. Rönesansın özgürlükçü ve bireyci görüşleri yücelten değerleri liberalizmin alt yapısını oluşturan süreçleri hızlandırmış, Rönesans ile birlikte liberalizm filizlenmeye başlamıştır. Rönesans insan ve insani değerleri yüceltmiş, bu dönemde kıstas insan olarak kabul görmeye başlamıştır. Kilisenin baskıcı uygulamaları reddedilmiş, bireyin özgürlüğü ve aklın üstünlüğü desteklenmiştir. Rönesans ile oluşan tabloda dinin yerini yavaş yavaş akıl almaya başlamıştır. Rönesansın ortaya çıkardığı fikri hürriyet ile birlikte liberal düşünürlerde kendilerini belli etmeye başlamışlardır. Kant, Locke gibi aydınlar Rönesans'ın ortaya çıkardığı özgürlük ortamında kendi fikri beyanlarını belli etmişlerdir.

Liberalizmin gelişip köklenmesine neden Avrupa için bir dönüm noktası olan Sanayi Devrimi de liberalizmin yükselişine katkı sağlamış, liberal düşüncenin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte burjuvazi sağlam temeller üzerine oturtulmuş, iktisadi alanlarda ''bırakınız yapsınlar'' anlamına gelen ''laissez faire'' söylemleri ağırlık kazanmıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte ticaretin hızlanması, bununla paralel olarak burjuvazinin güçlenmesine neden olmuş, liberalizm açısından bakıldığında özel mülkiyet, serbest piyasa gibi kavramlar yoğun olarak tartışılmıştır. Sanayi Devrimi liberalizmin iktisadi anlamda gelişmesine sebep olmuş, serbest piyasa, özel mülkiyet hakkı gibi konularda elinin güçlenmesini sağlamıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte liberalizm kendine siyasal bir taban oluşturmaya başlamış, ulus devletlerin tarih sahnesine çıkmasıyla kendi siyasi tabanını oluşturmaya başlamıştır. Ortaçağın eski kurum ve mekanizmalarının terk edilmesiyle siyasal sistemler yeniden tanımlanmış, Fransa'da ve Amerika'da yaşanan devrimlerle de liberalizm siyasal bir güç olarak yükselmeye başlamıştır. Amerika'da yaşanan devrim hareketleri ve 4 Temmuz 1776'da açıklanan Bağımsızlık Bildirgesi ile değişen siyasi tablo liberal düşüncenin de

temel dayanaklarından olmuş, aynı zamanda Virginia İnsan Hakları Bildirisi olarak bilinen bu bildirge siyasal ve bireysel hürriyetlerden bahsederken liberalizminde siyasal pratikte gelişmesine neden olmuştur. Amerika'da yaşanan bu gelişmeler bir süre sonra Avrupa'ya da sirayet etmiş, 1789 yılında Fransız İhtilali'nin yaşanmasına sebep olmuştur. Fransız İhtilali taşıdığı anlamlar ve sahip olduğu değerler bakımından tüm dünyayı etkilemiş, birçok değişimin habercisi olmuştur. Fransız İhtilali ile birlikte burjuvazi krallıktan ve feodalitenin son kalıntılarından yaşanan ihtilal ile kurtulurken yeni bir düzenin savunucusu olarak ortaya çıkmıştır. İhtilal ile birlikte ortaya çıkan ''İnsan Hakları Bildirisi'' feodalitenin son uygulamalarını da ortadan kaldırmış, bütün bireyleri yasalar önünde eşit saymıştır. Bildiride yer alan maddeler liberalizm ile örtüşmüş, bu bildiri ile liberal düşünce tüm sınırlandırılmalardan arındırılmıştır.

Liberalizm tarihsel gelişimine bakıldığında devletin tüm süreçlerde bulunduğu durumları reddederken bireyi merkez alan görüşleri ile özgürlükçü ve bireyci yaklaşımları desteklemektedir. Kendi içinde felsefi bir yapı barındıran liberalizm sahip olduğu kültürel geçmişle ve tarihsel birikimle günümüzde mevcudiyetini korumaktadır. Liberalizmin yaşanan süreçlerle birlikte temel özelliklerine bakmak gerekirse bu özellikler, bireycilik, özgürlük, kendiliğinden doğan düzen ve piyasa ekonomisi, hukukun hakimiyeti ve sınırlı devlettir.

Bu özelliklerden bireycilik liberalizmde önemli bir yer tutan kavramlardan olup bireyi toplum karşısında yücelten birey haklarını toplum haklarından üstün gören görüştür.Liberalizm bireyin toplum ve devlet karşısında özgürlüğünü savunan bir düşünce sistemidir. Bireyin özgürlüğünü savunan bu sistem, bireycilik gibi kavramları da toplumda karşısında savunmakta bireyin çıkarlarını toplum çıkarlarından değerli görmektedir. Rönesans ile birlikte kilisenin baskıcı uygulamalarına karşı ortaya çıkan bireycilik toplumsal kısıtlamalara ve dini sınırlandırmalara karşı birey hürriyetini desteklemiştir.

> ''Liberalizme göre birey temel varlıktır. Bireyin varlığı, sınıf, halk gibi ''bütün''lerin varlıklarından daha gerçektir. Bireyin, insan toplumlarının her türlü kurum ve yapılarının üstünde olduğunu ise, söylemek bile gereksizdir. Liberalizmde

> bireye toplumdan veya diğer herhangi bir kolektif bütünden daha fazla bir ahlaki değer atfedilir. Birey teorik olarak toplumdan önce var olmuştur ve dolayısıyla bireyin hakları da toplumdan önce vardır. Tabii haklar anlayışının temelinde bu fikir yatar'' (Yayla, 2011:147).

Liberal sistem bireyci anlayış ile toplum menfaati, kamu yararı gibi kavramları reddederken bireysel çıkarlara ve kazanımlara önem vermektedir. Liberal öğretideki bireyci yaklaşım, bireyi toplumdan önce görür ve bireysel çıkarları toplumsal çıkarlardan daha fazla yüceltir.

Liberal düşünce sisteminin bir diğer olmazsa olmazı olan özgürlük kavramı ise liberal değerlerin yapı taşlarından biridir. Liberalizmde özgürlük kavramı negatif bir özgürlük olarak tanımlanmaktadır. Negatif özgürlük ise bireyin hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın hareket edebilmesi ve yaşayabilmesidir. Liberalizme göre birey herhangi bir müdahaleye ya da zorlamaya maruz kalmadığı sürece özgürdür.İnsanın herhangi bir dış müdahaleye maruz kalmadan davranabildiği alan ne kadar geniş ise, özgürlüğü de o kadar geniştir (Yayla, 2011:158). Liberal sistemde birey hürriyetinin karşı en büyük tehdit devlettir ve devlet bu sebepten dolayı sınırlı kalmalıdır. John Locke ise bu durumu şu sözleri ile açıklamaktadır: Hiç kimse ne tek tek kişiler, ne kilise, ne de devlet insanların mallarına ve sivil haklarına tecavüz etme yetkisine sahip değildir (Locke, 1998:28).

Kendiliğinden doğal düzen ve piyasa ekonomisi ise liberal öğretinin temel unsurlarından olarak değerlendirilir ve yorumlanır.

> ''Hume kendiliğinden düzen fikrinin ilk savunucusudur. Onu ''görünmez el'' teorisiyle Smith izler. Daha sonra Sosyal Darvinist Spencer bunu geliştirir. İşlerin doğal akışına bırakılmasını, zorlama ve yönlendirilmelerle karşılaşılmamasını, bunların zarar doğuracağını söylemişlerdir. Sırf insan aklına dayanarak sosyal bir düzen kurulamaz diyerek salt rasyonalizmi eleştirirler. Kendiliğinden düzen rasyonel olarak örgütlenmeye dayanan düzenden farklı olarak bütün insan ilişkilerini içine aldığı sanılan yapay düzenlemeler yapamayacağını, insan ilişkilerinin tümünü önceden kurallara bağlayan düzenlemeler gerçekleştiremeyeceğini savunur'' (Çetin, 2001:226-227).

Liberal öğretinin bir başka unsuru olan sınırlı devlet ise klasik liberalizmden itibaren sürekli gündemde kalmış devletin varlığını ve sınırlılıklarını sorgulamış bir unsurdur. Liberal yapısı gereği toplum ve bireyin

üzerinde mutlak bir hakimiyet sağlamış baskıcı ve tutucu siyasal sistemleri reddeden bir yapının ürünüdür. Liberalizmin devlet tasavvuru bireysel ve toplumsal hürriyetlerin kısıtlanmadığı bir devlet tasavvurudur. Liberalizmin kurucusu olarak John Locke devlet tanımını şu sözleri ile yapmıştır: Devlet, gücünü kendi başına buyruk olarak değil, amacı toplumun barışı, güvenliği ve iyiliğinden başka bir şey olmayan halkın bildiği kurulu yasalarla tarafsız ve dürüst olarak kullanmak zorundadır. (Locke, 1969:179). Liberal öğretilerde devletin meydana gelmesine sebep olarak gösterilen toplumsal sözleşmeler ve sözleşmelerin amacı devletin kısıtlama ve sınırlandırıp kurallara bağlamaya yönelik çalışmalar olarak tasavvur edilmiştir. Liberalizmde siyasal mekanizmalar ve iktidar doğal akışında ve sınırlı olarak idealize edilir. Tüm bu unsurları ile beraber liberalizm tarihsel gelişimini iktisadi bir kavram olarak tamamlamamış, iktisat dışı mecralarda da kendine yer bulmuştur. Liberalizm tarihsel gelişimini sürdürürken öncüsü ve fikir babası sayılan John Locke'un düşünceleri ile kendini sınırlandırmamış, Adam Smith, David Hume gibi birçok düşünürün düşüncelerini de kendi içine alarak varlığını sürdürmüştür. Liberalizme katkı yapan düşünürlerin birbirinden farklı liberalizm yorumları ile liberalizm yoğun bir arka plana sahip olmuştur. Klasik anlamda liberalizm Aydınlanma Dönemi'nin bir ürünü olarak dünyaya merhaba demiş, feodalitenin yıkılmaya yüz tuttuğu, kapitalizmin doğmaya başladığı sosyal ve toplumsal açıdan çalkantılı bir dönemde gelişmeye başlamıştır. Liberalizm yapısı gereği sanayi ülkelerinde derin kökler salmış bir kavramdır. Sanayi Devrimi ile İngiltere, ABD ve dünyanın birçok yerinde yükselen bir değer olarak kendini ispatlayan liberalizm günümüze kadar varlığını koruyarak gelmiştir. Küreselleşme ile birlikte dünyanın sermaye için tek bir ülkeye dönüşmesi liberalizmi de neoliberalizm adı altında dönüşmesine neden olmuştur. 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle yetmişli yıllarla birlikte kendini hissettirmeye başlayan neoliberalizm Birleşik Krallık ve ABD'de etkili olmaya başlamış, küreselleşme ile birlikte uluslararası anlamda daha geniş bölgelere yayılmaya başlamıştır. Zaman zaman neo-klasik liberalizm olarak da adlandırılan neoliberalizm, 1970'lerden beri üzerine konuşulan iktisadi liberalizmin yeniden hayatiyet kazanmasının karşılığı olarak kullanılır (Heywood, 2013:67).

Neoliberalizm, 20.yüzyılda yaşanan gelişmelerle birlikte artan devletçi politikaları ve devlet müdahalelerini ve bu yöndeki eğilimleri zayıflatmak için gündemde kalmış, 20.yüzyılda dünya gündemini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Neoliberalizm, liberal ekonomilerin en yoğun şekilde yaşandığı ABD ve İngiltere'de kendine en sağlam zemini bulmuş, bu ülkelerde de teori ve pratik anlamında kendi gelişimini sürdürmüştür. ABD'de Ronald Reagan, İngiltere'de ise Margaret Thatcher yönetimlerinin iş başına gelmesi ile ülke bazında benimsenmeye başlanan neoliberal politikalar uluslararası arenada benimsendikleri ülkeler vasıtasıyla söz sahibi olmaya başlamışlardır. ABD'de Ronald Reagan'ın danışmanı olan Milton Friedman altın kurallar olarak gördüğü neoliberal politika önerileri ABD ve İngiltere merkezinden başlayarak zaman içinde siyasi konjektüre göre yayılmaya başlamıştır. Neoliberalizmin kendi içinde ürettiği söylemde toplumun refahını yükseltmenin yolunun yatırımcı hürriyetinden geçtiğidir. Bu söylem üzerinden bakıldığında 20.yüzyılın ikinci yarısı girişimci özgürlüğünün altı yıllarını oluşturmuştur. ABD'de Ronald Reagan, İngiltere'de ise Margaret Thatcher'ın politikaları ile kendine yaşam alanı bulmaya başlayan neoliberalizm kendi içinde muhafazakarlık ve liberalizmi harmanlayan yeni sağ kavramının bir öğretisi olarak uluslararası sistemi etkilemiş, ekonomik çıkarımları ile de pek çok devleti ve uluslararası kurumu şekillendirmiştir. Ancak neoliberalizm kendi içinde muhafazakar olarak tanımlansada sosyalist, liberal partileri de etkilemiş, bu etki dolayısı ile etki alanını Amerika ve İngiltere sınırlarının dışına da taşımıştır. Neoliberal fikirlerin ya da mekanizmaların tetikleyicisi konumunda bulunan ekonomik entegrasyon ya da küreselleşme fikirleri neoliberalizmin temel dayanağı olmuş, yeni piyasalar yeni pazarlar oluşturma düşüncesi neoliberal sistemin öncelikli hedefi haline gelmiştir. Andrew Heywood, neoliberal sistemin küreselleşme ile olan ilişkisini şu sözleri ile belirmiştir:

> ''Neoliberal fikir ve yapıların ardındaki asıl itici güç iktisadi küreselleşmedir. Küreselleşme, ulusal ekonomilerin, kenetlenmiş küresel ekonomi şeklinde birleşmesine tanık olmuştur. Küresel düzlemde üretim uluslararası nitelik kazanmış ve ülkeler arasında sermayenin serbestçe, çoğunlukla da anında aktığı görülmektedir'' (Heywood, 2013:69).

Neoliberalizmin küreselleşmeci ve iktisadi entegrasyonu ön gören düşünceleri nedeniyle küreselleşme ile birlikte devletlerin siyasi sınırları sermaye karşısında dayanamamış, siyasi sınırlar sermaye lehine yıkılmıştır. Siyasi sınırların sermaye tarafından ortadan kaldırılması ile birlikte neoliberal sistemin kendine yeni pazarlar yaratma süreci de hızlanmıştır. Philip Bobbitt bu durumu ulus devletin piyasa devleti ile yer değiştirmesi olarak değerlendirmiş, küreselleşme ve ulus devletin ilişkisine dikkat çekmiştir. Philip Bobbitt'in söylemi ile piyasalaşan devlet neoliberal sistem ve bu sistemin politikaları ile yeniden biçimlendirilmiş ve çok uluslu şirketlerin yeni pazarları haline gelmişlerdir. Sabit kur sisteminin benimsendiği ve dünya ekonomisinde doların esas alındığı Bretton Woods sözleşmesinin feshedilmesi ile küreselleşme süreci hızlanmış, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası serbest piyasa sisteminin savunucusu neoliberal mekanizmaya dahil olmaya başlamışlardır. Yaşanan tüm bu gelişmelerle birlikte küreselleşme ve neoliberalizm bir bakıma kader ortaklığı yapmış, ortak değerler paralelinde bir araya gelmişlerdir. Neoliberalizmin temel özelliklerine bakıldığında Milton Friedman'ın altın kurallar olarak nitelendirdiği şu özellikleri dikkat çekmektedir:

> ''Neoliberalizm talep (yönetimi) karşıtı-arz yanlısı ve piyasa değerlerini savunan bir akım olarak ekonomide piyasanın gücünün belirleyiciliğine inanmaktadır. Bunun pratikte taşıdığı anlam, ticaretin önündeki tüm engellerin kaldırılarak serbestleştirilmesi, sadece ticaretin, yani malların değil, aynı zamanda sermaye ve kişilerin de serbest dolaşımının tesis edilmesi, devletin fiyatlar üzerindeki kontrollerinin sona erdirilmesi ve nihayet, bireysel girişimin önünün açılarak özel sektör yoluyla kalkınmanın sağlanmasıdır.
>
> İkincisi, ilkinin bir uzantısı olarak, ekonominin devletin düzenleyici etkisinden arındırılması (deregulation), ya da diğer bir deyişle kuralsızlaştırılmasıdır. Nitekim, özel sektörün önünün açılması için, sadece hükümetin piyasayı kontrolüne son verilmesi yeterli olmayıp bürokratik engellerin, yolsuzluğun ve lüzumsuz ekonomik düzenlemelerin ortadan kaldırılması da özel sektörün karlılığını artırmak ve rekabetçi bir biçimde kalkınmayı sağlamak için en öncelikli hedefler olmalıdırlar.
>
> Üçüncü olarak, üretim ve tasarrufların artırılması ve yatırım ortamının iyileştirilmesi için vergilerde ve özellikle de doğrudan gelirden alınanlarda indirime gidilmelidir. Ancak diğer yandan, tüketimden alınan vergiler katma değer vergisi yoluyla tüketicilerin aleyhine artırılırlar.

> Dördüncü olarak, piyasanın egemenliği ve kuralsızlaştırma kamu sektörünün üretimden elini çekmesiyle de desteklenmelidirler. Bu noktada, sadece sanayi üretimi değil, devlet teşebbüslerinin yoğunlaştığı finans, sağlık ve eğitim gibi öteki sektörlerde de özelleştirme kaçınılmaz kabul edilmekte ve tüm bu alanların kar amacı güden, rekabetçi ve dolayısıyla, yeniliklere açık özel sektöre açılmasının refah devletinin getirdiği sorunları ve krizleri aşmanın en iyi ve optimal yolu olduğu savunulmaktadır. Bu politikaların bir uzantısı olarak eğitim, sağlık, işsizlik sigortası gibi alanlardaki sosyal programlara yönelik kamu harcamaları da azaltılmalıdırlar'' (Kurtbağ, 2010:86-87).

Neoliberalizmin bu özellikleri dikkate alındığında devlet ve toplumun tüm katmanlarının amansız bir rekabete girdiği gözlenmekte bu rekabete uyum sağlayamayan kurum ya da devletlerin ekonomik olarak batması gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması ve demir perde ülkelerinin çözülmesi ile birlikte Sovyetler sonrası dönemde, Güney Amerika ve eski Sovyet ülkelerinde neoliberal politikalar bu ülkeleri yeniden şekillendirmeye başlamış, küreselleşmenin getirileri ile birlikte adeta baştan yaratmıştır. Dünya genelinde Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte oluşan güç boşluğu, Keynesyen iktisadi modelin aşırı enflasyon ile terkedilmesinden sonra ortaya çıkan, muhafazakarlık ile liberalizmin ortak bir payda da buluştuğu yeni sağ kavramının neoliberal politikaları ile doldurulmaya çalışılmış, çift kutuplu dünya sonrası tek kutuplu dünyaya geçişte küreselleşme ve neoliberal yapı bu geçişin önemli birer aktörleri haline gelmiştir. ABD'de Ronald Reagan yönetimiyle birlikte 1980'li yıllarda başlatılan neoliberal programlar ve üçüncü dünya ülkelerinin yeniden dizayn edilmesi, 1980'li yıllar biterken Sovyet sonrası dönemlerde Doğu Avrupa ve pek çok dünya ülkesini etki altına almıştır. Bush döneminde ise eski Sovyet ülkelerinde IMF kaynaklı düzenlemeler hayata geçirilmiş, sosyalist ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçişte IMF ve batı kaynaklı programlar bu ülkeleri kendi sistemlerine entegre etmeye çalışmışlardır. Neoliberal sistemle birlikte sistemin ana aktörleri durumuna gelen IMF, Dünya Bankası gibi kurumlar üçüncü dünya ülkelerinin borç krizlerine müdahil olmuş, verdikleri krediler ile ülkeleri sisteme dahil etmeye çalışmışlardır. Bu sayede üçüncü dünya ülkeleri IMF ve diğer kurumların eliyle neoliberalizm tarafından yeniden yapılandırılmaya

çalışılmıştır. Eski Sovyet ülkelerinde batı ve uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla benimsenmeye başlanan neoliberal politikalar eski Doğu Bloğu'nda olduğu gibi Rusya'da da benimsenmeye başlanmıştır. Bush yönetimi ile birlikte tek kutuplu dünya düzenini sağlama da önemli bir etken haline gelen neoliberal politikalar tek kutupluluğun şartlarını oluşturmada uluslararası sermaye ve sermayenin politikaları için önemli işler yapmıştır. Tek kutuplu dünyada çözülen Doğu Bloğu ülkeleri Bush döneminde uluslararası sisteme dahil edilmek için neoliberal yapılar vasıtasıyla bir dönüşüme tabi tutulmuşlardır.

> ''Bush yönetimi, dağılan eski Doğu Blok'unu küresel kapitalizme dahil etmek üzere G-7, IMF, Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve neoliberalizmle bağıntılı (hem Harvard'lı reformcular hem de piyasa Bolşevikleri denen Doğu Avrupalı seçkinler) organik entelektüeller gibi Batılı kurum ve mekanizmalar ya da diğer bir deyişle, yeni ulusaşırı tarihsel blok güçleri aracılığıyla bu bölgedeki devlet formlarını ve toplumsal yapıları yeniden yapılandırma sürecini böylelikle başlatmış oldu'' (Kurtbağ, 2010:164-165).

Soğuk Savaş'ın bitmesinden itibaren oluşan siyasal atmosfer ve bu atmosferi ABD'nin neoliberal politikaları ile domine etmesiyle birlikte oluşan yeni düzende şekillenen dünya küreselleşme ve neoliberal politikalar ile birlikte sınırları olmayan tek bir devlete dönüşmüş, 2000'li yıllara gelindiğinde neoliberal politikalar fiili işgallerle boyut değiştirmiştir. İşgale uğrayan ülkeler IMF kontrollerine girmiş, IMF gibi mekanizmalarla stand-by anlaşmaları yapmaya başlamışlardır. Bu anlaşmalar ile ülkeler neoliberal paradigmaya sürüklenmeye başlamışlardır. Bu sürüklenmeler ile birlikte ülkelerin yer altı kaynakları çok uluslu enerji tekellerinin etki alanına girmiş, bu şirketler ilgili ülkelerde kendi üretim alanlarına sahip olmuşlardır. Tüm bu süreçlerin sonunda devletlere ait merkezi yapılar ve mekanizmalar liberalleştirilmiş, sermaye lehine şekillendirilmiştir.

Özet olarak neoliberalizm iktisadi ilişkilerin ve işlerin devletten ayrılması gerektiğini, piyasayı serbest ekonominin, bunun bir adım ötesinde özel teşebbüs ekonomisinin şekillendirmesi gerekliliğini beyan eder. Tüm bu iktisadi görüşleriyle birlikte, Soğuk Savaşı ABD'nin kazanmasıyla ideolojik ve siyasi üstünlüğünü kabul ettirmesi ile kendine yeni yayılma alanları ve pazarlar bulan neoliberalizm üçüncü dünya ülkelerinde ve eski Sovyet coğrafyalarında etkili bir silah olarak kullanılmış, uluslararası sermayenin yeni pazarlar

bulmasına öncülük etmiş bir kavram olarak kendini göstermiştir. Çift kutuplu dünyadan tek kutuplu dünyaya geçiş sürecinde ABD'nin hegomonik politikaları ve bu politikaları iktisadi birer baskı aygıtına dönüştürmesi ile neoliberalizme yakından bağlı IMF, Dünya Bankası gibi kuruluşlar ülkeleri ortaya koydukları ekonomik programlarla uluslararası sisteme dahil etmeye başlamışlardır. Neoliberalizm Soğuk Savaş sonrası Rusya ve eski Sovyet ülkelerinde kendine yer edinmeye başlamış, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar vasıtasıyla bu yayılmasını sağlamlaştırıp bu ülkeleri dönüştürmeye başlamıştır. Aynı durum Asya ve Güney Amerika'da da yaşanmış uluslararası kurumlar bir kapitalist eğitime tabi tutulmuşlardır. 1970'li yıllarla birlikte neoliberalizm küreselleşme ile birlikte uluslararası arenada kendini yeniden üretmiş, soğuk savaşın ardından biçimlendirici gücü dünya siyasetinde ve ekonomisinde önemli etkiler yaratmıştır.

Neoliberalizm 20.yüzyıl boyunca sadece siyasi ve iktisadi bir doktrin olarak kalmamış bireyin ve toplumun yaşamını etkilemiş, kültürel olarak ta toplum yaşamının üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Neoliberal sistemin toplum yaşantısına bu denli etki etme sebepleri neoliberal öğretilerin sosyal ve kültürel gelişimin iktisadi düzenlemeler ve iyileştirmeler ile gerçekleştirilebileceği düşüncesinde olmasıdır. Neoliberalizmin ekonomik alanların dışında sosyal ve toplumsal yapıya da sirayet etmesi ile birlikte başlayan değişimler toplumsal çözülmeleri de hızlandırmış, sosyal sorunları beraberinde getirmiştir. Pierre Bourdieu neoliberalizm ile birlikte, kamu hizmetleri, eğitim, sağlık, kültür, sanat ve her şeyden önemlisi çalışma hakkının varlığı ile birleşen bir uygarlığın yıkılışından bahsetmektedir. Neoliberal politikalarla şekillenen toplum yaşantısı ekonomik verilerle düzenlenmeye çalışılmış, neoliberal düzende bireyin yaşam kalitesi ekonomik programlarla piyasalaştırılmıştır. Neoliberalizmin kendisini var etme ve de kabul ettirme yöntemi deiktisadi ve toplumsal olanı birbirinden ayırmak olmuştur. Neoliberal politikalar ve küreselleşme süreci toplumları da etkisi altına almış, sermayenin ulaştığı tüm coğrafyalarda kültürel bir dezenformasyon yaşanmıştır. Sermayenin elinde bulunan dev holdinglerin bünyelerine kattıkları basın yayın organları ile küresel bir kültür oluşturulmuş, neoliberal politikalar bu basın yayın organları ile de kutsanmıştır. Sermayenin

en büyük pazarlamacısı durumuna gelen basın yayın organları neoliberalizmin kültürü yeniden yorumlamasını kolaylaştırıp uluslararası sermeyenin öncü güçlerinden biri olmuştur.Neoliberalizm iktisadi bir sistem olarak dünya piyasalarında varlığını sürdürürken bir yandan toplumsal ve kültürel dokulara hitap eder duruma gelmiş, bu sayede sadece ekonomik bir program olmadığını ayrıcı kültürel ve sosyal bir tarafının olduğunu da belirtmiştir.

1.2. Neoliberalizmin Yükseliş Nedenleri

Birinci Dünya Savaşı ve 20 yıl gibi kısa bir sürenin ardından başlayan İkinci Dünya Savaşı, dünya savaşları ile birlikte yorgun düşüp yıpranan uluslararası ekonomik sistem dünya genelinde yeni uygulamaların yaşanmasına neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile birlikte sanayileşmesini tamamlamış, endüstriyel anlamda hareketlilik arz eden ülkelerde büyüyen ekonomiler yabancı sermayenin artmasına, teknolojik ve iletişim alanlarında gelişmelerin yaşanmasına, ticari ilişkilerle devletlerarası etkileşimin ve bağımlılığın artmasına ve tüm bu yaşananlarla maliyetlerin azalmasına sebep olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkım ve bu yıkımın ardından yaşanan gelişmelerle birlikte 1944 yılında ABD'de bir eyalet olan New Hampshire'de bir bölge olan Bretton Woods'da Bretton Woods Anlaşması imzalanmış, bu anlaşmanın bir getirisi olan Bretton Woods sistemi ile de savaş sonrası dönemde uluslararası sistemin yeniden yapılandırılması amacıyla uluslararası para sistemi yeniden düzenlenmeye çalışılmıştır.Bretton Woods sistemi ile birlikte neoliberalizmin alt yapısını oluşturan uluslararası kurum ve kuruluşlarında temelleri atılmaya başlamış, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi kurumlar faaliyet göstermeye başlamışlardır. Yeni sistemle beraber oluşturulan kuruluşlar dünya genelinde kendi politikalarına uygun programlarla harekete geçmişler fakat bu programlar savaş sonrası oluşan siyasi atmosferde ilk başlarda etkili olamamıştır. Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı'nın galipleri arasında yer alması ve dünya siyasetinde etkin bir konuma yükselmesi, Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalist rejimlerin hakim olması neoliberal politikaların ivmesini düşürmüş ve yavaşlatmıştır. İkinci Dünya Savaşı ile sanayi tesislerini ve birikmiş sermaye gücünü yitiren Avrupa ABD'nin Marshall Planı çerçevesinde yardım görmüş, antikomünist bir

ekonomik yardım olan Marshall Planı ile Avrupa Sovyet propagandasına karşı desteklenmiştir. Bu sayede Sovyet etkisi ile ivme kaybeden neoliberal politikalar ekonomik yardımlarla diri tutulmaya çalışılmıştır. Tüm bunlarla beraber Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların savaş sonrası dönemde hükümetler üzerinde tam etki edememesi ile de neoliberal politikaların benimsenmesini geciktirmiştir. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu kuruldukları andan itibaren neoliberal politikaların etkili birer gücü olmuş, neoliberal politikalarla birlikte ABD politikalarının uygulayıcısı bir konumda bulunmuştur. Amerika, neoliberal politikaların ana iktisadi tanımlayıcı ve kural koyucu güç olmasını; IMF, DB, BM ve DTÖ’nün yaptırım araçlarını kullanarak tüm dünya genelinde tesis etti (Özhan,2005).

Neoliberal sistemin gerçek anlamda yükselişine neden olan faktörler 1970’li yıllarda gerçekleşmiş, özel sektörün etkin olduğu fakat devletin rolüne de önem atfeden Keynesyen ekonominin OPEC krizi sarsılması neoliberalizmin yükselmesinin temellerini atmıştır. ABD OPEC petrol krizinden ise neoliberal politikaları sayesinde hegomonik etkisini sürdürerek çıkmıştır. Friedrich Von Hayek ve Milton Friedman gibi ekonomistlerin çalışmaları ile açılan neoliberalizmi savunan yayınlar, kurumlar ve merkezler neoliberal politikaların akademik anlamda yükselişlerini sağlamış, bu sayede neoliberalizm akademik camiada belli bir taban oluşturmuştur. İngiltere’de Margaret Thatcher ve ABD’de ise Ronald Reagan’ın iktidarları ile birlikte neoliberal politikalar yükselişini hızlandırmış, tüm dünyayı etkileme anlamında büyük yol kat etmiştir. 1990’lı yıllarda Sovyetler Birliği’nin dağılması ile neoliberal politikalar yayılma alanlarını genişletmeye başlamıştır. Soğuk Savaş’tan galibiyetle ayrılan ABD ve neoliberal politikalar tek kutuplu dünyada uluslararası mekanizmalarla ülkelere ekonomik baskı uygulamış, bu sayede yaptırım güçlerini sürekli diri tutmuşlardır. Neoliberal politikaların hakim olduğu bu yeni dönemde uluslararası sermaye tüm dünyada faaliyet gösterir hale gelmiş, çokuluslu şirketler sayıca artmış ve güçlenmiştir. Bu sayede ekonomik çıkarlara göre ülkelere uygulanan iktisadi programlar ülkelerin dönüştürülmesinde kullanılmıştır.

> ‘’Dünyanın yeni ekonomik önceliklerine ya da küresel sermayenin ihtiyaçlarına uygun yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi için istikrarsızlık ve küresel terör

> birer neden olurken bu dönüşüme uygun olmayan yönetsel biçimlere sahip devletler küresel terör ve istikrarsızlığın kaynağı olarak gösterilmiştir. Sorunu bu bağlamda çözmek için çoğunluğunu az gelişmiş ülkelerin oluşturduğu bu ‘’terör odakları’’ ya da ‘’şer eksenleri’’ sözde demokratik toplum projelerinin etüt sahaların haline gelmiştir’’ (Birdişli, 2009:50).

Soğuk Savaş sonrası oluşan siyasi atmosferde neoliberal politikalar kendine büyük ve önemli bir yer bulmuş, bu politikalar ile ülkeler uluslararası sermayenin isteklerine göre şekillendirilmiştir. Bu şekilde sermayeye tüm sınırlar açılmış, devletler kendi iç meselelerinde bağımsız politikalar izleyemeyip çok uluslu şirketlerin ve neoliberal sistemin öğretilerine göre hareket etmişlerdir. Bu durum var olan Amerikan hegemonyasının kendi varlığını koruyup geliştirmesine neden olmuş, hegemonik durum neoliberal öğretiler ile uluslararası anlamda biçimlendirici bir konuma yükselmiştir.

1.3.Neoliberal Hegemonya

Amerikan hegemonyasının 20.yüzyılda tarihsel arka planına bakıldığında talep yetersizliğinden kaynaklanan 1929 ekonomik krizini aşmak için uygulanan Keynesyen ekonomik anlayışının izlerini görmek mümkündür. Keynesyen sistemde sendika ve örgütlü emek kavramları ile sistem iyileştirilmeye çalışılmış, bu sayede işçi kendi haklarının karşılığı olana daha kolay ulaşılabilir duruma gelmiştir. Helmut Dubiel bu durumu şu sözleri ile açıklamaktadır:

> ‘’Keynesçiliğin siyasi yenilikçiliği, ücretli çalışanların çıkarlarına kapitalist kurumlar çerçevesinde-evrenselleştirilebilir bir statü kazandırmasıydı. Bu statü aracılığıyla, ücretli çalışanların ve ulusal ekonominin gelişiminin çıkarları birbiriyle uyumlu hale geldi. Bunlar, gerçek tüketici sıfatıyla, gerek örgüt üyeleri olarak, devletçe düzenlenen ekonomik dolaşımın tamamlayıcı bir öğesi haline geldiklerinden, kapitalizm tarihinde ilk defa, kapitalist işleyiş gereklerinin ve ücretli emek çıkarlarının baskıcı olmayan bir şekilde birleştirilmesi başarıldı’’ (Kurtbağ, 2010:50).

Keynesyen politikaların 1970’li yıllardan başlayarak 1980’lerde neoliberal yapıya doğru bir dönüşüme uğradığından bahsedilebilir. Bu dönüşümle beraber Fordist modelden feragat edilerek yeni bir model olarak görülen neoliberal sisteme dahil olunmaya başlanmıştır.

''Amerikan hegemonyasının sosyo-ekonomik temellerinin geçirdiği dönüşüme kısaca bakıldığında, 1970'ler ve 1980'ler boyunca Fordist kitlesel üretime dayalı ve işgücü ile sermaye arasındaki sınıfsal uzlaşı etrafında örgütlenen modelden, işgücünün zayıflatılarak disipline sokulduğu ve sermaye birikiminin ana kaynağına finans sermayesinin konulduğu neoliberal modele bir kayış olduğu açıktır'' (Kurtbağ, 2010:92).

ABD'de Ronald Reagan ile birlikte hız kazanan neoliberal politikalar, Reagan yönetiminin yenidünya düzeninin Amerika liderliğinde şekillendirme söylemleri ile giderek etkisi artan bir şekilde önem kazanmıştır. Reagan yönetiminin ısrarcı politikaları ve Soğuk Savaş'ta biçimlendirici görüşleri uluslararası arenada Amerikan sermayesinin etki alanını arttırmış, ABD'nin kapitalist yapısı hegemonik bir şekilde neoliberalizmin hızla yayıldığı yıllarda küresel etki alanına sahip olmuştur. Yaşanan bu gelişmelerle beraber 1980'li yıllar Amerikan hegemonyasının tüm dünyada hissedilmesine neden olmuş, dünya düzeni neoliberalizm paralelinde yeniden şekillendirilmeye çalışılmıştır. Neoliberalizm Amerikan hegemonyasının ideolojik bir öğretisi haline gelirken, ABD'nin siyasi ya da ekonomik etki alanında olan kurumlar aracılığıyla da gelişmekte olan ülkelere programlı bir şekilde entegre edilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde IMF ya da Dünya Bankası gibi kurumlar borç krizi içinde bulunan ülkelere neoliberal yapıyı ekonomik bir baskı ile uygulamaya çalışmışlardır. IMF ve Dünya Bankası üçüncü dünya ülkelerinin iktisadi yapılanmalarını, kurum ve kuruluşlarını neoliberal politikalarla biçimlendirme de önemli görevler üstlenmişlerdir. Neoliberalizm hem ülke içinde hem de küresel kurumsal yapılar eliyle uluslararası planda Amerikan hegemonyasının dayandığı maddi ve ideolojik koşulları yeniden tesis eden bir işlev görmüşlerdir (Kurtbağ, 2010:106). Bu şekilde neoliberalizm aynı zamanda araçsallaştırılmış bir silah haline gelirken uluslararası mekanizmalarda bu politikaların en büyük uygulayıcısı olmuşlardır. Neoliberal politikaların uygulanmasında ekonomik yaptırımların, ambargoların dışında askeri müdahale ve darbe seçenekleri de kullanılmıştır.

''Batı kültürü ve ideolojisinin yayılması, neoliberal değerleri benimseyen devlet ve sivil toplum kuruluşlarına dışarıdan destek verilmesi, neoliberal programları desteklemek üzere dış yardım, borç silme ve ödemeler dengesi desteğinin arsızca

kullanımı ve diplomatik baskı, siyasi istikrarsızlık ve gerektiğinde askeri müdahale'' (Kurtbağ, 2010:107).

Richard Nixon döneminde Şili'de Salvador Allende yönetiminin Amerikan destekli bir darbe ile General Pinochet tarafından devrilmesi neoliberal politikaların gerektiğinde ekonomik baskı dışında askeri baskıyı da kullandığının bir göstergesi olarak görülmektedir. Neoliberal sistemin ve politikalarının ilk hayat bulduğu ülke olan Şili, 1973 yılında yapılan askeri darbe adeta bir laboratuar işlevi görmüş, hayata geçirilen siyasi, iktisadi ve askeri politikalar daha sonra farklı dünya ülkelerinde uygulamaya konmuştur. Şili'de 17 yıl boyunca iktidarını koruyan Pinochet yönetimi neoliberal politikalar ile ülkede iktidarını sürdürmüş, bu dönemde Amerikalı ekonomist Milton Friedman iktisadi çıkarımlarını Pinochet idaresindeki Şili'de deneme fırsatı bulmuştur. Şili'nin asla faşist bir diktatörlük yönetimi olduğunu kabul etmeyen Friedman, liberal bir ülkede özgürlüklerin kendiliğinden var olduğunu belirtmiştir.

1980'li yıllar boyunca ABD tarafından tüm dünyaya dayatılan ve dünyayı şekillendirmede bir araç haline getirilen neoliberalizm, uluslararası arenada farklı ülkelere ekonomik vaatlerle ya da askeri yöntemlerle ihraç edilmiş, bu durum hegemonyanın oluşturulmasında ve neoliberal öğretilerin yaygınlaştırılmasında kullanılmıştır. ABD üzerinden dünyaya ihraç edilen neoliberalizm ABD'nin üzerinde etkin olduğu kurumlar vasıtasıyla da önemli gelişmelere sebep olmuştur. IMF ve Dünya Bankası gibi yapılar uluslararası arenada devletlerin neoliberal bekçileri haline gelirken ellerindeki iktisadi yaptırım gücü ile de devletleri istenilen ölçüde piyasalaştırıp yeni birer pazar haline getirmişlerdir. Neoliberalizm yeni uğrak yeri olan IMF ya da bir başka uluslararası kuruluş vasıtasıyla ekonomik baskı uygulanan devletler hegemonik düzenin ve neoliberal politikaların uygulama alanı haline gelmişlerdir. Ülkeleri dönüştürmede etkin roller oynayan uluslararası mekanizmalar neoliberal öğretileri yayarken aynı zamanda Amerikan hegemonyasının da köklenmesine neden olmuş, neoliberalizm ve hegemonya birbirlerinden beslenen iki kavram olarak kendilerini yeniden üretmeye devam etmişlerdir.

2.BÖLÜM

2. NEOLİBERAL POLİTİKALAR: MEDYADA TEKELLEŞME

2.1. Basından Medyaya Yaşanan Süreç

1980'li yıllardan itibaren 2000'li yıllara uzanan süreçte yaşanan değişimler ve dönüşümler tüm dünyayı etkiler hale gelmiş, yaşanan bu değişimlerin en gözle görünür olanı kuşkusuz kitle iletişim araçlarında gerçekleşmiştir. Kitle iletişim araçlarında yaşanan bu değişimler teknolojik ilerlemeler ve atılımlarla yeni bir boyut kazanmış, geleneksel basından yavaş yavaş medya diye tabir edilen yeni bir sürece geçilmiştir. Medya adı verilen bu yeni süreçle birlikte geleneksel basın yayın organlarının yerini kitle iletişim araçları almış, toplumun haber alma, bilgiye ulaşma gibi gündelik hayatın ayrılmaz parçaları kitle iletişim araçları tarafından topluma ulaştırılır hale gelmiştir. Kitle iletişim araçlarının yükselen bu gücü küresel ölçekte yeni değişimlerin habercisi olmuş, bu değişimler öncülüğünde basın yayın organları gibi kamusal iletişimin yapı taşları dönüşüme uğramıştır.

> ''Tüm çağdaş kültür (sembolik üretimler) artık neredeyse medya tarafından/medya bağlamında, endüstriyel ölçekte üretilmeye ve/veya medya aracılığıyla kitlesel, hatta küresel düzeyde yayılmaya başlanmıştır'' (Kaya, 2009:112).

1980'li yıllarla birlikte yaşanan bu dönüşüm süreciyle eski tüm sistemleri kendi içinde yeniden adlandırılmış, medya, sermaye ve medya, iktidar ilişkileri yeniden inşa edilmiştir.Bu yeni süreç, Yeni Dünya Düzeni ve Yeni Sağ'ın hegemonyasının kurulması bağlamında önemli bir halka olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaya, 2009:117). 1980'li yılların beraberinde getirdiği eskiden farklı ama eskiye de benzer yeni basın ve yayın şekilleri iletişim araçlarında da farklılaşmalara sebep olmuş, küresel ağlar ile bilgi uluslararası alanlara taşınmıştır. İnsanların, toplumların ve devletlerin doğal sınırları olan coğrafi dağılımlar, fiziki farklılıklar, çevresel faktörler, dil, din, etnisite ve insani pek çok kavram bilginin uluslararası alanlara taşınması ile önemini yitirmiş, 1980'li yılların getirileri olan yeni yayın biçimleri üretildikleri yerden çok daha uzaklara hitap eder duruma gelmişlerdir. Yeni yayın biçimleri ile bilginin daha uzak mesafelere ulaşımı hızlanmış, radyo sinyallerinin yerini uydu verileri almıştır. Böylelikle geleneksel halinden kopan basın ve yayın

kuruluşları da yaşanan bu geçiş süreci ile birlikte dönüşümlerini tamamlamaya başlamışlardır. Değişin yayın sistemleri ile de bilgi üretildiği yerin çok ötesinde de anlamlar kazanmaya başlamış, böylelikle gitgide endüstrileşmeye başlayan kitle iletişim araçları uluslararası anlamda etkinlik kazanmaya başlamışlardır.

> ‘’Bir yandan teknoloji ve piyasa değişimleri yeni küresel görüntü sanayilerini ve dünya pazarlarını doğururken görsel-işitsel üretimin yurtsuzlaştığını, uluslaraşırı yayın sistemlerinin geliştiğini görüyoruz. Gelgelelim, öbür yandan, yerel üretim ve dağıtım şebekeleri yönünde de önemli gelişmelere tanık oluyoruz. Böylece, kablolu yayın ve mikrodalga teknolojileri kitlesel piyasaların parçalanmasını ve belirli izleyici kesimlerinin de büyük reklam ve medya şirketleri tarafından hedeflenebilmesini kolaylaştırmaktadır’’ (Morley, Robins, 2011:18).

1980’li yıllarda iktisadi, teknolojik, siyasi, toplumsal ve hukuksal anlamlarda yaşanan değişimler ve bu değişimlerin bir sonucu olarak medya kuruluşlarında da bu değişimler karşılık bulmuştur.Bu durum yeni bir medya düzeni olarak nitelendirilmiş, bu yeni medya düzeninde yapısal değişikliklerle birlikte bireyin hakkını ve hukukunu koruyan, ulusal çıkarlara sahip çıkan, kamu düzeninin devamlılığını ön gören ve kamu yararını gözeten yayınlar terkedilmiş, bu durumla birlikte birey medya karşısında ait olunan ülkenin vatandaşı değil yeni oluşan pazarların ve piyasaların bir müşterisi olarak görülmeye başlanmıştır. Yeni medya düzeninde medya şirketlerinin kamu kuruluşları gibi ulusal bir endişe taşımamaları ve de kamu kuruluşlarından farklı olarak kamu yararı, kamu düzeni gibi ilkeleri kendilerine şiar edinmemeleri nedeniyle medya şirketleri bu ilkelerden bağımsız olarak hareket etmiş ve piyasa mantığı ile yayınlar üretmeye başlamışlardır. Yeni medya düzeninin getirileri ile birlikte farkındalıkları asgari düzeye indirilen birey yeni yayın şekilleri karşısında savunmasız kalmış, piyasalaşmış içeriklerin muhatabı konumuna gelmiştir.

> ‘’Kar ve rekabet mantığıyla hareket eden yeni medya şirketlerinin şimdi en önemli amacı bundan böyle ürünlerini mümkün olan en geniş tüketici kitlesine ulaştırmaktır. Bu durumda da sürekli genişlemeci bir eğilim vardır ve bu eğilim durmaksızın genişletilmiş görsel-işitsel mekanlar ve piyasalar inşa edilmesi yönünde çalışmaktadır. Ulusal toplulukların eski sınırları ve engellerinin yıkılması artık zorunludur ve bu sınırlar, ticari stratejinin yeniden örgütlenmesinin önündeki keyfi ve irrasyonel engeller olarak görülmektedir. Görsel-işitsel coğrafyalar böylece ulusal

kültürün sembolik mekanlarından uzaklaşmakta ve uluslararası tüketici kültürünün daha ''evrensel'' ilkeleri temelinde yeniden düzenlenmektedir. İthal programların serbest ve engelsiz dolaşımı –ki buna sınırları olmayan televizyon diyoruz –yeni düzenin büyük idealidir. Bu öyle bir idealdir ki, bunun mantığı nihai olarak küresel programlar ve küresel piyasalar oluşturulmasına varır –ve daha şimdiden ideali gerçek kılmaya çalışan küresel şirketlerin iktidarını görmekteyiz. Yeni medya düzeni, artık küresel bir düzen haline gelmeye başladı'' (Morley, Robins, 2011:30).

1980'li yıllara gelindiğinde devletin ve özel yapılanmaların idaresinde olan radyo ve televizyon yayınları yaşanan dönüşümlerle ve özel sektörün yayın politikaları ile eski düzenin tüm uygulamalarını reddetmiş, kamu yararı ilkesini de terketmişlerdir. Kamu yararını ön gören yayınlar zaman içinde sermayenin çıkarlarını savunan yayınlara dönüşmüş, bu yayınlarda kamu yararından çok azami kar elde etmeye dönük yayınlar olarak bireyin karşısına çıkmıştır. Medyanın yaşadığı dönüşüm ve yeni düzen tüketim kültürünün yayılmasına ön ayak olmuş, bir takım çevrelerce kültürel aşınma olarak değerlendirilmiş, bununla birlikte de bu yeni düzen yaşam biçimlerini ve gündelik toplumsal faaliyetlerinde küreselleşmesini beraberinde getirmiştir. Uydu yayınlarının faaliyet göstermeye başlaması ile birlikte küresel kültürde hızlı bir biçimde yayılmaya başlamış, batı merkezli yayınlarla İngilizce yeni düzende başat bir konuma yükselmiştir. Batı kaynaklı yayınlar ve bu yayınların içerikleriyle üçüncü dünya ülkeleri birer yeni pazar haline gelmiş, üretilen film, program ve müzik videolarıyla bu ülkelere kültürel ihracat başlamıştır.

1980'li yılların getirdiği değişimler ve dönüşümler ile birlikte eskinin geleneksel basın yayın organları da yerlerini yavaş yavaş yeni teknolojilere bırakmış, yaşanan süreçler piyasaları medya ile birlikte yürür pozisyona getirmiştir. Yaşanan büyük değişimler medyayı da madencilik, ekonomi, finans ve denizcilik gibi karlılığı olan bir sektör haline getirmiş, kapsadığı ve ulaştığı alan bakımından da medya kapitalizm içinde karlılığı oldukça yüksek bir alan haline gelmiştir.

2.1.1.Seksenli Yıllarda Yaşanan Süreç

Yaşanan bu süreçlerin tarihsel arka planına baktığımızda, İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkımları ve çöken ekonomiyi yeniden tesis etmek için 1944 senesinde ''Bretton Woods'' kasabasında sabit kur esası kabul edilmiş, dünya ülkelerinin para değerleri ise dolara endekslenmiştir. Bretton Woods'ta yapılan anlaşma ile Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kurumların temelleri atılmış, 1946 yılında ise bu kuruluşlar faaliyete geçmiştir. Dünya ülkelerinin para birimlerinin dolara göre değerlerinin düzenlenmesi ve uluslararası ekonomide Dünya Bankası ile Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların kurulması ABD'nin uluslararası arenada hegemonik bir yapıya dönüşmesine sebep olmuştur. 1970'li yıllara kadar geçen süreçte yaşanan gelişmeler ABD'nin hegemonik yapısını sürdürmesine neden olmuş, 1970'li yıllardan itibaren ise ABD'nin hegemonik yapısının sarsıldığı yıllar olarak karşımıza çıkmıştır. ABD'nin hegemonik yapısının sarsılmasına neden olan olay ise 1971 yılında altın ile doların birbirinden ayrılması olmuştur. Ayrıca 1973 yılında yaşanan petrol krizi ve petrol fiyatlarının giderek artması da ABD'nin küresel hakimiyetini sekteye uğratan bir başka neden olmuştur. Japonya ve başta Almanya olmak üzere Avrupa devletlerinin de ekonomik olarak istikrarı yakalaması ve pazar birlikteliklerini oluşturması ile ABD'nin karşısında yeni bir güç olarak durmaya başlamışlar, bu durumda ABD'nin uluslararası arenada hegemonik güç yapılanmasını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu durumun ortaya çıkardığı sonuçlar ve ABD açısından hegemonyanın kırılmaya başlaması bir takım tedbirler alınmasını zorunlu kılmış, bu tedbirler ile yeni bir yapılanmaya girilmiştir. Raşit KAYA bu durumu şu sözleri ile açıklamaktadır.

> ''Bu durumu bertaraf edebilecek stratejik unsur ise, Vietnam'da aldığı yenilgiyle ciddi bir darbe yemesine karşın, ABD askeri gücüydü. Bu gücün müttefiklerine sağladığı ''koruma şemsiyesi'' hegemonik konumun temel dayanağı; ABD askeri gücünün pekişerek sürmesi ise bu hegemonyanın sürmesinin güvencesi demekti. Bunun için doğal olarak yeni koşullara uygun yeni bir askeri stratejiye gereksinim vardı. Bu yeni askeri stratejinin esası, kapitalist sistemin tümüne karşı bir tehdit olarak algılanan Sovyetler Birliği'ni eskiden olduğu gibi modası büyük ölçüde geçmiş üslerle çevrelemek yerine, sürekli olarak seyyal bir nükleer tehdit altında tutmak olmuştur; çünkü özellikle nükleer denizaltılar alanında sahip oldukları tartışılmaz üstünlük ABD'ye böyle bir potansiyel sunmaktadır. Ancak, bu stratejinin

operasyonel olabilmesinin ve gerekli global denetimin sağlanmasının ön koşulu, tüm dünyayı çevreleyecek bir uydu haberleşme ağının oluşturulmasıdır. 1980'li yılların daha başında teknolojik olarak olanaklı hale gelmiş olan böyle bir sistemin oluşturulmasının önündeki tek ve ciddi engel muazzam maliyetidir. 1981 yılında Reagan'ın iş başına gelmesiyle uygulanmaya başlayan ve ''arz yönlü ekonomi''nin (supply-side economics) neoliberal ideoloji gereği temel savlarından biri ise ''devletin küçültülmesi'', ''kamu harcamalarının kısılması''dır. Dolayısıyla çelişkili bir durum yaratılmadan sorunun aşılması askeri haberleşme ağının finansmanı için bütçenin dışından yeni finansman kaynaklarının bulunmasına bağlıdır. Bu noktada hatırlanması gereken ve projenin uygulanmasına yardımcı olacak bir başka husus da uluslararası akışkanlık arayışındaki (globalleşen) mali piyasaların da böyle bir uydu haberleşmesine olan ihtiyacıdır'' (Kaya, 2009:113-114).

Bu ve benzeri nedenlerden dolayı uydu ve haberleşme sistemlerinin tüm dünyayı çevrelemesi projesi oluşan yeni gereksinimlerle hayata geçirilmeye başlanmış, özelleştirme olarak adlandırılan neoliberal uygulamaların getirileri de bu sebeplerden ötürü iletişim alanlarında uygulamaya konmaya başlamıştır. İletişim alanlarında yaşanan gelişmeler ABD'de NASA (Amerikan Ulusal Uzay Ajansı)'nın kurulmasına ön ayak olmuş, uydu, haberleşme ve iletişim ağları projesi de NASA'nın bünyesine katılmıştır. Ardından yaşanan gelişmelerle uydu ve haberleşme ağları projesi özel sektörün ilgisine sunulmuş, sermayeyi bu yatırımlara çekebilmek içinde sermaye için karlı koşullar oluşturulmuştur. Uydu ve haberleşme ağlarına yapılan yatırımlarla sermaye karlılığını arttırmış, karlılık önünde engel olarak görülen kamusal yayıncılık anlayışı terk edilmiştir (Kaya, 2009:115). Avrupa, ABD ve bütün dünya ülkelerini etkileyen gelişmeler 1980'li yıllarda bu şekilde yaşanmış, televizyon ve radyo yayıncılığının çehresini değiştiren adımlar yaşanan bu gelişmelerle şekillenmiştir. Yaşanan tüm bu gelişmelerin bir getirisi olarak özelleştirme ve deregülasyon (serbestleştirme) adı altında yapılan uygulamalar kamusal tekelleri yıkarken bireylerin düşünce ve fikir hürriyetlerini koruyan kamusal önlemleri ve sınırlandırmaları da ortadan kaldırmıştır. Bu şekilde yıkılan kamusal oluşumlarla sınırlar uluslararası yatırımcılara sonuna kadar açılmış, sermaye ve medya yeni bir düzenin en önemli iki aktörü olarak yollarına devam etmişlerdir. Yaşanan gelişmeler ve değişen yapı çokuluslu sermayeye büyük kolaylıklar ve muazzam olanaklar sağlarken, global iletişim ağının finansmanı son tahlilde radyo ve televizyon yayınlarının tüketicisi olan halka

yüklenmiştir (Kaya, 2009:115). Sermayenin yeni olanaklar ve kazanımlarıyla yeniden tanımladığı medya sisteminde karlılık esas alınmış, yayınların tüketicisi olan kitleler ise yurttaş yerine müşteri olarak görülmeye başlanmıştır. Ayrıca, ‘’devletin küçülmesi’’ gibi Yeni Sağ’ın söylemlerine de operasyonel bir ideolojik zemin kazandırılmıştır (Kaya, 2009:115). Yaşanan bu tekelleşmeler ve oluşumlar medyada köklü değişimleri de beraberinde getirmiş, günümüzdeki Avrupa ve Amerika merkezli küresel medyanın tohumları da yine bu dönemde atılmıştır.

1980’li yılların sosyal, kültürel ve politik arka planına bakıldığında dünyanın birbirinden farklı bölgelerinde yaşanan çatışmalar, iç savaşlar ve çeşitli politik krizler meydana geldikleri bölgelerde toplumsal yapıyı doğrudan etkilemiş ve bu etkilerde dünya kamuoyunda yankılanmıştır. 1980’li yılların kendi içinde barındırdığı söylemler ve bu söylemlere yaklaşımlarda basın yayın organlarında kendine yer bulmuş, 1980’li yılların Güney Amerika’sındaki gerilla ve gerilla karşıtı hareketler gündemi uzun süre ABD kamuoyunda ve basınında meşgul etmiştir. Karşı gerilla grupları ve ABD destekli oluşumlar ABD merkezli yayınlarla desteklenirken, ABD karşıtı gerilla grupları da basın tarafından eleştirilip kötülenmiştir. Yapılan yayınlarla iç savaşlar, protesto gösterileri terörizm olarak nitelendirilmiş, pazarları sermayenin lehine, çıkarlarına zarar gelmeden kontrol etmek için de medya bir güç olarak kullanılmıştır. Medyanın bu dönüştürücü gücü sermaye sahipleri tarafından kendi çıkar politikalarını korumak için kullanılmış, medya mevcut pazarları koruma ve Pazar hakimiyetini sağlamada bir araç haline gelmiştir.

> ‘’Pazar kontrolünün kültürel yayılma ile başarılı olabileceği benimsenerek, kültür endüstrileri ve medya tarafından yoğun kültürel işleme politikaları uygulanmaya başlandı. Özel sermaye iş dışı hayata ve kültürel yaşama (dinlenme ve eğlenceye) daha kapsamlı ve sistemli olarak girmeyi artırdı. İletişimde, kültürlerarası iletişim, feminizm, eşcinsellik, erkek egemenliği, kültürel alışveriş ve bu alışverişin serbest akışı gündemlerin başına kondu. Uluslararası iletişim firmaları, özellikle uydu yayınlarıyla ulusal sınırları pratikte ortadan kaldırmaya başladı. ABD kültürel ürünleri egemenliğini tüm dünyada sürdürmeye devam ederken, iletişim teknolojisi ve ekonomik kontrol alanında gücünü Japonya’yla ve Avrupa topluluğunda çıkan yeni dev sermayeyle artan bir şekilde paylaşmaya başladı’’ (Erdoğan, Alemdar, 2010:175).

1980'li yılların bu atmosferinde neoliberal söylemlerle ABD medya eliyle kendi çıkarlarını korumuş, kendi hegemonya söylemini kültürel uzantılarla medya aracılığıyla yaymıştır. ABD kendi çıkar politikaları gereği tüm bunları yaparken, insan hakları, özgürlük ve demokrasi gibi kavramları da kullanmış ve bu söylemlerle dünya genelinde ABD destekli askeri yönetimleri, petrol şirketlerini, baskıcı rejimleri, monarşileri ve sultanlıkları koruyup kollamıştır. Neoliberalizmin yükselişi ve oluşturulan yeni düzenle birlikte sermayenin çıkarları ve düzenin devamlılığı için hiçbir şey göz ardı edilmemiş, gerektiğinde askeri harekatlar yapılmış ya da sermayenin çıkarlarının söz konusu olduğu bölgelerde yerel güçler vasıtasıyla silahlı eylemler desteklenmiştir.

1980'li yıllarla beraber medyanın küresel düzlemde etkinliğini arttırdığı ve güçlü bir biçimde dünya piyasalarında kendine yer bulduğu gözlemlenmiştir. 1989 yılı ile birlikte sosyalist perdenin aralanmaya başlaması, eski düzenin değişeceğinin sinyallerinin verilmesiyle birlikte ABD iktisadi ve siyasi söylemlerinde de değişikliğe giderek kendi hegemonik yapısını güçlendirmeye devam etmiş, yine bu dönemde dünya ülkelerinde basın, yayın ve medya sektörüne yapılan yatırımlarda katlanarak artmıştır. Televizyon, gazete ve dergi gibi geleneksel yayın biçimleri de çokuluslu şirketlerin bünyesine katılırken, internet gibi yeni medya olarak adlandırılan kavramlarda önem kazanmaya başlamıştır. 1980'li yılların yaşadığı bu büyük süreç ve dönüşüm, neoliberal politikalarla kendini güçlü bir şekilde geliştirirken, yine neoliberal uygulamalarla kamu politikalarının daraltılması da pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Neoliberalizm kapitalist ülkelerle birlikte kendi inşasını sürdürürken, medya sektöründe de kendine yer bulmuş, medya sektörüyle birlikte yeni pazar arayışlarına, yeni pazarlara hızlı bir şekilde girmiştir. İdeolojilerin sonu olacaktanitelendirilen neoliberalizm, medya ile birlikte önemli bir biçimlendirici güç haline gelmiş, kendi içinde ürettiği etnisite, dinsel referanslar ile de ideolojilerin sonu değil, yeni bir ideoloji olduğunu kanıtlamıştır. Bu uygulamalarla birlikte medya sektörü de gelişmekte olan ülkelerde ya da üçüncü dünya ülkelerinde özelleştirme politikaları ile devletten bağımsız bir yapıya dönüşürken, aynı zamanda da ticarileşmişlerdir.

Bu özelleştirme ve ticarileşmeler ile birlikte medya sektörü de uluslararası sermayenin özel olarak ilgilendiği nihai bir hedef haline gelmiştir.

2.1.2.Küresel Medyanın Arka Planı

1980'li yıllar dünya için büyük değişimleri de beraberinde getirmiş yıllardır. Bu gelişim ve değişim yaşanılan dönemin teknolojik gelişimleri olarak nitelendirilse de yaşanan tüm bu gelişmeler sadece teknolojik bir atılım ile açıklanamaz. Yaşanan bu gelişmelerin arka planına bakıldığında sadece teknolojik bir gelişim gösterilmediği, teknoloji ile beraber iktisadi ve siyasi tercihlerinde bu gelişmelere ve değişimlere ön ayak olduğu söylenebilir.

> ''Yeni Dünya Düzeni'nin günümüzdeki belli başlı mimarlarını bünyesinde barındıran Trilateral Commission'ın (TC-Üçlü Komisyon) 1973 yılında kuruluşu bu yönde atılan bilinçli adımların başlangıcı olarak alınabilir. Trilateral Commission uluslararası finans hareketlerinin neredeyse tümüyle liberalizasyonun da başlangıcı sayılabilecek ''yeniden yapılanma'' girişimlerinin başladığı bu sıralarda, D. Rockefeller, H. Kissinger ve Z. Brzezinski'nin öncülük ettikleri iş dünyasının önde gelenlerinden oluşan bir ekip tarafından kurulmuştur. Bu isimler dünyaya ''nizam'' verdikleri kabul edilen Bilderberg ve Council on Foreign Relations gibi kuruluşların da yöneticisidirler. Trilateral Commission'ın öncelikli hedefi ekonomik mucize yarattığı kabul edilen Japonya'yı Batı kapitalizmiyle siyasi bağlarla da bütünleştirmek olarak kabul edilir'' (Kaya, 2009:116).

Trilateral Commission kurulduğu andan itibaren kendine sanayileşmiş ülkeleri istikrara ve düzenli bir yapıya kavuşturma gibi bir amaç edinmiş, bu amaç doğrultusunda ABD, Japonya ve bazı Avrupa devletlerinden iş dünyasından, akademik dünyaya kadar uzanan 300 kişilik bir üye alt yapısı oluşturulmuştur. Yapılan bu uygulamalar ve yaşanan gelişmelerle bu sayede ABD hegemonyasının devamlılığını sağlama konusunda yeni bir siyasi aktör konumuna gelen Trilateral Commission'ın tutumu ABD varlığının Batı Avrupa ve Japonya'da etkinlik kazanmasını ve gelişmesini sağlamıştır. Trilateral Commission kendi içinde hazırladığı yol haritasından hareketle ilk olarak Avrupalı, ABD'li ve Japon akademisyenlere ''Demokrasi Krizi'' adlı bir rapor hazırlatmış, bu raporda şu görüşler ön plana çıkmıştır. Raporda yer alan görüşlere göre savaş sonrası dönemde ve bu dönemi izleyen 20-25 yıl boyunca demokrasinin iyi bir işlev gördüğü belirtilmiş, ardından demokratik söylemlerin ve demokrasi yorumlarının refah ve zenginlik taleplerini

karşılayamadığı ve bu talepleri engeller bir pozisyona geldiği belirtilmiştir. Ayrıca Batılı toplumlarda uygulanan demokratik söylemlerin toplumları yönetemez duruma geldiği belirtilmiş, medya da otoriteye kafa tutan, otoriteye ait mekanizmaların güvenilirliğini sarsan bir pozisyonda olduğu belirtilmiştir. Bu söylemlerle birlikte medya aygıtlarının özellikle dönemin en etkili paylaşım araçlarından olan televizyonun demokratik hakları ve söylemleri yaygınlaştırıp bunlara önem atfettiği de belirtilmiştir. Raporun hazırlayanlarından biri olan ve Medeniyetler Çatışması adlı tezi ile adını duyuran Samuel Huntington'da ulusal gücün en önemli kaynağının medya olduğunu söylerken, dönemin medyasının da istikrarlı bir dönemi tehdit eder bir biçimde demokratik bir boya yaydığını belirtmiştir. Bu yaklaşımları ile de beraber demokratik haklar ve kamu düzeninin birbiri ile zıt bir durumda olduğunu belirtmiş, ''medyanın devlet politikalarına çok eleştirel yaklaştığını ve medya devlet arasında yeni bir dengenin kurulmasının gerekliliğinden bahsetmiştir.'' (Kaya, 2009:118) 1980'li yıllarda yaşanan tüm gelişim ve dönüşümler medyanın tüm yapısını değiştirirken, radyo ve televizyon yayıncılığı da adeta en baştan tasarlanmıştır. Bu tasarım ABD'de 1980'li yıllarda had safhaya ulaşan deregülasyon süreci ile tamamlanmış, Batı Avrupa'da ise özelleştirmeler ve deregülasyon ile uygulamaya konmuştur. Bu sayede yaşanan dönüşümlerle radyo ve televizyonda bir bakıma yeni bir düzenin başlangıcı yaşanmaya başlamıştır.

2.1.3.Radyo ve TV'de Yaşanan Süreç: Deregülasyon ve Özelleştirmeler

1990'lı yıllar itibariyle uluslararası anlamda iletişim ve medya sektörü yapı taşları ile birlikte değişmiştir. Medya sektöründe yaşanan bu değişim ile eskiye dair olan uygulamalar rafa kaldırılmış, Avrupa'da ise medyanın tüm çehresi adeta yenilenmiş, başkalaşmıştır. Bu değişimlerin ve başkalaşımların en somut örneği Doğu Avrupa'da Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Sovyet sonrası dönemde karşımıza çıkmaktadır. Sovyet sonrası dönemde demir perdenin aralanmasıyla beraber eski Sovyet bölgelerinde yaşamın her bölümünde olduğu gibi medya ve basın yayında yeniden şekillenmiş, küresel sisteme entegre çabaları yaşanmış ve kapitalizme adapte olmak için bir takım uygulamalara başvurulmuştur. Medya sektöründe özellikle radyo ve televizyon

yayıncılığında devletin hakim olduğu yapılar birer birer çözülmüş, bu mecralardaki devlet tekeli ortadan kaldırılmıştır. Ortadan kaldırılan devlet tekeli ile yeni oluşumlar meydana getirilmiş, devlet tekelleri yerini oluşturulan bu yeni oluşumlara bırakmıştır. Kamu tekelleri yıkılırken tek bir bir hamlede ortadan kaldırılmamışlar, ortadan kaldırılma süreçleri genellikle birden çok aşamada meydana gelmiştir.

> ‘’Kimi yerde (örneğin Fransa’da) önce kamu kuruluşunun program yapma tekeli kaldırılmış, daha sonra özel yayın kuruluşlarının kurulmasına izin verilmiştir. Kimi yerde ise, ‘’rekabetçi bir ortam oluşturmak’’ adına mevcut yapıya özel kuruluşların eklemlenmesine olanak tanınmıştır. Var olan kamusal kuruluşların en azından bir bölümünün özelleştirilmesi ise başvurulan başka bir yöntemdir’’ (Kaya, 2009:119).

Oluşturulan bu yeni yapı ile ortadan kaldırılan devlet tekelleri yerlerini birer birer sermayeye bırakırken, oluşan bu durumu açıklamak içinse deregülasyon kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Yaşanan süreçlerle birlikte geleneksel iletişim modellerinin yerlerini uydu yayıncılığına bırakması da yaşanan deregülasyon sürecinin hızlanmasına ve kaçınılmaz olmasına bir nevi ön ayak olmuştur. Yaşanan bu sürecin önemli bir ayağını oluşturan deregülasyon süreci ABD’de kendine büyük bir yayılma alanı bulmuş, ABD’de uygulanmasıyla beraber Avrupa’da ve farklı dünya ülkelerinde de uygulanmaya başlamıştır. ABD’de deregülasyon sürecinin önemli bir yere sahip olması ve bu öneminin başlıca nedeni ABD’nin küresel hegemonik yapısını korumak istemesi bu anlamda medya ve iletişim sektörlerinde artan yenilikler ve toplumları etkiler yayınlar ile bu hegemonyanın pekiştirilmek istenmesidir. ABD için medya ve iletişim sektörlerinin sahip olduğu önem, ABD’nin küresel anlamda sahip olduğu güçle yakından ilgilidir. ABD’nin dünya üzerinde sahip olduğu ve süper güç olarak tanımlanan yapısı, bu yapının askeri güç ile pekiştirilmesi ve devamında kendi sahip oldukları bu gücü medya, iletişim ve uzay teknolojileri ile desteklemeleri ABD’nin küresel gücünün askeri yapısının yanında enformasyon teknolojileri ile olan yakın bağı ve bu teknolojileri kullanmadaki üstünlükleri dünya üzerindeki hegemonik yapılarını desteklemiş ve geliştirmiştir. İleri teknoloji ürünü silahları, kıtalararası devriye görevinde bulunan uçak gemileri, tüm dünyayı çevreleyen ve kendi politikaları için kullanılan yüksek düzeyli harp sistemleri, ABD için iletişim teknolojilerine yatırım yapmayı kaçınılmaz kılmış, böylelikle dünya

üzerinde seyyar halde sürekli yer değiştiren savaş sistemlerini ve askeri üslerinin birbirleri ile olan bağlantılarını sağlamışlardır. Böylelikle enformasyon ABD için yatırım yapılması gereken ve kendi egemenliklerini, hegemonik durumlarını geliştiren bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Medya, basın, yayın ve iletişim alanlarında ABD'nin 20.yüzyıla iz bıraktığı söylenebilir. Yapılan yayınlar, ideoloji üreten ve kültür ihraç eden mekanizmalar günümüzde ABD'nin bariz üstünlüğü olduğu mecralar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlara örnek olarak, tüm dünyada gösterime giren ABD imzalı sinema filmleri, belgeseller ve diziler Amerikan hakimiyetinin medya ve benzeri alanlarındaki net üstünlüğüne birer örnektir. ABD'nin bu alanlardaki üstünlüğünü sürdürebilmesi için bir zorunluluk haline gelen deregülasyon süreci bu sebeplerden ötürü kendini ABD'de göstermiş, zamanla ABDdışına yayılmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda ABD'de medyada tekelleşmeyi engellemek için bir dizi kurallar yürürlüğe konmuş, böylelikle medyanın toplum üzerindeki etkileri düzenlenmek istenmiş, daha sonraki yıllarda bu uygulamalar kaldırılmıştır.

> ''İlk uygulamalar kablolu ve uydudan yayınlara yolu açmak için 1975'ten itibaren başlatılmıştır. Teknolojik gelişmelerle gerekçelendirilen bu ilk uygulamalar, on yıl gibi kısa bir zaman içerisinde sosyal-siyasal içermelerini ortaya koyan boyutlara ulaşmıştır. Öncelikle, FCC kararıyla yayın kuruluşu sahipliğinde var olan kısıtlamalar kaldırılarak faaliyetteki yayın şebekelerinin on iki ayrı istasyona aynı anda sahip olmalarına olanak sağlanmıştır.1987 yılında ise haber programlarının içeriğinin farklı siyasal görüşler bakımından dengeli oluşmasını sağlayan ''Fairness Doktrini'' terk edilmiştir. Kamusal müdahaleler yerine ticari yarışma yoluyla ''kamu yararının'' daha iyi gerçekleşeceği düşüncesi böylece ön plana taşınmıştır'' (Kaya, 2009:122-123).

Yaşanan bu gelişmelerle deregülasyon süreci başlamış olmuş, kamu yararından çok ticari yarar ön plana çıkmaya başlamıştır. 1970'li yıllarla birlikte uzay çalışmalarının hızlanması ve uyduların önemli bir hale gelmesiyle birlikte değişim rüzgarları da esmeye başlamış, uzay ve uydu çalışmaları NASA bünyesinde devlet tarafından denetlenirken, 1980'li yıllarla birlikte uzay ve uydu sistemleri ticari ortaklıklara ve yatırımlara açılmaya başlanmıştır. Kablolu yayınların sınırlandırılmasını ön gören oluşumların ortadan kaldırılması ile birlikte televizyon yayınlarının etkinlik gösteremediği bölgelerde Community Antenna Television adı altında uydu yayınlarıyla

kablolu ulusal bir network oluşturulmuştur (Kaya, 2009:124). Oluşturulan bu sistemle birlikte uydu yayıncılığına olan ilgi artmıştır. Bu durumla beraber radyo yayınlarında haberlerin tarafsız olması gibi temel ilkeler ortadan kaldırılmış, reklam sürelerini kısıtlayan uygulamalardan da vazgeçilmiştir. Radyo ve televizyon yayınlarında ticari yayınların ve reklamları kısıtlayan uygulamaların ortadan kaldırılması ile beraber yerel ve bölgesel televizyon yayıncılığı gelişmeye başlayarak, yerel ve bölgesel kanalların, istasyonların oluşması hızlanmıştır. Uydu yayıncılığı ile birlikte geniş kitlelere ve ulus aşırı bölgelere ulaşmaya başlayan yayınlar, izleyici kitlesine göre şekillendirilmiş, radyo ve televizyon ile şekillendirilen bu yayınlar izleyicinin karşısına sunulmuştur.

> ‘’Makro ekonomik çıkarların yönlendirdiği deregülasyon, ABD’de siyasal olarak da oydaşma sağlayabilecek söylemiyle uygun bir ortam yakalamıştır. Çünkü yapılanlar ABD Anayasa’sının bir gereği olarak sunulabilmiştir. Düşünce özgürlüğünü kısıtlayacak hiçbir düzenleme yapılamayacağını öngören ‘’First Amendment’’ iç politikada olduğu gibi uluslararası politikada da ‘’serbest dolaşım’’ fikrinin dayanağı olarak kullanılmıştır’’ (Kaya, 2009:126-127).

Amerika Birleşik Devletleri’nde deregülasyon sürecinin sona ermesini sağlayan gelişme 1996 yılı içinde yürürlüğe giren ‘’Telekomünikasyon Yasası’’ olmuş, bu yasa ile birlikte televizyon ile radyo yayınlarında ve bu yayınlarda bulunan farklı görüş ve fikirlerin olmasını sağlayan esaslar ile seçim kampanya dönemlerinde seçmene hitap eden siyasilere aynı oranda süre verilmesini sağlayan uygulamaların ortadan kaldırılmasıbu yasa vasıtasıyla meşrulaştırılmıştır. Yaşanan tüm gelişmelerle birlikte medya sektörü de önemli bir kazanç kapısı olarak görülmeye başlanmış, getirisi yüksek, kolay para kazandıran sektörler arasında nitelendirilmiştir. Bu durum medya alanlarını dev holdinglerin rekabetçi ortamına bırakmış, böylelikle basın ve yayın kuruluşları sermaye tarafından ilgi gören yatırım araçları haline gelmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan deregülasyon süreci ile birlikte medya ve siyaset ilişkisi yeniden şekillenmiş, bu şekillenme ile birlikte eskinin uygulamaları ortadan kaldırılmıştır.

ABD’de yaşanan bu süreç Avrupa’da da etkisini göstermiş, ABD’de yaşanandan şeklen farklı olsa da özü itibari ile benzerlikler göstermiştir. Avrupa’da yaşanan süreç radyo ve televizyonlar üzerindeki devlet

hakimiyetlerini ortadan kaldırmış, devletin sahip olduğu imtiyazları bu süreçle birlikte elinden çıkarmasına neden olmuştur. ABD'de yaşanan süreçle benzerlik göstermesine rağmen süreç Avrupa'da ABD'de olduğu gibi işlememiş, daha farklı bir şekilde sürdürülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde yasal olarak radikal kararlara imza atmadan, kullanımda olan yasal prosedürlerle işleyen süreç Avrupa'da radikal kararların alınmasına sebebiyet vermiş, deregülasyon sürecinin işlemesi için köklü değişiklikler yapılmıştır. ABD'de yapılanlar mevcut çıkar grupları arasındaki güç dengelerinin yeni bir ulusal çıkar tanımlaması olarak görülürken Avrupa'da yaşanan süreçte tam anlamıyla yeniden inşa süreci olarak nitelendirilmiştir (Kaya, 2009:129). Avrupa'da yaşanan bu değişim sadece radyo ve televizyon ile sınırlı kalmamış, tüm kitle iletişim araçlarının ve sistemlerinin yeniden biçimlendirilip dönüştürülmesine neden olmuştur. Avrupa'da yaşanan süreç bilgi, haberleşme ve teknoloji ile ilgili tüm sektörleri kapsamış bu kapsama ile birlikte bu sektörler yeniden tanımlanmıştır. Avrupa'da yaşanan gelişmelerin ABD'de yaşanan gelişmelerle paralellik göstermesi ve ABD'den Avrupa'ya ihraç edilmesi tüm sürecin ABD'de yaşananla aynı olması anlamına gelmemiştir. Avrupa, ABD'den farklı bir takım özellikleri ile bu süreci sürdürmüş, ABD'den farklı olan özellikleri ve Avrupa Birliği yapılanması Avrupa'yı ABD'den ayıran başlıca özelliklerden olmuştur. Neoliberal politikaların oluşturduğu ortamda radyo, televizyon ve iletişim araçlarında devlet tekelinin bertaraf edilmesi ile sermaye boşalan devlet tekellerinin yerini doldurmaya başlamış, zaman içinde de devlet tekellerinin yerlerini çokuluslu dev holdingler almaya başlamıştır. Avrupa'da yaşanan süreçte Avrupa'da devlet tekellerinin yayıncılık alanlarında yetersiz kalması ve yeterli kaynaklara ulaşamaması sonucu toplumun istekleri artmış, bu isteklerin karşılanamaması ve bu isteklerle oluşan durumda toplum katmanları ve mevcut mekanizmalar arasında yükselen bir hareketlenme meydana gelmiştir.

> ''Batı toplumlarında bundan böyle örgütlü kitlesel kimlik kazanmış olan eşcinseller, göçmenler gibi geleneksel olarak ''marjinal'' sayılanlar da belirli bir hareketlilik düzeyine ulaşmışlardır. Böyle bir ortamda düşünce ve ifade özgürlüğü ve bunun pratikte ifadesi olan basın özgürlüğü kavramları da kuramsal olarak sorgulanmaktadır'' (Kaya, 2009:131).

Bu söylemlerle birlikte asıl amacı serbest piyasa, yatırım serbestliği ve ticaretin özgürlüğü olan neoliberalizmde özgürlük kavramı içinde etnik, dini ve cinsel söylemleri de kullanmaya başlamış, devlet tekellerine karşı kendi tekellerini oluşturabilmek için azınlık hakları, farklı kültürel söylemleri ve devlete karşı olan hoşnutsuzlukları kendi yaşam alanını genişletip geliştirmek için kullanmıştır. Avrupa'da devletin radyo ve televizyon üzerindeki belirleyiciliğinin azaltılması ile birçok ülkede devletle bağlantılı kamusal müesseseler mevcudiyetlerini koruyarak devam ettirmektedirler. Avrupa toplumlarının ABD'ye göre kültürel, toplumsal ve politik anlamda daha çoğunlukçu bir yapıya sahip olmaları Avrupa'da kamu yayıncılığının kendini devam ettirmesine neden olmuş, kamu yayıncılığı ilkeleri de sonradan oluşan medya kuruluşlarının gündeminde kalmış, kamu yayıncılığı ilkeleri bu kuruluşlara kabul ettirilmiştir. 1980'li yıllarla birlikte yaşanan gelişmeler, birbirini kovalayan gelişmelerle oluşan yapı ve yeni sağ düşüncesinin oluşturduğu ortam devlet tekellerini yıkıp, kamusal tekelleri bertaraf ederken yeni bir yapının da doğmasına sebep olmuş, oluşan bu yeni yapı ile birlikte kitle iletişim araçları, basın yayın sektörü dev medya şirketlerinin etkin olduğu alanlar haline getirilmiştir.

2.2.Medya ve Sermaye İlişkisi

Gelişen kitle iletişim araçları ve bu gelişme ile beraber değişen yayıncılık anlayışları, medya sektörünün de yeniden yapılandırılmasına neden olmuş, medya ekonomisi de iktisadi sistemler içerisinde ağırlığı hissedilir bir biçimde kendine yer bulmuştur. Değişen dünya düzeni ile birlikte oluşan, ''Yeni Sağ'' olarak adlandırılan görüşler ve bu görüşün oluşturduğu yenidünyadüzeni, küreselleşme gibi kavramlarla da medya uluslararası anlamda yeniden biçimlendirilmiş, böylelikle küresel bir medya düzeni oluşturulmuştur. Oluşturulan küresel medya düzeni ile basın yayın organları birer birer çok uluslu şirketlerin bünyesine katılırken medya ve sermaye iç içe geçmiş bir hal almıştır. Medya ve sermayenin birbirleri ile olan ilişkilerinin bir getirisi olacakta siyaset, medya ve sermayenin oluşturduğu bu yeni yapıya çekilmiştir. Medya, sermaye ve siyaset ile oluşan bu yeni basın, gazetecilik ve habercilik gibi kavramların ticarileşmesine neden olmuştur. Basın yayın kuruluşlarının dev holdinglerin bünyelerine katılmaları ile gazeteciliğin

ticarileşme süreci hızlanmış, böylelikle piyasa endeksli bir yayıncılık anlayışı gerçekleşmiştir. Bünyelerine basın yayın kuruluşlarını katmaya başlayan çok uluslu şirketlerin medya sektörüne girmeleri, medyanın bir silah olarak kullanılma sürecini de beraberinde getirmiştir. Söz konusu olan şirketlerin medya dışında da faaliyet gösteriyor olmaları ve bu alanlarda da yatırımları için medya gücünü kullanmaları bu durumu ispatlar niteliktedir. Sermayenin medya ile olan ilişkisi, medyanın sermaye tarafından toplumsal görevlerinden uzaklaştırılmasına neden olmuş, oluşan bu ticari anlayışla da medya kamusal görevlerinden arındırılıp piyasaya uygun bir hale getirilmiştir. Bu sayede medya kamusal ve toplumsal görevlerinden uzaklaştırılıp sermayenin istediği gibi içerikler üretip bu içerikleri geniş kitlelere yaymıştır. Bu durum sermayenin medya desteğini kullanarak kendi politikalarını uygulamasını kolaylaştırmıştır. Sermayenin medyayı bu denli etkin kullanması da kendi etki alanını arttırıp, etkileme gücünü pekiştirmiştir. Medyanın sermaye tarafından bu şekilde dönüştürülmesi yeni bir medya düzeninin de doğmasına sebebiyet vermiştir. ABD ve Avrupa'da yaşanan deregülasyon ve özelleştirme süreci medyanın bu dönüşüme uğramasının temel sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

> ''Serbest rekabetin özgürlükleri sağlayacağı varsayımı üzerine kurulu bir retorik ile yürütülen deregülasyon politikaları ile telekomünikasyon ve radyo-televizyon alanlarının özel yatırımcılara açılması; kamusal tekellere son verilmesi; alanda sadece mülkiyet yapısını değiştirmemiş, yatırılan sermayenin kompozisyonunu; sektörün yapısını ve genel görünümünü de kökten değiştirmiştir. Bu değişimler söylemdeki amacın aksine tekelleşme eğilimlerini hızlandırmış; kamusal tekellerin yerini alan dev özel kuruluşlar medya dünyasında kesin bir egemenlik kurmuş ve sonunda günümüzün ''global medya''sını oluşturmuştur (Kaya, 2009:139).

Yaşanan bu süreçlerin tekelleşme eğilimlerini arttırması ile medyanın ticarileşmesi de kaçınılmaz bir hal almıştır. Tekelleşme süreci kendini farklı biçimlerde göstermiş, böylelikle süreç sermaye açısından hızlanmıştır. Bu biçimlerden ilk olarak, tek bir faaliyet alanında bulunan şirketlerin zaman içerisinde farklı faaliyet alanlarına kaymaları ve farklı sektörlerde faaliyet içine girerek etkilerini arttırmaları şeklinde olmuştur. İkinci olarak da şirketlerin, diğer şirketleri satın almaları ya da şirket evlilikleri yoluyla bir araya gelip büyümeleri vasıtasıyla olmuştur. Sermayenin etkinlik alanlarını genişleterek

medyada da işlevsel hale gelmesi, medyanın da tıpkı madencilik, denizcilik ve bankacılık gibi sektörlere dönüşmesine sebebiyet vermiştir. Özellikle madencilik, bankacılık ve inşaat gibi getirisi yüksek sektörlerde biriken para ve oluşan maddi güçle, bu sektörlerde faaliyet gösterenlerin medyaya olan ilgilerini arttırmış, böylelikle getirisi yüksek sektörlerde oluşan birikim medya sektöründe değerlendirilmeye başlanmıştır. Bunun bir sonucu olarak da günümüz medyası çok uluslu sermayenin etkin olduğu ve yatırımlarını gerçekleştirdiği bir görünüme bürünmüştür. Medyada yaşanan tüm süreçler medyanın yapı taşlarının değişmesine sebebiyet vermiş, medyanın toplumsal rolünden sıyrılarak ticari rolünün ön plana çıkmasına neden olmuştur. Özellikle medya sektörüne yapılan yatırımlar ve medya sektöründe görülen tekelleşme eğilimleri de medyanın ticari yönünün oluşmasına sebep olan etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.1.Medyada Yaşanan Tekelleşme

1980'li yıllarla birlikte dünya üzerinde yaşanan gelişmeler, bu gelişmelerle yükselişe geçen neoliberal politikalar medya sektöründe de etkisini göstermiştir. Medya alanında yaşanan değişimler ile Thompson ilkeleri uygulanmış, bu uygulamalar ile yoğunlaşma, kuralların ortadan kaldırılması, çeşitlenme politikaları benimsenmiştir. Özellikle medya alanında yaşanan tekelleşme eğilimleri 20.yüzyılın son çeyreğinde önemli etkilere sahip olmuştur. Medyada yaşanan tekelleşme sürecine baktığımızda, medyada yaşanan bu sürecin iki farklı şekilde karşımıza çıktığı görülmektedir. İlk olarak kamusal yararın ön planda olduğu kamusal tekeller, ikinci olarak da özel sermayenin medyadaki tekelleşme eğilimleridir. Küreselleşme süreci ile birlikte, uluslararası anlamda faaliyet gösteren çok uluslu şirketler faaliyet gösterdikleri alanlarda devletle rekabet eden bir yapıya bürünmüşlerdir. Uluslararası şirketlerin devletle yarış eden bir hale gelmesi, onların kendilerini devletten üstün gören, çıkarları devletle iş birliği yapan yapılarını da güçlendirmiştir. Neoliberalizmin devletin küçülmesi gerektiğini söyleyen görüşleri ile de çok uluslu şirketlerin uygulamaları birbirine paralellik göstermiş, sermaye ve devlet ilişkisi sermayenin çıkarları doğrultusunda gelişmiştir. Bu sayede sermaye kendi çıkarları doğrultusunda devlet ile olan ilişkilerini sabit tutmuştur.

> ‘’Medya sektöründeki yoğunlaşmalar ve tekelleşmelerin devlet yapısına karşı bir bağımsızlık ve böylece dördüncü güç olma yoluna güç katacağı değerlendirilmektedir. Oysa medya devleri devlet ile beraber hareket etmekte, hak ve özgürlükler konusunda sadece ticari oluşumların lehine düzenlemeleri desteklemektedir’’ (Çelik, 2015:738).

1990’lı yıllardan itibaren çok uluslu şirketlerin tekelleşme eğilimlerinde yükselen bir grafik göze çarpmaktadır. 1990’lı yıllarla birlikte çok uluslu şirketlerin satın alma ya da farklı şirketlerle birleşmeleri büyümeyi de beraberinde getirmiş, satın almalar genellikle yerel ve küçük olanı yutma biçiminde gerçekleşmiştir (Erdoğan, 2002:421). Çok uluslu şirketler medyanın her alanında faaliyet gösterdikleri gibi medya dışı sektörlere de yatırım yapmışlar, böylelikle medya ve sermaye sadece reklamlarla bir araya gelen bir pozisyondan çıkmışlardır. Bu duruma örnek olarak basın yayın organlarında reklamlar ön plana çıkmış, izleyiciye uygun reklam ve pazarlama içerikli yayınlar üretilmeye başlanmıştır.

> ‘’Özellikle tıp alanındaki tekelleşmede tüketicinin, örneğin ilaç seçme şansı olmadığı için, tekellerin ürünlerini dağıtımında reklamlar ve promosyonlar doktorlara hitap etmektedir; firmalar tarafından ilaç tüketimini artırmak için çeşitli yollar kullanılarak doktorlar resmi ‘’drug pushers’’ gibi kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda şirketlerin başarılarının kapsamı ve yoğunluğunun araştırılması gerekir. Dağıtıcıları ‘’kapı tutucu konumuna düşürülen doktorlar’’ olmayan endüstrilerde, tüketici hedef kitlelerinin bilinçleri ve davranışları reklamlar ve halkla ilişkiler yardımıyla şekillendirilmektedir. Reklamın etkisi, duruma göre çok kısa zamanda olabileceği gibi, diğer etkenlerle birlikte uzun zaman içine yayılan bir karaktere sahip olabilir. Milyon dolarlık reklam yapan bir film şirketinin filmini görmeye gidenlerin sayısı ile, reklamı verilmeyen ve sadece kişiler arası iletişimden geçerek anlatılan bir filme gidenlerin sayısı arasında çok ciddi fark olacağını bilmek için dahi olmaya gerek yoktur’’ (Erdoğan, 2002:421-422).

Tekelleşme eğilimlerinin ortaya koyduğu tüm bu sorunlara baktığımızda dev holdinglerin medya dışı alanlarda yatırımlar yaptığı ya da kendi alanlarındaki yüksek getirili sektörlerin oluşturduğu sıcak parayı medya kuruluşlarını satın alarak değerlendirdiklerini görebiliriz. Basın yayın kuruluşlarının medya dışı alanlardan gelen holdingler tarafından satın alınmasıyla da tekelleşme süreci büyük boyutlara ulaşmaya başlamıştır. Türkiye’de yaşanan tekelleşme sürecine göz attığımızda ise Türkiye’de tekelleşme özelleştirmeler ile yaşanan bir süreç olmuştur. Böylelikle TRT ya

da kağıt üzerindeki devlet kontrolü ortadan kalkmıştır. Türkiye'de tekelleşme süreci özellikle 1980'li yıllarda liberal politikaların benimsendiği bir dönemde hız kazanmıştır. Yaşanan küreselleşme sürecine yerel motiflerinde ayak uydurması ile birlikte tekelleşmeler artmış, iktidarın verdiği krediler ya da farklı desteklerle sermaye çevreleri etkilerini daha da arttırmışlardır. Tekelleşmenin bir getirisi olarak da basın yayın organlarına sahip olan kişiler siyasal ve sosyal hayatta yön belirleyici bir pozisyona yükselip, özel sektörde de etkinliklerini arttırmışlardır. Tekelleşme süreci ile birlikte zaman içinde de iletişim sektörüne yapılan yatırımlar artmış, tekelleşme süreci kendi içinde yeni kavramların tartışılmasına neden olmuştur. Bu kavramlar ise tekelleşme, ideoloji ve bilginin yeniden üretimi gibi kavramlar olup ayrıca tekelleşen medya sektöründe tartışılmıştır.

Yaşanan tüm bu süreçlerle birlikte tekel kavramının kökeni incelendiğinde iktisadi bir terim olduğu karşımıza çıkmaktadır. İktisadi bir kavramın zaman içinde iletişim ile ilgili bir kavrama dönüşmesi de medya ve sermaye arasında olan bağa dikkat çekmektedir. Küreselleşme süreci ile birlikte yükselişe geçen tekel ve tekelleşme gibi kavramlar, soğuk savaş sonrası dönemde yaşanan piyasa rekabetleri ile birlikte daha sık duyulur olmuştur. Tekelleşme süreci ile birlikte özellikle soğuk savaşın sona ermesiyle Sovyetler Birliği'nin dağılması ve bu dağılmanın ortaya çıkardığı tablo sermaye için bir dönüm noktası olmuştur. Eski Sovyet coğrafyalarında yaşanan Pazar rekabetleri, sermayenin bu coğrafyalardaki yatırımları adeta yeni bir düzeni de beraberinde getirmiştir. Soğuk savaş sonrası dönemde medya alanında yaşanan gelişmeler, tekelleşme eğilimlerini arttırmış, medya alanında faaliyet gösteren şirketlerin başka alanlarda da faaliyet göstermeleri ve medyayı bu alanların gelişmesi için araç olarak kullanmalarına neden olmuştur (Çelik, 2015:738).

> ‘’Marks'ın Alman İdeolojisi'nde vurguladığı gibi ‘’maddi üretim araçlarına sahip olanlar aynı zamanda düşünsel üretim araçlarını da kontrol ederler’’ düşüncesi uygulama alanı bulmuştur. Bu tekelleşme süreci sonunda ‘’yoğunlaşma’’ ilkesi çerçevesinde dünyada medyayı kontrol edenlerin sayısı giderek azalmış ve tek haneli rakamlara kadar düşmüştür. Örneğin Dünyada Time Warner, Disney, Viacom, New Corporation, Sony, Seagram, Westinghouse, Garett ve General Electric önemli miktarda medya yatırımlarını ellerinde bulundurmaktadırlar" (Çelik, 2015:738).

2.2.2.Tekelleşmenin Ortaya Çıkış Nedenleri

20.yüzyılın son çeyreği iletişim, medya ve basın yayın gibi iş alanlarının yükselişe geçtiği ve uluslararası anlamda etkinlik kazandığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın bu dönemde yükselen bir değer olarak karşımıza çıkmasının bir nedeni Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile soğuk savaşın pratikte bitmiş olmasıdır. Dünya siyasetinde yaşanan bu gelişmeler sonrası ABD'nin iktisadi ve politik hegemonyası hissedilir biçimde artmış, yine bu dönemde uluslararası sermaye tarafından birçok medya yatırımları yapılmıştır. Yapılan bu yatırımlarla birlikte klasik olarak adlandırılan gazete, dergi ve radyo gibi basın yayın organları sermaye sahibi şirketlerin birer uzvu haline gelirken, bir yandan da internet gibi yeni teknolojiler yeni bir medya çağının habercisi durumuna gelmiştir.

20.yüzyılın son çeyreğinin dünya tarihi ve insanoğlu için bu kadar önemli olmasının nedeni eski iletişim teknolojilerinin yerini yavaş yavaş yeni teknolojilere bırakmış olmasıdır. Yeni gelişen ve uygulama anlamında büyük etkileri olan iletişim araçları insanların birbirleri ile daha sık iletişime geçmesine olanak sağlamıştır. Böylelikle insanların arasındaki iletişim artışı kültürel alışverişi de güçlendirmiştir. 1980'li yılların yaşadığı bu süreç ile eski yayın biçimleri de bir dönüşüme uğramıştır. Bu süreçte, radyo ve televizyon yayıncılığı eski önemini korumakla kalmadı; radyo daha yerel, televizyon ise küresel bir nitelik de kazandı (Kejanlıoğlu, 2004:20). Bu gibi değişimlerin ve dönüşümlerin yaşandığı bir ortamda değişen dünya ile medya sektörü de bir değişime uğramış, bu değişim bir takım oluşumları da beraberinde getirmiştir. Bu oluşumların ya da sorunların başında gelen tekelleşme kavramı medya ile beraber anılır bir terim haline gelmiştir.

Medyada yaşanan tekelleşmelerin nedenlerine baktığımızda ise 20.yüzyılda yaşanan gelişmelerin bu tekelleşmeleri tetiklediğini görmekteyiz. Tekelleşmeyi tetikleyen bu gelişmelere baktığımızda karşımıza tekelleşme ile ilgili birden çok sebep çıkmaktadır. Nitekim basında yaşanan tekelleşmeyi sadece iş adamları ve holding sahiplerinin basın yayın kuruluşlarını işletmek istemesi olarak görmemek lazımdır. Medya dışı sektörlerde faaliyet gösteren holdinglerin medya sektörüne girmeleri ile medya kuruluşları dev holdinglerin

birer parçası haline gelmiştir. Yaşanan bu duruma Türkiye'den bir örnek vermek gerekirse;

> ''Gazeteciliğin rekabet koşullarının artması ve siyasi hükümetlerin kimi gazetelere yönelik yürüttüğü politika sonucu, zaten çok dar olan Türk basınındaki düşünce yelpazesi ve bu yelpazeyi temsil eden gazeteler bir bir kapanmaya başlamıştır. Yani gelişmelere ancak çok güçlü basın işletmeleri karşı koyabilmiş daha önceki yıllarda sahibi de gazeteci olan gazeteler hızla iş adamlarının gazeteleri olmuştur'' (Ilgaz, 2001:220).

Medya dışı alanlarda faaliyet gösteren holdinglerin basın sektörüne ilgi göstermeye başlamalarından itibaren, sermaye ve medya kuruluşları arasında ekonomik temellere dayanan bir ilişki biçimi meydana gelmiştir. Bu ekonomik temelli ilişkinin oluşmasına neden olan koşullar ise medyanın sermaye tarafından verilen reklamlara ihtiyaç duyması olmuştur. Medya ve sermayenin birbirleri ile olan bu ilişkileri tekelleşmeye de neden olmuş, bunun bir sonucu olarak basın yayın kuruluşları dev holdinglerin karşısında tutunamamışlardır. Tekelleşme süreci bu gelişmelerle hız kazanırken, tekelleşmeye neden olan koşullar basın yayın kuruluşlarının ekonomik olarak dar boğaza düşmelerine neden olmuştur. Tekelleşmeyi oluşturan nedenlere baktığımızda ise kağıt, baskı fiyatlarının artması ile gazete basabilmenin zorlaşması da basın yayın kuruluşlarını holdinglerin çekim alanına sokmuştur. Böylelikle maliyet açısından gazete çıkarmanın zorlaşması ile tekelleşmelerin önü açılmış, gazete çıkarabilmek gibi büyük maliyetli işler finansal anlamda güçlü olan holdinglere kalmıştır. Medya sektöründe faaliyet göstermeye başlayan holdingler satın aldıkları basın yayın kuruluşları ile etki alanlarını daha da arttırmışlar, ellerindeki medya gücü ile kendi meşruiyetlerini sağlamaya çalışmışlardır. Tekelleşmenin ortaya çıkardığı ortam oluşan tabloda halkın tarafsız haber alma hakkı bir nevi elinden alınmıştır. Sermaye ve basının artık sermaye tarafından şekillendirilen ilişkileri ile basının muhalif kimliği de ortadan kalkmıştır. 1980'li yıllarla holdinglerin medya sektörüne girmeleri ile başlayan dönüşüm medya sektörünün de çehresini değiştirmiştir. Sermayenin medya sektöründe etkin bir konuma yükselmesi ise şu nedenlere bağlanabilir.

> ''-Dördüncü gücü paylaşma,
>
> -Siyasi çevrelerde itibar görme ve elindeki silahla korkutma,

-Bu sayede diğer sektörlerdeki yatırımların etkinliğini artırma (devlet ihaleleri alma, devlet bankalarının kredilerinden yararlanma vb.),

-Devlet teşviklerinden ve diğer rantlardan öncelik kapma,

-Medyayı diğer banka ve şirketlerinin reklamlarında kullanma,

-Medyayı kullanarak pazarlama faaliyetlerini artırma,

-Finans sektörünün gözde olduğu 1980 sonrası dönemde itibar, güven isteyen finansçılıkta medyadan yararlanma'' (Özsever, 2004:123).

Basın sektöründe faaliyet göstermeye başlayan şirketlerin bahsedilen nedenlerden ötürü medyada etkin olmaları gerekliliğini doğurmuş, bu etkinlikle birlikte basında sermaye tarafından araçsallaştırılmış bir pozisyona getirilmiştir.

2.2.3.Medyada Tekelleşmenin Etkileri

Basın sektöründe yaşanan tekelleşmenin etkilerine bakıldığında karşımıza olumsuz sayılabilecek sonuçlar çıkmaktadır. Tekelleşme ile birlikte yaşanan süreçte, basın sektöründe dev holdinglerin etkisi artmıştır. Mali anlamda güçlü durumda bulunan holdinglerin medya sektörüne girmesi ile basın yayın kuruluşlarının birbirleri ile olan rekabet durumları da değişmiştir.

"Uluslararası sermaye ve bu sermayeyi denetiminde tutan çok uluslu şirketler medya tekelini biçimlendirmiş, medya tekelleri de uluslararası koşullarda örgütlenmişlerdir. Bu durum tüm medyanın, dünya ölçeğinde birkaç elde toplanması sonucunu doğurmuştur. Diğer deyişle toplumun her türlü enformasyona ulaşmak için ilk başvuru kaynağı olarak yöneldiği kitle iletişim araçları sadece birkaç tekelin denetimine bırakılmıştır ki bu, aynı özellikler taşıyan mesajların farklı araçlar kullanılarak kitlelere ulaştırılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla görünüşteki tüm çeşitliliğe rağmen bireyler kendilerini tek yönlü bir iletişim ortamında bulmaktadırlar" (Gezgin, 2005:10).

Dev holdinglerin bünyelerine katılan basın yayın kuruluşları mali yönden sıkıntısız bir süreç yaşarken, aynı mali desteğe sahip olmayan basın yayın kuruluşları ise mali yönden sıkıntılı bir sürecin içine girmişlerdir. Sermayenin basın yayın kuruluşlarını birer birer kendi bünyesine katması ile medyadaki çoğulculuk ve farklı seslerde sermaye karşısında zaman içinde erimeye başlamışlardır. Medyada yaşanan tekelleşmenin ortaya çıkardığı

sonuçlar olumsuz bir tablo ortaya çıkarmıştır. Bu olumsuz tabloya baktığımızda karşımıza şu sonuçlar çıkmaktadır:

-Medyada yaşanan tekelleşme bir istihdam problemine de neden olmuştur.

-Sermayenin medyaya yaptığı yatırımlar ile zamanla insan gücü yerine endüstriyel güç kullanılmaya başlanmıştır.

-Medyada yaşanan tekelleşme basın sektörünün çoğulcu yapısının kaybolmasına neden olmuştur.

-Tekelleşme ile birlikte basın sektöründe bir tek tipleşme yaşanmıştır.

-Yaşanan tek tipleşme farklı seslerin kaybolmasına neden olmuştur.

-Medyada yaşanan tekelleşme ile her zaman sermaye lehine bir propaganda ihtimali ortaya çıkmıştır.

-Tekelleşmenin ortaya çıkardığı ortamda çok uluslu sermayenin etki alanı da artmış, devletlerin atar damarı olan telekomünikasyon sistemleri çok uluslu sermayenin ilgi alanına girmiştir.

Tekelleşmenin ortaya çıkardığı bu sonuçlar ile basın sektörü de değişen dünya ile dönüşmüş, yapı taşı sayılabilecek değerlerinden de feragat etmek zorunda kalmıştır.

> ‘’Medya kuruluşlarının bütün ülkelerdeki en önemli yapısal özelliği tekelleşme ve temerküz yönündeki eğilimleridir. Bu kuruluşlar, ticarileşme olgusunun yaşandığı ülkelerde birkaç büyük şirketin etrafında toplanmaktadır. İngiltere ve ABD örneklerinde görüldüğü gibi medya kuruluşları çok çabuk el değiştirerek birkaç medya patronunun kontrolüne girebilmekte ve bu durumda küçük medya kuruluşları da varlıklarını devam ettirebilmek için bu holdinglerin hakimiyeti altına girmek zorunda kalmaktadır. Ayrıca birkaç medya grubunun aralarında anlaşma yaparak kartel oluşturmaları da çoğulculuğu ve serbest rekabeti önleyerek, ekonomik ve siyasi açıdan önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır’’ (Demir, 2006:53).

Tekelleşmeler medyanın yeniden dizaynına neden olurken, medyanın da ticarileşmesini beraberinde getirmiş, basının en temel görevlerinden olan kamuyu aydınlatma, iktidarı denetleme gibi özellikleri de yaşanan tekelleşmeler ile yerini piyasalaşmış bir yayıncılık anlayışına bırakmıştır. Gelişen medya teknolojileri ile de medyanın bireyin günlük yaşantısını etkiler düzeye gelmesi de kaçınılmaz olmuştur. Bireyin yaşantısını etkiler hale gelen

medya teknolojileri bireyin ve toplumun yaşantısına yön vermeye başlamış, böylelikle basın temel görevlerini yerine getirmek yerine toplumu etkiler özellikleri ile topluma ticarileşmiş içerikler sunmaya başlamıştır. Ticarileşen içeriklerle de basın kuruluşlarının bağlı olduğu dev holdinglerin reklamları yapılmaya başlanmış, böylelikle medya gücünü, kendi bünyesinde toplayan dev holdingler basın aracılığı ile topluma ve hükümetlere seslenmeye başlamışlardır.

> "Basın sektöründe yaşanan tekelleşme ve ardından medyada yaşanan piyasalaşma belirtileri medyanın büyük bir dönüşüm geçirmesine neden olmuş, yerel basın ve yayın kuruluşları da ortadan kalkmıştır. Tekelleşme ile ortaya çıkan sorunlar ile birlikte, ''medyanın ticarileşmesi sürecinde küresel, merkezden uzaklaşan ve çeşitli medya ürünlerinin büyük iletişim imparatorluklarına(film ve televizyon, basın ve yayın, müzik ve video) holdinglerinin doğuşuna şahit olunmaktadır'' (Demir, 2006:54).

2.3.Medyada Tekelleşme Şekilleri

Yaşanan tekelleşme süreci ile birlikte ortaya çıkan durumun gelişme sürecine baktığımızda tekellerin üç farklı şekilde ortaya çıktığını görmekteyiz. Medyada oluşan bu durum karşımıza yatay, dikey ve çapraz tekelleşme olarak çıkmaktadır.

2.3.1.Medyada Yatay Tekelleşme

Yatay medya tekelleşmesi, aynı sermaye sahipliğinin bağımsız birden fazla yayın organına sahip olması, diğer bir anlatımla bir yapılanmanın aynı medya alanına farklı şirketlerle girmesidir (Avşar, 2004:89). Bu tekelleşme modelinde bir medya kuruluşunun farklı bir medya kuruluşunu satın alması söz konusudur. Örnek vermek gerekirse bir gazete sahibinin bir başka gazeteyi satın alarak kendi bünyesine katması yatay bir tekelleşme örneğidir. Yatay tekelleşmelerde birden fazla medya kuruluşunun tek elde toplanması ile elde edilen medya gücü, medyanın çok sesli yapısının tek bir sese dönüşmesine de neden olmaktadır.

2.3.2.Medyada Dikey Tekelleşme

Dikey medya tekelleşmesinde ise bir şirketin medya alanında üretimden tüketime kadar her safhada kontrol ve sahipliğinin olmasıdır (Avşar, 2004:90).

Dikey tekelleşmelerde birbirinden farklı medya kuruluşları tek elde toplanmaktadır. Dikey tekelleşmeye örnek vermek gerekirse bir gazetenin üretim aşamasından okuyucuya ulaşana dek geçtiği süreçler, gazetenin matbaada basım aşaması, gazetenin reklamları, ulaşımı ve diğer teknik süreçlerinin kendi iç mekanizmasında toplanması dikey tekelleşmeye bir örnektir. Kısacası bir yayının tüm üretim aşamalarının tek bir elde toplanması dikey tekelleşmeye giden süreci oluşturmaktadır. Böylelikle dikey tekelleşmelerde üretimin tüm aşamaları kontrol altında tutulduğu için fiyat artış ya da düşüşünü şirket kendi içinde gerçekleştirebilmektedir. Bu durum rekabet açısından dikey tekelleşme sağlayan şirketleri avantajlı bir konuma getirmektedir.

2.3.3.Medyada Çapraz Tekelleşme

Çapraz medya tekelleşmesinde ise aynı sermaye sahipliğinin farklı medya alanlarında ve bunun dışında da diğer alanlarda mülkiyet sahipliği ise, çapraz medya yoğunlaşması olarak tanımlanmaktadır (Avşar, 2004:90). Çapraz tekelleşmeyi örneklerle açıklamak gerekirse basın yayın kuruluşlarının sahipliğinin yanı sıra finans, inşaat ya da denizcilik gibi sektörlerde de faaliyet içinde olma veya farklı sektörlerdeki şirketlere sahip olma durumudur. Çapraz tekelleşmelerde basın yayın kuruluşlarının yanı sıra farklı sektörlerde de faaliyet gösterilmesi basının tarafsızlık ilkesine de uygun düşmemektedir. Çapraz tekelleşmelerde sermaye sahibinin medya gücünü kendi iktisadi politikalarına göre kullanması ya da diğer faaliyet gösterdiği sektörler için medyayı bir silah olarak kullanması çapraz tekelleşmenin en büyük açmazlarındandır. Çapraz tekelleşmelerde medya farklı sektörlerin içinde bir silah pozisyonuna düşmüş, böylelikle medyanın biçimlendirici gücü iktisadi politikaların ya da çıkarların hayata geçirilip uygulanmasında önemli bir pozisyona getirilmiştir.

2.4.Günümüzde Küresel Medyanın Önde Gelen Oyuncuları

Günümüzde medya sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin birçoğu aynı zamanda medya dışı alanlarda da faaliyet göstermektedirler. Böylelikle günümüz medyasının çehresi yabancı sektörlerden gelen yatırımcılar tarafından şekillendirilmektedir. Aynı zamanda günümüz basın yöneticileri ya da

idarecileri basın dışı alanlarda da yetkili konumda bulunmaktadır. Ne ki bu şirketlerin kontrolündeki medyada insanların karmaşık çağdaş dünyayı anlamlandırmalarının çerçevesini üretmektedir (Kaya, 2009:213).

Kitle iletişim araçlarının gelişip yaygınlaşması ile birlikte siyasal iktidarlarla olan ilişkilerini iktidarların lehine olan bir pozisyonda geliştirmişlerdir. Bu sayede medya ve iktidar ilişkileri belli bir döneme kadar iktidarın gölgesi altında ve iktidarın kontrol mekanizması ile denetlenmiştir. İktidar ve medyanın bu ilişkileri modern zamanlar ile birlikte sorgulanmaya başlanmış, siyasetten uzak hür basın fikirleri de daha yüksek bir sesle dile getirilmeye başlanmıştır.

> ‘’20.yüzyılın ikinci yarısı açılırken ‘’yapısal-işlevsel’’ yaklaşımın egemen olduğu ana akım akademik yazında, özgür kılınmış, toplumsal sorumluluk sahibi bir basının, Hitlervari, totaliter akımların canlanarak toplumsal yaşamı yeniden bir kabusa dönüştürmemeleri için ‘’toplumların ufkunu gözetleyerek’’ demokrasinin ‘’bekçi köpekliği’’ (watch dog) görevini üstlenebileceği müjdeleniyordu. Ne ki aynı yüzyıl kapanırken, üstlendiği işlevden hareketle, medyaya ‘’Düzenin Yeni Bekçileri’’ (Les Nouveaux Chiens de Garde) sıfatı yakıştırılıyordu’’ (Kaya, 2009:152).

Medyaya olan bakışın bu büyük değişimi de medya sektörünün mevcut durumu ile de alakalı bir durumdur. Basın kuruluşlarının sermayenin bünyesine katılması ile birlikte, sermayenin etki alanı da artmış, eskinin ilişkileri sermayenin medyadaki yükselişi ile birlikte büyük bir değişime uğramıştır. Küresel anlamda etki alanına sahip medya devlerine baktığımızda ise ilk akla gelenler şunlardır. Time Warner, General Electric, Disney, Viacom ve News Corporation gibi şirketler günümüz başrol oyuncularındandır. Bu şirketlerden bazılarına kısaca değinecek olursak, bunlardan en etkililerinden biri olan Time Warner film, dergi, müzik, sinema gibi alanlarda faaliyet gösteren bir medya şirketidir. Ayrıca Time Warner küresel ölçekte etkili bir şirket olan Warner Bross Entertainment adlı firmanın da sahibidir. Time Warner adlı şirketin yönetici profiline baktığımızda, eski ve yeni yöneticileri hep iş ve siyaset dünyasının zirvelerinden devşirilmiştir (Kaya, 2009:215). Bu yöneticilere baktığımızda da karşımıza Robert Kimmit, Mathias Döpfner gibi isimler çıkmaktadır. Time Warner çatısı altında toplanan oluşumlara baktığımızda da Time, Fortune, CNN ve Warner Bross gibi medya oluşumları olduğunu

görürüz. Yine Time Warner gibi sektörün devlerinden olan General Electric adlı firmaya baktığımızda ise firmanın 1876 yılında Thomas Edison tarafından kurulduğunu görürüz. Şirket dünya genelinde faaliyet gösteren en etkili şirketlerden biridir. Şirket uçak motorlarından plastik sanayiye, nükleer başlıklardan televizyonculuğa kadar pek çok alanda faaliyet göstermektedir. Şirket bünyesinde NBC gibi medya şirketlerini de barındırmaktadır.

Bu gibi şirketlerin faaliyet alanlarına ve yatırımlarına baktığımızda geçmişte devlet gözetiminde bulunan basın yayın ya da medya şirketlerinin bu devlet gözetiminden sıyrılmak için demokratik söylemleri yükselttiğini görmekteyiz. Bu söylemlerin bir getirisi olarak da iktidarların karşısına muhalif bir kimlikle çıkmışlardır. Medya bu dönüşümle elde ettiği gücü iktidarla olan ilişkilerinde kendi lehine kullanmaya başlamıştır. Medya devlerinin devlet ile olan ilişkilerine bakıldığında ekonomik bir temek görünmektedir. Bu temel üzerinden yürüyen iktidar ilişkileri, şirketlerin uluslararası yatırımlarının desteklenmesi için önem arz etmektedir.

> ‘’Reader’s Digest, Time, Newsweek ve film yapımcıları ile televizyon programları yapan satıcı kuruluşlar, ABD ticari ve değer mesajları ve güncel olaylar hakkındaki yorumlarıyla yabancı kültürlere nüfuz etme haklarının korunması içinde diplomatik desteğe ihtiyaç duyarlar’’ (Herman; Chomsky, 2012:83).

Küresel anlamda etkin bir güce sahip olan medya şirketleri ve sermaye etki alanlarını genişletip, dünya üzerinde ekonomik olarak gelişmemiş yerlerde yeni pazarlar oluşturabilmek içinde hükümet desteklerine gereksinim duymaktadırlar. Bu gereksinim ile yeri geldiğinde yatırımlarını arttırabilmek için ülkelere toplumsal olaylar üzerinden müdahale edebilmekte ya da demokratik söylemler ile ülkelerdeki toplumsal hareketleri kışkırtabilmektedirler.

3.BÖLÜM

3. NEOLİBERALİZM VE TOPLUMSAL HAREKETLER

3.1.Toplumsal Hareketler Kavramı

Toplumsal hareketler, toplum içinde ortaya çıkan bir problemi çözmek için toplum içinde oluşturulan bilinç ile ortada bulunan sorunla ilgili değişiklik yapmak amacıyla grup, kitle olarak yapılan hareketlerin ortak adıdır. Toplumsal hareketler, toplum içinde beliren problemlerin, yaşanan sorunların toplumun müşterek çıkarlarının kamusal alanlarda kitlelerce ifade edilme biçimidir. Bir toplumsal hareket, yerleşik kurumlar alanının dışındaki toplu eylemler yoluyla, ortak bir çıkarı korumak ya da ortak bir hedefe erişmeyi sağlayabilmek için girişilen toplu bir çaba diye tanımlanabilir (Giddens, 2000:541).

İnsanoğlunun dünya üzerinde yaşamına başladığı ilk gününden itibaren toplumsal mücadeleler, hareketlenmeler insanlık tarihinin merkezinde yer almıştır. İnsanın sosyal bir varlık olması onu toplumla beraber yaşayan, toplumun müşterek değerlerine bağlı bir yapıya dönüştürmüştür. Sosyal bir varlık olan birey sorgulayan, düşünen yapısı nedeniyle de içinde yaşadığı toplumun sorunlarına duyarsız kalamamıştır. Toplumun sorunlarına duyarsız kalamayan birey toplumsal olaylarla birlikte toplum hayatında önemli roller oynamaya başlamıştır. Bireyin toplum içindeki sorgulayan tavrı insanlık tarihinin başlangıcından itibaren toplum yaşamını etkilemiş; çatışmalar, isyanlar, başkaldırılar, devrimler toplum yaşamı ile iç içe geçmiş kavramlar haline gelmiştir. Kimi zaman iktidar muhalefet çatışmaları, kimi zaman sınıfsal toplumsal, ekonomik sorunlardan dolayı yaşanan olaylar insanlık tarihini etkilemiş ve insanlık tarihinde önemli değişimlere sebep olmuştur. İnsanın sorgulayan, eleştiren yapısı nedeniyle kitleler tarih boyunca isyanlarla, devrimlerle başkaldırılarla ve ihtilallerle dünya tarihinde yeni sayfalar açmışlardır.

> "Toplum hareketini meydana getiren, ahlaki bir çağrının doğrudan toplumsal bir çatışmayla, yani toplumsal olarak tanımlanmış iki birbirine karşıt eyleyenin birbiriyle ilişkisiyle birleşmesidir, ama son iki yüzyılın, Eric Hobsbawn'a göre devrimler çağını oluşturan mirası toplum hareketlerinin bu genel yapısını gizlemiştir, çünkü toplumsal eyleyen efendilerine karşı özgürlük, ulus, ilerleme gibi

üst toplumsal ilkelere başvurmuştur, bu da toplumsal eyleyenin söz konusu ilkelerin ya da tarihin yasalarının gerçekleşmesini engelleyeceği düşünülen muhalifini bütünüyle reddetmesine yol açmıştır " (Touraine, 2005:136).

Toplumsal hareketlerle değişen düzenler ve açılan yeni sayfalar kitleleri de cesaretlendirmiş, kamusal alanlara daha cesur şekilde yönlendirmiştir. Kamusal alanlara daha düzenli ve cesur bir şekilde çıkmaya başlayan kitleler Avrupa ve ABD'de büyük değişimlere neden olmuştur. 18.yüzyılın sonlarında, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da yeni bir kavram olarak şekillenmeye başlayan toplumsal hareketler yaşanan gelişmelerle eski düzenlerin kalıcılığını sorgulatmaya başlamış, toplumları ve ülkeleri doğrudan etkileyen bir konuma yükselmiştir. Toplumları ve ülkeleri doğrudan etkileyen konumlarıyla toplumsal hareketler dünya tarihinde de siyasi ve iktisadi pek çok değişimi beraberinde getirmiştir.

''1750'den sonra Batı'da geliştiği şekliyle toplumsal hareket şu üç unsurun, çeşitli sonuçlar doğurmuş yenilikçi bir sentezinden doğmuştur:

1.Hedef alınan otoritelere karşı ortak hak taleplerinde bulunan, sürgit, organize halk girişimi (buna kampanya diyebiliriz)

2.Çeşitli politik eylem türlerinin gerçekleştirilmesi. Bu eylem türleri şunlardır: Özel amaçlı dernekler ve birlikler kurmak, halk mitingleri düzenlemek, resmi kortejler, nöbetler, birlikler, gösteriler, dilekçe göndermek, medyaya demeç vermek ve afişleme (çeşitli girişimler topluluğunu toplumsal hareket repertuvarı diye adlandıran)

3.MBSB (Makul olma, birlik, sayı ve kendilerine ve/veya seçmenlerine bağlılık) ilkelerini katılımcıların halk önünde uyumlu şekilde sergilemeleri (bunlara MBSB gösterileri diyebiliriz)'' (Tilly, 2008:17).

Günümüzde toplumsal hareket olarak adlandırılan davranışlar toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir gereksinimi haline gelmiştir. Özellikle kitle iletişim araçlarının gelişerek yaygınlaşması, bu yaygınlaşma ile birlikte toplum hayatının tam merkezinde konumlanması ile de kitle iletişim araçları toplumsal hareketlerin yayılmasına ve örgütlenmesine neden olmuştur. Kitle iletişim araçlarının bireyin en mahrem yeri olan evlere kadar girmesiyle beraber, birey kitle iletişim araçları vasıtasıyla dünyayı tanımaya başlamış ve ideolojiye açık konumda bırakılmıştır. Böylelikle bireyin yaşamında önemli bir rol oynamaya başlayan medya toplumsal hareketler içinde önemli roller oynamaya

başlamıştır. 20.yüzyılla beraber dünya üzerinde yaşanan gelişmelerle de toplumsal hareketlenmeler hız kazanmıştır. 20.yüzyılın teknolojik getirileri ile gelişen kitle iletişim araçları da bu hareketlerin hızlanmasına katkıda bulunmuştur. 20.yüzyılın dünya tarihinde ve insanlık tarihinde yaşattığı büyük değişimlerle, toplumsal yapılar, ekonomik düzenler, siyasi kurumlarda bir değişime uğramıştır. 20.yüzyılın getirdiği sanayi hamleleri, köyden kentlere yaşanan iç göçler, dünya savaşları, modernleşme istekleri gibi kavramlar toplumsal yaşamda, siyasi ve iktisadi alanlarda da karşılığını olumlu ve olumsuz şekilde bulmuştur. Yaşanan tüm bu süreçler toplumlarda hoşnutluk ya da umutsuzluk olarak karşılığını bulmuş ve toplumsal hareketler olarak da dünya tarihinde yer edinmişlerdir. Bu toplumsal hareketlerde iletişim araçları vasıtasıyla seslerini kıtalararası sahada duyurmuş ve etki alanlarını arttırmışlardır. Bir bakıma toplumsal hareketler kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle yerel ya da bölgesel olmaktan çıkıp uluslararasılaşmışlardır. 20.yüzyıl birçok açıdan dünya tarihinde derin izler bırakan bir yüzyıl olurken toplumsal hareketler açısından da oldukça hareketli bir dönem olmuş, yaşanan tüm toplumsal olaylar ve hareketlenmeler dünyanın iktisadi ve politik çehresini değiştiren olaylar olarak dünya tarihine geçmiştir.

3.1.1.20.Yüzyıla Kadar Dünyada Toplumsal Hareketler

Dünya tarihinde yaşanan toplumsal hareketlere baktığımızda hiç şüphesiz akla ilk gelen olay 1789 tarihinde yaşanan Fransız İhtilali'dir. Fransız İhtilali'nin dünya üzerinde yaydığı değerler ve bu değerlerin ya da fikirlerin dünyadaki etkileri Fransız İhtilali'ni dünya tarihinde önemli bir yere koymaktadır. Bundan sebep Fransız İhtilali toplumsal hareketler kavramı içinde ilk akla gelenlerden biridir. İnsanlık tarihinde yaşanan toplumsal hareketlerin Fransız İhtilali ile sınırlı olmadığını, dünya tarihinde yaşanan diğer toplumsal hareketlerden görmekteyiz. Dünya tarihinde yaşanan toplumsal hareketlere baktığımızda insanoğlunun sürekli bir muhalefet etme ya da mevcut düzene olan karşıtlıklarını görebilmekteyiz. Dünya üzerinde yaşanan toplumsal hareketlere baktığımızda ise karşımıza çok geniş bir yelpazede yaşanan olaylar çıkmaktadır. Bu sebepten ötürü dünyada yaşanan gelişmeleri Oral Sander'in belirttiği gibi tarihsel olarak üç farklı bölümde incelediğimizde karşımıza ilk olarak tarım toplumları ve insanın yeni yeni farklı kavimlerle

etkileşime girdiği bir dönem çıkmaktadır. İkinci olarak da Yunan Uygarlığı'nın geliştiği, düşünsel ve teknik olarak bilimsel çalışmaların yapıldığı bu dönemin akabinde İskender orduları ile Helenizm'in yayıldığı bir dönem göze çarpmaktadır. Tüm bunların ardından İslam Dini'nin ortaya çıkışı, yayılması, Asya ve Avrupa'da yeni sistemlerin doğuşu bu dönemi önemli kılan bir başka husus olarak karşımıza çıkmıştır. Yine bu dönemde yaşanan Asya'dan Batı'ya doğru göç eden Türkler ve Moğol kavimleri de dönemin önemli sosyal hareketlenmeleri arasında yerini almıştır. Üçüncü olarak ise 16.yüzyıldan itibaren insanoğlunun içine girmiş olduğu süreç ve bu sürecin günümüze gelen etkileridir. 16.yüzyıldan itibaren Avrupa'nın coğrafi keşifler ile yeni yerler keşfetmesi, bu keşifler ile Avrupa'nın zenginleşmesi eski dünya dengelerini bozup Avrupa'nın yükselişe geçmesini sağlamıştır. Yaşanan bu süreçlerle Avrupa yeni yerler, yeni sömürgeler elde etmiş, dünyanın çehresi tam anlamı ile değişmiştir. Avrupa'nın ve Batı medeniyetinin üstünlüğü ele geçirmesinin nedenlerine kısaca değinecek olursak karşımıza birden çok neden çıkmaktadır. Bu nedenlerden ilki olan feodalizme değinecek olursak; feodalizm tarım alanlarının ekilip biçilmesi ile başlayan ve güvenliğin olmadığı, merkezi bir yapının bulunmadığı Avrupa'da gelişimini tamamlamış, bir nevi devlet içinde devlet olan bir yapı Avrupa'da kendine yer bulmuştur. Feodalizmde ilişkiler serf ve senyör arasında gelişmiş, geniş topraklara sahip derebeyleri bu ilişki gereği topraksız köylüyü himayesine alıp çalıştırmıştır.

> ''Fransız devrimciler 1789'da ''feodal rejim''i fesheden bir kararname yayımladıklarında bu ''feodal hakları'' hedef alırlar ve ''feodal rejim'' terimi kısa sürede Ancien Regime'e (eski düzen) ait toplumsal sisteminin tamamı için kullanılır hale gelir''(Eco, 2014:212).

Avrupa'da oluşan otorite boşluğu ile birlikte güç kazanan feodalizm ile birlikte geniş toprak ve arazi sahibi olan yerel güçler otorite karşısında durmuş, böylelikle elde ettikleri bir takım haklarla kendi yerel yönetimlerini kurarlarken Rönesans'ın doğuşuna da ön ayak olmuşlardır.

Avrupa'nın üstünlüğü ele almasının nedenlerine baktığımızda karşımıza çıkan bir diğer nedende Avrupa'da ticaretin artması olmuştur. Ticaretin güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanması ile beraber Avrupa'da canlanan ticaret kültürel ve maddi etkileşimi arttırmış, böylelikle de

Rönesans'ın doğmasına neden olmuştur. Ticaretin canlanması Avrupa için bir dönüm noktası olurken, ticaretin artmasının bir getirisi olarakta Endüstri Devrimi'nin tohumları atılmıştır. Avrupa'da gelişimin ve yeniliğin bir başka göstergesi olan Rönesans'ta ise eski Yunan ve Roma döneminin ihtişamlı günleri canlandırılmak istenmiş, böylelikle sanatın, kültürün, yaratıcılığın her türlüsü desteklenmiştir. Ayrıca bu dönemde zenginleşen kentli ve tüccarların sanatı, edebiyatı desteklemeleriyle de birçok gelişim ortaya çıkmıştır. Rönesans ile birlikte kültürel ve düşünsel anlamda büyük bir değişim geçiren Avrupa'da eski kurumlar, yapılar birer birer çözülmeye başlamış, bu çözülme ile de reform süreci hızlanmıştır. Avrupa'da yaşanan reform hareketleri ile birlikte Katolik Kilisesi'nin gücünün kırılmasıyla toplumsal değişimlerde beraberinde gelmiş, reform Avrupa'da ''laiklik ve modern bilime giden kapıyı açmıştır.'' (Sander, 2011:88) Reformasyonun ardından Avrupa'da başlayan değişim toplumdan siyasete, kentten kasabaya, eğitimden basına her alanda etkisini göstermiştir.

> ''Reform döneminden hemen sonra aşamalı bir vurgu değişikliği baş gösterdi. Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlenmesi ve Hıristiyan Avrupa'nın güvenliğine karşı yeni bir tehdidin ortaya çıkması, ilk fetihlerle uyanmış olan İslam korkusunu bir kere daha su yüzüne çıkardı'' (Hourani, 2001:49).

Reform hareketlerinin ardından Avrupa'da yaşanan bu korku ve endişe duygusunun sonuçları yüzyıllar sonrada hissedilmiş, özellikle Balkan coğrafyasında yaşayan Türkler ve Müslümanlar yaşanan toplumsal gerginliklerle bu korkunun hedefi olmuşlardır. Reform hareketleri ile birlikte Avrupa'nın çehresi değişirken Avrupa'nın denizlerde elde ettiği başarılarda Avrupa'nın üstünlüğü ele geçirmesinde büyük etkilere sahip olmuştur. Avrupalı denizcilerin denizlerde elde ettiği başarılar ile yeni kıtalar keşfedilmiş, eski ticaret yollarına alternatif yeni rotalar bulunmuştur. Yeni rotalar ile ticaret üstünlüğünü elde eden Avrupa keşfettiği yerlerin zenginliklerini taşırken bir yandan da dünyanın çehresini değiştirmeye başlamıştır. Coğrafi keşifler ile yeni elde edilen topraklar eski azametli medeniyetleri tarihten silerken geleceğin toplumsal sorunlarının, siyasi krizlerinin, çatışmalarının, savaşlarının ve halk hareketlerinin de temellerini atmıştır. Avrupa'da yaşanan tüm bu gelişmelerle birlikte dünya adeta yeniden şekillenirken siyasi sınırlarda eskisi gibi kalmamış, eskinin oyun kurucuları

zaman içinde üzerinde oyunlar oynanan bir pozisyona gelmiştir. Avrupa'nın ticaretle, coğrafi keşiflerle zenginleşmeye başlaması, şüphesiz doğudaki en büyük rakibi Osmanlı İmparatorluğu'nu olumsuz etkilemiştir. Avrupa'da yaşanan gelişmelerle olumsuz yönde etkilenen Osmanlı İmparatorluğu yavaş yavaş bir duraklama dönemine girerken zamanla da gerileme ve dağılma dönemine girmiştir. Zamanla üstünlüğü Avrupa'ya kaptıran Osmanlı İmparatorluğu'nda fetihlerin durması, ticaret yollarının değişmesi ile gelirlerin azalması imparatorluğun zayıflamasına neden olmuş, önemli gelir kaynaklarını kaybeden imparatorlukta bu durumun bazı sonuçları olmuştur. 17.yüzyıldan itibaren yaşanan gelişmelerle önemli bir düşüş yaşayan imparatorlukta bir takım toplumsal hareketlenmeler meydan gelmiş, devlete karşı olan sosyal, siyasi, iktisadi ve askeri temelli olan bu ayaklanmalara ''Celali İsyanları'' denmiştir. Bu ayaklanmaların nedenlerine baktığımızda ise 16.yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan gelişmeler toplumsal hareketlenmelere neden olmuş, coğrafi keşifler ile değişen ticaret yolları gelirlerin azalmasına sebep olmuştur. Böylelikle vergilerin arttırılması sonucu ekonomik olarak çökme noktasına gelen köylüler bir takım toplumsal hareketliliğe neden olmuşlardır. Bu hareketlenmeler ile geçinemeyen köylüler eşkıyalık yapmaya başlarken devlet otoritesinin sorgulandığı ciddi olaylar baş göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda bu gibi gelişmeler ve toplumsal hareketler yaşanırken dünyada da dönemin dengelerini sarsan bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. 18.yüzyıldan itibaren Avrupalı güçlerin denizlerde ticareti, karalarda ise modern ordularıyla toprakları zaptetmeleri sonucu dünya üzerinde de ticaret eksenli bir etkileşim meydan gelmiş, okyanuslar üzerinde hareket eden ticaret filoları dünya üzerinde kıtaları, devletleri birbirleri ile etkileşim içine sokmuştur. 18.yüzyıldan itibaren Avrupa'da eski düzenlerin değişmesi ile kurulan ulus devletlerde Avrupa tarihi için bir dönüm noktası olurken, geçmişin kontlarının ya da krallarının yerini ulus devletler almıştır. 18.yüzyılda Avrupa'da modern ulus devletlerin doğması ile yurttaşların bağlılıkları da krala ya da herhangi bir aristokrat zümreye değil devlete olmaya başlamıştır. 18.yüzyılın Avrupa'sında yaşanan bu büyük değişim Avrupa'nın eski kurumlarını ortadan kaldırırken 18.yüzyıl Avrupa için büyük savaşların ve toplumsal hareketlerinde habercisi olmuştur. 18.yüzyılla birlikte Avrupa'da yaşanan Yedi Yıl Savaşları ve bu savaşın kesin galibi olarak İngiltere'nin

belirmesi İngiltere'ye Amerika ve Hindistan'daki sömürge Fransız bölgelerini kazandırmış, böylelikle İngiltere 18.yüzyılda yükselen bir güç olarak yoluna devam etmiştir. Yedi Yıl Savaşları'nın ardından imzalanan Paris Barış Antlaşması ile Fransa, İspanya ve İngiltere gibi Avrupa devletleri dünyayı yeniden biçimlendirme tasavvurunda bulunmuşlardır. Paris Barış Antlaşması'nın getirileri ile küresel bir güç haline gelen İngiltere, bu antlaşma ile gücünü pekiştirirken tüm dünya denizlerinde ve okyanuslarında bulunan deniz filoları ile de dünya üzerindeki etkisini kanıtlamıştır. Böylelikle Fransa'ya net bir üstünlük sağlayan İngiltere, Avrupa içinde yükselen konumunu da muhafaza etmiştir. Yedi Yıl Savaşları Avrupa için bir dönüm noktası olurken, değişen güç dengeleri ile birlikte İngiltere önemli bir zafer kazanırken, Prusya'da yükselen bir güç olarak Avrupa siyasetine daha sert adımlarla girmeye başlamıştır. 18.yüzyıl dünya tarihi için savaşlarla birlikte devrimler yüzyılı olmuştur. Kuzey Amerika'da başlayan sömürge dönemi faaliyetleri ile ve de kıta üzerindeki Avrupalı devletlerin üstünlük mücadelesi kıtada eşitlik, adalet gibi kavramların sıkça telaffuz edilmesine neden olmuştur. Yeni dünyada başlayan bu toplumsal hareketler Amerikan Devrimi'ne neden olurken etkileri Avrupa sınırlarına ulaşmış, Avrupa'da ise Fransız İhtilali'nin yaşanmasına neden olmuştur. Fransız İhtilali ile milliyetçilik, özgürlük, adalet, demokrasi gibi kavramlar tüm dünyaya etki ederken, günümüze kadar süregelen gelişmelerin, sorunlarında temelini atmıştır. Bir İngiliz sömürgesi olan Amerika'da yaşanan devrim dünya tarihinde önemli gelişmelere neden olurken, Fransa Amerikan Devrimi sırasında Amerika'yı desteklemiştir. Bu desteğin sonucunda mali bir problem yaşayan Fransa ekonomik istikrarsızlıklar ile çalkantılı bir döneme girmiştir. Bu koşullarda Fransız İhtilali'ni hazırlayan sebepler arasına girmiştir. Amerika'da yaşanan devrim ile birlikte İngiltere çok önemli bir sömürgesini kaybederken, Avrupalı devletler içinde sömürgelerin eninde sonunda halk hareketleri ile kaybedileceği mesajı verilmiştir. Amerika'nın bağımsızlığı ile değişen düzen yeni hareketlenmelere neden olmuş, Amerikan Devrimi dünyada birçok halk hareketlenmelerine neden olmuştur. ABD'nin kuruluşu, Avrupalılara Aydınlanma Çağının birçok düşüncesinin gerçekte uygulanabilir olduğunu göstermiştir (Sander, 2011:157). Bağımsızlığın ardından yaşadığı iç savaşla birlikte bütünlüğünü koruyarak çıkan ABD, iç savaştan sonra büyük bir yükselişe geçmiş, iktisadi olarakta

büyüme sürecine girmiştir. ABD'nin tarihsel gelişimine bakıldığında İngiliz sömürgesine karşı kurulmuş, zamanla da İngiliz sömürgesinin mirasını alarak sömürgeci politikalar izlemeye başlamıştır. Amerika'da yaşanan devrim ile birlikte bağımsızlık sonrası bu gelişmeler yaşanırken Amerikan Devrimi'nin etkileri Avrupa'da da görülmeye başlanmıştır. Amerikan Devrimi'nin Avrupa'ya olan en büyük etkisi Fransız İhtilali'nde ortaya çıkmış, Amerikan Devrimi, Yenidünya'da bütünleşme, güçlenme ve genişlemeye yol açarken, Fransız Devrimi ''Eskidünya''da 25 yıllık karışıklık doğurmuştur (Sander, 2011:161). Fransa'da Amerikan Devrimi'nin etkilerinden önceki duruma baktığımızda ise toplumsal birçok sorunun olduğu görülmektedir. Bu toplumsal hareketlerin ve sorunların temeline baktığımızda Fransız İhtilali'nin aniden gerçekleşmediği gözümüze çarpmaktadır. Fransız İhtilali'ne sebep olan sorunlar, toplumsal hareketler zamanla gelişerek ihtilale neden olmuştur. Fransa'da ihtilalin çıkmasına neden olan koşullara bakıldığında ihtilal patlak verdiğinde ülke kilise, aristokrasi ve halk olarak üç gruba ayrılmış, bu üç grup ise özellikle kilise ve aristokratlar sahip oldukları haklar ile kendi mevcudiyetlerini korumuşlardır. Bu gruplardan biri olan aristokrasiye baktığımızda feodal sistemin yıkılmış olmasına rağmen aristokrasinin büyük toprakları elinde tuttuğu görülmektedir. Bu büyük toprakları köylü emeği ile işleten asil sınıf, gelirlerinde büyük payını kendine ayırmıştır. Ayrıca asil sınıfın devlete karşı bir takım vergilerden de azade olmaları toplum içindeki ayrıcalıklarını pekiştirmiştir. Soyluların ardından kiliseye ve ruhban sınıfına baktığımızda ise onlarında ellerinde geniş topraklar olduklarını görmekteyiz. İhtilalin lokomotif görevini üstlenen halka bakıldığında ise burjuvazi ile birlikte büyük bir yoksul kesiminde olduğu görülmektedir. Ayrıca hiçbir imtiyazları olmamalarına rağmen vergilerin ağırlıkları altında ezilmeleri de ihtilale zemin hazırlamıştır. Ayrıca 18.yüzyılın iktisadi gelişmelerinin Fransa'yı da etkilemesi ile zenginleşen burjuvazide toplumsal ve politik yaşamda etkin olmak için değişimi desteklemiş, ihtilale bir nevi ön ayak olmuştur. Bu gelişmeler ile ortaya çıkan ihtilal ekonomik gereksinimlerin toplumsal bir dışavurumu olarak dünya tarihinde yerini almıştır. 18.yüzyılda Fransa'nın içinde bulunduğu uzun savaşlar ve Amerikan Devrimi'ne Fransız yardımları Fransa'nın iktisadi yönden güç bir duruma düşmesine neden olmuştur. Tüm bu sebepler bir araya geldiğinde yaşanan toplumsal

huzursuzluklarla beraber 14 Temmuz 1789'da Bastille hapishanesi halk tarafından yıkılmış, ardından da ''İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'' ilan edilmiştir. Fransa'da yaşanan ihtilalinin etkileri tüm dünyaya yayılırken Fransa'da kendi içinde bir değişime uğramış, eskinin yapıları yerlerini yeni mekanizmalara bırakmıştır.

Fransız tarihinde önemli bir yere sahip olan Fransız İhtilali'ne baktığımızda ihtilalin ardından yaşananlarla büyük değişimler olmuştur. İhtilalin ardından yükselen bir güç olarak Avrupa sahnesine çıkan Napolyon Bonapart'ta en az Fransız İhtilali kadar dönemin dengelerini etkilemiştir. İtalya'da elde ettiği başarılar ile adını duyuran Napolyon Avrupa tarihi için bir dönüm noktası olmuş, Avrupa'da Napolyon Savaşları olarak adlandırılan döneminde mimarı olmuştur. Napolyon'un kıta Avrupa'sında milliyetçilik ve liberalizm gibi fikirleri ihraç etmeye kalkması ile yaşananlar, Napolyon Savaşları'nın ardından Viyana Kongresi'nin toplanmasına neden olmuş, kongre ile Avrupa'da bozulan dengeler ve sınırlar yeniden inşa edilmeye çalışılmıştır.

1789 yılında Fransa'da gerçekleşen Fransız İhtilali ile Avrupa'da yayılmaya başlayan düşünceler ve ardından yaşanan Napolyon Savaşları tüm Avrupa'yı etkisi altına almıştır. Yaşanan bu gelişmeler Avrupa'da yeni sancılara sebep olurken yeni ihtilallerinde habercisi olmuştur. 19.yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan gelişmeler, 1815'in ardından liberalizm ve milliyetçilik gibi fikirlerin Avrupa'yı bir dönüşüme uğratması sonucu yeni ihtilallerde bu dönüşüm ile beraber gelmiştir. Avrupa'yı saran bu fikirlerle yaşanan 1830 Devrimi Avrupa için önemli sonuçlar doğururken Avrupa'da bir takım değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. 1830'da meydana gelen devrim hareketlerinin ihracatçısı konumunda bulunan Fransa'dan tüm Avrupa'ya yayılan liberal ve milliyetçi fikirler tüm kıtayı etkisi altına almıştır. Viyana Kongresi'nin ardından inşa edilen düzen, 1830 İhtilalleri ile zayıf düşerken; Fransa'da hanedan değişikliği yaşanmış, İspanya'da ise liberal görüşler hakimiyet kazanmıştır. Bunların akabinde Belçika'nın Hollanda'dan ayrılarak bağımsızlığını elde etmesi ile Avrupa yeni bir devlet kazanırken, Polonya'da ise hareketlenmelerin etkisi ile Rusya'nın da müdahil olduğu milliyetçi eksenli toplumsal hareketler yaşanmıştır. İtalya'da çıkan liberal ayaklanma ise Avusturya tarafından zor kullanılarak bastırılmıştır (Sosyalizm ve Toplumsal

Mücadeleler Ansiklopedisi, Cilt 1:85). 1830 Devrimleri ile kıta Avrupa'sı bu şekilde yüzleşirken, İngiltere ise yaşanan olaylardan uzak kalmamış bir takım işçi hareketleri ve olayları ile meşgul olmuştur. Bu olaylar İngiltere'de ''Chartist'' örgütlenmelerin güçlenmesine neden olurken, genel anlamda tüm Avrupa'nın etkilendiği olaylar olarak Avrupa tarihinde yerini almıştır. 1830 İhtilalleri Avrupa'da önemli yapısal değişikliklere neden olurken, İngiltere ile Fransa'nın meydana getirdiği Batı Bloku ile Rusya, Avusturya ve Prusya'nın teşkil ettiği Doğu Bloku ortaya çıkmıştır (Armaoğlu, 2013:145). 1830 İhtilalleri'nin ardından Avrupa'da değişen düzenler ve bu şekilde birbirini izleyen ayaklanmalar ve toplumsal hareketler yeni bir ihtilaller dizisinin yaşanmasına sebep olmuş, bu ihtilaller dizisi de dünya tarihinde 1848 İhtilalleri olarak adlandırılmıştır. 1848 İhtilalleri Avrupa'da büyük değişimlere neden olurken, Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde de önemli etkilere neden olmuştur. 1848 İhtilalleri kıta Avrupa'sını yeniden dizayn ederken Avrupa'da Karl Marx ve Friedrich Engels gibi düşünürlerin fikirleri yayılmış, sosyalizm Avrupa'da yayılmaya başlamıştır. Yayılan fikir ve düşünceler çalışan haklarının düzeltilmesine sebep olurken, Avrupa'daki devletlerde meşruti monarşiye geçişler başlamıştır. 1848 İhtilalleri Avrupa'da bu gelişmelerin yaşanmasına neden olurken Avrupa tarihi için en büyük etkisi İtalyan ve Alman birliğinin tamamlanmasına zemin hazırlaması olmuştur. Böylelikle Avrupa'daki güç dengelerini etkileyecek olan bu birlikler Avrupa için önemli etkilere de sahip olmuştur. 19.yüzyılda Avrupa'da yaşanan ihtilaller Avrupa'yı önemli ölçüde etkilerken bu etkiler Osmanlı İmparatorluğu'nda da hissedilmiş, Osmanlı İmparatorluğu'nun çok uluslu yapısı Avrupa devletleri tarafından bozulmak istenmiş ve bağımsızlık hareketleri de maddi ve manevi olarak desteklenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun 18.yüzyılın ikinci yarısından itibaren aldığı mağlubiyetler devletin gerilemesini hızlandırırken Rusya'nın da Osmanlı coğrafyalarında yayılmasını hızlandırmıştır. Ruslar ile imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım kaybedilmiş, ardından imzalanan Yaş Antlaşması ile de Osmanlı İmparatorluğu büyük topraklar kaybetmiştir. Bu dönemde İngiltere'de Rusya ile olan münasebetlerinden dolayı Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünden yana tavır takınmış, İngiltere'nin bu politikası da, 1878 yılına kadar sürmüştür (Sander, 2011:206).

19.yüzyıl Avrupa'sında yaşanan ihtilaller ve toplumsal hareketler Avrupa'da önemli değişimleri beraberinde getirirken ihtilallerle ortaya çıkan fikir akımları da Sanayi Devrimi ile tüm dünyayı etkiler hale gelmiştir.

> ''Endüstri Devrimi, liberalizm ve milliyetçilikle birleşerek, Avrupa'yı o kadar değiştirecek ve büyük ölçüde endüstrileşmenin ürünün sayılabilecek emperyalizm kanalıyla tüm yeryüzüne yayılacaktır ki, bu büyük ''patlama''dan etkilenmeyecek toprak parçası kalmayacaktır demek yanlış olmaz'' (Sander, 2011:207-208).

Avrupa'da yaşanan teknolojik gelişmeler ile değişen üretim tarzının kendini Sanayi Devrimi olarak nitelenen dönemde göstermesi yeni üretim faaliyetlerini arttırmış, kentleşme ile ilgili yeni oluşumların meydana gelmesine neden olmuştur. Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı değişimlere baktığımızda fabrikalara çalışmak için gelen işçiler yeni bir kentleşme dalgası oluşturmuş, köyden kentlere göçlerle birlikte de kentlerde nüfus artmış, köyler ise kent karşısında gerilemiştir. Sanayi Devrimi ile artan kentleşme oranları yeni kentlerin ortaya çıkmasına neden olmuş, büyük kentlerin doğmasına da vesile olmuştur. Sanayi Devrimi ile birlikte yayılma alanını arttıran emperyalizmde kendini tüm dünyada hissettirmeye başlamıştır. Sanayi Devrimi'nin sonuçlarına baktığımızda ise Avrupa'da sosyal ve sınıfsal yapı başkalaşmış, burjuva zenginleşirken işçi sınıfı da bir o kadar pek çok haktan mahrum kalmıştır. Bu sebeple işçi haklarından dolayı sosyalizm yaygınlaşırken, kentleşme oranları da artmaya başlamıştır. Sanayi Devrimi Avrupa ve dünyada önemli sosyal, siyasi ve ticari önemli değişikliklere neden olurken, liberalizm, milliyetçilik ve endüstrileşmenin sonuçları Avrupa çapında ulusal birliklerin kurulması, dünya çapında ise emperyalizm olmuştur (Sander, 2011:217).

19.yüzyılda Avrupa'nın içinde bulunduğu yapı ve bu yapının değişimini getiren ihtilaller dizisi Avrupa'da yeni ulusal birliklerin kurulmasına zemin hazırlamıştır. İtalyan ve Alman birliklerinin kurulması ile dengeler değişmiş, Fransa ve Avusturya-Macaristan gibi devletlerin etki alanları azalmıştır. İtalya ve Almanya'nın birliklerini sağlayarak Avrupa sahnesine çıkması eski düzeni bozarken, özellikle Prusya'nın yükselişi Avrupa'yı şekillendirmiştir. Prusya ile birlikte Avrupa'da güç dengeleri bozulurken, Fransa'nın Avrupa'da yayılmacılığı durmuş, Avusturya ise Balkanlar'da yayılma politikalarına başlamıştır. Böylelikle Balkanlarda Rusya ile olan çatışmalar alevlenmiş,

1.Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür. Alman ve İtalyan birliklerinin oluşması ile birlikte sömürgecilik faaliyetleri de hız kazanmıştır. Bu birliklerin kurulması ile Almanya ve İtalya'da sömürgecilik yarışına girmişler, yayılma politikaları da 1.Dünya Savaşı başlayana dek devam etmiştir. Avrupa'da yaşanan tüm bu süreçler ve dünya politikalarının kıta Avrupa'sındaki güç mücadeleleri sonucu şekillenmesi ile Avrupa'da yaşanan kutuplaşmalar ve çıkar çatışmaları Avrupa siyaseti için yeni bir savaşın habercisi olmuş, yaklaşmakta olan savaşta Avrupa sınırları içinde kalmayarak bir dünya savaşına dönüşmüştür. Özellikle Sanayi Devrimi sonrası değişen üretim biçimleri ile hızlanan üretimler farklı ve büyük pazar ihtiyaçlarını doğururken hammaddeye olan gereksinimlerde sömürgeciliği hızlandırmıştır. Almanya'nın siyasi birliğini sağlayıp ulusal ve iktisadi istikrarı ile Avrupa sahnesine çıkması da Almanya'nın sömürge faaliyetlerine girişmesine neden olmuş, böylelikle büyük dünya savaşı için gerekçelerde oluşmaya başlamıştır. Ayrıca Almanya'nın Rusya ve Fransa ile komşu olmasından dolayı askeri yatırımlarını yükselterek sürekli tetikte olması da savaş öncesi durumu özetler niteliktedir. Tüm bunlarla birlikte dünya savaşının bir başka nedenine baktığımızda karşımıza Avrupalı devletlerin Osmanlı coğrafyalarındaki faaliyetleri çıkmaktadır. Balkanlarda yaşanan Rus yayılmacılığı, Avusturya-Macaristan'ın Balkan faaliyetleri, boğazların stratejik önemi, İngiltere'nin Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak istemesi, Ortadoğu'da bulunan doğal kaynaklar gibi nedenlerden dolayı Osmanlı coğrafyalarına olan ilgide artmış, bu sebeplerde bir savaş gerekçelendirmesi olarak karşımıza çıkmıştır. Avrupa ve dünya 20.yüzyılın şafağında bu gelişmeler ile meşgul olurken, küresel bir savaşa giden yolu da hızla kat etmeye başlamışlardır.

3.2. 20.Yüzyılda Toplumsal Hareketler

3.2.1.20.Yüzyıl Başında Dünya:1.Dünya Savaşı Öncesi Durum

20.yüzyıl başında dünyanın genel siyasi atmosferine baktığımızda karşımıza çalkantılı bir dönem çıkmaktadır. Bu dönemde devletler kendi aralarında bir güç mücadelesinde bulunurken aynı zamanda kendi iç meseleleri ile de ilgilenmişlerdir. 1.Dünya Savaşı öncesi duruma baktığımızda dönemin önemli olayları bir nevi yaklaşmakta olan dünya savaşını hızlandırmış, siyasi ve iktisadi dengeleri de bozmuştur. Avrupa'da Almanya'nın güçlenmesi,

Asya'da 1904 yılında Japonya'nın Rusya'yı mağlup etmesi, dünyadaki dengeleri değiştirmiştir. Özellikle Rus-Japon Savaşı'nın ardından 1905 yılında Rusya'da yaşanan toplumsal hareketler Rusya'nın mevcut yapısına tesir etmiş ve 1917 yılında ise Rusya'da rejim değişikliğine sebep olmuştur. Rusya'da yaşanan bu gelişmeler 1906 yılında Rus Çarı'nın meşrutiyeti ilan etmesine de neden olmuştur. Rusya'da 1906 yılında meşrutiyet ilan edilirken, Osmanlı İmparatorluğu'nda da 1908 yılında meşrutiyet ilan edilmiş, 1909 yılında ise 31 Mart Ayaklanması olarak adlandırılan olaylar meydana gelmiştir. İtalya'nın da siyasi birliğini kurmasının ardından sömürgecilik faaliyetlerine başlamasıyla da bir Osmanlı toprağı olan Libya'yı işgal etmiş ve 1911 yılında da Trablusgarp Savaşı yaşanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Trablusgarp topraklarının işgal edilmesinin hemen akabinde 1.Balkan Savaşı başlamış ve Osmanlı İmparatorluğu Balkanlarda büyük toprak kayıpları yaşamıştır. 1.Balkan Savaşı'nın ardından başlayan 2.Balkan Savaşı ile de Osmanlı İmparatorluğu Edirne ve Kırklareli'ni tekrar ele geçirmiştir. 20.yüzyıl 1.Dünya Savaşı'na kadar bu gelişmelerle geçerken 1914-1918 arasında yaşanan 1.Dünya Savaşı ile de dünya savaşlar, toplumsal hareketler ve göçler ile yoğun bir şekilde yıpranma dönemine girmiştir.

3.2.2. Birinci Dünya Savaşı ve Toplumsal Hareketler

1.Dünya Savaşı Avrupa'da başlamış ve zaman içinde tüm dünyaya yayılmış, tüm dünyayı etkilemesi bakımından bir ilktir. Savaş dünyaya ve dünya siyasetine etkileri bakımından büyük değişimleri beraberinde getirmiş ve dünyada köklü değişikliklere sebep olmuştur. 1.Dünya Savaşı ile birlikte çok uluslu imparatorluklar yıkılmış, yeni sömürge alanları oluşturulmuş ve yeni ulus devletler ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu değişimler toplumsal dönüşümleri de beraberinde getirirken, 1.Dünya Savaşı sadece siyasi ve askeri bir kırılmaya sebep olmamış, ayrıca savaş sonrası dönemi de etkileyecek toplumsal olaylara neden olmuştur. 1.Dünya Savaşı'nın başlaması ile tüm dünyada savaşın etkileri hissedilmiş ve sonuçları tahmin edilenden daha fazla savaş sonrası dönemi etkilemiştir.

1.Dünya Savaşı'na giden süreç Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun veliahtı olan Franz Ferdinand'ın Saraybosna'da öldürülmesi ile resmen başlamıştır. Avusturya'nın 1914 Temmuz'unda Sırbistan'a savaş

ilan etmesiyle Rusya'da Sırbistan'a destek vermek için seferberlik ilan etmiş, Almanya ise bu seferberlik sonucunda Rusya ve Fransa'ya savaş ilan ettiğini duyurmuştur. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda Avrupa'da büyük bir savaşın fitili ateşlenmiştir. Avrupa'da başlayan savaşın zaman içerisinde küresel bir hal almasıyla beraber Osmanlı İmparatorluğu'da savaşa dahil olmuş ve birçok cephede savaşmak durumunda kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun da savaşa dahil olmasıyla beraber savaş daha geniş topraklara yayılmış, 1.Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu sekiz cephede savaşmıştır. Bu cepheler, Kafkasya Cephesi, Irak Cephesi, Çanakkale Cephesi, Filistin Cephesi, Hicaz Cephesi, İran Cephesi, Galiçya Cephesi ve Makedonya Cephesi olmuştur. Özellikle Çanakkale Cephesi dünya siyaseti açısından önemli etkilere sahip olmuştur. İtilaf Devletleri'nin Çanakkale Cephesi'nde yenilgisi ile Rusya'ya yardım ulaştıramamaları Rusya'nın iç karışıklıklarla mücadele etmesine neden olmuş, 1917'ye giden süreci hızlandırmıştır.

Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa girmesiyle İtilaf Devletleri Osmanlı üzerindeki emellerini daha da belirgin hale getirmişlerdir. Böylelikle Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamayı ön gören bir takım gizli anlaşmalar yapılmıştır. Bu anlaşmalara bakılacak olursa boğazlar için Rusya ile bir anlaşma yapılmış, İtalya ile Londra Anlaşması yapılmış, Osmanlı'nın Ortadoğu topraklarını parçalayan Sykes-Picot Antlaşması da Fransa ve İngiltere arasında imzalanmıştır. Bunların dışında İngiltere, İtalya ve Fransa arasında St. Jean de Maurienne Anlaşması imzalanmıştır. Ayrıca Balfour Deklarasyonu ile de Filistin'de Yahudi Devleti kurma girişimleri de desteklenmiştir. 1.Dünya Savaşı Osmanlı için bu gelişmeleri getirirken, ABD'nin savaşa müdahil olması savaşın seyrini değiştirmiş, savaşın dengeleri ABD'nin savaşa girmesiyle de İtilaf Devletleri lehine değişmiştir. 1918 yılında savaşın sonuna gelindiğinde İtilaf Devletleri üstünlüklerini kabul ettirip savaşı kazanmışlardır. 1.Dünya Savaşı dünyaya büyük yıkımlar getirirken, dört yıl süren savaş Avrupa'yı iktisadi olarak bir çöküşe sokmuştur. Savaşın ardından bozulan ekonomi ile birlikte devletlerde ekonomiye ve iktisadi hayata daha da müdahil olmaya başlamışlardır. Savaşın iktisadi olduğu kadar sosyal ve toplumsal sonuçları da olmuş, ulusal duygular ve milli aidiyetlikler toplum arasında güç kazanmıştır. Ayrıca Rusya'da Ekim Devrimi yaşanırken, savaş sonrası dönem tam bir

karmaşa dönemi olmuştur. Seferberlik ilanları ve savaşlarda yaşanan kayıplar nüfusun azalmasına sebep olurken kadın erkek oranı da bozulmuştur. Savaşın sonuçları Avrupa'da faşizmi ve Nazizm'i güçlendirirken de bir sonraki dünya savaşının da temellerini atmıştır. 1.Dünya Savaşı ile birlikte Avrupa üstünlüğünü ABD'ye kaptırırken Rusya'da yaşanan devrimle de dünya ideolojik olarak iki kutba ayrılmıştır.

3.2.3. 1917 Bolşevik Devrimi

Rusya'da yaşanan Ekim Devrimi 1917 yılının Ekim ayında Rusya'da Bolşeviklerin Lenin önderliğinde iktidarı ele geçirmesi ile gerçekleşmiş, böylelikle Rusya tarihinde Sovyetler Birliği dönemi başlamıştır. Ekim Devrimi ile Lenin liderliğinde iktidarı ele alan Bolşevikler dünya tarihindeki ilk sosyalist devleti kurup, 20.yüzyılı önemli şekilde etkilemişlerdir. 1917 yılının ardından yaşanan iç savaştan iktidarlarını koruyarak ayrılan Bolşevikler Sovyetler Birliği'ni resmen kurmuşlardır.

1917 yılında yaşanan devrim Rusya'nın savaştan çekilmesine neden olmuş, 1918 yılında ise Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya ile savaşan devletlerle Brest Litovsk Anlaşması imzalanmıştır. Rusya'da yaşanan bu gelişmeler ve ardından gelen iç savaş Rusya'nın zayıflamasına neden olurken, iç savaşın ardından, 1922 yılına gelindiğinde, Lenin'in Komünist Partisi Rus toprakları üzerinde tartışmasız ve tam bir diktatörlük kurmuştur (Sander, 2015:29). Ekim Devrimi'nin tarihsel gelişimine baktığımızda ise karşımıza çıkan tablo şu şekildedir. 1900'ler ile birlikte Çarlık Rusyası'nın baskıcı rejimi ve ülkenin sahip olduğu geniş topraklarda yaşayan farklı etnik kimliklere uygulanan baskılar ülke içi huzursuzlukları da beraberinde getirmiştir. Ayrıca Rusya'nın uzak doğuda Japonya ile çatışmaları ve bunun sonucunda Rus-Japon Savaşı'nda alınan büyük yenilgi Rusya'da artan huzursuzluğu iyice körüklemiş, 1905 yılında yaşanan olaylarla da ülke çalkantılı bir döneme girmiştir. Ülke içinde yaşanan bu çalkantılı dönem ile birlikte Birinci Dünya Savaşı'na giren Rusya'da zayıf olan ekonomide iyice bozulmuştur. Şiddetli çatışmaların yaşanması ve savaşın yıkıcı etkilerinin halk üzerinde görülmeye başlanması ile 1917 sürecine giden süreçte hızlanmıştır. Ekim Devrimi'ne giden süreçle birlikte Rusya'nın farklı bölgelerinde bulunan fabrikalarda işçiler greve gitmiş, yaşanan grevlerle birlikte fabrikalar çalışmaz hale gelmişlerdir.

Fabrikalarda yaşanan iş bırakmalar ve işçilerin fabrika yönetimlerini ele almalarıyla beraber fabrikalar işçilerin kontrolünde kalmış ve Ekim Devrimi'ne giden süreç böylelikle hız kazanmıştır. Fabrikalarda yaşanan grevlerle işçiler büyük etkinlik kazanırken kırsal alanlarda da köylüler hoşnutsuzluklarını belirtmek için eylemler yapmışlardır. Geniş toprak sahiplerinin eylemleri bastırmak için askeri birlikleri çağırması ile birlikte artan hoşnutsuzluklar, köylülerin Bolşeviklerin yanında yer almasına neden olmuştur. Fabrika ve köylerde yaşanan olayların dışında büyük şehirlerde ve bazı askeri birliklerde de Bolşeviklere destek verilmiş ve devrim süreci hızlandırılmıştır. Tüm bu yaşanan gelişmelerle birlikte 24 Ekim 1917'de cezaevinde bulunan Bolşevik mahkumların bırakılması süreci hızlandırmış ve 25 Ekim 1917 günü Lenin önderliğinde bulunan Bolşevikler yönetimi ele geçirmişlerdir. Ekim ayında yaşanan devrimin ardından iç savaşa sürüklenen Rusya'da İtilaf güçlerinin Beyaz Ordu adlı oluşumu desteklemeleri ile yoğunlaşan iç savaştan Kızıl Ordu galibiyet ile çıkmış ve Bolşevik iktidarını da sağlamlaştırmıştır. İç savaşın ardından ülke içi düzenin sağlanması ile birlikte tüm muhalif seslerde bastırılmış, 30 Aralık 1922 tarihinde ise Rusya tarihinde yeni bir sayfa açılarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği yeni bir devlet olarak resmen kurulmuştur. Rusya'da yaşanan devrim dünya siyasetini de önemli ölçüde etkilerken Rusya'nın tüm iç yapılarını yıkmış, dünya tarihinde ilk kez bir devlette sosyalist bir rejim ilan edilmiştir. Rusya'da yaşanan devrim dünyanın yeni bir döneme girmesine sebep olurken artık dünyadaki sosyalist hareketlerin en büyük destekçisi Sovyet Rusya olmuştur.

> ''Ocak 1918 başında Lenin'in kaleme aldığı Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi, ''toplumun sosyalist örgütlenmesini ve sosyalizmin tüm ülkelerde zafere ulaşmasını'', Sovyet düzeninin ''temel görevinin'' parçası olarak ilan ediyordu. Lenin, o dönemde sosyalizme ulaşmanın, esas itibariyle, dünya devrimi yoluyla olacağını düşünüyordu'' (Carr, 1989:107).

Rusya'da yaşanan devrim ve değişen rejim dünyada büyük etkilere sahip olmuş, dünyanın çift kutuplu bir yapıya bürünmesine de sebep olmuştur.

3.2.4. 1.Dünya Savaşı Sonrası Durum

Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile birlikte başlayan dönem Avrupa için savaşın yıkımlarının sarıldığı bir dönem olmaktan çok yeni bir dünya savaşının temellerinin atıldığı bir dönem olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile birlikte imzalanan antlaşmalar açık yaraları kapatır hale gelmemiş, bilakis mevcut yaraların daha da derinleşmesine neden olmuştur. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan büyük yıkımla çıkan Almanya ve savaştan istediğini alamayan İtalya Avrupa içinde yeni birer güç olma yoluna gitmişlerdir. İtalya'da yükselen faşizm ile Almanya'da güçlenen Nazizm Avrupa için yeni bir dünya savaşının kapısını aralayan gelişmeler olmuşlardır. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte imzalanan antlaşmalarında mevcut durumları düzeltememesi savaş sonrası dönemde de etkilerini göstermiştir. Yapılan antlaşmalar ile yeniden dizayn edilmek istenen Avrupa'da Fransa'nın Almanya'ya karşı olan çekinceleri de süregelmiştir. Fransa'nın Almanya'ya olan tutumları sonucu Fransa, 1923 yılının Ocak ayında Almanya'nın büyük endüstri alanı olan Ruhr bölgesini işgal etmiştir (Sander, 2015:22). Fransa'nın bu işgal süreci Alman iç politikasında da yankı bulmuş, Naziler bu işgalin sonucunda propaganda faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Savaş sonrası dönemde Almanya Sovyet Rusya ile bir dostluk anlaşması imzalamış, Almanya Rus rejimini tanımıştır. Almanya'da savaş sonrası dönemde bu gelişmeler yaşanırken İtalya'da ise faşizm hızlı bir şekilde yükselmeye başlamıştır. İtalya'da yönetimi ele alan Benito Mussolini muhalif sesleri bastırarak hızlı bir silahlanma yoluna gitmiştir. Silahlanma yoluna giden İtalya'da bu hızlı silahlanma yeni sömürgeler elde etme amacına dönüşmüş, böylelikle İtalya Afrika ve Balkanlarda ilerleme amacı gütmüştür.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Avrupalı devletlerin sömürge topraklarında da bir takım toplumsal hareketler meydana gelmiştir. Özellikle Hindistan'da Gandhi önderliğinde sivil itaatsizlik eylemleri meydana gelmiştir. Ayrıca Hint Müslümanları da İngilizlere olan hoşnutsuzluklarının bir sonucu olarakta Muhammed Ali Cinnah tarafından bir araya getirilmişlerdir. Sömürge topraklarında bu gibi durumlar yaşanırken Avrupa'da da Locarno Antlaşması imzalanmış, Avrupalı devletlerin savaş sonrası dönemde birbirleri ile olan uyuşmazlıkları giderilmek istenmiştir. Avrupa'da savaş sonrası dönemde

düzenin tesisi için tüm bunlar yapılırken dünya yeni bir iktisadi krize girmiştir. Yaşanan iktisadi çöküşte savaş sonrası dönemin düzen arayışlarını sekteye uğratmıştır. Dünya için yeni bir savaşın geldiğinin habercisi ise Almanya'da Hitler iktidarı olmuştur. Avrupa'da yaşanan iktidar değişimleri savaşa giden süreci hızlandırmış, İtalya Habeşistan'ı işgal ederken, İspanya'da iç savaş patlak vermiştir. Avrupa bu gelişmelerle çalkalanırken Almanya'nın Avusturya'yı ilhak etmesi Avrupa siyasetini de karıştırmış, Çekoslovakya ise parçalanmıştır. Ayrıca Almanya İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde Sovyet Rusya ile bir saldırmazlık paktı imzalamıştır.

Avrupa'da bu gelişmeler yaşanırken uzak doğuda da bir takım gelişmeler meydana gelmiş, Çin'de değişim sinyalleri verilirken Japonya ise Mançurya'yı işgal etmiştir. Ortadoğu'da ise Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından Araplar hayal ettikleri bağımsızlığa kavuşamamışlar, Avrupa sömürüsü altında mevcut düzende devam etmişlerdir.

3.2.5. 2.Dünya Savaşı ve Toplumsal Hareketler

İkinci Dünya Savaşı 20.yüzyılın iki dünya savaşından biri olup tüm dünyayı etkileyen küresel sonuçları olan ve 1939 yılında başlayıp 1945 yılına kadar devam eden bir savaş olarak dünya tarihinde yerini almıştır. İkinci Dünya Savaşı etkileri tüm küresel sistemi etkilemiş, dünyanın büyük değişimler geçirmesine sebebiyet vermiştir. Savaş 1939 yılında Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesiyle resmen başlamıştır. Polonya'nın Almanya tarafından işgal edilmesi de İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya savaş ilan etmesine neden olmuştur. Almanya savaş başlangıcından 1941 yılına kadar Avrupa haritasında önemli değişikliklere neden olurken, Sovyetler Birliği'ni işgal için açılan yeni cephelerle de dünya tarihinin en büyük askeri harekatı başlatılmıştır. Ayrıca uzak doğuda Japonya'nın Pasifik Okyanusu'nda artan baskıları da savaşın uzak cephelere yayılmasına neden olmuştur. 1942 yılında Mihver Devletleri'nin etkilerini kaybetmeye başlamaları ile birlikte İtalya Müttefik Devletler tarafından işgal edilmiş, Pasifik Okyanusu'nda da işler ABD lehine dönmüştür. Mihver kuvvetlerinin savaşılan cephelerde geri çekilmeleriyle beraber, 1944'te Fransa Müttefik kuvvetleri tarafından ele

geçirilmiş, SSCB ise Almanya’yı işgal harekatına başlamıştır. Berlin’in işgal edilişi ile 1945’te Almanya’nın teslim olması Avrupa’daki savaşı sona erdirirken, Japonya ise Ağustos 1945’e kadar teslim olmamıştır. İkinci Dünya Savaşı dünyayı iktisadi ve politik anlamda derinden etkilerken zamanla değişimleri de beraberinde getirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı ülkeler açısından ise değerlendirildiğinde savaşın sonu ile birlikte ABD yükselen etkisini daha da pekiştirmiş, Almanya ise belirli bir süre savaşın getirdiği yıkımı düzeltmekle uğraşmıştır. Fransa ve İngiltere ise eski ağırlıklarını kaybederek dünya siyasetindeki belirleyici rollerini ABD’ye kaptırmışlardır. Sovyetler Birliği’de savaşın kazananlarından olmuş, savaşın ardından küresel bir güç pozisyonuna yükselmiştir. Savaşın bitişi ile birlikte bir takım görüşmeler ve konferanslar yapılmış, küresel anlamda yaşanacak olan değişimlerinde tohumları böylelikle atılmıştır. Savaş sonrası oluşan tabloya ve savaşın sonuçlarına bakacak olursakta savaşı Müttefik ülkeler kazanmış, ABD savaşın ardından küresel bir güç haline gelmiş, SSCB ise ABD gibi savaşın sonunda küresel etkinliğini arttıran ülkelerden olmuştur. Savaşın bitmesi ile birlikte dünyada çift kutuplu bir yapıya bürünürken, ABD öncülüğünde NATO, SSCB öncülüğünde Varşova Paktı hayata geçirilmiş böylelikle dünya Soğuk Savaş’a fiilen girmiştir. Almanya savaştan sonra ikiye ayrılmış, Doğu Almanya Sovyet etkisinde kalırken Batı Almanya ise Amerikan etkisinde kalmıştır. İtalya’da da faşizmin etkisi kırılırken Japonya’da ise batıcı bir yönetim tesis edilmiştir. Ayrıca savaşın bitimi ile Avrupa’da sosyalist hareketler güçlenmiş, SSCB’nin hamiliğinde yeni sosyalist yönetimler tesis edilmiştir. Savaş yeni siyasi sınırların oluşmasına neden olurken, Birleşmiş Milletler de savaşın sonunda ortaya çıkmıştır. 1945 yılı ile savaşın son bulup Müttefik Devletler’in zaferlerini ilan etmeleri ile beraber var olan sorunlarda savaşın bitmesi ile nihai bir çözüme kavuşmamış, özellikle Avrupa’da yükselen sosyalist fikirler, sömürgelerin el değiştirmesi de yeni sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunların yansımaları Ortadoğu ve uzak Asya gibi yerlerde de kendini göstermiştir.

> ‘’Kaybedilen ve kazanılan bağımsızlık, eski nefretlerin canlanmasına ve yenilerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve milyonlarca kişiyi mülteci durumuna getirmiştir. Ortadoğu da savaş sonrası ve imparatorluk sonrası karmaşıklıklardan nasibini almıştır. Bölge barışı, sıklıkla içeriden ve zaman zaman da dışarıdan müdahalelerle

huzursuz olmuş ve kesintiye uğramıştır. Bir bütün olarak Ortadoğu'daki sıkıntılar, Sovyetler'in Orta ve Doğu Avrupa'daki hakimiyetinden ya da İngiliz yönetiminin Güney ve Güneydoğu Asya'yı terk ederken yaşananlardan daha az zarar verici ve yoğun olmamıştır'' (Lewis, 2015:447).

Savaşın ardından yaşanan toplumsal hareketler ve göçlerde küresel anlamda kalıcı sorunları beraberinde getirmiş, özellikle Nazi Almanyası'ndan kaçan Museviler'in Ortadoğu'da bulunan Filistin'e göç etmeleri ile günümüze kadar uzanan sorunlar meydana gelmiştir.

3.2.6. 1949 Çin Devrimi

1917 yılında yaşanan Sovyet İhtilali'nin ardından 1949 yılında gerçekleşen Çin Devrimi geçtiğimiz yüzyılın önemli olayları arasında sayılan ve de bölgesel ve küresel dengeleri değiştiren bir ihtilal olarak karşımıza çıkmaktadır. 1912 yılında Çin'de Mançu Hanedanlığı'nın ortadan kaldırılması ile Sun Yat Sen'in cumhuriyeti kurması Çin'de değişim sinyallerini vermiştir. Bu değişim sinyalleri ile 1912'den 1949 yılına giden süreçte Mao Zedong önderliğinde büyük değişimler yaşanmış ve Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Çin'de ilan edilen halk cumhuriyeti ile birlikte SSCB ile başlayan yakınlaşmalarda ABD'nin bölge politikasını etkilemiş, ABD Çin'e karşı negatif bir tutum izlemeye başlamıştır.

Çin Devrimi'nin arka planına baktığımızda ise karşımıza 1945 yılında sona eren savaşın ardından yaşanan iç savaş çıkmaktadır. 1912 yılında hanedanlığın sona ermesi ile milliyetçi söylemlerin yükselmesi sonucu ordunun yönetimi ele alması ile Çin Cumhuriyeti ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise ülkede yaşananiç savaş Çin tarihinin önemli bir dönüm noktasını oluştururken, iç savaşta milliyetçi cenahı yenen Mao Zedong liderliğindeki komünistler yönetimi ele almışlardır. Sosyalist prensiplerle yönetilen bir devlet tesis etmek için büyük değişimlere başlayan yeni yönetimde Çin'de hızlıca reformları yürürlüğe koymuşlardır.

''Komünistler iktidarı ellerine geçirdikten sonra Çin toplumunu değiştirme çabasına giriştiler. Mao Ruslara güvenmemesine ve Moskova ile Pekin arasındaki tam içten olmayan ilişkilere rağmen dış politikasında Sovyet yanlısı bir tutum aldı. Amerikan dış politikasını yönetenlerse, yeni hükümetin bir Sovyet uydusu olduğu

> düşüncesiyle, Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı sert bir davranış içindeydiler'' (Sander, 2015:275).

Çin'de yaşanan ihtilal ile birlikte Asya'da dengeler değişirken, SSCB ve Çin yakınlaşması yaşanmış, bu durumdan ötürü ABD'de Çin'e karşı bir takım önlemler alma gereği duymuştur. Çin Devrimi dünya siyasetini etkilediği kadar Çin'in toplumsal yapısını da etkilemiştir. Özellikle devrimden sonra uygulamaya konan toplumsal programlar ile sosyal yapı sert bir biçimde değiştirilmeye çalışılmıştır.

3.2.7. Türkiye'de 1960 İhtilali

27 Mayıs İhtilali Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yapılan ilk askeri darbe olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet tarihinde çok partili hayata geçişle birlikte yapılan seçimlerle 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti 1960 yılında askeri bir müdahale ile iktidardan devrilmiş, ülke yönetimi ise Orgeneral Cemal Gürsel ve Milli Birlik Komitesi'ne devredilmiştir. Darbenin ardından yapılan tutuklamalar ile dönemin iktidar mensupları yargılanmış, yargılanmaların ardından ise 1961 yılında Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'ni böyle bir askeri müdahaleye götüren yol ise 1950 seçimlerinden sonra başlamış, on yıllık süre zarfında da askeri müdahale gerçekleştirilmiştir. Darbeye giden süreçte yaşanan siyasi ve toplumsal olaylara baktığımızda ise karşımıza şu sonuçlar çıkmaktadır. Darbeye giden süreçte 28 Nisan Olayları olarak adlandırılan öğrenci protestoları yaşanmış, bu gösterilerde 27 Mayıs tarihine kadar İstanbul ve Ankara'da sürdürülmüştür. Öğrenci olayları ile gerilen siyasi atmosferde de olaylar daha da büyümüştür. 27 Mayıs Harekatı'nın ilk vuruşu, İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin ayaklanması olan 28 Nisan Olayları olmuştur (Öztuna, Gökdemir, 1987:51). Öğrenci olaylarının dışında iktidar ile muhalefetin sert söylemler ile birbirlerini eleştirmeleri de ülke içinde belirli bazı problemlere neden olmuş, böylelikle 27 Mayıs'a giden süreçte hızlanmıştır. Özellikle İstanbul ve Ankara'da yaşanan öğrenci olaylarının devamlılığı ve sona ermemesi, kitlelere dağılması, protestocuların sloganlarla iktidarı eleştirmesi toplumsal olayların bel kemiğini oluşturmuş, böylelikle iç huzur bozulmaya başlamıştır.

29 Nisan 1960 günü İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nda yapılan gösterilerde pek çok olay meydana gelmiş, öğrenciler polis ve asker ile karşı karşıya gelmişlerdir. İstanbul'da yaşanan öğrenci olaylarının Ankara'da da duyulması çok sürmemiş, olaylar duyulduğunda ise Ankara'daki öğrenciler toplanmaya başlamışlardır. 28 ve 29 Nisan'da Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetime geçilirken, üniversite öğrencileri de dersleri boykot edip meydanlarda toplanmışlardır. Ayrıca askeri müdahaleden önce 555K olarak adlandırılan beşinci ayın beşinci günü saat beşte anlamına gelen bu kısaltma ile de kitleler Kızılay Meydanı'na davet edilmiş, protestolara hazırlık yapılmıştır. 21 Mayıs 1960 günü ise Harbiyeli öğrencilerin üniformaları ile yürümeleri adeta yaklaşan askeri müdahalenin habercisi olmuştur.

Sonuç olarak 27 Mayıs Askeri Müdahalesi'ne giden süreç öğrenci olayları ve protestolarla hız kazanmış, darbenin ardından devrilen iktidar Yassıada mahkemelerinde 19 davadan yargılanmıştır. Bu davalar ise; 6-7 Eylül Olayları olarak geçen süreç, Köpek Davası olarak bilinen ve Afganistan'dan hediye edilen bir köpeğin Türkiye'de bir kuruma verilmesi ile ilgili dava, Bebek Davası, Hasan Polatkan'a açılan Vinilek Davası, Zimmet Davası, Arsa Davası, Ali İpar Davası, Sıtkı Yırcalı'ya açılan Değirmen Davası, Hasan Polatkan ile Refik Koraltan hakkındaki Barbara Davası, Örtülü Ödenek ile ilgili dava, Devlet radyolarının kullanımı ile ilgili açılan Radyo Davası, Topkapı'da yaşanan hadiselerle ilgili olan dava, Geyikli Davası, Kayseri Hadiseleri Davası, İzmir'de bulunan gazete davası, Üniversite olayları ile ilgili dava, İstimlak Davası, Vatan Cephesi ile ilgili dava, Anayasa'yı ihlal davası olmuştur.

Türkiye'de yaşanan 1960 Darbesi cumhuriyet tarihinin ilk darbesi olmuş, darbe sonucunda iktidar mensupları mahkemede yargılanmıştır. Darbe ile birlikte yeni bir anayasa hazırlanmıştır. Öğrenci olayları ve toplumsal hoşnutsuzluklar darbe sürecini hızlandırırken, darbenin ardından yaşanan gelişmelerde ileride yaşanacak olan toplumsal hareketlere zemin hazırlamıştır.

3.2.8. 1968 Öğrenci Hareketleri

1960'lı yıllarla beraber dönemin politik koşulları ile başlayan öğrenci hareketleri sadece Avrupa ile sınırlı kalmamış bütün dünyayı etkiler bir hal

almıştır. Yaşanan gelişmeler ile başlayan üniversite işgalleri öğrenci hareketlerinin de ses getirmeye başlamasına neden olmuştur. 1960'lı yıllarda yaşanan süreçle birlikte 1960'lı yıllara gelindiğinde sömürgecilik anlayışının terk edilmesinin oluşturduğu boşluğu ABD sermayesi doldurmuştur. ABD'nin uluslararası arenada ağırlığını arttırmasıyla birlikte oluşan yeni düzende Avrupa Amerika karşısında yavaş yavaş gerilemeye başlamıştır. ABD'nin uluslararası arenada ağırlık kazanması ile birlikte ülkelerinde ekonomik yapıları bu durumdan etkilenmiş, ekonomik anlamda etki altında kalan ülkelerde ise bir takım olaylar meydana gelmeye başlamıştır. Özellikle öğrenci olaylarının büyük ses getirmesi ise gençliğin toplum içindeki etkinliğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1968 öğrenci hareketlerinin de toplumsal olaylar içinde büyük bir öneme sahip olmasının nedeni de tüm dünyada etkilerinin görülmüş olmasıdır. 1960'lı yılların gençlik olayları ABD'de siyahileri hak talepleri ile başlamış, Vietnam Savaşı döneminde savaş karşıtı grupların gösterileri ile devam etmiş, devam eden bu hareketlenmeler ise Avrupa'ya uzanarak Mayıs 1968 olaylarını tetiklemiştir. ABD ve Avrupa'da yaşanan toplumsal olaylar tüm dünyada hissedilirken, yaşanan olayların etkileri Türkiye'de de hissedilmiş ve öğrenci hareketlerine neden olmuştur.

1968 yılında yaşanan toplumsal olaylar kısa bir zaman diliminde meydana gelmemiş, 1968 olaylarını tetikleyen sebepler İkinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen yıkımlarla ve toplumsal sorunların artmasıyla meydana gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından değişen dünya düzeni ABD'nin küresel bir güç olmasını sağlarken, oluşan yeni sistemde ABD dünya ekonomisine kendi ağırlığını koymaya başlamıştır. Savaş sonrası dönemde ABD'nin yükselişe geçmesi ile birlikte düşüşe geçen Avrupa'da sarsılan iktisadi yaşam beraberinde toplumsal olayları da getirmiştir.

> ''Kapitalizmin altın çağını yaşadığı bu dönemde işçi sınıfı; 60'lı yılların hem sosyal devlet ilkesinin getirileri hem de tüketim düzeyindeki rahatlıklar nedeniyle öğrenci hareketleri olarak başlayan 68'in geniş çağlı bir dönüşüme geçişini engellemiştir. 1966-1970 döneminde dünya kapitalist sisteminin uydusu konumundaki metropoller, yaygınlığı ve kapsamı bakımından 20.yüzyılda karşılaştıkları en büyük toplumsal muhalefet dalgasıyla karşı karşıya kaldı'' (Bulut, 2011:126).

1968 yılında yaşanan toplumsal olaylar ile Fransa belki de 1789 Fransız İhtilali'nden sonra yaşanan en etkili toplumsal olayları yaşamıştır. 1968 yılının Mayıs ayında başlayan hareketler zamanla tüm kesimlerin desteği ile de etkisini arttırmıştır. Özellikle Sorbonne Üniversitesi öğrencilerinin Charles De Gaulle yönetimine tepkileri ile başlayan olaylar işçilerin katılımı ile geniş alanlara yayılmıştır. Yaşanan olaylarla işgal edilen üniversiteler ve yaşanan grevler altında Fransa'da seçimlere gidilmiştir. 1968 öğrenci hareketleri sokaklarda yankılanırken, öğrenci ve işçi birlikteliği ile üniversite, fabrikalar işgal edilmiş, grevler yapılmıştır. Olaylar yaşanan bu gelişmeler ve işgallerden ötürü ekonomik alanlara da sirayet etmiş, böylelikle olaylar doğrudan ekonomiyi de hedef almıştır. 1968 öğrenci hareketleri Avrupa sınırlarının da dışına taşmıştır. Hareketlerin etkileri Kanada'da öğrenci hareketlerine neden olurken, ABD'de de birçok olayı beraberinde getirmiştir. Bu hareketlere değinecek olursak: Vietnam Savaşı'na karşı gösteriler artmış, ülkedeki yerli halk olan Kızılderililer kültürel hak taleplerinde bulunmuş, üniversitelerde öğrenci hareketleri hız kazanırken ayrıca düşük gelirli kesimlerde başkente yürümüşlerdir.

1968 hareketleri ile birlikte yaşanan gelişmelerle toplumsal olaylar tüm bölgeleri etkilerken sonuçları da politik anlamda pek hissedilmemiştir. Olayların asıl etkileri sosyal ve kültürel alanlarda hissedilirken 69 olayları kendinden sonra yaşanılacak olaylarında temellerini atmıştır. Özellikle bireysel hak ve özgürlükler gibi kavramlar 68 hareketlerinden sonra önem kazanmış, suistimale açık konuma gelmiştir. Kadın hakları ve feminizm gibi kavramlar yükselişe geçerken 68 hareketleri de bu kavramların kendinden sonra gelişmesine neden olmuştur.

3.2.9. 1968 Öğrenci Hareketleri ve Türkiye

Türkiye'de 1950'li yıllardan itibaren yoğunlaşarak artan öğrenci olayları dünyada yaşanan olaylardan da etkilenmiş, Mayıs 1968'de başlayan olaylar Türkiye'de de karşılık bulmuştur. Türkiye'de yaşanan hareketlerle Avrupa'da yaşanan olayların farkı ise Türkiye'de yaşanan olaylar 1968 öncesine dayanırken, Avrupa'daki 68 hareketi, 1968'lerde başlayıp gelişmiş ve bir süre sonra ya bastırılmış ya da düzenle bütünleşerek kaybolmuştur (Bulut, 2011:136). Türkiye'de yaşanan 1968 öğrenci olayları ile birlikte üniversite ve

fabrika işgalleri başlamış, yaşanan eylemler anti emperyalist bir çizgide gerçekleşmiştir. Türkiye'de 1968 olaylarının ilk başladığı yer 29 Nisan 1968 Ankara Mitingi olmuştur. 1968 olaylarının temel çıkış noktası üniversite öğrencilerinin eğitimle ilgili talep ve isteklerini dile getirmesi olmuş, zamanla bu söylemlere ekonomi, sosyal yaşama dair isteklerde eklenmiştir.

Türkiye'de yaşanan öğrenci hareketlerinin arka planına bakıldığında ise 1950'li yıllarda artan olaylar 60'lı yıllarla birlikte doruk noktasına çıkmış, NATO ile birlikte artan ABD karşıtlığı da öğrenci olaylarında karşılık bulmuştur. Üniversite gençliğinin dünyadan yaşanan olaylardan etkilenmesi ile de demokrasi, eşitlik, adil yaşam gibi konularda protesto gösterileri yapılmıştır. Yaşanan olaylar anlık bir patlamanın ürünü olmamış, olayların başlangıcı 1950'li yıllarda atılmış, 1968 yılında da olaylar doruk noktasına ulaşmıştır. 1968 olayları Türkiye'de 1970'li yıllarda da devam etmiş, 1970'li yıllarla birlikte artan sokak olaylarında karşıt gruplar sokaklarda birbirleri ile mücadeleye girmişlerdir. 68 olayları başta NATO'ya ABD emperyalizmine bir tepki olarak yaşanırken, 1970'li yıllardan itibaren öğrenci olayları kutuplaşan gruplar arasında devam etmiştir.

3.2.10. Türkiye'de 12 Mart Muhtırası

12 Mart Muhtırası, 1971 yılında Türkiye'de silahlı kuvvetlerin hükümete muhtıra vererek istifa etmesine neden olmuş askeri bir müdahaledir. Muhtıra, kuvvet komutanlarının dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a muhtıra vermeleri sonucu hükümetin istifası ile sonuçlanmıştır. 12 Mart öncesi döneme baktığımızda, 12 Mart Muhtırası'na giden süreçte karşımıza çalkantılı bir dönem çıkmaktadır. Yaşanan olaylarla artan öğrenci hareketlenmeleri ve protesto gösterileri 12 Mart'a giden süreci de hızlandırmıştır.

> ''12 Mart 1971 öncesinde Türkiye bunalımlı bir durumda olup, sosyal ve ekonomik düzensizlik, fiyatlardaki yükseklik dikkati çekiyordu. İşyerlerinde grevler oluyor ve işyerleri işgal ediliyordu. İşçiler işten çıkarılıyor polis ile işçiler arasında çatışmalar oluyordu. Gençler boykot kararları alıyor, derslere girmiyor okulları işgal ediyorlar, üniversitelerde dersler yapılamıyordu. Bütün bu gelişmelerde 1968 olaylarının etkisi fazlaydı. Ayrıca banka soygunları ile Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde yaşanan olaylarda Muhtıraya giden yolda önemli rol oynamışlardır'' (Arığ, 2011).

12 Mart Muhtırası'na giden süreçte bu olaylar yaşanırken, ABD ile üslerin açılmasına ilişkin kararlar, Deniz Gezmiş liderliğinde kurulan THKO ve ABD üssünde çalışanların kaçırılması gibi olaylarda 12 Mart'a giden süreci hızlandırmıştır. 12 Mart Muhtırası'nın ardından yaşananlara bakıldığında ise toplumsal olayların önüne geçebilmek için Anayasa'da bir takım değişimler meydana getirilmiş, sendikaların toplantıları yasaklanıp, grevlerde kanuna aykırı sayılmıştır. Bunlarla beraber ''Devlet Güvenlik Mahkemeleri'' de 12 Mart Muhtırası'ndan sonra kurulmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından verilen muhtıranın ardından, 1960 Darbesi'nden sonra ikinci defa bir hükümet devrilmiş, üç maddeden oluşan muhtıra Süleyman Demirel hükümetinin iktidardan uzaklaştırılmasına neden olmuştur. 12 Mart Muhtırası'nın ardından 1973 seçimlerine kadar geçen süre zarfında dört hükümet kurulmuş, toplumsal olayların önü kesilmeye çalışılmıştır. Tüm bunlara rağmen toplumsal olaylar ve sokak gösterileri bitmemiş, artarak 1970'li yıllarda Türkiye'de ciddi bir iç güvenlik sorununa neden olmuştur. Böylelikle 12 Eylül 1980 Darbesi'ne giden süreçte 12 Mart'ın ardından hızlanmıştır.

3.2.11. 1973 Petrol Krizi

Dünya tarihinde 1973 Petrol Krizi olarak adlandırılan olay Ortadoğu'da petrol ihracatçısı ülkelerin, İsrail ile olan ''Yom Kippur Savaşı''nda ABD'nin İsrail'i desteklemesinin ardından uygulanan ambargodur. 1973 Krizi ile OPEC ülkelerinin savaşta İsrail'i destekleyen ülkelere petrol satmayacaklarını bildirmeleri ile petrol fiyatları yükselmiştir. Fiyatların yükselmesi ile birlikte enerji ithal eden ülkelerde yaşanan iktisadi krizle birlikte küresel bir ekonomik kriz meydana gelmiştir. 1973 yılıyla birlikte OPEC üyelerinin petrol üretimini düşürmeleri ile birlikte Avrupa'ya özellikle İsrail'i desteklemiş olan Hollanda'ya karşı petrol ambargoları başlamıştır. Petrol üretiminin kısıtlanması ile de beraber fiyatlar yükselirken, talebin düşmemesi sonucu da fiyatlar zirve noktaları görmüştür. 1971 yılı itibariyle de Bretton Woods sisteminin dağılması da uluslararası piyasaları etkilerken, yaşanan 1973 Petrol Krizi'de küresel bir durgunluğu beraberinde getirmiştir. Yaşanan bu krizden Arap ülkeleri istedikleri sonucu alamamışlar, Avrupa ve ABD karşısında petrol arzını düşürmeyi göze alamamışlardır. Yaşanan krizi Arap ülkelerinin kendi lehlerine

çevirememelerinin bir diğer nedeni de kendi aralarında birlik sağlayamayıp, ortak tavır gösterememiş olmalarıdır. Krizin arka planına bakıldığında ise karşımıza bölgede faaliyet gösteren ‘’Yedi Kız Kardeş’’ olarak adlandırılan kuruluşların bölgedeki etkinlikleri çıkmaktadır.

> ‘’Yedi Kız Kardeş, 1972’de pazarın yüzde 72’sinin sahibi olarak hakimiyetini sürdürüyordu. Çokuluslu şirketler, 1972’de petrol üretimindeki paylarını önemli ölçüde azaltmak istiyordu. Fakat OPEC’in Arap üyeleri daha iyi anlaşmalar yapmak için 1973’teki krizi(kısa bir süre için Batı’ya petrol ambargosu uyguladıkları süre) kullandılar ve sonuç olarak, çoğu durumda petrol üretiminin yüzde yüz denetimini (Kuveyt’te olduğu gibi) çokuluslu şirketlere verdiler’’ (Pappe, 2011:71).

1973 Krizi Arap ülkeleri için olumlu sonuçlar doğurmamış olsa da petrolün bir silah olarak kullanılabileceği Avrupa ve ABD’ye gösterilmiştir. Bununla birlikte ABD krizden güçlenerek çıkarken, körfez ülkeleri ile olan ilişkilerini geliştirmiştir.

3.2.12. Türkiye’de 12 Eylül 1980 Darbesi

12 Eylül Darbesi Türkiye’de 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 askeri müdahalelerinden sonra gerçekleşmiş üçüncü askeri darbe olarak cumhuriyet tarihinde yerini almıştır. 12 Eylül itibari ile askerin yönetimi ele almasıyla dönemin Başbakanı Süleyman Demirel iktidardan uzaklaştırılmış, mecliste kapatılmıştır. 12 Eylül Darbesi Türkiye’de siyasi mekanizmaları yasaklarken, ülke yönetiminde de tek söz sahibi olan bir konumda bulunmuştur. 12 Eylül’de askeri yönetime geçilmesinin gerekçeleri arasında sokak olayları ve anarşi gösterilmiş, askeri yönetimle birlikte sokak olayları ve anarşinin de bitirildiği iddia edilmiştir. 1970’li yıllarda Türkiye’de artan sokak olayları ve öğrenci çatışmaları ülke içi kamplaşmalara neden olmuş, yaşanan bu çatışmalarda da binlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Yaşanan sokak olayları ve artan anarşide kutuplaşan ülke içinde bir takım siyasi cinayetlerinde yaşanmasına neden olmuştur. 12 Eylül Askeri Müdahalesi’nin ardına baktığımızda ise karşımıza 12 Mart’ın ardından yaşanan sorunlar çıkmaktadır. 1973 yılında yaşanan Cumhurbaşkanlığı krizi, Cevdet Sunay’ın görev süresinin dolması ve görev süresinin uzatılması oylamada reddedilmiştir. Bunun ardından meclisteki partiler kendi aralarında uzlaşmışlar, yeni Cumhurbaşkanı ise Fahri Sabit Korutürk seçilmiştir. 1973 seçimleri ile de 12 Mart’ın etkisi bir nevi kırılmış,

seçimlerde alınan sonuçlarla da Bülent Ecevit Başbakan olurken CHP-MSP koalisyonunda da uzlaşılmıştır. Yeni kurulan hükümet ile beraber 12 Mart'ın siyasi suçluları çıkarılan af ile beraber serbest bırakılmıştır. Yeni hükümet 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nı gerçekleştirmiş, ardından ise Bülent Ecevit başbakanlık görevinden istifa etmiştir. İstifanın ardından Sadi Irmak Başbakan olurken 1975 seçimleri ile Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulmuş, 1977 seçimleri ile de İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti kurulmuştur. 1979 yılına gelindiğinde ise Ecevit iktidarı düşerken, Süleyman Demirel azınlık hükümetini kurmuştur. 1980 yılında ise görev süresi dolan Fahri Sabit Korutürk Cumhurbaşkanlığı makamından ayrılmış, partilerin kendi aralarında anlaşamaması sonucu yeni Cumhurbaşkanı seçilememiştir. 12 Eylül öncesi dönem siyasi olarak yaşanan bu gelişmelerle geçerken, siyasette yaşanan gerginlikler sokaklara da yansımıştır. Yaşanan sokak olayları ile kutuplaşan toplum ülke içi huzursuzluğu da beraberinde getirmiştir. Yaşanan toplumsal huzursuzluklar ve sokak çatışmaları sonucu gerekli görülen kentlerde sıkı yönetim ilan edilmiştir. Yaşanan bu süreçler 12 Eylül Müdahalesi'ni hızlandırmıştır. 12 Eylül 1980 yılında gerçekleştirilen askeri darbe ile de TBMM kapatılırken siyasi partiler de yasaklanmıştır. Darbenin ardından başlayan yargılamalar ile de pek çok siyasetçi, öğrenci tutuklanırken, 200 maddelik anayasa tasarısı açıklanmıştır. 1982 yılında yeni anayasa oylanıp kabul edilmiş, Orgeneral Kenan Evren'de Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1983 yılında ise Anavatan Partisi kurulmuş, genel seçimlerde yapılan oylamada Turgut Özal Başbakan olmuştur.

3.2.13. Soğuk Savaş'ın Sonu: SSCB'nin Dağılması

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1991 yılında birliği oluşturan cumhuriyetlerin bağımsızlıklarını elde etmeleriyle yıkılmış, bu dağılmanın ardından da ‘’ Soğuk Savaş’’ resmen bitmiştir. Sovyetler Birliği'ni dağılmaya götüren süreç ise SSCB'nin Batı ile giriştiği silahlanma mücadelesi ile olmuş, bu mücadelenin olumsuz ekonomik yansımaları da birliğin dağılmasını hızlandırmıştır. Özellikle 1982 yılında Sovyet lider Leonid Brejnev'in ölümü ile de ekonomik aksaklıklar gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. 1985 yılında Mihail Gorbaçov döneminin başlaması ile radikal sayılabilecek kararlar uygulanmaya başlanmıştır.

> ‘’Gorbaçov, Sovyet sisteminde değişimi ifade eden iki önemli kavram üretti: ‘’Perestroyka ve Glasnost.’’ Perestroyka, yeniden yapılanmak, glanost da yönetimde şeffaflık anlamlarına gelmekteydi. Yeniden yapılanma ile Sovyet ekonomik sisteminin uyguladığı merkeziyetçi yapıyı değiştirmek ve piyasa ekonomisini oluşturmaktı. Glanost kavramıyla sembolize edilen de bu mekanizmayı oluştururken toplumun da desteğini alabilmekti. Önce sosyalizmin restorasyonu olarak başlayan süreç zamanla kapitalizmin uygulamaya konulması şekline dönüştü. 1990 yılından itibaren ülkede büyük bir ekonomik kriz yaşanmaya başladı. Ulusal gelir oldukça düştü, ülkede kıtlık yaşanmaya başladı’’ (Canşen, 2011:80).

Yaşanan bu radikal değişimlerle yavaş yavaş çözülmeye başlanan birlik 1991 yılında da Marksist ve Leninist öğretiden vazgeçtiğini beyan etmesi ile de dağılma sürecini hızlandırmıştır. 1990 yılından itibaren artan toplumsal muhalefette birliğin parçalanma sürecini hızlandırmıştır.

Sovyetler Birliği’nin dağılması ile dünya yeni bir düzene doğru yola alırken Sovyetler’in çöküşü de tek kutuplu bir dünya düzenini beraberinde getirmiştir. Sovyetler Birliği’nin dağılması demir perdeyi aralamış, eski ‘’Doğu Bloğu’’ ülkelerinin de batı sistemine dahil olmasına neden olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönem ABD’nin iktisadi ve askeri üstünlüğü ile perçinlenirken, ABD liderliğindeki tek kutuplu dünya da ABD ve uluslararası sermaye ile şekillendirilmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemin bir başka özelliğine değinecek olursak karşımıza terörizm ve etnik çatışmalar çıkmaktadır. Özellikle küresel terörizmin tüm dünyayı tehdit eder hale gelmesi Soğuk Savaş sonrası dönemin en büyük problemlerinden olmuştur. Diğer yandan etnik çatışmalar ile ayrılıkçı söylemlerin yükselmesi de ulusal devletlerin güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir. SSCB’nin dağılması ile de Rusya’nın kendi iç işlerine yoğunlaşması da küresel belirleyiciliğini azaltmış, ABD’nin ise küresel etki alanını arttırmıştır.

3.3. Yakın Dönem Toplumsal Hareketler

3.3.1. Renkli Devrimler

Renkli Devrimler olarak tanımlanan toplumsal olaylar ve halk hareketleri Soğuk Savaş sonrası dönemde eski Sovyet coğrafyalarında yaşanan özellikle Doğu Avrupa ve bazı Orta Asya ülkelerinde etkili olan toplumsal olaylardır. Renkli Devrimler olarak adlandırılan bu olaylarda protestocular

genellikle bir rengi simgeleştirdikleri için yaşanan olaylarda Renkli Devrimler olarak adlandırılmıştır. Renkli Devrimlerde protestocular baskıcı rejimleri eleştirmişler, eşitlik, adalet ve liberal yaşam gibi kavramları protestolarında sıkça telaffuz etmişlerdir. Yaşanan protestolar ile mevcut yönetimleri eleştiren göstericilerde özellikle sivil toplum kuruluşları altında organize olmuşlar, sivil toplum kuruluşları da yaşanan gösterilerin bel kemiğini oluşturmuştur. Bu gösteriler kimi yerlerde değişimleri beraberinde getirirken kimi yerlerde de değişimi getirememiştir. Yaşanan bu Renkli Devrimler'e bakacak olursak karşımıza şu toplumsal olaylar çıkmaktadır. Gürcistan'da 2003 yılında yaşanan ''Gül Devrimi'', 2004 yılında Ukrayna'da yaşanan ''Turuncu Devrim'', 2005 yılın Kırgızistan'da yaşanan ''Lale Devrimi''.

SSCB'nin dağılmasının ardından yaşanan toplumsal olaylar SSCB'nin dağıldığı bölgelerdeki iç dinamikleri etkilemiş, Sovyet sonrası dönemde yaşanılacak olan toplumsal değişimlerinde tetikleyicisi olmuştur. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından oluşan güç boşluğu ve bu boşluğun kendi iç işlerini düzene koyduktan sonra Rusya tarafından doldurulmaya çalışılması yaşanan toplumsal olayların ortaya çıkış nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Sovyetler Birliği'nin devamı olarak dünya siyasetinde etkin olmaya çalışan Rusya Federasyonu eski Sovyet coğrafyalarında etkinliğini arttırması ile birlikte Rus karşıtı muhalefetin Rus yanlısı iktidarları devirmeye çalışması ile yaşanan toplumsal olaylar eski Doğu Bloğu ülkelerinin iç yapılarını önemli şekilde etkilemiştir. Rusya karşıtı muhalefetin protestoları ile devrilmeye çalışılan iktidarlar Batı'nın olumsuz eleştirilerine maruz kalırken, muhalefet ise Batı'nın tam desteğini almıştır.

Eski Sovyet coğrafyalarında yaşanan bu olayların arka planına baktığımızda ise karşımıza bölge üzerindeki Rusya ve ABD rekabeti çıkmaktadır. SSCB'nin dağılmasından sonra bölge üzerinde oluşan güç boşluğu bölgenin yabancı aktörler tarafından manipüle edilmesini kolaylaştırmış, özellikle bölgenin etnik açıdan çeşitlilik göstermesi de bu manipüleyi kolaylaştırmıştır.

> ''SSCB'nin dağılması ile birlikte ortaya çıkan ''jeopolitik boşluk'' nedeniyle bölge ülkeleri, etnik ve dinsel açıdan heterojen yapıları nedeniyle çeşitli devletlerce kullanılmaya elverişli bir hale gelmişti. Özellikle ''Avrasya Balkanları'' olarak

> adlandırılan Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Afganistan son dönemlerde ABD'nin bölgeyi domino etmek için kullandığı piyonlar olma yolunda ilerlemekteydi. Keza bu devletler, demokrasi geleneğine yabancı olmaları, sınır sorunları ve içerdeki etnik çeşitlilikten ötürü uluslararası sisteme entegre olmakta zorlanmışlardır. Bölgede etnik yapı farklılıklarından kaynaklanan çeşitli iç savaşlar yaşandığından ABD'nin öncelikli hedefi serbest piyasa ve demokrasi ilkelerinin işletilebilmesi için barışın tesis edilmesine çalışmaktı. Bu arada yalnızca hükümetlerle değil, NGO (Non-governmental organizations associated with the United Nations/Sivil Toplum Örgütleri)'lar vasıtasıyla da politikalarını sürdürüyordu. Gürcistan, Ukrayna, Kırgızistan'da gerçekleşen devrimlerde toplumsal dönüşümü sağlama görevinin bu sivil toplum kuruluşlarına (NGO) verildiği iddia edilmişti'' (Bozkurt, 2006:152).

ABD'nin tek kutuplu dünyada eski Sovyet ülkeleri üzerindeki görüşleri ve bu görüşlerin pratikte de uygulanabilir olmaları nedeniyle bölge ülkeleri üzerindeki ABD etkisi ve ilgisi hızlı bir şekilde artmıştır. Soğuk Savaş'ın Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile fiilen bitmiş olmasına rağmen eski Sovyet ülkelerinde yaşanan toplumsal olaylarla ABD-Rusya rekabetini arttırdığı da gözlenmektedir. Özellikle Doğu Avrupa ve Kafkaslar'da etkileri hissedilen Renkli Devrimler, gerçekleştikleri bölgelerde değişimleri de beraberlerinde getirirken Batı yanlısı tutumları ve Batı desteği sayesinde uluslararası basında ve kamuoyunda destek bulabilmişlerdir. Renkli Devrimler'in ardından 2010 yılında Ortadoğu ülkelerinde başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan olaylarda bölge ülkelerini etkilemiş ve büyük değişimlere sebebiyet vermiştir. Renkli Devrimler gibi Arap Baharı'da mevcut yönetimlere karşı protesto gösterileri ile başlamış, kimi yerlerde değişim erken gelirken kimi bölgelerde de değişim sağlanamamıştır. Her iki örnekte de sivil toplum kuruluşları ve yeni medya yaşanan gelişmelerin tetikleyicisi olmuş, kitleleri kamusal alanlara çıkaran önemli bir güç pozisyonunda bulunmuştur.

3.3.2. Ortadoğu: Arap Baharı

Arap Baharı olarak adlandırılan toplumsal hareketler, 2010 yılında Tunus'ta başlayan ve etkileri günümüze kadar süregelen Arap ülkelerinde yaşanan olaylardır. Olaylar bölge ülkelerinde yaşanan işsizlik, basın özgürlüğü, adalet, açlık gibi sorunlara dikkat çekebilmek için başlamış, olayları tetikleyen en önemli sebepte Tunus'ta kendini yakarak mevcut durumu protesto eden Muhammed Buazizi'nin durumu olmuştur. Tunus'ta Muhammed Buazizi'nin

kendini yakması bölge ülkelerinde de protesto gösterilerine neden olmuş, böylelikle Tunus'ta Muhammed Buazizi adlı gencin kendini yakmasıyla başlayan olaylar tüm bölge ülkelerine yayılmıştır. Bölge ülkelerine yayılan olaylar beraberinde değişimleri de getirirken ilk olarak Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali ve Mısır'da ise Hüsnü Mübarek'in devrilmesine neden olmuştur. Yaşanan süreçlerle Libya'da da Muammer Kaddafi iktidarını kaybetmiş, olaylar Suriye'den Yemen'e kadar tüm Ortadoğu'da hissedilir hale gelmiştir. Yaşanan olaylar Libya, Tunus ve Mısır'da iktidarları devirirken, Suriye'de iç savaşa neden olmuş, Libya'da ise Kaddafi sonrası dönemde ülke içi istikrarın bozulmasına neden olurken dış müdahalelerin yapılmasına sebebiyet vermiştir. Diğer ülkelerde ise belli başlı reformlar ile kitleler sakinleştirilmeye çalışılmış ve buna göre düzenlemeler yapılmıştır. Arap ülkelerinde başlayan olayların bölgeyi etki altına almasıyla birlikte mevcut rejimlerde kendilerini yenileme yoluna gitmiş, halk istekleri kadar uluslararası gruplarında istekleri ve talepleri ülkelerin geleceğini etkilemiştir. Tunus'ta başlayan ve tüm bölgeye hızlıca yayılan olayların bu kadar çabuk bölge ülkelerini etkilemesi ise mevcut teknolojik gelişmeler olmuş, uydu, cep telefonu, internet ve sosyal medya gibi kanallarla olaylar bölge ülkelerine hızlıca yayılırken, kitlelerde bu sayede kamusal alanlara daha organize olarak çıkmışlardır. Olaylar ülkelere hızlıca yayılırken eş zamanlı yapılan gösterilerde protestocuların etkin bir biçimde sokaklarda yer almalarını sağlamıştır. Bu gösterilere örnek vermek gerekirse karşımıza şu tablo çıkmaktadır.

> ''28 Aralık 2010'da Cezayir'de, 12 Ocak 2011'de Lübnan'da 14 Ocak'ta Ürdün'de, 17 Ocak'ta Moritanya'da, Sudan ve Umman'da, 18 Ocak'ta Yemen'de, 21 Ocak'ta Suudi Arabistan'da, 25 Ocak'ta Mısır'da, 26 Ocak'ta Suriye'de, 28 Ocak'ta Cibuti'de, 30 Ocak'ta Fas'ta, 10 Şubat'ta Irak'ta, 14 Şubat'ta Bahreyn ve İran'da, 17 Şubat'ta Libya'da, 18 Şubat'ta Kuveyt'te ve 20 Şubat'ta Batı Sahra'da protesto ve yürüyüşler başlamıştır'' (Göçer, 2015:55).

Olayların yaşandığı ülkelerde yönetimler değişirken, kimi ülkelerde toplumsal iyileştirmelere gidilmiş, Suriye gibi ülkelerde ise milyonlarca kişinin hayatını kaybettiği ve milyonlarca kişinin de mülteci durumuna düştüğü iç savaşlar başlamıştır. Olayların yaşandığı ülkelerin kendi iç dinamiklerinin de birbirleri ile benzer olmaması yaşanan olaylardan etkilenen ülkelerin birbirlerinden farklı durumlarla karşı karşıya kalmalarına sebep

olmuştur.Yaşanan halk hareketleri ile büyük değişimlere uğrayan ülkelerde değişim bu denli hızlıca yaşanması da çağın getirilerinden olan internet teknolojilerinin bölge ülkelerinde kullanım oranlarıyla da ilgilidir. Dünya üzerinde büyük etkileri olan Arap Baharı internette ve sosyal medya platformlarında da önemli örgütlenmelere sahip olmuştur. İnternet üzerinden iletişime geçen kitleler protesto gösterilerinin gününü, saatini ve yerini sosyal medya platformlarında kararlaştırıp sosyal medyada örgütlenmişlerdir. Bölge ülkelerinde televizyon, radyo ve gazete gibi iletişim organlarının çoğunun devletin elinde olması nedeniyle kitleler de haber alma yeri olarak internet ve sosyal medyayı tercih etmiştir. Sosyal medya üzerinden iletişime geçen protestocularında sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak hareket etmeleriyle yaşanan olaylar daha organize şekilde gelişmiştir. Sosyal medyanın kullanımı halk hareketlerine farklı bir yapı kazandırmış, sanal kamusal alan olarak değerlendirilen sosyal medya geleneksel halk hareketlerine bir nevi serbestlik kazandırmıştır. Arap Baharı'nda sosyal medyanın yoğun olarak kullanımı bölge dışında da ses getirmiş, protestocular paylaştıkları görüntüler ve fotoğraflarla uluslararası kamuoyunun da dikkatini çekmiştir. Yaşanan olayların internet aracılığı ile bölge sınırlarını aşarak tüm dünyada ses getirmesi de kitlelerin gösterilerinin tüm dünyada görülmesine neden olmuştur. Sosyal medyada iletişimde devlet müdahalesinin bulunmayışı da protestocuların daha serbest bir şekilde iletişimde kalmalarını sağlamıştır. Arap Baharı sürecinde sosyal medya kullanımının artması ile birlikte yaşanan protestoların geniş kesimlerce duyulması kolaylaşmış, böylelikle protestocular seslerini halka duyurup halk desteğini de sosyal medya aracılığı ile almayı başarmışlardır. Tunus'ta Muhammed Buazizi'nin kendini yakması sosyal medya aracılığı ile geniş kitlelerce duyulurken olayların hızlıca yayılması da yine sosyal medya aracılığı ile olmuştur.

> ''Sosyal medyada halk hareketleri sansürsüz bir şekilde aktarılabilmektedir. Libya'nın devrik lideri Muammer Kadafi'nin Sirte'de yakalanıp linç edilmesi amatör bir kamerayla çekilmiş ve Youtube, Dailymotion gibi video paylaşım siteleri aracılığıyla tüm dünyaya yayılmıştır. Kimi medya organları bu görüntülere hiç yer vermezken kimileri de bu görüntüleri sansürlü bir şekilde sunmayı uygun bulmuştur. Tüm dünyada son dakika gelişmesi olarak verilen bu haber sosyal paylaşım ağlarında da büyük yankı uyandırmıştır. Kullanıcıların bu görüntüleri paylaşmasıyla birlikte gelişmeleri takip etmeyenler bile konu hakkında bilgi sahibi olmuşlardır.

Sosyal medyanın etkisi tam da bu noktada gizlidir. Sosyal medya sınırsız bir etkileşim ortamı sunmakta ve sansür oranını minimum düzeye indirgemektedir'' (Kırık, 2012:95).

Arap Baharı televizyon, radyo ve gazetelerin dışında sosyal medyada organize olmuş bir kitlenin halk hareketlerini temsil etmektedir. Kitlelerin geleneksel iletişim araçlarına yansımayan görüş ve düşünceleri sosyal medya ile uluslararası kamuoyuna yansıtılmış, böylelikle Arap Baharı sürecinde yaşanan tüm olaylar dünya tarafından da sansürsüz olarak izlenmiştir. Sosyal medyanın kullanıcıyı ifşa etmeden kullanılabiliyor olması da kullanıcıların farklı adlarla ya da anonim hesaplarla sosyal medya platformlarında görüş belirtmelerini sağlamış, kullanıcıların devlet tarafından herhangi bir baskı altında kalmamasını sağlamıştır. Sosyal medyanın bütün bu özelliklerine rağmen bu alanların asıl sahipleri üretildikleri ülkeler ya da şirketler olmuştur. İnternet teknolojisinin gelişmesi de bu ülkelerin ya da şirketlerin vasıtasıyla gerçekleştiği için sosyal medya platformları da her ne kadar kitlelerin özgürce paylaşım yapabildikleri alanlar olsalar da bu platformların kontrolü bulundukları ülkelerde olmaktadır. Bu platformlar ait oldukları ülkelerin değer yargıları ya da politik görüşleri etrafında şekillendiklerinden bu sebeple objektif olma durumları da gölgelenmektedir.

''Yeni iletişim teknolojileri, bu teknolojileri üreten ve geliştiren kişilerin, ülkelerin elinde büyümekte ve onların kontrolü altında gelişim göstermektedir. Sosyal paylaşım ağları da aynı şekilde ticarileşmiş geniş alanlar olduğu için bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerinin bu ağlarda gözetilmesi pek de mümkün değildir'' (Kırık, 2012:97).

Arap Baharı'nda yaşanan süreç sosyal medya kullanımı ile farklı bir boyut kazanırken yaşanan tüm olaylarda sosyal medyanın yardımıyla gerçekleşmemiştir. Arap Baharı'nı yaşayan her ülke kendine ait toplumsal sorunları barındırmış, bu sorunlar karşısında ezilen halkta yaşanan toplumsal sorunlara bir tepki vererek mevcut yönetimleri protesto edip devirmiştir. Sosyal medya ise yaşanan toplumsal sorunların aktarılmasında bir aracı rol üstlenip kitlelerin taleplerini ya da ne için sokaklarda olduklarını tüm dünyaya aktarmıştır. Arap Baharı bölge ülkelerinin uzun yıllardır devam eden toplumsal problemlerinin bir dışa vurumu olarak kendini göstermiş, yaşanan olumsuzluklardan etkilenen halk ise bu protestolar ile mevcut adaletsizlikleri

protesto etmiştir. Sosyal medya yaşanan süreçte kitleleri bir araya getirirken, kitlelerin organize olmalarını da sağlamıştır. Ayrıca Arap Baharı sürecinde sosyal medyanın önemli bir görev üstlenmesi de sosyal medyanın manipülasyona açık bir alan olduğunu gerçeğini de açığa çıkartmıştır. Sosyal medyanın halk üzerindeki etkisi de merkezleri farklı ülkelerde bulunan sosyal medya platformlarının da güvenilirliklerini sorgulatmıştır.

4.BÖLÜM

4.UKRAYNA'DA TURUNCU DEVRİM VE NEW YORK TİMES GAZETESİ

4.1.Ukrayna ve Turuncu Devrim

Günümüz Ukrayna toprakları tarihin her döneminde farklı kavimlerin ve toplulukların ilgisini çekmiş bir toprak olarak tarihsel serüvenine başlamıştır (Subtelny, 2009:3). Ukrayna bulunduğu konum gereği Avrupa ile Rusya arasında doğal bir set olmuş bu sebepten dolayı Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra da bu set olma görevi sürmüştür. Berlin Duvarı'nın yıkılmasından itibaren köklü değişiklikler geçiren Doğu Avrupa sınırları Avrupa haritasının da değişmesine neden olmuştur. (Marcu, 2009:409). Bu değişimler ile birlikte Soğuk Savaş'ın sona ermesi, yeni bir düzenin başlaması eski Sovyet ülkelerinde de değişimlere Avrupa'nın doğusunda Asya'nın eşiğinde ve Akdeniz dünyasının kenarlarında bulunan Ukrayna adı sınır bölgesi anlamına gelmekte ve sahip olduğu bu coğrafi özellikler ile de bir sınır bölgesi olduğunu ispat etmektedir. Bu değişimleri yaşayan ülkelerden biri de Ukrayna olmuştur.

> "Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının hemen ertesinde, bazı analizciler yeni bağımsızlığını kazanmış Ukrayna ve Rusya Federasyonu'nun, aralarında daha önce uluslararası ilişkiler bulunmayan yeni birer ülke olduğunu ve "beyaz bir sayfa" açarak yeni ilişkiler kuracaklarını iddia etmişti. Bu, resmi olarak doğru bir varsayım olmasına rağmen fiilen hatalıdır" (Torbakov, 2001:298).

Ukrayna bağımsızlığını kazandıktan sonra Rusya ve Batı arasında bir savaşım alanı haline gelmiş, Rusya tarihsel toprakları saydığı Ukrayna'da bağımsızlığını elde etmesine rağmen Ukrayna'yı kendi manevra alanı olarak görmeye devam etmiştir. 1991 yılında bağımsızlığını elde eden Ukrayna bağımsızlıkla birlikte birçok sorunu da beraberinde getirmiş, ülke içinde yaşayan etnik Ruslar, ülkenin Ortodoks ve Katolik yapısıda ülkenin bağımsızlıkla birlikte yeni sürece adapte olmada karşına çıkan sorunlar olmuştur.

> "Ülkede, Ortodoks ve Katolik kiliseleri arasındaki ayrım dini kimlik sorununu, ülkede yaşayan etnik grupların farklılığı ulusal kimlik sorununu, ve vatandaşların, Batı ve Rusya'ya yakınlık yaklaşımındaki farklılıklar siyasi kimlik sorununu ve

> buna bağlı olarak dış politikadaki kimlik sorununu ortaya çıkarmıştır" (Kamalov, 2008:71).

Ülkenin doğu bölgelerinde yaşayan Rusça konuşan kesimde özellikle 2004 yılında gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı Seçimi'nde ülkenin batısı ile büyük bir farklılık yaşamış, Batı Ukrayna Yuşçenko'yu desteklerken Doğu Ukrayna Yanukoviç'i desteklemiştir.

2004 yılında Ukrayna'da gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı Seçimi ile başlayan tartışmalar Ukrayna'nın kaderini de etkilemiş, seçimlerle birlikte Ukrayna toplu gösterilere, sokak olaylarına ve hükümet karşıtı eylemlere sahne olmuştur. Ukrayna'da olayların başlaması AGİT'in seçimlerin uluslar arası standartlara uygun olmadığını belirtmesiyle başlamış, Ukrayna Seçim Komisyonu'nun açıkladığı sonuçlar Batılı ülkeler ve kurumlarca geçersiz ilan edilmiştir (Oğan, 2006:230). Ülkede seçimlerin Batılı devletler ve kuruluşlar tarafından tanınmaması ile ülke içi muhalefette uluslar arası toplumdan aldıkları destek ile protestolara başlamışlardır. Ukrayna muhalefeti de bu süreçte Batılı stklar ile beraber hareket etmişlerdir. Ukrayna'da yaşanan bu durum seçimler üzerinden bir Rus – Batı mücadelesine dönüşmüştür. Ukrayna'nın eski bir Sovyet ülkesi olmasından dolayı da Ukrayna Rus jeopolitik doktrinine göre Batı'nın değil Rusya'nın nüfuz alanına dahildir(Oğan, 2006:231). Rusya'nın Ukrayna'ya olan klasik bakışı bu minvalde şekillenirken ABD'li siyaset bilimci Zbigniew Brzezinski ise Ukrayna ve Rusya ile ilgili olarak şunları söylemiştir.

> "Avrasya satranç tahtasında yeni ve önemli bir alan olan Ukrayna jeopolitik bir eksendir. Çünkü bağımsız bir devlet olarak mevcudiyeti Rusya'nın dönüştürülmesine yardımcı olmakta, böylece Rusya'nın Avrasya İmparatorluğu olması durdurulmaktadır. Rusya Ukrayna olmaksızın da imparatorluk statüsüne geri dönmeye çabalayabilir. Ama o zaman ağırlıklı olarak Asya İmparatorluğu olacaktır. Kazandıkları bağımsızlıklarının kaybından dolayı sinirlenecek ve güneydeki İslam Devleti dostlarıyla desteklenecek yeni Orta Asya devletleriyle olan zıtlaşmalar sebebiyle zayıflayacaktır. Muhtemelen, yeni bağımsız devletlerle yakından ilgilendiği göz önüne alınırsa, Çin de Rusya'nın Orta Asya'daki egemenliğinin yeniden kurulmasına karşı çıkacaktır. Ancak Moskova Ukrayna üzerinden yeniden hakimiyet elde ederse, Ukrayna'nın 52 milyon nüfusa sahip olduğu, doğal kaynakları ve bir de Karadeniz'e geçit olması göz önüne alındığında, Rusya Avrupa

ve Asya üzerinde, güçlü yayılmacı devlet olması için gerekli maddi kaynaklara kendiliğinden kavuşacaktır (Brzezinski, 2005:71-72).”

Brezizinski Rusya’nın Ukrayna ile durumunu bu cümleleri ile açıklarken Ukrayna’nın Rusya siyaseti için öncelikli konulardan biri haline gelmesi de bu durumla ilgili bir gerçekliktir.

2004 yılında Ukrayna’da yaşanan ve Turuncu Devrim olarak adlandırılan halk hareketleri, 2004 yılı Ukrayna Cumhurbaşkanlığı seçim döneminde yaşanan olayları ifade etmektedir. 31 Ekim günü yapılan seçimlerde batı yanlısı aday Viktor Yuşçenko ile Rusya yanlısı aday Viktor Yanukoviç yarışmış, seçimin ilk turunda Yuşkenço ve Yanukoviç'in de dahil olduğu 26 adaydan hiçbiri çoğunluk oylarını alamamıştır. İlk tur seçimlerinde en yüksek oyu alan adaylar ise Ukrayna Başbakanı ve Bölgeler Partisi Lideri Yanukoviç ile muhalif “Bizim Ukrayna” bloğunun adayı Yuşçenko olmuştur. (Oğan,2006:236). İlk turun ardından Ukrayna Merkezi Seçim Komisyonu’nun açıkladığı resmi sonuçlara göre ise ilk sırada Yuşçenko aldığı yüzde 39.87’lik oy oranı ile bulunurken, en büyük rakibi Yanukoviç ise aldığı yüzde 39.32’lik oy oranı ile ikinci sırada yer almıştır. c İlk turda seçim sonuçlarına göre Yuşçenko ilk sırada yer alırken Yanukoviç ise ikinci olmuş, adaylar ülkenin belirli bölgelerinden yüksek oylar almışlardır. Yuşçenko Batı Ukrayna’dan yüksek oy alırken Yanukoviç Doğu Ukrayna’dan yüksek oy almıştır.

“Seçimde Yanukoviç esasen ülkenin doğu ve güney bölgelerinde yüksek oranda oy alırken, ülkenin batısı Yuşçenko’ya oy vermiştir. Yanukoviç’in ülkenin batısından beklenen desteği alamamasının temel nedenlerinden birisi, ülkenin bu bölümünün Yanukoviç’in seçim kampanyasını Rusya’nın Ukrayna’yı “kolonize” etme çabası olarak değerlendirmesidir” (Oğan, 2006:236 – 237).

Yanukoviç’in yüksek oy aldığı yerlere bakıldığında Doğu Ukrayna yüksek oranda Yanukoviç’i desteklemiş, Doğu Ukrayna’da Rusça konuşan kesim ise seçim dönemlerinde Yanukoviç’i destekleyerek Yuşçenko karşıtı bir tutum sergilemiştir. İkinci tur seçimleri ile ilgili muhalefetin yaptığı en büyük şikayetler ise ülkenin doğu bölgelerinde yapılan oylamaya karşı olmuştur. Seçim döneminde kötü adam rolünde bulunan Yanukoviç yüzü Rusya’ya dönük, bakıcı lider görünümünü seçimlerde Batı karşısında değiştirememiştir (Oğan, 2006:237). Seçimler ve seçimlerin yarattığı atmosfer Ukrayna’da bu

şekilde yankılanırken adaylar da vaatlerini halka anlatıp ikinci tura hazırlanmışlardır. Batılı kuruluşlar Yanukoviç'i Rus yanlısı ve baskıcı olarak tasvir ederlerken Yuşçenko ise muhalefet lideri yenilikçi, liberal ve özgürlükçü gibi ifadelerle tasvir edilmiştir.

21 Kasım 2004 tarihinde yapılan Ukrayna Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçimlerinde ise Ukrayna Merkezi Seçim Komisyonu Yanukoviç'in seçimi kazandığını belirtip oylamada oyların yüzde 49.46'sının Yanukoviç tarafından alındığı, oyların yüzde 46.61'lik kısmının ise Yuşçenko tarafından alındığı belirtilmiştir(Ukrainian Central Electoral Commission). Seçim sonuçlarını kabul etmeyen Yuşçenko çoğunluk oyları kendinin aldığını belirtip seçimlere hile karıştırıldığını belirtip sonuçları kabul etmeyi reddettiğini belirtmiştir. Yuşçenko'nun seçimleri kabul etmeyeceğini belirtmesi ülkede yaşanacak olayların habercisi olmuştur. Seçim sonuçlarına itiraz eden muhalifler sokaklara çıkıp seçim sonuçlarını reddettiklerini belirtmeye başlayıp, uluslar arası toplum tarafından "Turuncu Devrim" olarak adlandırılan olayları başlatmışlardır. Uluslar arası basında Ukrayna'da yaşanan olaylara yakından ilgi gösterip protestocuları sık sık manşetlere taşımışlardır. İlk protestolar başkent Kiev'de başlamış, muhalif göstericiler Turuncu renkli kıyafetlerle meydanlara çıkmışlar, Yanukoviç'in kazandığı seçim sonuçlarını protesto etmişlerdir. 22 Kasım günü yaklaşık yüz bin gösterici meydanlara inip seçimlerde hile ve dolandırıcılık yapıldığını belirtip devrimi direniş sloganları atmışlardır (orangerevolutionmovie.com). Muhalefetin bu gösteriler ile seçim sonuçlarını değiştirme çabaları devam etmiş, insanlar Yuşçenko'yu desteklemek için turuncu kıyafetlerle meydanlara inmişlerdir.

> "Kiev'de iş yerlerinde ve üniversitelerde grevlerin başladığı haberleri verilmiştir. Yuşçenko bütün yandaşlarını sonuna kadar mücadeleye çağırmıştır. Hatta, Yuşçenko'nun müttefiklerinden Timoşenko Bloğu'nun lideri Yuliya Timoşenko muhalefetin zaferinin kabul edilmesi için devlet başkanlığı ofisinin ele geçirilmesi çağrısında bulunmuştur. Ayrıca muhalefet ülkenin özellikle Batı bölgesinden yandaşlarını Kiev'e toplanmaya çağırmıştır. Yanukoviç yandaşlarının da Doğu Ukrayna'dan Kiev'e gelmeye başladığı bildirilmiştir. Bu arada Donetsk ve Lugansk Bölgelerinde Yanukoviç'i desteklemek için gösteriler yapılmıştır. Yanukoviç, televizyonla halka yaptığı konuşmada görevi sırasında muhalefetle iş birliği yapacağı yönünde ılımlı mesajlar vermiştir" (Oğan, 2006:239).

23 Kasım Yuşçenko'nun kendi zaferini ilan etmesi ile birlikte ortam daha da gerginleşmiş, Bağımsızlık Meydanı'nda bulunan kitleler parlamento önünde toplanmaya başlamışlardır.

> ''ABD Gürcistan'da, Ukrayna'da ve Kırgızistan'da gelişen süreçlere çok büyük ilgi gösterdi. Çeşitli vakıflar ve hükümet dışı kuruluşlar sonuçta üstün gelen muhalif parti ve hareketlere ciddi finansal destek sağladırlar'' (Kagarlitski, 2008:515).

Seçimlerin hileli olduğunu iddia eden muhalefet meydanlarda toplanmaya devam ederken ABD ve AB'nin de seçimleri hileli olarak belirten açıklamalarının ardından ülke içinde yaşanan seçim kampanyası küresel bir savaşıma dönmüş, böylelikle ABD ve AB muhalif aday Viktor Yuşçenko'yu desteklerken, Rusya ise Viktor Yanukoviç'i desteklemiştir. Bu küresel mücadele de ülke içi bölünmelere neden olurken ülke Rus yanlısı ve Batı yanlısı olmak üzere dilsel ve mezhepsel olarak bölünmüştür.

> "Ukrayna'nın doğusu çoğunlukla Rusça konuşan, Ortodoks inancını paylaşıp Rus yanlısı kesimden oluşurken, Ukrayna'nın batısında ise çoğu insan Ukraynaca konuşan ve Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı kesimden oluşmaktadır. Batı Ukraynalılar yoğun olarak milliyetçi ve Rusya'ya karşı da güvensizdirler" (theatlantic.com).

Ukrayna'nın etnik ve mezhepsel olarak homojen olmayan yapısı seçim döneminde farklı sorunlara yol açmış, Rusça konuşan doğu Yanukoviç'i desteklerken Ukraynaca konuşan batı Yuşçenko'yu desteklemiştir. Ülke yaşanan olaylarla gergin bir atmosfer içine girerken ülke içi dinamiklerde sarsılmıştır. "Turuncu Devrim" olarak adlandırılan Ukrayna'nın siyasi, iktisadi ve toplumsal yapısı ile ilgili olaylar Yuşçenko'yu başkanlık koltuğuna taşıyacak sürecin başlamısına neden olmuştur. 2004 sonlarında başlayan Turuncu Devrim, Batı yanlısı Yuşçenko'nun seçimleri kazanmasını sağlamış, Putin ve Kuçma'nın destekleyip seçimlerin kazananı ilan ettiği Rusya yanlısı Viktor Yanukoviç sahte ikinci turun yeniden yapılması ile birlikte seçimleri kaybetmiş, Yuşçenko seçimleri kazanmıştır (Hatton, 2010:14). Ukrayna'da yaşanan durum sadece bir iç mesele olarak kalmamış, Ukrayna'nın iç işlerine yönelik bölgesel ve küresel güçlerinde pozisyon almasıyla birlikte olaylar uluslar arası bir krize dönüşmüştür. Ukrayna'da yaşanan Turuncu Devrim esnasında halkın otoriter rejimlere karşı tepkisi, iktidar – muhalefet çatışması düzeyinden, Doğu – Batı çatışması eksenine kaymıştır (Oğan, 2006:241).

Ukrayna'da yaşanan olayların ülke sınırları dışına taşmasıyla birlikte ABD ve AB ülkeleri seçimlerle ilgili rahatsızlıklarını her fırsatta dile getirmeye başlamış, bu yönde adımlar atılmasını istemişlerdir. Ülke içinde ise muhalifler bu söylemler çerçevesinde aldıkları uluslar arası destek sonucu mücadelelerini arttırıp seslerini uluslar arası topluma duyurmaya çalışmışlardır. Batılı ülke yöneticilerinin Ukrayna ile ilgili söylediği söylemler ile adeta bir Doğu – Batı savaşımına dönen olaylar ile ilgili Fransa Devlet Başkanı Jacques Chirac " demokrasinin seyrini yavaşlatmak veya değiştirmek çok tehlikeli olur" ifadelerini kullanmış, AB Temsilcisi Javier Solana ve Gerhard Schröder gibi isimlerde Ukrayna ile ilgili çağrılarda bulunmuşlardır (Oğan, 2006:241-242). ABD ve AB ülkelerinin bu söylemleri Ukraynalı muhaliflerin sokaklara daha etkin bir biçimde çıkmalarına neden olurken göstericilerde Ukrayna'daki demokratik hakların korunmasını istemişlerdir. Eski Polonya Cumhurbaşkanı ve Polonya İşçi Partisi Lideri Lech Walesa'da bizzat Kiev'e gidip Bağımsızlık Meydanı'nda göstericiler ile birlikte protesto gösterilerine katılmıştır (foreignaffairs.com). Ukrayna'da yaşanan protesto gösterilerine sadece siyasi figürler ilgi göstermemiş, Avrupalı siyasilerin dışında dini temsilcilerde Ukrayna muhalefetini meydanlarda selamlamıştır. Bu dini temsilcilerden biri olan Papa İkinci Jean Paul 21 Kasım Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nden bir hafta sonra St.Peter Meydanı'nda toplanan ve araların Yuşçenko'nun kampanya rengi olan turuncu pankartlı kişilerinde olduğu kalabalığa hitaben bir konuşma yapmış, konuşmasında düşüncelerinin meydanda bulunan Ukraynalı hacılar için olduğunu söyleyip, ülkenizde barış için dua ediyorum demiştir (rferl.org). Ukrayna için Ukrayna dışından muhalifleri destekler nitelikte söylemlerin gelmesi ile olaylar uluslar arası bir meşruiyet kazanmış, Ukrayna sokaklarının sesi Amerika ve Avrupa'da karşılık bulmaya başlamıştır.

> "AB ve ABD'nin seçimlerde yolsuzluklar yapıldığı yolundaki açıklamalarının ardından Yuşçenko taraftarlarının sokağa dökülmesiyle seçim sonuçlarının kaderi sokakların eline geçmiştir. Bu aşamada ABD ve Rusya'nın sonuçları doğrudan etkileme güçleri sokakların insiyatifine geçmiştir ve sokaklarda baskı kuran, gücü yakalayan lider seçim sonuçlarını da kendi lehine çevirebilecektir. Bu aşamada hem uluslar arası desteğe hem de sokaklara hakim olan güç Yuşçenko olmuş ve sivil devrim gerçekleştirmiştir" (Oğan, 2006:243).

Sokak olaylarının yaşanan süreçte ülkeyi siyasi ve toplumsal bir gerilim içine sokmasıyla beraber Ukrayna Yüksek Mahkemesi seçimlere hile karıştırıldığı yönünde açıklamalarda bulunmuş, bu açıklamalar ile birlikte Ukrayna yeni bir seçim sürecine doğru yola çıkmıştır. 26 Aralık 2004 tarihinde tekrarlanan seçimler ile de Yuşçenko oyların yüzde 51.99'unu alarak seçimleri kazanmış, rakibi Yanukoviç ise yüzde 44.19 oy oranında kalarak tekrarlanan seçimlerden mağlubiyet ile ayrılmıştır.

Tablo 1. Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları

	31 Ekim 2004 İlk Tur Sonuçları		21 Kasım 2004 İkinci Tur Sonuçları		26 Aralık 2004 Tekrarlanan İkinci Sonuçları	
Viktor Yanukoviç	%39.32	11,008,731	% 49.46	15,093,691	% 44.19	15,115,452
Viktor Yuşçenko	%39.87	11,188,675	%46.61	14,222,289	% 51.99	12,848,087

Kaynak : Ukrayna Merkezi Seçim Komisyonu - http://www.cvk.gov.ua

Seçimlerden mağlubiyetle ayrılan Yanukoviç tekrarlanan seçimlerin sonuçlarını kabul etmemiş, seçimlerde Yuşçenko'nun usülsüzlük yaptığını dile getirmiştir. Yanukoviç'in tüm bu usülsüzlük iddialarına karşın ABD ve Avrupa Birliği Yuşçenko'yu seçimlerden aldığı galibiyetten sonra kutlamışlardır (cer.org.uk). Yuşçenko'nun seçimlerin ardından kutlanması, ABD ve AB tarafından tekrarlanan seçimlerin uluslar arası standartlara uygun olarak yapıldığının bir gösterisi olmuştur. Cumhurbaşkanlığı seçim döneminde Yuşçenko'nun zehirlendiğini iddia etmesi ile de yaşanan süreç daha sancılı bir durum alırken Yuşçenko tedavisini sürdürmek için seçim döneminde Avusturya'da özel bir hastaneye yatmıştır. 26 Aralık tarihinde tekrarlanan seçimlerden zaferle ayrılan Yuşçenko Başkanlık makamına geldiğinde Başbakanlık görevini "Turuncu Devrim"in önemli siyasi figürlerinden olan Yuliya Timoşenko'ya vermiştir. Yuşçenko'nun 24 Ocak tarihinde Başbakan olarak atanması "Turuncu Devrim"i gerçekleştiren grupların tepkisine neden olmuştur. Timoşenko'nun eski Başbakan Pavlo Lazarenko ile olan ilişkileri, Lazarenko'nun kara para aklama ve zimmetine para geçirmekten dolayı suçlanıp tutuklanması ve Timoşenko'nun da eski Başbakan ile yakın

ilişkilerinden dolayı Timoşenko tartışmalı bir siyasi figür olarak görülmüştür. Yuşçenko dönemi ile birlikte Ukrayna'da değişimler yaşanırken bu değişimler ülkenin Rusya ile olan ilişkilerini de etkilemiş, ülkenin yönünün Rusya'dan Batı'ya doğru değişmesini sağlamıştır. Yaşanan halk hareketleri ile birlikte Ukrayna'da da Gürcistan'a benzer bir süreç yaşanmış, Ukrayna ve Gürcistan'da Batı yanlısı yönetimlerin iktidara gelmesi ile birlikte Rusya Karadeniz ve Kafkas hattından çevrelenmiştir. Yeni yönetimlerin demokratik ilkeler ile toplumların yönlerini Batı'ya çevireceklerini beyan eden sözleri ülke içinde ve bölgede bir takım girişimlerin başlamasına da sebep olmuştur.

"Bu girişimlerin ilki GUAM'ın etkinliğinin artırılması yönünde atılan adım olmuştur. GUAM'ın Moldova'da yapılan toplantısında Baltıklar'dan Karadeniz'e kadar olan bölgeye demokrasinin getirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir (Oğan, 2006:250).

Ukrayna'da ülkenin bu denli yön değiştirmesine sebebiyet veren "Turuncu Devrim" sadece uluslar arası toplumdan destek görmemiş, ülke içinde yer alan gençlik örgütleri de "Turuncu Devrim"e destek vermişlerdir. Bu gençlik örgütlerinden en etkili olanı ise Pora isimli yapılanma olmuştur. Pora adlı grup hedef kitlesini 2004 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'ne katılma hakkı bulunan tüm Ukrayna vatandaşları olarak belirtirken, katılımcılarının da öğrenciler olduğunu belirtmiştir. Katılımcı sayısının yaklaşık dokuz bin kişi olduğu belirtilen grup yaptıkları kampanyanın amacını da Ukrayna toplumunun demokratik gelişimini hızlandırmak, reform sürecini güçlendirmek ve Ukrayna'nın Avrupa – Atlantik entegrasyonunun önemi vurgulamak olarak belirtmiştir (trends.gmfus.org) Pora yürüttükleri kampanyanın hedifini ise şu şekilde sıralamıştır.

> "Adaylar üzerinde objektif bilgilerin seçim kampanyası boyunca doğrudan Ukrayna vatandaşlarına ulaştırılmasına yönelik alternatif mekanizmalar sağlamak.
>
> Demokratik kalkınmayı, ulusal bütünlüğü Avrupa-Atlantik entegrasyonunu destekleyen seçim bölgelerinin seçim katılımını güçlendirmek.
>
> Avrupa yönelimine ve Ukrayna'nın gelişimine sempati duyan herkesin kampanyaya aktif katılımı için örgütsel koşullar sağlamak.
>
> Seçim kampanyası sırasında demokratik ideallerin etkili bir şekilde tanıtımı için gelişmiş ve güçlü bir gönüllü ağı oluşturmak.

Tarafsız ve daha az bilgiye sahip vatandaşların katılımını teşvik etmek.

Ukrayna bölgelerinin sosyo-kültürel ve politik özelliklerine yönelik bir mekanizma oluşturmak.

Seçim sonuçlarının değiştirilmesi veya devlet makamları tarafından alınan diğer gayrimeşru eylemlerin yapılması durumunda demokratik haklarını korumak için toplumu harekete geçirmek" (trends.gmfus.org).

Ukrayna'da yaşananlar ülke içi gruplarında muhalif hareketlere destek vermesi ile birlikte bir değişim olarak kamuoyuna sunulmuş, bu değişimin ardından da Ukrayna yüzünü Batı'ya dönmeye çalışan bir ülke olarak kendini konumlandırmaya başlamıştır.

4.2. New York Times ve Turuncu Devrim

New York Times Gazetesi 1851 yılında ABD'nin New York şehrinde kurulmuş ve bu şehirde günlük basılan ülkenin en büyük gazetelerinden biridir. Gazetenin sahipliği The New York Times Company adlı şirkete aittir. Şirket ayrıca International Herald Tribune ve The Boston Globe gibi gazeteleri de bünyesinde bulundurur. Bunların dışında şirket 16 farklı yayını daha basmaktadır. New York Times Company yazılı basın işinin dışında gazete, dergi, televizyon ve radyo istasyonları, elektronik bilgi hizmetleri ve elektronik yayıncılığı içeren çeşitlendirilmiş bir medya şirketidir. Şirket New York Times'ın dışında sahip olduğu diğer büyük gazeteler International Herald Tribune ve Boston Globe gazeteleridir. Bu gazetelerin dışında 16 farklı bölgesel gazeteyi de yayınlamaktadır. Şirket gazeteciliğin dışında sekiz şubeye bağlı televizyon istasyonu ve iki New York şehri radyo istasyonunu işletmektedir. Şirket elliden fazla ülkede iki binden fazla gazete ve medya organına görsel malzeme ve medya içeriği satmaktadır (encyclopedia.com).

New York Times Company'nin sahip olduğu varlıklar ise şu şekildedir. Şirket günümüzde aşağıdaki yatırımların sahipliğini yapmaktadır.

"**New York Times Medya Grubu**

-New York Times

-International New York Times, önceden International Herald Tribune

Diğer

-The New York Times Syndicate and News Service

Ortak Girişimler

-Donohue Malbaie, Inc. (49%) with Abitibi-Consolidated

-Madison Paper Industries (40%) in Madison, Maine

Yatırımlar (Mart 2014 itibarıyla yatırım portföyü)

-Atlas Obscura

-Automattic

-Betaworks

-Blendle

-Dynamic Yield

-Enigma

-Federated Media Publishing (FMP)

-Keep Holdings

-Panjo

-Seen" (nytco.com)

Gazete sadece New York merkezli basın yayın kuruluşlarını bünyesinde bulundurmamış, geçmişte farklı bölgesel medya gruplarını da bünyesinde bulundurmuştur. Şirketin geçmişte bünyesinde bulunan yayın organları ise şun şekildedir.

"**Önceki Varlıklar**

Bölgesel Medya Grupları

-The Gadsden Times of Gadsden, Alabama

-The Tuscaloosa News of Tuscaloosa, Alabama

-Petaluma Argus-Courier of Petaluma, California (weekly)

-The Press Democrat of Santa Rosa, California

-The Gainesville Sun of Gainesville, Florida

-The Ledger of Lakeland, Florida

-Sarasota Herald-Tribune of Sarasota, Florida

-Star-Banner of Ocala, Florida

-The Courier of Houma, Louisiana

-The Daily Comet of Thibodaux, Louisiana

-The Dispatch of Lexington, North Carolina

-Times-News of Hendersonville, North Carolina

-The Star-News of Wilmington, North Carolina

-Spartanburg Herald-Journal of Spartanburg, South Carolina" (nytco.com).

Şirket önceki varlıkları arasında da sadece gazete ve dergileri bulundurmamış, farklı yayıncılık alanlarına da yatırımlar yapmış, bu yatırımları da belli zaman

sonra elden çıkartmıştır. Aşağıda şirketin belli bir dönem elinde bulundurduğu radyo ve tv kanallarının isimleri yazılmıştır.

“**Yayın Grubu**

-WQEW (1560 AM) New York'ta lisanslı WQEW (1560 AM), The Walt Disney Company'ye satıldı

-WQXR (96.3 FM) New York'ta lisanslı, WNYC Vakfı'na satıldı. 105.9 FM'ye taşınmış, lisans belgesi Newark, New Jersey'e değiştirilmiştir.

-Oklahoma'daki KFOR-TV Kanal 4 Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-Arkansas Fort Smith'deki KFSM-TV Kanal 5, Oak Hill Capital Partners'a satılmıştır.

-Iowa Des Moines'deki DSÖ-TV Kanalı 13, Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-Alabama, Huntsville'de WHNT-TV Kanal 19, Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-Pennsylvania, Scranton-Wilkes-Barre'deki WNEP-TV Kanal 16, Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-WIIAD-TV Channel 8, Illinois, Moline-Rock Adası'nda Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-Tennessee, Memphis'deki WREG-TV Kanal 3, Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

-Norfolk, Virginia'daki WTKR-TV Kanal 3, Yerel TV, LLC'ye satılmıştır.

New England Medya Grubu

-The Boston Globe of Boston, Massachusetts

-Boston.com

-BostonGlobe.com

-Telegram & Gazette of Worcester, Massachusetts

-Telegram.com

-Metro Boston LLC - 49%” (nytco.com).

Şirket önceden sahip olduğu varlıklarda sadece belli bir alanda içerikler üretip yayınlar yapan medya kuruluşlarını da bünyesinde bulundurmuş, aşağıda ise şirketin belli bir dönem bünyesinde bulundurduğu spor içerikli yayınlar yapan kuruluşlara değinilmiştir.

“**Diğerleri**

Fenway Sports Group (%17.75’i 2012’de satıldı.)

-Boston Red Sox

-Fenway Park

-Liverpool Football Club

-Fenway Sports Management

-New England Sports Network (NESN) (80%)

-Roush Fenway Racing (50%)

-About.com (2012'de satıldı.)" (nytco.com).

New York Times Company sadece New York merkezli kalmamış, bölgesel yayın organlarını da belli bir dönem bünyesinde bulundurmuştur. Şirket günümüzde sahip olduğu yayın organları ve içerik üreticilerle ABD'nin en önemli medya kuruluşlarından biri durumundadır. Günümüz tekelleşen medyasının önemli örneklerinden biri olan New York Times sadece ABD içerisinde etkin bir yayın organı değil uluslar arası anlamda da adı bilinen ve içerikler üreten bir gazetedir. Tekelleşme ile birlikte haber maliyetlerini azaltmak için kendi haber ajanslarını kuran basın yayın grupları kendi haber ajansları ile birlikte maliyetleri kısmaya çalışmışlardır. Bu uygulamanın öncülüğünü ise ABD'de New York Times Gazetesi yapmıştır. Gazetenin oluşturduğu "New York Times News Service" gazetenin temel haber kaynağı olmuştur (Girgin, 2002:133). Gazete aynı zamanda Demokrat Parti destekçisi olarak bilinmektedir. Yaptığı haber içeriklerinde Demokrat Parti'nin sahip olduğu (medeni haklar, sağlık hizmetleri, emek ve sosyal refah) gibi konuları daha çok vurgulamaktadır. Başkanlık kampanyalarında da Demokrat söylemleri sıkça haberlerde geçirmektedir (papers.ssrn.com). Gazete yayın politikasında Demokrat Partiye yakın bir tutum içerisinde olurken bu tutumunu da açıkça belli etmiştir. 2016 Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık Seçimleri'nde Demokrat aday Hillary Clinton'ı açıkça desteklediğini belli eden gazete yayınladığı bir başyazıda Clinton'ın engin bir tecrübesi olduğu ve pratik bazı fikirleri bulunduğu görüşüne yer vermiş, ayrıca Dışişleri Bakanlığı görevini de yürütmüş olan Clinton'ın Cumhuriyetçi aday Donald Trump'tan daha nitelikli olduğunu yazıp ve Clinton'ı ‘"kendi jenerasyonunun en azimli politikacılarından biri" olarak nitelendirmiştir (25.09.2016, DW). Gazete ülke içerisinde bu yönlü bir tutum sergilerken çalışanları ise dünyada en çok Pulitzer Ödülü alan gazeteciler olmuştur.

4.3. New York Times Gaztesi'nin Turuncu Devrime Yaklaşımı

New York Times Gazetesi 2004 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde yaşanan olaylara yakın bir ilgi göstermiş, bu yakın ilgiyi de haberleştirerek okuyucuları ile paylaşmıştır. Gazete yaşanan olaylarla ilgili olarak olayların başladığı tarih olan 22 Kasım 2004 gününden Viktor Yuşçenko'nun Cumhurbaşkanı olarak yemin ettiği tarih olan 23 Ocak 2005 tarihine kadar yaşanan olaylarla ilgili yüz on iki haber yapmıştır. Gazetenin altmış üç günlük bu sürede zarfında yayınladığı haber başlıkları ise şu şekildedir.

Gazete Kasım ayı içerisinde Ukrayna ile ilgili yirmi yedi haber yapmıştır. Gazetenin aynı gün içerisinde Ukrayna ile ilgili birden fazla haber yaptığı görülmektedir. Gazete 23 Kasım günü Ukrayna ile ilgili üç haber, 24 Kasım günü iki haber, 25 Kasım günü üç haber, 26 Kasım günü üç haber, 27 Kasım günü üç haber, 28 Kasım günü altı haber, 29 Kasım günü iki haber, 30 Kasım günü ise beş haber yapmıştır. Kasım ayında yayınlanan başlıklar ise aşağıda verilmiştir.

-Ukraine Awaits Presidential RunoffResult (22 Kasım 2004)

-News Summary (23 Kasım 2004)

-Ukraine: Looking for a Fair Vote Count (23 Kasım 2004)

-Premier Claims He's Tthe Winner in Ukraine Vote (23 Kasım 2004)

-Protests Grow as Ukraine Vote Crisis Deepens (24 Kasım 2004)

-A Tug of War Over Ukraine (24 Kasım 2004)

-News Summary (25 Kasım 2004)

-Powell Says Ukraine Vote Was Full of Fraud (25 Kasım 2004)

-Ukraine Premier Is Named Winner; U.S.Assails Move (25 Kasım 2004)

-Ukraine Court Delays Results in Vote Dispute (26 Kasım 2004)

-Putin and the Europeans Fail to Bridge the Gap on Ukraine (26 Kasım 2004)

-New Kids on the Bloc (26 Aralık 2004)

-Ukraine's Election, And America's (27 Kasım 2004)

-Ukraine's Election, And America's (27 Kasım 2004)

-Rivals in Ukraine Agree to Negotiate Over Vote (27 Kasım 2004)

-Youth Movement Underlies the Opposition in Ukraine (28 Kasım 2004)

-A Silent Act of Rebellion Raises a Din in Ukraine (28 Kasım 2004)

-Swing Vote; The New East-West Divide (28 Kasım 2004)

-The Vote Is In, The Verdict Is Not (28 Kasım 2004)

-Parliament Says Votes in Ukraine Were Not Valid(28 Kasım 2004)

-The Once and Future Soviet Press(28 Kasım 2004)

-News Summary (29 Kasım 2004)

-Premier's Camp Signals a Threat to Ukraine Unity(29 Kasım 2004)

-News Summary (30 Kasım 2004)

-Leader Offers Fresh Election for Ukrainians (30 Kasım 2004)

-Loyalists Down Below (30 Kasım 2004)

-Glimmers of Sanity in Ukraine(30 Kasım 2004)

-A Softer Tone From Bush on Ukraine Points to a Quandary for U.S. (30 Kasım 2004)

Gazete Aralık ayında iseUkrayna ile ilgili olarak altmış üç haber yapmıştır. Gazete Aralık ayı içerisinde de aynı gün Ukrayna ile ilgili olarak birden fazla haber yapmıştır. Gazete 1 Aralık günü üç haber, 2 Aralık günü dört haber, 3 Aralık günü beş haber, 4 Aralık günü beş haber, 5 Aralık günü beş haber, 6 Aralık günü dört haber, 7 Aralık günü üç haber, 8 Aralık günü üç haber, 9 Aralık günü üç haber, 11 Aralık günü iki haber, 12 Aralık günü iki haber, 15 Aralık günü iki haber, 19 Aralık günü üç haber, 25 Aralık günü iki haber, 26 Aralık günü dört haber, 27 Aralık günü üç haber, 28 Aralık günü üç haber, 29 Aralık günü iki haber yapmıştır. 3 Aralık, 14 Aralık, 16 Aralık, 17 Aralık, 20 Aralık, 21 Aralık, 22 Aralık, 23 Aralık ve 24 Aralık günleri ise bir haber yapılmıştır.

-News Summary (1 Aralık 2004)

-Ukrainian Challenger Rejects Deal Offered by Opponent (1 Aralık 2004)

-Ukraine's Intramural Contest: Entrenched Interests Scramble (1 Aralık 2004)

-News Summary (2 Aralık 2004)

-Russian Talk on Ukraine Recalls Cold War(2 Aralık 2004)

-Power Behind the Scenes in Ukraine Crisis(2 Aralık 2004)

-A New Election For Ukrainians Appears Likely(2 Aralık 2004)

-Putin Backs Ukrainian Leader, Dismissing Call for New Runoff (3 Aralık 2004)

-Saying No to Vladimir Putin (4 Aralık 2004)

-It Was Dec. 3, but in Kiev, New Year Began Yesterday(4 Aralık 2004)

-Let My People Go (4 Aralık 2004)

-Ukrainian Court Orders New Vote for Presidency, Citing Fraud(4 Aralık 2004)

-Ukraine Candidate's Illness Stumps Doctors(4 Aralık 2004)

-News Summary (5 Aralık 2004)

-Parliament in Kiev Begins Reexamining Flawed Election Laws (5 Aralık 2004)

-Heeding the Roar of the Street (5 Aralık 2004)

-Ukrainian Turns Illness Into Symbol for Nation's Woes(5 Aralık 2004)

-The Eastern Front, 2004(5 Aralık 2004)

-News Summary (6 Aralık 2004)

-Ukraine Leader, Attacking Rival, Won't Halt Vote (6 Aralık 2004)

-Ukraine Crisis Brings Out People of Faith (6 Aralık 2004)

-Putin's 'Chicken Kiev' (6 Aralık 2004)

-No Deal Yet in Ukraine After Talks on Political Changes (7 Aralık 2004)

-Putin Says He Will Accept the Will of the Ukrainian People (7 Aralık 2004)

-Presidential Candidates Strike A Deal In Abkhazia (7 Aralık 2004)

-Ukraine's Vote: Russia Wakes Up (8 Aralık 2004)

-Powell Trades Tough Talk With Russian Leaders Over Ukraine (8 Aralık 2004)

-A Call to Arms (8 Aralık 2004)

-Ukrainians Enact Reforms, Clearing Way for New Vote (9 Aralık 2004)

-Ukraine's Sharp Turn Toward the West (9 Aralık 2004)

-The Eternal Suspicions of the Soviet Mind-Set (9 Aralık 2004)

-News Summary (11 Aralık 2004)

-Ukrainian Candidate Returns to Hospital for Testing (11 Aralık 2004)

-Election in a Homeland Leaves Ukrainians in an Orange State (12 Aralık 2004)

-Liberal Leader From Ukraine Was Poisoned (12 Aralık 2004)

-Ukraine's Election Crisis Has Had Dim Mirror Images in Other Former Soviet Republics (14 Aralık 2004)

-The Poison Puzzle (15 Aralık 2004)

-Poison's Use as Political Tool: Ukraine Is Not Exceptional (15 Aralık 2004)

-Nudging America Awake as a United Europe Takes the Stage (16 Aralık 2004)

-The Great Powers of Europe, Redefined (17 Aralık 2004)

-Murder He Ate (19 Aralık 2004)

-Courting Disaster (19 Aralık 2004)

-Using Power, Losing Favor (19 Aralık 2004)

-A Dinner in Ukraine Made for Agatha Christie (20 Aralık 2004)

-Dollars for Democracy?: U.S. Aid to Ukraine Challenged (21 Aralık 2004)

-Why the Fever in Ukraine? A Few Not-So Easy Answers (22 Aralık 2004)

-Worth a Thousand Words (23 Aralık 2004)

-Getting Personal, Putin Voices Defiance of Critics Abroad (24 Aralık 2004)

-News Summary (25 Aralık 2004)

-Bitter Divisions Rife in Ukraine as Voting Nears (25 Aralık 2004)

-The Week Ahead (26 Aralık 2004)

-Restoring Confidence in Voting (26 Aralık 2004)

-Ukrainian Court Overturns Homebound Voter Limit (26 Aralık 2004)

-On Language; Passwordage(26 Aralık 2004)

-News Summary (27 Aralık 2004)

-Pro-West Leader Appears to Win Ukraine Election (27 Aralık 2004)

-Yushchenko Able to Serve, but Will Need Longtime Care (27 Aralık 2004)

-News Summary (28 Aralık 2004)

-Yushchenko Wins 52% of Vote; Rival Vows a Challenge (28 Aralık 2004)

-President Viktor Yushchenko (28 Aralık 2004)

-News Summary (29 Aralık 2004)

-Yushchenko Seeks to Bar Rival's Cabinet From a Meeting (29 Aralık 2004)

-Yushchenko Steps Out Presidentially; Rival Grumbles (30 Aralık 2004)

Gazete Ocak ayında Yuşçenko'nun başkanlık yeminini ettiği tarihe kadar ise Ukrayna ile ilgili olarak yirmi bir haber yapmıştır. Gazete Ocak ayı içerisinde de aynı gün Ukrayna ile ilgili olarak birden fazla haber yapmıştır. Gazete 6 Ocak günü iki haber, 12 Ocak günü iki haber, 16 Ocak günü iki haber, 19 Ocak günü iki haber, 21 Ocak günü iki haber, 22 Ocak günü ise üç haber yapmıştır. Gazete 1 Ocak, 7 Ocak, 9 Ocak, 11 Ocak, 14 Ocak, 17 Ocak, 20 Ocak ve 23 Ocak günleri ise Ukrayna ile ilgili birer haber yapmıştır.

-Premier in Ukraine Quits, Giving Way to Opposition Rule (1 Ocak 2005)

-Ukraine: Yanukovich's Resignation Accepted (6 Ocak 2005)

-Advising Vladimir Putin(6 Ocak 2005)

-Ukraine: Court Rejects First Appeal Over Vote (7 Ocak 2005)

-Echo of Gdansk Heard in Ukraine's Shout for Democracy (9 Ocak 2005)

-Ukraine: Yushchenko Declared The Winner (11 Ocak 2005)

-Ukraine: Loser Stalls Transition (12 Ocak 2005)

-U.S. and Russia Seeking Limits on Portable Antiaircraft Missiles (12 Ocak 2005)

-Out of Iraq (14 Ocak 2005)

-You Go Your Way, and Let Us Go Ours (16 Ocak 2005)

-What the World Wants From America (16 Ocak 2005)

-How Top Spies in Ukraine Changed the Nation's Path (17 Ocak 2005)

-Ukraine: Inauguration Clears A Hurdle (19 Ocak 2005)

-Rice Sees Iraq Training Progress but Offers No Schedule for Exit (19 Ocak 2005)

-Guess Who's Coming to Davos (20 Ocak 2005)

-Ukraine's Leader Looks Back in Melancholy (21 Ocak 2005)

-Yushchenko Set for Oath This Sunday (21 Ocak 2005)

-Bush's Smiles Meet Some Frowns in Europe (22 Ocak 2005)

-Ideals and Reality (22 Ocak 2005)

-THE INAUGURATION: THE SECRETARY OF STATE; Plans for aFast Getaway Take a Detour (22 Ocak 2005)

-Horribilis (23 Ocak 2005)

Gazete olayların başladığı tarihten Yuşçenko'nun Cumhurbaşkanlığı yeminini ettiği tarihe kadar bu haberleri yayınlarken, haberler tek bir konu üzerinden yayınlanmamış, farklı konulara görede okuyucu ile paylaşılmıştır. Gazete bazı haberleri yaşanan olaylar boyunca "Avrupa", "Politika", "Dünya" ve "Amerika" kategorilerinde sunmuştur. Altmış üç günlük süre zarfında yapılan yüz on iki haberin kırk iki tanesi "Avrupa" kategorisinde sunulmuş, altı tanesi "Politika" kategorisinde sunulmuş, dört tanesi "Dünya" kategorisinde

sunulurken, “Amerika” kategorisinde ise iki haber sunulmuştur. Geriye kalan elli sekiz haber ise “Avrupa”, “Politika”, “Dünya”, “Amerika” gibi kategorilerde sunulmamıştır.

Gazete Ukrayna’da yaşanan olaylara yaklaşırken Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nde yarışan iki aday olan Viktor Yuşçenko ve Viktor Yanukoviç’i siyasal görüşlerine göre sınıflandırmış, Yuşçenko liberal ve batı yanlısı olarak tanımlanırken Yanukoviç ise Rus yanlısı ve Vladimir Putin’den destek gören bir figür olarak lanse edilmiştir (New York Times, 23 Kasım 2004 Ukraine: Looking for a fair vote count) Gazetenin seçimlerde yarışan adaylarla ilgili bu söylemleri haber metinlerinde tekrarlanırken Yuşçenko’nun adı haber metinlerinde Yanukoviç’e göre daha fazla geçmiştir. Yuşçenko’nun adı yedi haber başlığında geçerken Yanukoviç’in adı ise istifasının kabul edildiği gün yapılan haber başlığında geçmiştir. (New York Times, 6 Ocak 2005) Gazete ayrıca Yuşçenko taraftarı göstericileri de haberlerde silahsız, barışçıl göstericiler olarak kamuoyuna sunarken Yanukoviç destekçisi Doğu Ukraynalılar’ı ise ayrılıkçı olarak göstermiştir. (29 Kasım 2004, New York Times)

Gazete Ukrayna ile ilgili yaptığı haberlerde olaylarla ilgili görüşlere de sıkça yer vermiş, bu görüşler Ukraynalı bir siyasetçilerden AB üyesi ülkelerin yöneticilerine Rus Diplomatlardan ABD’li görevlilere kadar oldukça geniş bir yelpazede haberlere aktarılmıştır. Haberlerde görüşlerine yer verilen kişiler ve haber isimleri aşağıda belirtildiği gibidir.

Ukraine Awaits Presidential Runoff Result

-Gennadi P. Korz (Kampanya Sözcüsü)

-Petr I. Modsko (Emekli Topçu Subayı ve Yuşçenko Destekçisi)

-Zoya V.Vorobyola (Yuşçenko Destekçisi)

Premier Claims He’s Tthe Winner in Ukraine

-Nina Kovalevskaya(Yuşçenko Destekçisi)

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

A Tug of War Over Ukraine

-Richard G. Lugar (ABD Indiana Senatörü)

-Aleksandr G. Lukashenko (Belarus Devlet Başkanı)

-Masha Lipman(Analist, Carnegie Moscow Center)

-Sergei A. Markov(Politik Çalışmalar Enstitüsü Direktörü)

Powell Says Ukraine Vote Was Full of Fraud

-Colin L. Powell (ABD Dışişleri Bakanı)

Ukraine Premier Is Named Winner; U.S. Assails Move

-Colin L. Powell (ABD Dışişleri Bakanı)

-Sergei Tihipko (Viktor Yanukovich'in Kampanya Yöneticisi)

-Oleksandra Kuzhel (Yanukoviç Heyetinden)

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Petro M. Symonenko (Ukrayna Komünist Partisi Lideri)

-Jose Manuel Barroso (Portekiz Devlet Başkanı)

-Gerhard Schröder (Almanya Şansölyesi)

- Wlodzimierz Cimoszewicz (Polonya Dışişleri Bakanı)

- Lech Walesa (Eski Polonya Devlet Başkanı)

- Javier Solana (AB Dış Politika Şefi)

Ukraine Court Delays Results in Vote Dispute

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Oleg Rybachuk (Yuşçenko Heyetinden)

- Stepan Gavrish (Yuşçenko Heyeti)

-Oleksandra Kuzhel

- Lech Walesa (Eski Polonya Devlet Başkanı)

Putin and the Europeans Fail to Bridge the Gap on Ukraine

- Masha Lipman (Analist, Carnegie Moscow Center)

-Vladimir Putin (Rusya Devlet Başkanı)

Rivals in Ukraine Agree to Negotiate Over Vote

- Javier Solana (AB Dış Politika Şefi)

- Lesya Kilimaik (Yuşçenko Destekçisi)

Youth Movement Underlies the Opposition in Ukraine

- Mariana Savytska (Pora Sözcüsü)

- Mikhail Pogrebinsky (Siyaset Bilimci, Kuchma'nın Danışmanı)

- Petr Pavlishin (Yuşçenko Destekçisi)

- Ruslan Yatechin (Yuşçenko Destekçisi)

A Silent Act of Rebellion Raises a Din in Ukraine

- Maksim Drabok (Yuşçenko Destekçisi)

- Oleksandr M. Savenko (UT-1 TV Yöneticisi)

The Vote Is In, The Verdict Is Not

- Vladimir Putin (Rusya Devlet Başkanı)

Parliament Says Votes in Ukraine Were Not Valid

- Joschka Fischer (Almanya Dışişleri Bakanı)

- Bernard Bot (Hollanda Dışişleri Bakanı)

- Boris V. Gryzlov (Rusya Temsilcisi)

Premier's Camp Signals a Threat to Ukraine Unity

- Leonid Kuchma (Ukrayna Cumhurbaşkanı)

-Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başnakanı)

-Alex Kiselev (Ukrayna Başbakanlık Danışmanı)

- Yuliya Timoşenko (Timoşenko Bloğu Lideri)

Leader Offers Fresh Election for Ukrainians

- Leonid Kuchma (Ukrayna Cumhurbaşkanı)

- Colin L. Powell (ABD Dışişleri Bakanı)

A Softer Tone From Bush on Ukraine Points to a Quandary for U.S.

- Colin L. Powell (ABD Dışişleri Bakanı)

Ukrainian Challenger Rejects Deal Offered by Opponent

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Oleksandr O. Zinchenko (Yuşçenko'nun Kampanya Sorumlusu)

- Volodymyr Lytvyn (Parlamento Sözcüsü)

A New Election For Ukrainians Appears Likely

- Yelena A. Grimnitskaya

Putin Backs Ukrainian Leader, Dismissing Call for New Runoff

- Vladimir Putin (Rusya Devlet Başkanı)

It Was Dec. 3, but in Kiev, New Year Began Yesterday

- Viktor Kitsenko (Yuşçenko Destekçisi)

- Mikhail İvanyuk (Yuşçenko Destekçisi)

- Mykola R. Selyuk (Ukrayna Ordusu Albayı)

Let My People Go

- Yuri Maluta (Yuşçenko Destekçisi)

Parliament in Kiev Begins Reexamining Flawed Election Laws

- Javier Solana (AB Dış Politika Şefi)

- Boris V. Gryzlov (Rusya Temsilcisi)

Ukraine Leader, Attacking Rival, Won't Halt Vote

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

No Deal Yet in Ukraine After Talks on Political Changes

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

- Roman M. Zvarich (Ukrayna Parlamentosu Üyesi, Yuşçenko Destekçisi)

Powell Trades Tough Talk With Russian Leaders Over Ukraine

- Colin L. Powell (ABD Dış işleri Bakanı)

Ukrainians Enact Reforms, Clearing Way for New Vote

- Yulia Tishchenko (Ukrayna Bağımsız Politik Araştırmalar Merkezi)

- Volodymyr Polokhalo (Kiev Dünya Ekonomi Enstitüsü)

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

Election in a Homeland Leaves Ukrainians in an Orange State

- Zenia Helbig (Columbia Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi)

- Yurko Pylyp (Yuşçenko Destekçisi)

Liberal Leader From Ukraine Was Poisoned

- Yelena A. Grimnitskaya (Kuchma Sözcüsü)

A Dinner in Ukraine Made for Agatha Christie

- Volodymyr Sivkovych (Parlamento Komisyon Başkanı)

- David V. Zhvaniya (Yuşçenko Kampanya Yöneticisi)

Dollars for Democracy?: U.S. Aid to Ukraine Challenged

- Ron Paul (Cumhuriyetçi Teksas Temsilcisi)

- Adrian Karatnycky (Freedom House Ukrayna Görevlisi)

Bitter Divisions Rife in Ukraine as Voting Nears

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

Ukrainian Court Overturns Homebound Voter Limit

- Mykola F. Selivon (Ukrayna Mahkeme Başkanı)

- Irina Gerashchenko (Yuşçenko Sözcüsü)

- Valery I. Konovalyuk (Yanukoviç Destekçisi, Parlamenter)

Pro-West Leader Appears to Win Ukraine Election

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

- Taras Chornovol (Başbakanlık Kampanya Yöneticisi)

Yushchenko Seeks to Bar Rival's Cabinet From a Meeting

- Oleksandr Ternavsky (Başbakanlık Sözcüsü)

Yushchenko Steps Out Presidentially; Rival Grumbles

- Viktor Yuşçenko (Muhalefet Lideri)

- Taras Chornovol (Başbakanlık Kampanya Yöneticisi)

Premier in Ukraine Quits, Giving Way to Opposition Rule

- Viktor Yanukoviç (Ukrayna Başbakanı)

Gazete haber içerisinde Ukrayna ve Ukrayna dışından pek çok kişinin görüşünü haberle birlikte okuyucuya aktarırken "Turuncu Devrim" sırasında yaşanan sokak hareketlerinde protestocuların sloganlarını da haber metninde paylaşmıştır. Protestocuların sloganları haber metninde yer bulurken Yanukoviç taraftarı göstericilerin sözlerine sadece bir haberde yer verilmiştir. (Yushchenko Wins 52% of Vote; Rival Vows a Challenge) Yanukoviç karşıtı muhaliflerin gösteriler esnasında kullandıkları sloganlar ve sloganın geçtiği haber başlığı aşağıdaki gibidir.

It Was Dec. 3, but in Kiev, New Year Began Yesterday

"Tak! Tak! Tak!" - "Yes! Yes! Yes!"

Premier Claims He's Tthe Winner in Ukraine Vote

"To victory!" - "Freedom cannot be stopped!"

Protests Grow as Ukraine Vote Crisis Deepens

"The police are with the people!"

Gazete göstericilerin bu sloganlarını da haber içinde paylaşırken muhalif göstericiler ile ilgili olan haberlerde de sıkça muhaliflerin görüşlerine yer vermiştir. Gazete 2004 yılı Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde yaptığı haberler ile yaşanan olaylara ne denli önem verdiğini de yaptığı haberler ile göstermiştir.

BULGULAR

New York Times Gazetesi Ukrayna'da 2004 yılında Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve seçim döneminde yaşanan olayları sık sık haber yapıp kamuoyu ile paylaşmıştır. Gazete iptal edilen ikinci tur seçimlerinin tarihi olan 22 Kasım 2004 gününden Viktor Yuşçenko'nun Cumhurbaşkanı olarak yemin ettiği tarih olan 23 Ocak 2005 arasında Ukrayna ile ilgili yüz on iki haber yayınlamıştır. Gazetenin yaptığı haber başlıklarına bakıldığında Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve Turuncu Devrim ile ilgili birkaç ana konu altında haber yapıldığı tespit edilmiştir. Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Turuncu Devrim ile ilgili New York Times Gazetesi'nde tespit edilen konular ve konuların haber başlıkları aşağıda sunulmuştur.

New York Gazetesi'nin Turuncu Devrim ve Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde sokak hareketlerine yaklaşımı ile ilgili haberler:

-"Ukraine Await Presidential Runoff Result" (22 Kasım 2004)

-"Premier Claims He's The Winner in Ukraine Vote" (23 Kasım 2004)

-"Protests Grow as Ukraine Vote Crisis Deepens" (24 Kasım 2004)

-"Youth Movement Underlies the Opposition in Ukraine" (28 Kasım 2004)

-"A Silent Act of Rebellion Raises a Din in Ukraine" (28 Kasım 2004)

-"The Vote is In, The Verdict is not" (28 Kasım 2004)

-"Glimmers of Sanity in Ukraine" (30 Kasım 2004)

-"Loyalists Down Below" (30 Kasım 2004)

-"Ukrainian Challenger Rejects Deal Offered by Opponent" (1 Aralık 2004)

-"It Was Dec.3, but in Kiev, New Year Began Yesterday" (4 Aralık 2004)

-"Let My People Go" (4 Aralık 2004)

-"Heeding the Roar of the Street" (5 Aralık 2004)

-"Ukraine Crisis Brings Out People of Faith" (6 Aralık 2004)

-“Election in a Homeland Leaves Ukrainians in an Orange State” (12 Aralık 2004)

-“The Great Powers of Europe, Redefined” (17 Aralık 2004)

-“Courting Disaster” (19 Aralık 2004)

-“Why the Fever in Ukraine? A Few Not – So Easy Answers (22 Aralık 2004)

-“Bitter Divisions Rife in Ukraine as Voting Nears” (25 Aralık 2004)

-“New Kids on the Bloc” (26 Aralık 2004)

-“The Week Ahead” (26 Aralık 2004)

-“On Language; Passwordage” (26 Aralık 2004)

-“Yushchenko Seeks to Bar Rival’s Cabinet From a Meeting” (29 Aralık 2004)

-“Echo of Gdarsk Heard in Ukraine’s Shout for Democracy” (9 Ocak 2005)

-“Yushchenko Set for Oath This Sunday” (21 Ocak 2005)

-“Ukraine’s Leader Looks Back in Meloncholly” (21 Ocak 2005)

Gazetenin Haber Metinlerinde Muhalif Adayı Olumladığı İktidardaki Adaya Olumsuz Yaklaştığı Haberler:

-“Premier’s Camp Signals a Threat to Ukraine Unity” (29 Kasım 2004)

-“Pro-West Leader Appears to Win Ukraine” (27 Aralık 2004)

-“How Top Spies in Ukaine Changed the Nation’s Path” (17 Ocak 2005)

-“President Viktor Yushchenko” (28 Aralık 2004)

-“Yushchenko Declared The Winner” (11 Ocak 2005)

-“Loser Stalls Transition” (12 Ocak 2005)

-“Inauguration Clears A Hurdle” (19 Ocak 2005)

Gazetenin Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin hileli olduğu ve Uluslar arası standartlara uymadığına dair yaptığı haberler:

-"Powell Says Ukraine Vote Was Full of Fraud" (25 Kasım 2004)

-"Ukraine Premier Is Named Winner; U.S. Assails Move" (25 Kasım 2004)

-"Parliament Says Votes in Ukraine Were Not Valid" (28 Kasım 2004)

-"Saying No to Vladimir Putin" (4 Aralık 2004)

-"Parliament in Kiev Begins Re-examining Flawed Election Laws" (5 Aralık 2004)

-"Ukrainian Court Overturns Homebound Voter Limit" (26 Aralık 2004)

-"Premier in Ukraine Quits, Giving Way to Opposition Rule" (1 Ocak 2005)

-"Ukraine: Court Rejects First Appeal Over Vote" (7 Ocak 2005)

Yaşanan Olayların Seçimler Üzerinden Doğu – Batı Savaşımı Olarak Değerlendirildiği Haberler:

-"A Tug of War Over Ukraine" (24 Kasım 2004)

-"Putin and the Europeans Fail to Bridge the Gap on Ukraine" (26 Kasım 2004)

-"Swing Vote; The New East – West Divide" (28 Kasım 2004)

-"Russian Talk on Ukraine Recalls Cold War" (2 Aralık 2004)

-"Putin Backs Ukrainian Leader, Dismissing Call for New Runoff" (3 Aralık 2004)

-"Putin's 'Chicken Kiev' " (6 Aralık 2004)

-"Putin Says He Will Accept the Will of the Ukrainian People" (7 Aralık 2004)

-"Presidential Candidates Strike A Deal In Abkhazia" (7 Aralık 2004)

-"The Eternal Suspicions of the Soviet Mind – Set" (9 Aralık 2004)

-"Ukraine's Election Crisis Has Had Dim Mirror Images in Other Former Soviet Republics" (14 Aralık 2004)

-"The Poison Puzzle" (15 Aralık 2004)

-“Using Power, Losing Favor” (19 Aralık 2004)

-“Getting Personal, Putin Voices Defiance of Critics Abroad” (24 Aralık 2004)

-“Advising Vladimir Putin” (6 Ocak 2005)

-“Horribilis” (23 Ocak 2005)

Turuncu Devrim ve Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ile ilgili genel haberler:

-“Ukraine Court Delays Results in Vote Dispute (26 Kasım 2004)

-“Rivals in Ukraine Agree to Negotiate Over Vote” (27 Kasım 2004)

-“A Softer Tone From Bush on Ukraine Points to a Quandary for U.S.” (30 Kasım 2004)

-“Leader Offers Fresh Election for Ukrainians” (30 Kasım 2004)

-“A New Election For Ukrainians Appears Likely” (2 Aralık 2004)

-“Power Behind the Scenes in Ukraine Crisis” (2 Aralık 2004)

-“Ukraine Candidate’s Illness Stumps Doctors” (4 Aralık 2004)

-“Ukrainian Court Orders New Vote for Presidency, Citing Fraud” (4 Aralık 2004)

-“Ukraine Leader, Attacking Rival, Won’t Halt Vote” (6 Aralık 2004)

-“Yushchenko Wins 52% of Vote; Rival Vows a Challenge” (28 Aralık 2004)

-“Yushchenko Steps Out Presidentially; Rival Grumbles” (30 Aralık 2004)

-“Yanukovich’s Resignation Accepted” (6 Ocak 2005)

Turuncu Devrim’de Ukrayna Toplumu ve Demokrasisi ile ilgili yapılan haberler:

-“Ukraine: Looking for a Fair Vote Count” (23 Kasım 2004)

-“Ukraine’s Intramural Contest: Entrenched Interest Scramle” (1 Aralık 2004)

-“The Eastern Front, 2004” (5 Aralık 2004)

-“Ukrainian Turns Illness Into Symbol for Nation’s Woes” (5 Aralık 2004)

-“No Deal Yet in Ukraine After Talks on Political Changes” (7 Aralık 2004)

-“Ukraine’s Sharp Turn Toward the West” (9 Aralık 2004)

-“Ukrainians Enact Reforms, Clearing Way for New Vote” (9 Aralık 2004)

-“Nudging America Awake as a United Europe Takes the Stage” (16 Aralık 2004)

-“Dollars for Democracy? : U.S. Aid to Ukraine Challenged” (21 Aralık 2004)

Gazetenin Ukrayna’da Yaşanan Olaylara Doğrudan Değinmediği Diğer Haberler:

-“The Once and Future Soviet Press” (28 Kasım 2004)

-“A Call to Arms” (8 Aralık 2004)

-“Powell Trades Tough Talk With Russian Leaders Over Ukraine” (8 Aralık 2004)

-“Ukrainian Candidate Returns to Hospital for Testing” (11 Aralık 2004)

-“Liberal Leader From Ukraine Was Poisoned” (12 Aralık 2004)

-“Poison’s Use as Political Tool: Ukraine Is Not Exceptional” (15 Aralık 2004)

-“Murder He Ate” (19 Aralık 2004)

-“A Dinner in Ukraine Made for Agatha Christie” (20 Aralık 2004)

-“Worth a Thousand Words” (23 Aralık 2004)

-“Yushchenko Able to Serve, but Will Need Long Time Care” (27 Aralık 2004)

-“U.S. and Russia Seeking Limits on Portable Antiaircraft Missiles” (12 Ocak 2005)

-“Out of Iraq” (14 Ocak 2005)

-“What the World Wants From America” (16 Ocak 2005)

-“You Go Your Way, and Let us Go Ours” (16 Ocak 2005)

-“Rice Sees Iraq Training Progress but Offers No Schedule for Exit” (19 Ocak 2005)

-“Guess Who’s Coming to Davos” (20 Ocak 2005)

-“Bush’s Smiles Meet Some Frowns in Europe” (22 Ocak 2005)

-“Ideals and Reality” (22 Ocak 2005)

-“The Inauguration: The Secretary of State; Plans for a Fast Getaway Take a Detour” (22 Ocak 2005)

Turuncu Devrimle İlgili Editörlüğe Gönderilen Yazılar:

-“Ukraine’s Election, And America’s” (27 Kasım 2004)

-“Ukraine’s Election, And America’s” (27 Kasım 2004)

-“Ukraine’s Vote: Russia Wakes Up” (8 Aralık 2004)

-“Restoring Confidence in Voting” (26 Aralık 2004)

Turuncu Devrim İle İlgili Haber Özetleri:

-“Stalemate in Election For Ukraine President” (23 Kasım 2004)

-“Ukraine Election Outcome Faces Fraud Allegations” (25 Kasım 2004)

-“Ukraine Unity Under Threat” (29 Kasım 2004)

-“Exiting Ukraine President Supports New Elections” (30 Kasım 2004)

-“New Vote Offered in Ukraine” (1 Aralık 2004)

-“New Election Likely in Ukraine” (2 Aralık 2004)

-“Ukraine Challenger Surges” (5 Aralık 2004)

-“Ukraine Leader Speaks Out” (6 Aralık 2004)

-“Ukraine Candidate Tested Again” (11 Aralık 2004)

-“Political Crisis in Ukraine May Be Far From Over” (25 Aralık 2004)

-“Ukraine Opposition Gaining” (27 Aralık 2004)

-“Ukraine Opposition Leader Wins” (28 Aralık 2004)

-“Friction Arises Again in Ukraine” (29 Aralık 2004)

Haberlerin Çözümlenmesi:

New York Times Gazetesi kullandığı haber başlıklarını sadece Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Turuncu Devrim ile ilgili haberlerle sınırlandırmamıştır. Gazete yaşanan süreçte gelişen olayları farklı açılardan farklı başlıklarla okuyucuya ulaştırmıştır. Gazetenin yaşanan olayları farklı yönlerden ele alarak haberleştirmesi olayları yakından takip ettiğini göstermektedir. Böylelikle okuyucunun yaşanan olayları farklı açılardan görebilmesi sağlanmıştır.

Ukrayna'da yaşanan olaylara yönelik haber başlıklarına bakıldığında aktörlerin şunlar olduğu görülmektedir:

-Viktor Yushchenko

-Viktor Yanukovich

-Rusya Federasyonu

-Vladimir Putin

-Yuschenko taraftarları, protestocular ve gençlik örgütleri

Yaşanılan olaylara bakıldığında gazete başlıklarında olayların iki ana aktör etrafında gerçekleştiği görülmektedir. Bu iki ana aktör muhalif lider Viktor Yushchenko ile Viktor Yanukovich olarak haber başlıklarında görülmektedir. Diğer aktörler ise bu iki ana aktörün çevresinde bulunan destekçileri olarak aktarılmaktadır. Bu aktörlerden olan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin haber başlıklarında Viktor Yanukovich destekçesi olarak yer almıştır. Diğer aktörler ise haber başlıklarında Yushchenko ile beraber anılmışlardır.

Gazete haber başlıklarında adaylardan bahsederken bir takım benzetmeler de kullanmıştır. Yushchenko'dan bahsedilirken, "Liberal Leader, Pro – West Leader " gibi olumlayıcı başlıklar kullanılırken, Yanukovich'in adı tek bir haber başlığında geçmiştir. Kullanılan başlıklarda muhalif lider Yushchenko'nun adı yedi defa geçerken, Yanukovich'in adı ise istifasının kabul edildiği bir haberde geçmiştir.

Viktor Yushchenko'nun başlıkta adının geçtiği haberler:

-"Yushchenko Able to Serve, but Will Need Long Time Care" (27 Aralık 2004)

-"Yushchenko Wins 52% of Vote; Rival Vows a Challenge" (28 Aralık 2004)

-"President Viktor Yushchenko" (28 Aralık 2004)

-"Yushchenko Seeks to Bar Rival's Cabinet From a Meeting" (29 Aralık 2004)

-"Yushchenko Steps Out Presidentially; Rival Grumbles" (30 Aralık 2004)

-"Yushchenko Declared The Winner" (11 Ocak 2005)

-"Yushchenko Set for Oath This Sunday" (21 Ocak 2005)

Viktor Yanokovich'in adının geçtiği tek haber ise şu olmuştur.

-"Yanukovich's Resignation Accepted" (6 Ocak 2005)

Gazete başlıklarında Yanukovich'i desteklediği belirtilen Vladimir Putin ise başlıklarda kendine şu şekilde yer bulmuştur.

-"Saying No to Vladimir Putin" (4 Aralık 2004)

-"Putin and the Europeans Fail to Bridge the Gap on Ukraine" (26 Kasım 2004)

-"Putin Backs Ukrainian Leader, Dismissing Call for New Runoff" (3 Aralık 2004)

-"Putin's 'Chicken Kiev' " (6 Aralık 2004)

-"Putin Says He Will Accept the Will of the Ukrainian People" (7 Aralık 2004)

-"Getting Personal, Putin Voices Defiance of Critics Abroad" (24 Aralık 2004)

-"Advising Vladimir Putin" (6 Ocak 2005)

Vladimir Putin'in adı Ukrayna ile ilgili olan haber başlıklarında yedidefa kullanılmıştır. Bu başlıklar ile Vladimir Putin'in Yanukovich'i desteklediği belirtilmiş, haber başlıklarında olumsuzlanmıştır.

Haber başlıklarında gazetenin kendi öznel yorumunu da kattığı tespit edilmiştir. "Ukraine's Leader Looks Back in Meloncholly" (New York Times 21 Ocak 2005) başlığında gazete Viktor Yushchenko'dan önce Cumhurbaşkanlığı görevinde bulunan Leonid Kuchma'yı kastetmektedir. 21 Ocak tarihinde atılan başlık Leonid Kuchma'nın Cumhurbaşkanlığında bulunduğu son günde gazetede okuyucu ile buluşmuştur. 23 Ocak tarihinde ise Viktor Yushchenko Ukrayna'nın yeni Cumhurbaşkanı olarak görevine başlamıştır. "Putin's 'Chicken Kiev' " (New York Times 6 Aralık 2004) başlığında da gazete Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'i Kiev üzerinde bir baskı unsuru olarak görmüştür. Putin ve Kiev adını aynı başlık içinde kullanmıştır. "The Eternal Suspicions of the Soviet Mind – Set" (New York Times 9 Aralık 2004) Ukrayna ile ilgili olan haberin başlığında gazete Sovyet geçmişine bir göndermede bulunmuştur. Gazete kullandığı başlıklar ile kendi öznel yorumunu da okuyucu ile paylaşmıştır.

New York Times gazetesi haber başlıklarında Viktor Yushchenko'yu iki defa Batı yanlısı ve liberal lider olarak tanımlamış, 27 Aralık tarihinde tekrarlanan ikinci tur seçimlerinin ardından Yushchenko "Pro-West Leader" olarak tanımlanmıştır. Haber başlıklarında V.Yushchenko ile V.Yanukovich'in ana aktörler olduğu tespit edilmiştir. Gazete olayların başladığı tarih 21 Kasım 2004 tarihinden ardından yaptığı ilk haberde seçim sonuçlarının açıklamasını ile ilgili haberler geçmiştir.

New York Gazetesi'nin Turuncu Devrim ve Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde sokak hareketlerine yaklaşımı ile ilgili haberler:

New York Times - Ukraine Await Presidential Runoff Result:

Ukrayna'daki seçmenler pazartesi günü erken saatlerde Rusya ve Batı'yı birbirine bağlayan bir ulus için çok farklı yönleri temsil eden iki aday arasındaki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin net sonuçlarını beklediler (New York Times, 22 Kasım 2004 Ukraine Await Presidential Runoff Result).

Gazete ikinci tur seçimlerinin ardından yaptığı ilk haberde Ukrayna'nın Rusya ve Batı'yı birbirine bağlayan bir ulus olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte adayların birbirinden farklı yönleri temsil ettiğini söyleyip, adayların

bir bakıma Rusya ve Batı eğilimli olduklarını ima etmiştir. Gazete Ukrayna'yı ve adayları bu şekilde tanıtırken haberin diğer bölümlerinde muhalif aday Yushchenko'nun destekçileri ile bağımsızlık meydanında toplandığını belirtmiştir.

> "Muhalefet adayı Viktor Yushchenko'nun binlerce destekçisi başkent yakınlarında Özgürlük Meydanı'ndan geçti, karanlık saatleri bira içerek, pankartları sallayarak ve adayların isimlerini söyleyerek geçiren destekçiler "Biz özgürlük içiniz" gibi afişlerden bazılarını okudu" (New York Times, 22 Kasım 2004Ukraine Await Presidential Runoff Result).

Gazete aynı haberin devamı olan bu paragrafta Viktor Yushchenko'yu muhalif aday olarak değerlendirmiş, destekçileri ile birlikte Özgürlük Meydanı'na çıktıklarından bahsetmiştir. Protestocuların afişlerden okudukları sloganları da haberde gösteren gazete Ukrayna'da göstericilerin özgürlük istediğini atılan sloganlardan haber metnine taşıyarak göstermeye çalışmıştır. New York Times yaşanan protesto gösterilerini haber metinlerinde olumlu karşılarken haberin devamında da Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin için bölgenin stratejik eğilimlerine önem verdiğini ve Viktor Yushchenko'nun rakibi Viktor Yanukovich'i açık bir şekilde desteklediği belirtilmiştir (New York Times, 22 Kasım 2004 Ukraine Await Presidential Runoff Result). Gazete Ukrayna'da yapılan ikinci tur seçimlerinden hemen sonra yaptığı ilk haberde bu cümle ile Viktor Yanukovich'i Rusya destekli olarak nitelendirmiştir. Böylelikle Viktor Yanukovich'in karşısında olan aday Yushchenko'da Batı yanlısı muhalif aday olarak haber metinlerinde gösterilmiştir. İkinci tur seçimlerinin hemen ardından yapılmaya başlanan haberlerde de gazete olayları sadece V.Yushchenko'nun perspektifinden görmüş, ikinci turun ilk açıklanan sonuçlarına göre V.Yushchenko'nun yenilgiyi kabul etmeyi reddettiğini belirtip, uluslar arası gözlemcilerin de sistematik oylamada istismar olduğunu açıkladıklarını ifade etmiştir (New York Times, 23 Kasım 2004 News Summary). Gazete habere taşıdığı bu olay ile Ukrayna seçimlerinde bir yanlışın olduğuna dikkati çekip V. Yushchenko'nun da bu durum karşısında mağlubiyeti kabul etmeyeceğini mevcut haberde göstermiştir. Gazete ikinci tur seçimlerinin ardından haberleri oylamanın adil bir şekilde yapılmadığı üzerinden aktarırken, adayların da Rusya ya da Batı yanlısı olup olmadıkları sıkça telaffuz etmiştir.

23 Kasım 2004 günü çıkan baskıda da Ukrayna ile ilgili üç haber geçilmiş, “Premier Claims He’s the Winner in Ukraine Vote” adlı üçüncü haberde de uluslar arası gözlemcilerin oylamanın kötüye kullanıldığı iddialarını dile getirip muhalif adayın yenilgiyi reddettiğini aktarmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete bu içeriklerle muhalif aday Yushchenko’yu destekler haberler üretmiştir. Haberin devamında ise on binlerce Yushchenko taraftarının Bağımsızlık Meydanı’nda toplandığını söyleyip protestocuların sonuçlar tersine dönene kadar hareket etmeye yemin ettiklerini belirtmiştir (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete haberde protestoculardan da bahsetmiş, 53 yaşındaki Nina Kovalevskaya’nın soğuk bir pazartesi akşamında “To our victory!” söylemini haber içinde belirtmiş, muhalefetin seçimlerin demokratik standartlara uymadığı görüşünü aktarmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete haberde seçimlere toplumsal muhalefet olduğunu belirtmek için protestocuları da gözlemleyip haber içinde sunmuştur.

New York Times’ta 24 Kasım 2004 tarihinde yayınlanan “Protests grow as Ukraine vote crisis deepens” adlı haberde de seçim sonuçlarına yönelik kitlesel gösterilerin salı günü başkentte genişlediği, Bağımsızlık Meydanı’nda mitinglerin devam ettiği göstericilerin Salı gecesi karlı havada Cumhurbaşkanlığı yönetim binasına yürüyüp polisle karşı karşıya kaldıkları belirtilmiş, sayıları önceki günlere göre artan protestocuların da hükümet karşıtı sloganlar atıp pazar günü yapılan seçimlerinde hileli olduğu yönündeki söylemlerinde gazete tarafından altı çizilmiştir (New York Times, 24 Kasım 2004).

Gazete aynı haberde protestoculara önemli bir yer ayırırken Kiev’de teçhizatlı polislerin gece şehir merkezinde otobüslerini park ettiklerini Cumhurbaşkanlığı önünde barikatlar kurduğunu, barikatlardaki polislerinde isyan önlemeye yönelik teçhizatlara sahip olduğunu belirtmiştir (New York Times, 24 Kasım 2004). Gazete haberde polislerin ayaklanma ya da isyan önlemede kullanılan teçhizatlara sahip olduğunu söylerken, mevcut yönetimin protestocuları ayaklanmacı ya da isyancı olarak gördüğünü işaretetmiştir.

Gazete haberde protestocularla ilgili olarak haberi bitirirken kalabalığın “Polis halkla birlikte!” sloganını attığını ardından muhalefetin sembolü olan

turuncu kurdelelerini polislerin zırhlarına bağladıklarını yazmıştır (New York Times, 24 Kasım 2004).

Gazete haberde protestocu profilini barışçıl olarak belirtirken, barışçıl bir hareket olarak turuncu kurdeleyi polislerin zırhlarına bağlama olayını haber metninde geçmiştir. Böylelikle gazete protestocuları olumlayan bir içerik oluşturmuştur.

Gazetenin 28 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili olan "Youth Movement Underlies the Opposition in Ukraine" adlı haberde muhalif göstericilere yer vermiş yapılan protestoları satırlara taşımıştır. Haberde muhalif hareketin bağımsızlık meydanından bir çağrı ile başladığı aktarılmış, Ukrayna'nın resmi olarak yenilmiş Cumhurbaşkanı adayının pazartesi günü yaptığı açıklamada da göstericilerin bir çadır kent kurup protesto ettikleri Yuşçenko'nun cümlelerinden kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bütün hafta devam eden gösterilerin çoğunun gençlerin çalışması olduğu belirtilirken, çalışmalarda gençler ve üniversite öğrencilerinin etkinliklerinden söz edilmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Haberde protestocuların tasviri yapılırken mitinglerin demokrasi yanlısı olduğu belirtilip, miting kitlesinin nerdeyse hepsinin genç olmasına dikkat çekilmiştir. Gazete haberde Ukrayna gençlik hareketini tanımlarken rol modellerinden derslerini iyi öğrendiklerini belirtip, silahsız sokak hareketlerinin de Sovyetler Birliği'nden bağımsızlıklarını elde eden cumhuriyetlerde devlet gücüne meydan okuduklarını yazmıştır. Protestoların Lech Walesa'nın Polonya'sından Eduard Shevardnadze'yi koltuğunu bırakmasına kadar uzanan barışçıl direnişlerden oluştuğu da haberde belirtilmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Haberde ayrıca Kuchma'ya bir tepki olarak genç Ukraynalılar'ın kendini PORA olarak adlandıran bir grupla beraber Bağımsızlık Meydanı'nda bir cadde olan Kreschatik Caddesi'ni işgal ettiğini yazıp, tıbbi yardım istasyonları kurduklarını, sivil itaatsizliği ayrıntılarıyla özetleyen tabelaları dolaştırdıklarını ve polisin ateş etmemesini istediklerini yazmıştır. Giderek genişleyen kalabalığında turuncu afişlere ve bayraklara sahip olduğu haberde belirtilmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Gazete yaptığı haberde protesto gösterileri katılan gençlerinde görüşlerini alırken ne için meydanlarda olduklarını gençlerin ağzından haber metninde okuyucuya iletmiştir. Haberlerde protestolara katılan gençler

üniversite öğrencisi ve barışçıl olarak tanımlanırken göstericilerin habere yansıyan profilleri de kamuoyu ile buluşmuştur. Gazete haberde 19 yaşındaki Mariana Savytska'nın Yanukoviç hakkında söylediği bu dolandırıcılığı örgütlemeye çalışacaktı sözleri haber içinde geçerken, Pora sözcüsü bir kadının halkın iradesini yükseltmek için bir şeyler yapmak zorunda olduğumuza karar verdik sözleri haber metninde kendine yer bulmuştur (28 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberde muhalif protestocuların görüşlerine bu şekilde yer verirken onları olumlayarak haber metninde göstermiştir. Haberde protestocuların öğrenci ve aydınlardan oluştuğu belirtilirken, batıya dönük olukları ve Avrupa'ya daha kapsamlı entegrasyon talebinde bulunan kent vatandaşları oldukları da haber içinde belirtilmiştir. Gazete bu haberde böylelikle protestocular içinde üniversite öğrencileri ve aydınlarında bulunduğunu yazmış, ardından da protesto edenlerin sadece bu iki kesimden olmadığını belirtmek içinde emeklilerin ve savaş gazilerinin de protesto gösterilerinde yer aldıklarını, Batı ve Kuzey Ukrayna'dan çalışan, emekli erkek ve kadınların, polislerinde dahil olduğu muhtelif meslek gruplarından kişilerinde protesto gösterilerinde yer aldığı yazılmış, bunların çoğunun da cumartesi günü muhalefet tarafında olduğu haber içinde yer almıştır (28 Kasım 2004, New York Times). Protesto gösterilerinde bulunan gençlerin Ukrayna toplumunu yanlarına çektiğini söyleyen gazete haberde de örgütlü gençlerin Yuşçenko'ya pazarlık gücü verdiği de yazılmıştır. Gazete haberde protesto gösterilerinde bulunan gençleri bu şekilde haber içerisinde tasvir ederken Yanukoviç taraftarlarının da bu gençleri Batı'nın ve yabancı güçlerin araçları ve ajanları olarak gördüğünü ve Ukrayna siyasi hayatına müdahale etmek için ABD ve diğer çıkar grupları tarafından tohumlandıklarını yazmıştır. Haber içinde ayrıca gençlik örgütü olan Pora'nın dış yardım almadığını belirtmek için de Pora'nın dış yardım almadığına dair açıklamaları yazılmış, Pora'nın dış yardım aldıklarına dair iddiaları açıkça reddettiklerini ve dış yardım kabul edilmesinin grubun itibarını zayıflatacağı söylemini haberde belirtmiştir. ABD Hükümeti'nin son yıllarda adil seçimleri teşvik etmek için 13.6 milyon dolarlık yardımı ile ilgili olarak Kiev'de bulunan bir Amerikalı diplomatın görüşleri alınıp, Pora'ya Amerika'nın sponsorluk yapmadığı ve para desteği verilmediği görüşü de haber içinde belirtilmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberde muhalif gençlik örgütü Pora'yı bu şekilde haber içinde

geçirirken, Yanukoviç taraftarlarının da Pora ile ilgili görüşlerini aynı haberin içinde vermiş, Yanukoviç destekçilerinin, Amerikalılar tarafından desteklenen sivil toplum kuruluşları aracılığıyla Prota'ya para aktarıldığı söylemleri ile dış güçlerin gençleri Batı'ya yararlı şekilde organize edip hizaya getirdikleri görüşünü birlikte aynı haber içinde okuyucuya aktarmıştır. Durumla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Leonid Kuchma'nın danışmanı olan siyaset bilimci Mikhail Pogrebinsky'nin en önemli şeyin para olmadığı, Ukrayna'da yeterli para olduğu, ahlaki desteğin, medya desteği ve teknik desteğin daha önemli olduğu görüşlerini aynı haberde yazarken muhalefet karşıtı bir cepheden de Pora'nın Batı tarafından desteklendiğine dair görüşleri haber içinde belirtmiştir. Pogrebibinsky'nin Pora ile ilgili başka yerlerde devrim tecrübesi olan kişiler tarafından eğitildikleri, 3000 civarında üyeleri olduğu farklı gruplardan da destek aldıkları söylemi de aynı haberin içinde kendine yer bulmuştur (28 Kasım 2004, New York Times). Gazete muhalefet karşıtı gruptan gençlik hareketi ile ilgili bu yorumları alırken bir yandan da aynı haber içerisine Pora ile ilgili kendi yorumunu eklemiş, grubun disiplinin ayrıntılarıyla açıkça görüldüğünü söyleyip farklı gruplar halinde farklı görevler üstlenen hücreler şeklinde çalıştığını belirtmiştir. Pora'nın özelliklerini ise provokasyona tepki vermeyen, şiddet kullanmayan olarak tanımlarken Ukrayna gizli servisinin grubu bazen terörist olarak tanımladığını da haberde yazmıştır. Gazete haber içinde Pora'yı bu şekilde tanımlarken Pora içinden gençlerinde görüşlerine yer vermiş, muhalif gençler yaşananlar ile ilgili olarak şunları söylemişlerdir.

> "Olga (18) Çadır No.1012: "Gerekirse yerimizde mücadelemize devam edeceğiz."
>
> Petr Pavlishin (29) Çadır No.29: "Daha önce hiç doğrudan eylemde bulunmadım ama şimdi Kreschatik'te yaşıyorum."
>
> Tania Yucherain (20): "Soğukta kalabildiğimiz kadar kalacağız."
>
> Ruslan Yatechin (22): "Kazanana kadar buradayız."" (28 Kasım 2004, New York Times).

Gazete haberde Pora üyelerinin de görüşlerini yazarken, haberi daha çok kişinin Kiev'e geldiğini belirterek haberi bitirmiştir. Gazete bu haberde gösterilere katılan kişiler üzerinden yaşanan olayları aktarırken muhalif grupları anlatmış, istemlerini haber metninde yazmış aynı zamanda karşı grup

siyasetçilerinde sokaklarda bulunan insanlar için neler düşündüklerini haberde anlatmıştır. Haber içinde Pora üyelerinin üniversite öğrencilerinden aydınlara, emekli kadınlardan işçilere kadar oldukları belirtilmiş ve tüm Ukrayna toplumunun bu gösterilerde bulunduğu işaret edilmeye çalışılmıştır.

Gazete 28 Kasım 2004 tarihinde yayınladığı Ukrayna ile ilgili olan "A Silent Act of Rebellion Raises a Din in Ukraine" başlıklı bir başka haberinde ise, Pazar günü yapılan seçimlerde, Cumhurbaşkanı Leonid Kuchma ve seçilen halefi aleyhinde olan isyan sessizce başladı girişini kullanmış, haber girişinde tekrardan seçimlerin tartışmalı olduğuna dikkat çekip bu durumla ilgili olarak sessiz bir hareketlenmenin başladığını belirtmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberde seçimlerin tartışmalı olduğu girişinin ardından Ukrayna Devlet Televizyonu UT1'de yaşanan bir olayı okuyucu ile paylaşıp Natalia Dimitruk adlı bir tercümanın perşembe sabahı Yanukoviç'in zaferi ile ilgili bir raporu göz ardı edip, Merkezi Seçim Komisyonu'nun seçimlerin hileli olduğuna dair raporunu işaret dili ile söylemiş, ülkenin yeni başkanının muhalefet lideri Yuşçenko olduğunu söylemiştir. Gazete haberi yaşanan bu olayla devam ettirmiş, Natalia Dimitruk'un bu davranışı haber içerisinde Cumhurbaşkanı Kuchma'nın siyasi gücünün kaynağı olan devlet televizyonunda önemli bir isyanın parçası haline geldiği şeklinde yorumlamıştır (28 Kasım 2004, New York Times) .Gazete haber içerisinde bu olayı devletin tam kontrol sağladığı devlet televizyonunda gerçekleşmesi dolayısıyla ayrı bir önem atfetmiş, ardından haber içinde Ukrayna, Rusya ve eski Sovyetler Birliği'nin diğer kısımlarında olduğu gibi medyanın üzerinde devlet mülkiyeti ve kontrolü olduğunu yazmıştır. Haberde devletin özellikle televizyon üzerinde muazzam bir denetime sahip olduğu yazılırken bu durumu Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilat'ı gözlemcilerinin 21 Kasım seçimlerini meşru bulmamasının bir nedeni olarak belirtmiştir. UT1 kanalında çalışan 200 gazetecinin de durumdan rahatsız olduğu haber içerisinde belirtilirken Dimitruk'un protestosuna tekrar haber içinde dikkat çekilmiştir (28 Kasım 2004, New York Times). Haber içerisinde ülke içerisinde yaşanan olayların televizyonlarda yer bulduğuna dikkat çekilirken bağımsız ve muhalefetin şampiyonu olarak adlandırılan Kanal 5'in de Doğu Ukrayna'nın çoğunda yayın

yapmadığı yazılmış, yaşanan olaylarında devlet televizyonunda yasadışı bir ajitasyon olarak tasvir edildiği belirtilmiştir.

Gazete bu haber ile medyanın çok büyük bir çoğunluğunun devlet kontrolünde olduğunu belirtmiş, devletin kontrolündeki meydanın da seçimleri etkilediğini ve yaşanan sokak olaylarını kendi pencerelerinden taraflı bir şekilde paylaştıklarını haber içerisinde belirtmiştir. Haber içerisinde anlatılan devlet televizyonu içerisinde yaşanan Natalia Dimitruk olayı ile de iktidarın en etkili olduğu kurumlarda bile muhalif seslerin görüldüğünü okuyucu ile paylaşmıştır.

Gazetenin 28 Kasım 2004 günü yine Ukrayna ile ilgili olan "The Vote Is In, The Verdict Is Not" başlıklı haberinde yaşanan protesto gösterileri ve göstericiler habere konu olmuş, gazete haberin girişini kalabalıkların bütün haftayı Kiev'in hıncahınç dolmuş karlı merkezi meydanında şarkı söyleyerek, slogan atarak Ukrayna Demokrasisi için geçirdiklerini yazmıştır. Haberde bu gösteriler tanımlanırken Sovyetler Birliği'nden bağımsızlıklarını kazandıkları yıllarda yaşanan olaylarla karşılaştırılmış ve bu olaylara benzetilmiştir. Gösteriler ile ilgili olarak 1987 – 1991 yılları arasında bu tür gösterilerin, kendi bağımsızlıklarını savunan Sovyet Bloğu ülkelerinde gerçekleştiği belirtilmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004). Ukrayna'da yaşanan protestolu bu şekilde tanımladıktan sonra haberde Rusya ile ilgili yorumlarda bulunulup, on üç yıl sonra Rusya'nın seçilmiş lideri Vladimir Putin'in medyada devlet kontrolünü kademeli olarak yeniden başlattığı, politik rakiplerini sürgüne veya hapishaneye göndermek için esnek bir hukuk sistemi kullandığı, terörist saldırıları da Moskova'daki iktidarını merkezileştirmek için bir bahane olarak kullandığı belirtilip bir KGB'li olduğu yazılmıştır. Putin'in karşı safında bulunan ABD içinse seçimleri her siyasi sorunun bir cevabı olarak gören Amerikalılar için Putin hakkında en rahatsız edici gerçek, ezici çoğunlukla seçilmiş ve popüler kalmış olması gösterilmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004). Haberin devamında Putin ile ilgili olarak sözcüsü aracılığıyla Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nin açık ve dürüst olduğunu telaffuz etmesinin şaşırtıcı olmadığı söylenirken, göstericilerin kahramanı olarak nitelendirilen Yuşçenko'nun da bir mesaj ile artık Rusya için en uygun koşulların yaratıldığını belirtmesi de haber içinde paylaşılmıştır. Haberde diğer haberlerde

olduğu gibi Colin Powell'ın seçimlerin meşru olduğunu kabul etmedikleri söylemi ile uluslar arası standartlara uygun olmayan hileli seçimler gibi ifadeleri de yine haber içine kendine yer bulmuştur. Haber içinde ülkedeki Rus etkisinden sıkça söz edilirken de Yanukoviç'in Rus yanlısı olduğu tekrar edilmiş ve eski Sovyet Cumhuriyetleri'ndeki Rus etkisini memnuniyetle karşılayacağını açıkça belirttiğini haber içinde yazan gazete Yuşçenko'nun ise 48 milyon insanı NATO ve Batı'ya yönlendireceğini açıkça söylediğini haber metninde okuyucu ile paylaşmıştır (New York Times, 28 Aralık 2004). Haber içinde Ukrayna'nın mevcut durumu Ukrayna ile benzer bölgelerde bulunmayan farklı ülkeler ile birlikte anlatılmış, Rusya, Ukrayna, Afganistan ya da Orta Doğu'da tiranlıkla kurulan topraklarda demokrasinin büyümesinin karmaşık bir girişim olduğu söylenmiştir. Haber içinde Ukrayna, Afganistan ve Ortadoğu ile birlikte anılırken binlerce vatandaşın protesto istekliliğinden bahsedilip Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin Yanukoviç ile ilgili aldığı geçici olarak iktidardan men etme kararı da Ukrayna'nın Sovyet alışkanlıklarından uzak kaldığının göstergesi olarak yorumlamıştır (New York Times, 28 Aralık 2004).

Gazete bu haber ile Ukrayna'da yaşanan Rus etkisini Yanukoviç üzerinden anlatmış, önceki haberlerde olduğu gibi Yuşçenko'da Batı yanlısı ve NATO taraftarı olarak tasvir edilmiştir. Göstericilerin tasviri yapılırken Kiev'in soğuk karlı havasında şarkı söyleyerek, slogan atarak barışçıl, şiddet içermeyen eylemleri ile protestolarını sürdürdükleri yazılmış, yapılan gösteriler haber içinde olumlanmıştır. Ukrayna ile ilgili olan bu haberde Ukrayna'nın yanı sıra Rusya ile ilgili olaylarda haber içinde geçmiş, Putin'in devlet mekanizmasını nasıl yönlendirdiği ile ilgili olan olaylarda Ukrayna ile ilgili olan bu haberde anlatılmıştır. Haberin sonunda Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin Yanukoviç aleyhine aldığı karar ise Ukrayna'nın eski Sovyet alışkanlıklarını bırakmaya başladığının bir göstergesi olarak kamuoyuna sunulmuştur.

30 Kasım 2004 tarihinde çıkan Ukrayna ile ilgili olan "Glimmers of Sanity in Ukraine" başlıklı haberde "berbat Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ile giderek tırmanan çatışmaların ardından cesaret verici gelişmelerin yaşandığı" belirtilip hem hukukun üstünlüğüne hem de 48 milyonluk bölünmüş olan bu ülkenin toprak bütünlüğüne dayalı çözümün huzur verici olduğu haber metninde yazılmıştır. Haberin devamında yaşanan sürecin kısa bir özeti

geçilirken Yanukoviç'in başkanlık iddialarını toplumu dolduran büyük protesto gösterilerine rağmen empoze etmeye çalıştığı da okuyucuya aktarılmıştır (30 Kasım 2004, New York Times). Haber Yanukoviç'in Leonid Kuchma'nın desteğine güvenebileceğini düşündüğünü bildirmiş, yerel yandaşlardan oluşan uzun bir liste de dahil olmak üzere ülkenin doğusundakidestekçilerinin cumhurbaşkanlığının reddedildiği takdirde bölgesel ayrılma için baskı yapacağı tehdidinde bulunduğunu aktarmıştır. Haberde Yanukoviç ile ilgili bu bilgiler paylaşılırken Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in de hileli oyların geçerliliğini ısrarla vurguladığı söylenmiştir. Cumhurbaşkanı Kuchma'nın da mevcut siyasi krizin çözümü olarak yeni seçimlerden yana olduğunu belirttiğini söyleyen gazete Yanukoviç'in kampanya müdürü Sergei Tihipko'nun da istifa ettiğini belirtmiştir. Yanukoviç'in ise Ukrayna'nın doğu bölgelerini kapsayan en azından kısmi bir yeniden yapılanmaya razı olabileceği haber içinde okuyucu ile paylaşılıp haberin sonunda seçimin tam bir şekilde tekrarlanmasının doğru yolu seçmek olacağı iddia edilip seçimi ülkenin bir bölümüne sınırlamanın mevcut bölünmeleri yoğunlaştıracağı belirtilmiştir (30 Kasım 2004, New York Times).

Haber içerisinde seçimlerin tekrarlanmasının ülke bütünlünü koruyacağına işaret edilip Kuchma'nın da yeni bir seçim taraftarı olduğu bildirilirken Yanukoviç'in kısmi bir seçime razı olduğu söylenmiştir. Haber içerisinde Vladimir Putin'in ısrarla hileli oyların geçerliliğini vurguladığı belirtilirken seçimlerin hileli olduğuna dair görüşlerde önceki haberlerde olduğu gibi bu haber içerisinde de tekrarlanmıştır.

30 Kasım 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili geçilen "Loyalists down below" başlıklı bir başka haberde ise Yanukoviç destekçisi kömür madencilerinin "Kiev Ukrayna değildir" diye slogan attıkları belirtilmiştir (30 Kasım 2004, New York Times).

Haberde Yanukoviç destekçisi kömür madencilerinin bu şekilde slogan attıklarının belirtilmesi Doğu Ukraynalı Yanukoviç destekçilerinin Yuşçenko destekçilerinden farklı düşünüyor oldukları şeklinde aktarılmıştır.

Gazetenin 1 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yaptığı "Ukrainian Challenger Rejects Deal Offered by Opponent" başlıklı haberde de

Yanukoviç'in yeni bir oylamayı kabul etmeye hazır olduğu belirtilmiş, Ukrayna'nın doğusundaki siyasi liderlerinde ülke içi ve dışındaki tepkiler sonrasında özerklik referandumu ile ilgili tehditlerinden uzak durduklarını okuyucuya aktarmıştır (1 Aralık 2004, New York Times). Haberde Yuşçenko'nun kampanya lideri Oleksandr Zinchenko'nun protestocuların hükümet görevlilerinin işlerine dönmelerine izin verdikleri söylemi yazılırken daha sonra Yuşçenko destekçilerinin Kiev'de barikatları kırarak parlamento lobisine girip güvenlik ile itiştikleri belirtilmiştir. Haberde Yuşçenko destekçileri ile ilgili bunlar yazılırken Yanukoviç destekçileri ile ilgili seçimlerin geçersiz olduğunu belirten kararı tersine çevirmek için başarısız oldukları vurgulanmıştır (1 Aralık 2004, New York Times). Haberde ABD Başkanı Bush'un Ukrayna'da yaşanan protestolarla ilgili söylediği halkın iradesinin duyulması ve şiddetin olmaması çok önemlidir açıklamaları da haber içinde paylaşılmış, ülkenin doğusunda seçimlerde hile yapıldığı da tekrardan belirtilmiştir (1 Aralık 2004, New York Times).

Haberde muhalif protestocuların Kiev'de barikatları aşarak parlamentoya girdikleri belirtilmiş, Yanukoviç taraftarlarının ise seçimlerin geçersiz olduğunu belirten kararı tersine çeviremedikleri söylenmiştir. Tüm bunlarla birlikte Doğu Ukrayna'da bulunan Yanukoviç destekçisi bölgesel liderlerin iç ve dış baskılar sonucu özerklik referandumu ile ilgili tehditlerinden uzak durdukları aktarılırken ABD Başkanı Bush'un da yaşanan olaylarla ilgili görüşleri haber metninde kendine yer bulmuştur.

Gazete 4 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yaptığı "It Was Dec. 3, but in Kiev, New Year Began Yesterday" başlıklı haberinde de Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin ikinci turu geçersiz kıldığını açıklaması ile birlikte Viktor Yuşçenko destekçisi binlerce göstericinin sokaklarda olduğu belirtilmiş, göstericilerin sadece bir davayı kazanmadıkları farklı bir geleceği kazandıklarına dair söylemleri haber içinde gösterilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times). Haberde göstericilerin Bağımsızlık Meydanı'nı ve ona açılan tüm sokakları doldurduğu yazılırken afişlerin ve bayrakların her yerde olduğu, mevcut hareketinde bir okyanus gibi her yeri kapladığı haber içerisinde okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde protestocuların görüşlerine de yer verilirken bir süreliğine dans etmeyi bırakan Viktor Kitsonko'nun bu olay

sonsuza dek hatırlanacak, burada her şey halk tarafından yapıldı dediği görüşü de haber içerisinde paylaşılmıştır. Haber mahkemenin kararını açıklandığında binlerce Ukraynalı göstericinin Bağımsızlık Meydanı'nda barışçıl gösterilerine başladıklarını yazmıştır (4 Aralık 2004, New York Times). Haberde gösterilerin özellikleri tanımlanırken Kiev'de binlerce göstericinin on günden fazla bir süredir bulunduğu, çadırlarda ve müzelerde konakladıkları, göstericilerin ülkenin dört bir yanından geldikleri vardiyalarla protesto gösterileri düzenledikleri belirtilmiştir. Protesto gösterileri ile ilgili öykü dizisinin daha basit olamayacağını yazan gazete kötü adamlar, bir kahraman ve bir koro vardı cümlesini haber içerisinde kullanıp koronun halkın kendisi olduğunu bildirmiş koronun da bir savaş coşkusuyla başarıya ulaştığını okuyucular ile paylaşmıştır (4 Aralık 2004, New York Times). Gazete bu haberde sıklıkla gösterici görüşlerine yer vermiştir. Bu göstericilerden bazıları ise şunlardır.

> Mikhail Ivanyuk, 20 Yaşında: "Şu andan itibaren Ukrayna demokratik bir ülke. Bugün Ukrayna hukuk, adalet ve özgürlüğe dönmeye başladı. "
>
> Larisa Tsepukh, 37 Yaşında: "Bastırıldık, insan gibi muamele görmedik ama Tanrı yardım etti kurtulduk"(4 Aralık 2004, New York Times).

Haber içerisinde yüksek mahkemenin aldığı kararın sokaklara nasıl yansıdığı anlatılmış, sokakların muhalifler ile dolduğu her yerin bayrak ve flama olduğu belirtilirken muhaliflerin barışçıl gösterilirde bulunduğu vurgulanmıştır. Yüksek mahkemenin kararını sadece muhalif göstericilerin tarafından haberleştiren gazete haber içerisinde karşıt bir görüşten alıntı ya da görüş almamıştır. Haber içerisinde seçimlerin hileli olduğu yinelenip Kiev sokaklarındaki muhalif profili de okuyucu ile paylaşılmıştır. Muhaliflerin haber içerisinde ülkenin dört bir yanından geldikleri ve barışçıl gösterilerde bulundukları belirtilerek muhalif göstericiler olumlanmıştır.

Gazete 4 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili yaptığı "Let My People Go" başlıklı bir diğer haberde ise haberin girişinde demokratik "Turuncu Devrim"de bulunan protestocuların Başkan Bush'un turuncu bir kravat takmasını istedikleri belirtilmiştir. Haberin devamında ise Lviv'li bir protestocu olan Yuri Maluta'nın eğer Başkan Bush turuncu bir kravat taksa burada insanlar ağlar, bu Amerikan Başkanı'nın buradaki demokrasiyi

desteklediğini gösterir cümleleri haberde kendine yer bulmuştur (4 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde sokaklardaki gençlerin turuncu atkılar, şapkalar taktıkları, özgürlük için sloganlar attıkları, müzik dinledikleri, kurdukları çadırlarda yaşadıkları, ısınmak için "McDonald's" a gittikleri yazılmış, amaçlarının savaşmak değil sevişmek olduğu haberde belirtilmiştir. (4 Aralık 2004, New York Times) Çoğu Ukraynalı'nın ABD'yi sevdiğini belirten haber Ukrayna'da bir Amerikalı olmanın Amerikalı bir rock yıldızı olmak anlamına geldiğini de belirtmiştir. Ayrıca haber içerisinde Vladimir Putin ile ilgili olarak Ukrayna'yı Rusya'nın serfleri olarak gördüğü bildirilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times.)

Haberde Ukraynalı muhalif protestocuların sokak hareketlerinde nasıl davrandıkları belirtilmiş, protestocuların barışçıl aktivitelerinden bahsedilirken şarkı söyledikleri, slogan attıkları, McDonald's ı ısınmak için kullandıkları turuncu aksesuarlarını gösterilerde kullandıkları belirtilirken amaçlarının da savaşmak olmadığı bildirilmiştir. Haber içerisinde muhalif göstericilerin Amerika'dan Ukrayna'daki demokratik "Turuncu Devrim" i desteklemesini istemeleri de okuyucu ile paylaşılmıştır.

Gazetenin 5 Aralık 2004 tarihinde çıkardığı "Heeding the Roar of the Street" başlıklı Ukrayna haberinde ise yaşanan gösteriler ile ilgili olarak, Ukrayna'nın Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'ne meydan okuyan son iki haftadır Kiev'deki Bağımsızlık Meydanı'nda toplanan kitlelerin kuş bakışı görüntüsünün son yıllarda yaşanan olayları hatırlattığı belirtilip, bunlardan birinin de 1989 yılında Pekin'de Tiananmen Meydanı'nı dolduran demokrasi yanlısı protestocuların Çin birlikleri tarafından kovulması olduğunu okuyucu ile paylaşmıştır (5 Aralık 2004, New York Times). Haberde Ukrayna'da gerilim riskinin yüksek olduğu fakat geçen hafta tartışmalı seçimleri geçersiz kılan ve yeni bir seçim yapılmasına yönelik uzlaşıyla birlikte bu olasılığın gerilediği belirtilmiş, Kiev'in Tiananmen'i, Gdansk'ı ve Prag'da Kadife Devrim'i hatırlattığı yazılırken kitlelerin barışçıl olduğu haber metninde yazılmıştır. Haberde Kiev sokakları bu şekilde tasvir edilirkenson 30 yılda kitlesel ayaklanma stereotipinin radikal bir biçimde değiştiği, tuğla, barikat, silah çağlarının artık olmadığı belirtilmiş bunun yerine artık silahsız insanların olduğu bunların çoğunlukla gençlerden oluştuğu bu gençlerin de sokaklarda

umutlarını dile getiren ülke vatandaşları olduğu iddia edilmiştir (5 Aralık 2004, New York Times). Haber içeriğinde bu şekilde şiddet içermeyen gösteriler ile ilgili de görüşlere yer verilmiş, San Francisco Üniversitesi'nden Stephen Zunes bu hareketlerle ilgili olarak şu örnekleri vermiştir.

> Bolivya (1977 ve 1982); Sudan ve Haiti (1985); Filipinler (1986); Güney Kore (1987); Şili, Polonya, Doğu Almanya ve Çekoslovakya (1989); Moğolistan ve Nepal (1990); Mali (1992); Madagaskar (1993); Bangladeş (1996); Endonezya (1998), (5 Aralık 2004, New York Times).

Haber içerisinde Ukrayna'da yaşanan olaylar yakın geçmişte meydana gelen olaylarla karşılaştırılıp, sokakların seçimlerin tekrarı haberinden sonra daha az gerilimli bir halde olduğu belirtilmiştir.

6 Aralık 2004 günü gazetede çıkan Ukrayna ile ilgili "Ukraine Crisis Brings Out People of Faith" başlıklı bir başka haberde üç Roma Katolik rahibesinin Bağımsızlık Meydanı'nın görmeye gittikleri yazılmış, Yuşçenko destekçisi muhaliflerin sıfırın altındaki sıcaklıklarda bulunduklarını gördüklerini yazmıştır. Gazete haberde rahibelerden birinin meydanlarda olan insanların harika olduğunu söylediğini yazmış, ardından rahibenin "Çok fazla şey söyleyemem Katolik Kilisesi taraf tutmamalı" görüşünü haber metninde okuyucuya aktarmıştır. Gazete haberin devamında Ukrayna'da yaşanan olayların toplumun her kesimini ve tüm dini topluluk üyelerini sokaklara getirdiğini yazmış, Ukrayna'da iki Ortodoks Patrikhanesi'nin olduğunu belirtirken de bunlardan birinin Moskova'ya sadık olduğu diğerinin de Kiev'e sadık kaldığı haberde paylaşılmıştır. Ukraynalılar'ın da yüzde on üçünün Doğu Rite Ukrayna Katolik Kilisesi'ne bağlı olduğu haber metninde söylenmiştir (6 Aralık 2004, New York Times).

Haberde üç Katolik rahibe üzerinden toplumun her kesiminin ve her dini grubun üyelerinin sokaklarda olduğu belirtilmiş, bununla birlikte Ukrayna'da bulunan kiliselerin de bilgisi okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 12 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yaptığı "Election in a Homeland Leaves Ukrainians in an Orange State" başlıklı haberde New York'ta bulunan Ukrayna Ulusal Evi'nin turuncu balonlar ve turuncu masa örtüleri ile kaplandığı bildirilmiş, kadınların turuncu eşarp taktığı, erkeklerin ise turuncu bağlar kullandığı yazılmıştır (12 Aralık 2004, New York Times).

New York’ta bulunan Yuşçenko taraftarlarının Ukrayna Ulusal Evi’nde para toplamak için oldukları haber metninde yazılırken New York'taki Ukraynalı topluluğun üyeleri Kiev'den gelen her haberde gergin ve coşkulu bir şekilde oldukları okuyucuya aktarılmıştır. Haberin devamında 26 Aralık seçimleriiçin uluslararası gözlemciler olarak gönüllü yaklaşık 60 New Yorklu’nun Ukrayna'ya gittiği belirtilmiştir (12 Aralık 2004, New York Times).

Haberde ABD’de bulunan Yuşçenko taraftarlarından bahsedilip New York şehrindeki Ukrayna Ulusal Evi’nin Yuşçenko kampanyasının ana rengi olan turuncu ile nasıl kaplandığı anlatılmış, bununla birlikte New York’tan Ukrayna’ya 60 gönüllünün 26 Aralık seçimleri için gittiği bildirilmiştir.

Gazetede 17 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan “The Great Powers of Europe, Redefined” başlıklı Ukrayna haberinde Yuşçenko’nun “Turuncu Devrim”in lideri olarak tanımlanırken Bağımsızlık Meydanı’nda göstericilerin yürüdüğü belirtilmiş, Viktor Yuşçenko’nun da muzaffer bir şekilde Ukrayna’nın bir Avrupa ülkesi olduğunu ilan ettiği haberde yazılmıştır (17 Aralık 2004, New York Times).

19 Aralık 2004 tarihinde gazetede yayınlanan “Courting Disaster” başlıklı bir başka haberde de Columbia Law School’dan Profesör Michael I. Sovern’in görüşlerine yer verilmiş, Sovern Kiev sokaklarındaki göstericilerin, demokrasi ve adli aktivizm ile el ele çalışılabileceğini gösterdiklerini söylemiştir (19 Aralık 2004, New York Times).

Gazetede 22 Aralık 2004 tarihinde çıkan “Why the Fever in Ukraine? A Few Not - So Easy Answers” başlıklı Ukrayna haberinde Ukrayna'nın “Turuncu Devrimi"nin zayıf otoriter bir gücün çökmesi sonucu kitlelenin dökülmesi olduğu söylenmiş, durumun genç demokrasinin politik ve adli olgunlaşması olabileceği de belirtilmiştir (22 Aralık 2004, New York Times). Haberde kitler gösterileri ile Ukrayna’nın sahte Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nin geçersiz sayıldığı belirtilmiş, Ukrayna’nın da eski Sovyet Cumhuriyetleri arasında on üç yıllık geçiş kargaşasından kurtulan ülke olduğu ve demokrasi için birkaç önemli maddeye sahip olduğu da bildirilmiştir. Bu maddeler ise haberde siyasi rekabet, yargı bağımsızlığı ve siyasi aktivizm olarak haber metninde yer almıştır (22 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında

ise Ukrayna'nın Pazar günü yeni bir seçime gidileceği belirtilip Yuşçenko'nun beklenildiği gibi kazanması durumunda bunun basitçe demokrasinin engellenemez yürüyüşü olacağı okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde Avrupa ve ABD'nin moral ve mali desteğinden de söz edilirken Bush yönetiminin geçen yıl demokratik değerleri geliştirmeye yönelik programlara elli sekiz milyon dolar harcadığı da belirtilmiştir. Bunun dışında Rusya ve Beyaz Rusya'daki muhalefet liderlerinin de devrime şahit olmak için Kiev'e gittikleri belirtilip Ukrayna'nın deneyimine özlemle baktıkları haberde yazılmıştır (22 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan olayların demokratik bir gelişme olduğu yazılmış, bu gelişmede Avrupa ve Amerika'nın da moral ve mali desteklerinden söz edilip Rusya ve Beyaz Rusya muhalefetinin de Kiev'e yaşanan devrimi görmeye gittikleri okuyucu ile paylaşılmıştır.

Gazetenin 25 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yayınladığı "Bitter Divisions Rife in Ukraine as Voting Nears" başlıklı özeti de bulunan haberinde Yanukoviç'in sonuçların gayrı meşru olacağını belirttiği haberde taraftarlarının ise kendi başlarına sokağa çıkmakla tehdit ettiği yazılmıştır. (25 Aralık 2004, New York Times) Haberin içeriğinde Yuşçenko'nun hileli sonuçlara karşı kitlesel gösterilere katılanların enerjini sürdürmeye çalıştığı belirtilirken her vatandaşın dışarı çıkmalıdır söylemi de haber metninde yer almıştır. Ayrıca Yuşçenko'nun iktidarın anayasaya aykırı olarak ele geçirildiğini belirttiği söylemi de haberde işlenmiş, Yuşçenko'nun Yanukoviç'in anayasayı ve insan haklarını tanımadığı, sadece güç ve parayı tanıdığını belirttiği sözleri de okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde Yanukoviç taraftarları ile ilgili olarak Yanukoviç taraftarlarının küçük bir platforma çıktıkları ve bir taraftan da ABD ve NATO'yu kınadıkları bildirilmiş seçim sonuçlarını bozan ve Pazar günü yeni bir seçim yapılmasına neden olan "Turuncu Devrim" ile de alay ettikleri belirtilmiştir (25 Aralık 2004, New York Times). Haberde Yanukoviç destekçilerinin görüşlerine de yer verilirken on sekiz yaşında bir üniversite öğrencisi olan Anna Solovyova herkesin görüşlerini belirtme hakkının olduğunu söylemiş fakat engelleme haklarının olmadığını belirtmiş istikrarı temsil ettiği için tekrar Yanukoviç'e oy vereceğini bildirmiştir. Haberde Yanukoviç destekçilerinin tutumu ve

ifadelerinin gerginliği koruduğu bildirilip seçimlerin bugün bile engellenebileceğini yazılmıştır (25 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde Yanukoviç taraftarlarının da görüşlerini alırken taraftarların "Turuncu Devrim" ile alay ettikleri, ABD ve NATO karşıtı söylemlerinin bulunduğunu okuyucularla paylaşıp bugün bile seçimlerin engellenebileceği yorumunu yapmıştır.

26 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan "New Kids on the Bloc" başlıklı haberde ise haberin girişinde on yedi yaşında bir oğulları olan bir ailenin sözlerine yer verilmiş, bu sözlerde bugün gençlerin eskiden olduğundan farklı oldukları belirtilip haklarını nasıl savunacaklarını bildikleri söylemi haber metninde yazılmıştır (26 Aralık 2004, New York Times). Haberde Ukrayna'da yaşanan sosyal olaylar kişiler üzerinden anlatılıp Sovyetler Birliği çöktüğünde altı yaşında olan Tanya'dan bahsedilmiştir. Tanya'nın salı sabahı, yarım milyondan fazla insanla birlikte Başbakan Viktor Yanukoviç'in kazandığı bildiriyi protesto etmek için Kiev Bağımsızlık Meydanı'nda olduğu söylenmiş, oradan da binlerce öğrenciyle birlikte Shevchenko Üniversitesi'ne gittiği yazılmıştır. Haberde o akşam Ukrayna Parlamentosu'nun dışında büyük bir miting gerçekleştirildiği protestocuların muhalefeti temsil eden turuncu renkli bayraklarını salladıkları yazılmıştır (26 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan olaylarda gençlerin kilit bir rol oynadığından bahsedilmiş bu olayda kişiler üzerinden okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 26 Aralık 2004 günü yaptığı "The Week Ahead" başlıklı içinde Ukrayna ile ilgili bilgilerinde yer aldığı haberde sokaklara dökülen Ukraynalılar'ın bugün sandık başına geri döneceği bildirilmiş, seçmenlerin tekrardan Başbakan Viktor Yanukoviç ile muhalefet lideri Viktor Yuşçenko arasında seçim yapacağı yazılmıştır. Bu sefer pek çok bağımsız analistin Yuşenko'nun açık bir galip çıkacağına inandığı bildirilirken Yanukoviç'in destekçilerinin Yuşçenko'yu zehirlediği, neredeyse öldürüyor oldukları da iddia edilmiştir (26 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde bağımsız analistlerin Yuşçenko'nun seçimi kazanacağına işaret ettiklerini belirtmiş, Yanukoviç ile ilgili olarak ise

destekçilerinin Yuşçenko'yu zehirlediği ve neredeyse öldürdüğü iddia edilmiştir.

Gazetenin 26 Aralık 2004 günü yaptığı "On Language; Passwordage" başlıklı bir haberinde ise Kiev'in aşırı derecede soğuk olan Bağımsızlık Meydanı'nda boynuna turuncu bir eşarp ile bir açıklama yapan on altı yaşındaki Tatiana Fedurchuk'un sözlerine yer verilmiş,Fedurchuk'unUkrayna'da düzenlenen hileli seçimlerin geri çevrilmesi hakkında "Bu insanların zaferi." dediği haber metninde belirtilmiştir. Bununla birlikte Kiev'de yaşanan ayaklanmalar barış yanlısı olarak tasvir edilmiştir (26 Aralık 2004, New York Times).

Gazetede çıkan 29 Aralık 2004 tarihli "Yushchenko Seeks to Bar Rival's Cabinet From a Meeting" başlıklı özeti de bulunan Ukrayna haberinde, yeni sivil itaatsizlik çağrısının, barışçıl göstericiler ile Kiev'deki yetkililer arasındaki çatışma olasılığını artırdığı belirtilmiş, yenilenen seçimlerden önceki gösteriler ve protestolar ile ilgili de bilgiler verilip muhalefetin destekçilerinin çoğu, gösteri başladığı Kasım ayının sonlarında inşa ettikleri çadır kentlerinde kaldığı ve Yuşçenko'nun hareket için kendilerine çağrıda bulunduğu yazılmıştır (29 Aralık 2004, New York Times).

Gazete 9 Ocak 2005 günü yayınladığı "Echo of Gdansk Heard in Ukraine's Shout for Democracy" başlıklı haberinde, Ukrayna'nın başkentinin birkaç hafta önce protestocularla dolu olduğu bildirilmiş, Baltık'taki tarih boyunca hırpalanmış olan Gdansk şehrinde ise Ukrayna muhalif hareketinin bir markası olan turuncu bir fular şehrin sembolü Neptün Heykeli'nin boyununa asıldığı bildirilmiştir (9 Ocak 2005, New York Times). Haberin devamında ise şehrin Belediye Başkanı Pawel Adamowicz'in sözlerine yer verilip Gdansk'da dayanışma hareketi olduğunda özgür dünyanın onlara burada yardımcı olduğunu söylediği sözleri haber metninde belirtilip şehirde heykele turuncu fular asılmasının ise "Turuncu Devrim" ile bir özdeşleşme jesti olduğunu söylediği aktarılmış, Ukrayna'nın bir AB üyesi olacağını ve Batı'ya sıkıca bağlı olacağını umduğunu söylediği haberde okuyucuya iletilmiştir. Ayrıca haberde Batı'nın Ukrayna demokrasisini neredeyse otomatik olarak desteklenmesi, durumun nasıl değiştiğinin bir göstergesi olduğu da bildirilmiştir (9 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Gdansk şehrinden Ukrayna olaylarının nasıl göründüğü anlatmış, haber içerisinde 70'li yıllarda Gdansk tersanesinde yaşanan işçi olayları ve grevler böylelikle "Turuncu Devrim" ile birlikte anılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Batı'nın Ukrayna'da demokrasiyi desteklemesinin de durumların nasıl değiştiğinin bir göstergesi olduğu bildirilmiştir.

Gazetenin 21 Ocak 2005 günü yayınladığı Ukrayna haberinde "Yushchenko Set for Oath This Sunday" başlığı kullanılmış, haberde büyük kamusal gösterilerin yaşandığı, ülkenin derin bir şekilde bölündüğü Rusya ile olan ilişkilerinde farklılaştığı yazılmıştır (21 Ocak 2005, New York Times). Haberde Yuşçenko'nun Avrupa seyahatinin Avrupa ile olan bağları geliştirmek ve Avrupa Birliği'ne katılma konusundaki isteğini ilerletmek istemesine işaret ettiği belirtilip, Yanukoviç taraftarları ile ilgili de Ukrayna'nın doğusunda Kharkiv ve Donetsk'te ağırlıklı olarak Rusça konuşulan şehirlerde Yanukoviç taraftarlarının çadır kentler kurdukları haber metninde belirtilip, bu gösterilerin "Turuncu Devrim" olarak bilinen gösterilerin şevkinden yoksun olduğu yazılmıştır. Haberin sonunda ise Leonid Kuchma'nın Yuşçenko'yu tebrik eden bir bildiri yayınladığı okuyucuya aktarılmıştır (21 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Yuşçenko'nun zaferini ilan etmesinin ardından yaşananları haber içerisinde göstermiş, Yuşçenko'nun Avrupa ile ilişkileri güçlendirme konusunda istekli olduğunu bildirip AB'ye katılmayı istediğini yazmıştır. Yuşçenko ile ilgili haberde bu bilgileri veren gazete Yanukoviç destekçilerinin ise doğu Ukrayna'nın Rusça konuşulan şehirlerinde çadır kentler kurduğu söylemiş, Yanukoviç destekçilerinin protesto gösterilerini "Turuncu Devrim" ile kıyaslayıp bu eylerin "Turuncu Devrim" in şevkinden yoksun olduğunu haberde yazmıştır.

Gazetede 21 Ocak 2005 tarihinde yayınlanan "Ukraine's Leader Looks Back in Melancholy" başlıklı bir diğer Ukrayna haberinde Leonid Kuchma'dan bahsedilmiş, "Turuncu Devrim" ile birlikte onun belirlediği rotanın reddedildiği haberde yazılmıştır (21 Ocak 2005, New York Times). Haber içerisinde yaşanan olayların tekrardan barışçıl olarak nitelendirilip sokak hareketleri ile ilgili bilgilerde haberde yazılmıştır.

Gazetenin Haber Metinlerinde Muhalif Adayı Olumladığı İktidardaki Adaya Olumsuz Yaklaştığı Haberler:

Gazetede 29 Kasım 2004 tarihinde çıkan "Premier's Camp Signals a Threat to Ukraine Unity" başlıklı özeti de bulunan haberde Yanukoviç'i destekleyen bölgesel liderlerin, muhalif adayın tutumlarına karşı sert bir baskı yaparak, ülkenin doğu kesiminin siyasi çıkmazın devam etmesi halinde önümüzdeki ay özerklik aramaya niyetli oldukları ile ilgili söylemleri haberin girişinde kendine yer bulurken Yuşçenko'nun Cumhurbaşkanı Kuchman'nın yirmi dört saat içerisinde başbakanı görevden alması veya cezai kovuşturma başlatması talebi de haber içerisinde gösterilmiştir (29 Kasım 2004, New York Times). Haberde Kuchma'nın da görüşlerine yer verilirken yaşanan protestolar ve içinde bulunulan siyasi atmosferden dolayı Kuchma'nın ulusal televizyonda askeri yetkililer ve kolluk kuvvetleri ile yaptığı görüşmede Ukrayna için bir uzlaşının çok gerekli olduğunu söylediği belirtilmiştir. Haber içinde önceki haberlerde olduğu gibi seçimlerin hileli olduğu tekrarlanırken bir zamanlar eski Sovyetler Birliği'ni oluşturan ülkelerdeki devrim girişimlerini çevreleyen koşulların aksine, Ukrayna'nın görevdeki hükümetinin büyük bir tehlike anında bile olsa derin ve güçlü bir seçim bölgesini koruduğu yorumunu yazmışlardır. Yaşanan olaylar hükümet açısından bu şekilde yorumlanırken protesto gösterilerinin Kiev sokaklarını kontrol altına aldığı belirtilmiş, ülkenin doğusunda da Yanukoviç'e desteğini sürdüğü haber içinde paylaşılmıştır (29 Kasım 2004, New York Times). Haber metninde sokaklardaki gösterilerden sıklıkla bahsedilirken gazete Yuşçenko'nun sokaklarda daha tutkulu olduğunu ve de resmi seçim sonuçlarını geçersiz kılma çağrısını destekleyen Batılı ülkelerin desteğine sahip olduğu bildirilirken Yuşçenko'nun rakibi Yanukoviç'in destekçilerinin olduğu ülkenin doğusundaki özerklik hamlelerinin iki aday arasındaki yarışmanın ne kadar yakın olduğunu gösteriyor denmiştir. Haber içinde Yanukoviç'in kongresinden de bahsedilirken, kongre Yuşçenko'nun sokak eylemleri ile kıyaslanıp kongrenin Severodonetsk şehrindeki buz pistinde yapıldığı söylenip muhalefetin büyük gösterilerinden daha küçük olduğu belirtilirken kongrenin kendi başına oynan bir tiyatro olarak nitelendirilmiştir (29 Kasım 2004, New York Times). Haberde Yanukoviç'in kongresi bu şekilde betimlenirken gazete Kiev'de

bulunan Batılı bir diplomatın ayrılıkçılığın ve özerklik taleplerinin belki de Yanukoviç'i destekleyen Rusya tarafından organize edilen bir blöf olduğu söylemini de haber içinde aktarmıştır. Haber Yuşçenko'nun açık bir şekilde birleşik Ukrayna'yı korumak için niyetini belli ettiğini yazarken seçimlerin ayrılıkçılık ve özerklik konularında ülkeyi ne kadar derinden bölüştürdüğünü de belirtmiştir. Özerklik ve ayrılıkçılık söylemi ile ilgili olarak gazete haberde bu duruma ekonomik açıdan yaklaşıp birçok yönden Doğu Ukrayna'nın ülkenin başlıca ekonomik motorlarından biri olduğunu, geniş kömür ve ağır sanayi alanlarına, enerji santrallerine ev sahipliği yaptığını belirtmiştir. Böylelikle Doğu Ukrayna'nın ülkeden ayrılması halinde Ukrayna ekonomisinin kötü bir gidişata sürüklenileceğine işaret edilmiştir. (29 Kasım 2004, New York Times) Haberde Doğu Ukrayna ile ilgili bu cümlelere yer verilirken, Yuşçenko'nun da Doğu Ukrayna ile ilgili görüşlerine yer verilip, Yuşçenko'nun binlerce kişiye seslenerek Doğu Ukrayna'da özerklik girişimini başlatanların arasında bulunan Donetsk, Lugansk ve Kharkiv'i temsil eden üç bölgesel liderin görevden alınmasını talep ettiğini haber metninde yazmış, Yuşçenko'nun bölücülerin cezalandırılması çağrısında bulunduğu da okuyucular ile paylaşılmıştır (29 Kasım 2004, New York Times). Yuşçenko taraftarlarının da haftasonu ıslak karlı havaya rağmen büyüdüğü anlatılırken haberde seçimlerle ilgili protestoların da devam ettiği belirtilmiştir.

Haberde Ukrayna'nın bütünlüğünün Doğu Ukrayna'da bulunan Yanukoviç destekçisi bölgesel liderler tarafından tehlikeye sokulduğu belirtilmiş, özerlikle ilgili talepler Ukrayna'nın bütünlüğüne karşı bir durum olarak haber içerisinde belirtilmiştir. Haberde Yuşçenko'nun Ukrayna'nın birliğine dair olan sözleri yazılmış, böylelikle Yuşçenko'nun Ukrayna'nın bütünlüğünden yana bir tavır aldığı işaret edilirken Yanukoviç ve Doğu Ukrayna'da bulunan taraftarlarının Ukrayna'nın bütünlüğünü tehlike altına soktuğu haber metninde belirtilmiştir. Haberde Yuşçenko Ukrayna'nın bütünlüğüne dair olan söylemlerinden muhalif hareket ve muhalif hareketin lideri Yuşçenko olumlanırken Yanukoviç ve Doğu Ukraynalı bölgesel lider olan destekçilerinin özerklik ve ayrılıkçı söylemlerinden Yanukoviç ve Doğu Ukraynalı bölgesel liderler olumsuzlanmıştır.

Gazetenin 26 Aralık seçimlerinin ardından yaptığı 27 Aralık 2004 tarihli “Pro West Leader Appears to Win Ukraine Election” başlıklı Ukrayna haberinde, muhalefet lideri Yuşçenko’nun entrika, zehirlenme ve devlet iktidarının kötüye kullanılması gibi olaylar karşısında, perçinli cumhurbaşkanlığı yarışında galibiyeti kazandığı bildirilmiş, haberin devamında Yuşçenko destekçilerinin havai fişek gösterileri ile Bağımsızlık Meydanı’na çıktığı yazılırken barışçıl direnişlerle süregelen “Turuncu Devrim”in de sonuna yaklaşıldığı bildirilmiştir (27 Aralık 2004, New York Times). Haberde Ukrayna’da Yuşçenko ile birlikte yeni bir döneme başlanacağına işaret edilirken Ukrayna’nın Rusya ile Batı arasındaki önemli kavşaklardan birinde olduğu belirtilmiş, ayrıca Yuşçenko’nun Ukrayna’yı Avrupa’ya doğru Batı yönünde yönlendirerek hem daha açık bir hükümet şekillendireceği hem Batılı uluslarla ilişkileri besleyerek Ukrayna’nın Sovyetler Birliği sonrası gelişmesini hızlandırmaya söz verdiğini de haber metninde belirtilmiştir. Ayrıca haber içerisinde bir önceki seçimlerin şaibelerine göndermede bulunularak Putin’in Yanukoviç’i desteklediği belirtilip Yuşçenko ile Ukrayna’nın Batı’ya doğru bir yol alacağı bildirilmiştir (27 Aralık 2004, New York Times).

Haberde başlıktan anlaşılacağı üzere Yuşçenko’nun Ukrayna’yı Batı doğrultusunda yöneteceği bildirilip, Ukrayna’nın gelişmesini sağlamaya çalışacağı bildirilmiştir. Haber başlığında Yuşçenko Batı yanlısı olarak gösterilirken taraftarlarının Bağımsızlık Meydanı’nda seçim zaferini havai fişeklerle kutladıkları haber metninde okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 28 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili yaptığı "President Viktor Yushchenko" başlıklı bir başka haberinde ise haber girişinde Ukrayna'nın yeni bir demokrasi yüzü olduğu bildirilmiş, Yuşçenko'nun birinciliğinin kendinden daha çok "Turuncu Devrim" için bir zafer olduğu haberde yazılmıştır (28 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında da gazete bunun tüm Ukraynalılar için bir zafer olduğunu yazıp Ukraynalıların daha önceki seçimleri gölgede bırakan oy sahtekarlıklarını düzeltmek için kendi kurumlarını kullanabilecek durumda olduklarını gösterdiklerini bildirmiştir. Haberde Rusya ve Batı'nın geri çekilme zamanının geldiği yazılmış, Yuşçenko'nun da derinden bölünmüş ülkesini birleştirmek için zor bir göreve başlayacağı söylenmiştir. Haberde Yuşçenko ile ilgili bunlar

söylenirken Kiev dahil olmak üzere batı bölgelerinin ezici bir çoğunlukla Yuşçenko'ya oy verdiği bildirilip Rus konuşan doğunun da neredeyse tamamen Yanukoviç'e oy verdiği yazılmıştır. Ayrıca haberde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in de Ukrayna'nın içişlerine karıştığı iddia edilmiştir (28 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde Yuşçenko'nun galibiyetinin "Turuncu Devrim" için bir zafer olduğunu belirtmiş, ardından bu zaferin tüm Ukraynalıların olduğunu söylemiştir. Haber içerisinde Yuşçenko ve Yanukoviç'in oy aldıkları bölgelerle ilgili de bilgilere yer verilirken Putin'in Ukrayna'nın içişlerine karıştığı da iddia edilmiştir.

Gazetenin 11 Ocak 2005 tarihli “Yushchenko Declared The Winner” başlıklı haberinde ise Merkez Seçim Komisyonu’nun Yuşçenko’yu galip ilan ettiği yazılmış, resmi rakamlara göre de Yanukoviç’in yüzde 44,2 oy aldığı Yuşçenko’nun ise yüzde 51,99 oy aldığı belirtilmiş ve Yanukoviç’in bu duruma itiraz edeceği bildirilmiştir (11 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin 12 Ocak 2005 günü yayınladığı haberde “Loser Stalls Transition” başlığı kullanılmış haberde mağlup aday Yanukoviç’in meydan okumasının devam ettiği bildirilip bundan dolayı da Yuşçenko’nun göreve başlama tarihinin belirlenemediği yazılmıştır (12 Ocak 2005, New York Times).

17 Ocak 2005 günü gazetenin yayınladığı ve “How Top Spies in Ukraine Changed the Nation's Path” başlığını kullandığı haberde ise seçim döneminde yaşanan sokak hareketlerine değinilmiş, Bağımsızlık Meydanı’nda mitingde protestocu çadırlarının arasında Ukrayna Güvenlik Servisi (SBU) ‘den bir albayın olduğu bildirilmiş görevinin protestoculara karşı olmadığı amacının muhaliflere karşı harekete geçen birliklere karşı olduğu söylenmiştir (17 Ocak 2005, New York Times). Albayın muhalefet liderlerini bir güvenlik önlemi alınması konusunda uyardığı belirtilmiştir. O gün eski bir Sovyet Cumhuriyeti’nde devletin siyasi rotasını değiştiren barışçıl protestolardan oluşan “Turuncu Devrim” ile ilgili fikir alındığı haberde yazılmıştır. Haberin devamında şu an Cumhurbaşkanı olan Batı yönelimli Yuşçenko’nun çevresinde devrimi oluşturan birçok faktörün olduğu haber içerisinde söylenmiş, bunlar

arasında Batı desteği, protestocuların kararlığı, zengin Ukraynalıların nakdi yardımları, Gürcistan ve Sırbistan'da cumhurbaşkanlarını devirmeyi kolaylaştıran yabancı eylemcilerin koçluğu, Yüksek Mahkemenin beklenmedik bağımsızlığı olduğu haberde okuyucuya aktarılmıştır (17 Ocak 2005, New York Times).

Haberde Yuşçenko'nun seçim döneminde yaşadıkları özetlenmiş, Yuşçenko taraftarlarının da barışçıl aktivistler olduğu tekrarlanmıştır. Haberde Yuşçenko'nun destek aldığı cenahlarda belirtilirken haber metninde Yuşçenko tasvir edilen özellikleri ile olumlanmıştır.

Gazetenin 19 Ocak 2005 günü yayınladığı "Inauguration Clears A Hurdle" başlıklı haberde, seçim sonuçlarının resmi gazetede yayınlandığı bildirilip mahkemenin 26 Aralık tarihinde yapılan üçüncü tur oylamada hileli ve anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle, yenilgiyi kabul etmeyi reddeden eski başbakan Viktor Yanukoviç'in başlıca itirazlarına karar vermediği de okuyucu ile paylaşılmıştır (19 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin hileli olduğu ve Uluslar arası standartlara uymadığına dair yaptığı haberler:

25 Kasım 2004 "Powell Says Ukraine Vote Was Full of Fraud" adlı haberde de Colin Powell'ın görüşlerine yer verilmiştir.

> "Dışişleri Bakanı Colin L Powell Çarşamba günü yaptığı açıklamada, Ukrayna'nın cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yapılan oylamada dolandırıcılık olduğunu ve Amerika'nın Victor F. Yanukoviç tarafından zaferini meşru kabul edemediğini söyledi" (25 Kasım 2004 New York Times).

Gazete Powell'ın açıklamalarına yer vermesi ile de Ukrayna'da yaşanan durumun Amerika'da en üst seviyede reddedildiğini geçtiği bu haberle kamuoyuna sunarken Yanukoviç'in zaferinin meşru olmadığı belirtilerek dolaylı yoldan Yuşçenko'nun mağdur olduğu belirtilmiştir. Haberin devamında ise ABD'nin geçen yıl Ukrayna'ya demokratik reformları desteklemek, piyasa ekonomisi kurmak, güvenliği desteklemek ve yardım aracı sağlamak için 227 milyon dolar verdiğini söylenmiştir (25 Kasım 2004 New York Times). Gazetenin bu yardımı belirtmesi demokratik reformlar için yardım yapıldığı halde reformların uygulanmaya konmadığı anlamını içermektedir. Haberde

Yanukoviç'in Putin tarafından açıkça desteklendiği yinelenmiş, Ukrayna'nın da Rusya tarafından nüfuz alanı olarak görüldüğünden bahsedilmiştir (25 Kasım 2004 New York Times). Gazete bu haber ile de Ukrayna üzerinde Rus etkisinden bahsederken Yanukoviç'in Rusya'dan destek aldığını sık sık tekrarlayıp, ABD Dışişleri Bakanı'nın seçimlerin hileli olduğu yönündeki beyanını haberleştirmesi ile de Rus yanlısı aday Yanukoviç'e açık bir taraf aldığı görülmektedir. Yanukoviç'in Rusya'dan destek aldığının söylenmesi ve seçimlerin hileli olduğunun haberlerde sıkça tekrarlanması da gazetenin Yushchenko'ya dolaylı bir desteğinin olduğunu göstermektedir.

25 Kasım 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili çıkan "Ukraine Premier Is Named Winner; U.S. Assails Move" başlıklı haberde de Colin Powell'ın sözlerine yer verilmiş, Powell'ın Ukrayna Hükümeti derhal sorumlu davranmazsa Ukrayna'nın Euro Atlantik umutlarının azalacağını, sonucun meşru kabul edilemeyeceğini belirttiğini gazete haberde belirtmiştir (25 Kasım 2004 New York Times). Powell'ın sözlerinin ardından muhalefete ilişkin içerikte ise cesur muhalefetin ve protestocuların başkent merkezinde büyük bir mitingle hükümete karşı direneceklerini okuyucularına sunmuştur (25 Kasım 2004 New York Times). Aynı haberde Yanukoviç taraftarları için Yanukoviç'in seçim kampanyasında kullandığı mavi bayrakları salladıklarını ve muhalefetin destekçilerini tehditkar küfürlerle tehdit ettiklerini aktarmıştır (25 Kasım 2004 New York Times). Gazete yaşanan gösterilerin artmasıyla beraber gösteriler ile ilgili haberlinde muhalefetten ve iktidardan siyasetçilerin de sözlerine yer vermiş, yaşanan sokak olaylarında Yuşçenko'nun polislere söylediği halka silah çekemezsiniz sözünü haber metninde görürken, aynı haberde Cumhurbaşkanı Kuçma'nın da iç savaş riski olduğu cümlesini haber metninde göstermiştir. Ayrıca gazete Yuşçenko destekçilerini ise, Kiev sokaklarında binlerce barışçıl gösterici olarak haber içinde kamuoyuna sunmuş, pazar gününden beri Yuşçenko'nun daha fazla insanı çektiğini, en büyük kalabalığın çarşamba günü toplandığını aktarmış ve Yuşçenko'nun önünde seçim kampanyasını simgeleyen turuncu afişler sallayan bir insan denizi olduğunu haberde işlemiştir (25 Kasım 2004 New York Times). Ayrıca gazete haberi noktalarken Avrupalı siyasetçilerin Ukrayna'da yaşanan durumla ilgili sözlerine haberde yer verip şunları yazmıştır.

> “Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso: Avrupa Birliği yürütme organı sonuçlarla ilgili uyarıda bulundu.
>
> Almanya Şansölyesi Gerhard Schröder: Gözlemci raporu: Büyük çaplı seçim dolandırıcılığı gerçekleşti.
>
> Polonya dışişleri bakanı Wlodzimierz Cimoszewicz: Hileli seçimleri kabul etmeyeceğiz.
>
> Eski Polonya Cumhurbaşkanı Lech Walesa: Muhalefetin iktidar iddiasını desteklemek için Ukrayna'ya seyahat etmeye hazırlanıyor” (25 Kasım 2004 New York Times).

Gazete haberin sonunda protestocularla ilgili olarak genç bir Yanukoviç taraftarının orta yaşlı bir muhalif göstericiyle alay ettiğini belirtip haberi noktalamıştır (25 Kasım 2004 New York Times).

Gazete haberde Colin Powell’ın sözleri ile haberde Ukrayna’da Yuşçenko’nun haksızlığa uğradığını haber içeriğinde belirtmiş, ayrıca muhalif göstericileri de cesur muhalefet olarak değerlendirip haklı olarak sokaklarda olduklarına işaret etmiştir. Böylelikle gazete Ukrayna’da bulunan muhalif hareketi kendi açısından haklı bulup Ukrayna’daki durumu da haberleştirip kamuoyu ile paylaşmıştır. Gazete muhalif göstericileri tanımlarken haber içeriğinde protestocuları barışçıl gösterici olarak tanımlamış, Yuşçenko’nun polise söylediği “halka silah çekemezsiniz” sözü ile de hükümetin protestoculara sert davrandığını, silah çektiğini metinde belirtmiştir. Gazete muhalif göstericileri bu şekilde olumlarken Leonid Kuchma’nın iç savaş riski sözünü de olumsuz bir şekilde göstermiştir. Bu şekilde gazete haberde Leonid Kuchma’nın muhalif hareketleri iç savaş çıkartıcı bir şekilde gördüğünü işaret etmiştir.

28 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili yapılan “Parliament Says Votes in Ukraine Were Not Valid” başlıklı haberde Ukrayna Parlamentosu’nun fırtınalı özel bir oturumda toplandığı ve Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçimlerinin halkın iradesini yansıtmadığı yönünde karar aldığı haber girişinde belirtilip, sonuçların parlamento tarafından geçersiz kılındığı bildirilmiş, henüz yeni bir seçim tarihinin belirlenmediği yazılmıştır. (New York Times, 28 Aralık 2004) Haber içinde parlamentonun aldığı karar okuyucuya sunulurken bu kararın muhalif cephede nasıl karşılandığı da haber içinde aktarılıp,

parlamento dışında on binlerce Yuşçenko destekçisinin olduğu söylenirken, protestocuların hükümetin haklı zaferlerini çaldığı söylemi de haber metninde yazılmıştır. Protestocuların sokaklarda kurulan dev ekranlarda yayınlanan tartışma programlarını izledikleri söylenirken slogan attıkları da haber içinde vurgulanıp, protestocuların, “Bizim başkanımız Yuşçenko”, “Kuchma dışarı” gibi sloganları da okuyucu ile paylaşılmıştır. Gazete haber içerisinde göstericilerin söylemleri ile ilgili olarak bunları paylaşırken, Ukrayna’nın Sovyetler Birliği geçmişine de önceki haberlerde olduğu gibi bir göndermede bulunup habere kendi görüşünü katıp, Sovyetler Birliği’nin dağılıp Ukrayna’nın bağımsızlığını kazanmasının üzerinden on üç yıl geçmesine rağmen demokratik geleneklerin halen oluşturulmakta olduğunu belirtmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004). Haberde Kiev ve diğer şehirlerin sokaklarında hükümet karşıtı protestoların büyümeye devam ettiği açıklanırken Ukrayna’nın da gençlik hareketlerinden alınan itici bir güçle beslendiği ileri sürülmüştür. Haber içerisinde Yuşçenko taraftarlarının bu şekilde bir anlatımı yapılırken, Doğu Ukrayna’da da yüz binlerce Yanukoviç taraftarının sokaklarda olduğu yazılmıştır. Ülke içi sokak olayları bu şekilde haber içinde yer bulurken gazete ülkenin iç savaşa sürüklenebileceğini belirtip, Kırım, Donetsk ve Lugantsk da dahil olmak üzere bölgesel meclislerin Yuşçenko’nun kazanan ilan edilmesi halinde, ayrılma veya daha büyük bir özerklik isteme taleplerini de bir tehdit olarak okuyucuya sunmuştur (New York Times, 28 Aralık 2004). Haberde yeni seçimlerin 12 Aralık ya da 19 Aralık tarihlerinde yapılması için parlamentonun salı günü bir araya geleceği belirtilirken Yuşçenko’nun da sokaklarda yaşanan protestolar ile birlikte sembolikte olsa bir zafer kazandığı belirtilmiştir. Ayrıca haber içerisinde Yuşçenko’yu destekleyici beyanatlarda bulunan Almanya Dışişleri Bakanı Joschka Fischer ve Hollanda Dışişleri Bakanı Bernard Bot’un da görüşlerine yer verilmiştir. Haberin bitiminde ise Yuşçenko taraftarları ile ilgili olarak göstericilerin cumartesi günü Kiev’in çoğuna erişimi engelleyip hükümeti felç ettikleri belirtilmiş, kolluk görevlilerinin de protestocular ile bir görüşme yaptıkları haber metninde yazılmıştır. Protestoculardan biri olan Oleskandr Fostonko’nun da sözlerine haber içinde yer veren gazete Fostonko’nun protestoların demokratik bir devrim yolunda ilerlediği sözlerini de okuyucular ile paylaşmıştır (New York Times, 28 Aralık 2004).

Haberde parlamentonun aldığı karar ile protestolar ve muhalif kanadın tutumuna değinilirken Ukrayna'nın Sovyet geçmişine tekrardan bir göndermede bulunulmuş, haber içerisinde muhalif protestoların ve göstericilerin detaylı bir tasviri yapılırken Yanukoviç taraftarlarının sadece Doğu Ukrayna'da sokaklara çıktıkları bildirilmiştir. Yuşçenko taraftarları ve muhalefet haber içerisinde detaylı bir şekilde işlenirken, Yanukoviç taraftarları sadece bir cümle içerisinde geçirilip Yanukoviç'in güçlü olduğu bölgeler olan Kırım, Donetsk ve Lugantsk gibi bölgelerin bölgesel meclislerinin aldığı ayrılma ya da daha fazla özerklik gibi kararlarda bir tehdit olarak görülmüştür.

Gazete 4 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili çıkardığı "Saying No to Vladimir Putin" başlıklı haberde Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin aldığı cesur bir kararla ikinci tur seçimlerinin yeniden yapılması çağrısında bulunduğu söylenmiş, bu kararın özellikle artık KGB'de olmadığını bilmesi gereken Putin'in de hileli seçimleri ülkeye kabul ettirmeye çalıştığı haberde belirtilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times). Ülkede iki hafta süren anlaşmazlıkların ve olayların ülkedeki gerginliği arttırdığı belirtilirken yeni provokasyon ve şiddet olaylarının da ger çevrilemez bir bölünmeye yol açabileceği yorumu haber içerisinde yapılmıştır. Haberde Ukrayna Hükümeti'nin mahkemenin 18 üyesinin aldığı karara uyacağı belirtilip mahkeme ile ilgili mahkemenin kararının en yüreklendirici yönlerinden birinin bir Ukrayna kurumunun Ukrayna'nın geleceğine karar vermesi yorumunu da gazete haber içinde belirtmiştir. Haberinde devamında Ukrayna ve Rusya'nın ortak bir geçmişi paylaştıklarından, dili ve dillerinin aynı olduğundan bahsedilip protestoları romantikleştirmenin de yanlış olacağı vurgusu yapılmıştır. Gazete haberi bitirirken de Putin'in Ukrayna'nın politik sürecine müdahalesinin Batı'daki duruşuna büyük zarar verdiği bildirilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin seçimlerin 26 Aralık tarihinde tekrar yapılmasına yönelik aldığı karar anlatılmış, bu karar anlatılırken Vladimir Putin'in KGB geçmişine göndermelerde bulunmuştur. Ayrıca haberde Ukrayna ve Rusya'nın dil, din gibi faktörlerle ortak bir tarihe sahip oldukları bildirilirken protestoların da romantikleştirilmesinin yanlış olacağı yorumunda bulunulmuştur.

5 Aralık 2004 günü çıkan “Parliament in Kiev Begins Reexamining Flawed Election Laws” başlıklı bir başka Ukrayna haberinde ise seçimlerdeki şaibelerle ilgili bilgiler paylaşılıp, mahkemenin kararları anlatılmıştır. Seçim yasaları ile ilgili değişiklik yapılmak istendiğini belirten gazete haberde mahkeme kararıyla güçlenen Yuşçenko destekçilerinin teklifi desteklediklerini bildirmiştir. Muhaliflerin Bağımsızlık Meydanı’nda tekrar toplandığını yazan gazete muhaliflerin yeni seçimin ayrıntıları kesin olana kadar kalmayı planladıklarını da haber metninde yazmıştır (5 Aralık 2004, New York Times).

Haberde ikinci tur seçimlerinin şaibeli ve hileli olduğu belirtilirken seçim yasasının değiştirilmesi ile ilgili bilgilerde okuyucu ile paylaşılmış, Yuşçenko destekçisi muhaliflerin ise yeni seçimin ayrıntıları belli oluncaya kadar meydanlarda kalmaya devam edeceği yazılıp, muhalif göstericilerin mahkeme kararları ile daha da güçlendiği iddia edilmiştir.

Gazetede 26 Aralık 2004 günü yayınlanan bir başka Ukrayna haberinde ise “Ukrainian Court Overturns Homebound Voter Limit” başlığı kullanılmış, haberde Ukrayna Yüksek Mahkemesi’nin aldığı kararlar ile ilgili bilgiler verilirken kitlesel protestolara önderlik eden Yuşçenko’nun zafere emin adımlarla gittiği belirtilmiştir (26 Aralık 2004, New York Times).

Haberde iptal edilen seçimden ve seçim yasaları ile ilgili bilgiler verilirken Yuşçenko’nun kitlelere önderlik ettiği söylenip zafere emin adımlarla gittiği bildirilmiştir. Haber Yuşçenko bu şekilde olumlanırken Yanukoviç ise seçimlere olan itirazları ve söylemleri ile okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 1 Ocak 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yaptığı "Premier in Ukraine Quits, Giving Way to Opposition Rule" başlıklı haberde Viktor Yanukoviç'in cuma günü başbakanlık görevinden istifa ederek seçim dolandırıcılığına karşı halk ayaklanmasının ardından yenilgiye uğradığı gürültülü bir siyasi dramanın sona erme işaretini verdiği bildirilmiştir (1 Ocak 2004, New York Times). Haberde Yuşçenko taraftarlarının büyük sokak protestoları ile Yanukoviç taraftarı Doğu Ukrayna'nın ayrılma tehditlerinin bulunduğu acı bir siyasi mücadelede yüksek mahkemenin oyları geçersiz kıldığı bildirilmiştir (1 Ocak 2004, New York Times).

Gazete haberde Yanukoviç'in seçimlerde hile yaptığını tekrarlamış istifa etmesini ise siyasi bir dramanın sonu olarak değerlendirmiştir. Haber içerisinde ülkede yaşanan olaylar acı bir siyasi mücadele olarak tanımlanırken bu cı mücadelede Yuşçenko taraftarlarının büyük sokak eylemlerinde bulunduğu, Yanukoviç taraftarlarının ise Doğu Ukrayna'da ayrılık tehditlerinde bulunduğu bildirilmiştir.

Gazetenin 7 Ocak 2005 günü yayınladığı "Court Rejects First Appeal Over Vote" başlıklı haberde ise Yüksek Mahkeme'nin seçim sonuçlarının bozulmasını isteyen Yanukoviç'in itirazını reddettiği belirtilmiş, bu hafta istifa edene kadar Ukrayna Başbakanı olan Yanukoviç'in Merkez Seçim Komisyonu'nun seçim dolandırıcılığı iddialarını gözden geçirmeyi reddettiğinden şikayet ettiği bildirilmiştir (7 Ocak 2005, New York Times). Mahkemenin kararının muhalefet adayı Viktor Yushchenko'yu seçilmiş cumhurbaşkanı olarak resmen ilan etmesine izin verdiği yazılmış, Yuşçenko'nun rakibini yaklaşık sekiz puanlık bir farkla mağlup ettiği aktarılmıştır. Haberde seçim sonrası süreç bu şekilde tanımlanırken Yanukoviç'in ise itirazda bulunmaya devam edeceği söylenmiştir (7 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Yuşçenko'nun zaferinin mahkeme kararları ile resmen ilan edildiğini bildirip Yanukoviç'in ise itirazlarda bulunduğunu belirtmiştir. Haber metninde Yanukoviç bu hafta istifa edene kadar Ukrayna Başbakanı olarak tanımlanmış, yaptığı itirazların reddedildiği yazılmıştır.

Yaşanan Olayların Seçimler Üzerinden Doğu – Batı Savaşımı Olarak Değerlendirildiği Haberler:

24 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili olarak yayınlanan "A Tug of War Over Ukraine" isimli yaşanan süreçle alakalı olarak yapılan ikinci haberde, Ukrayna'nın mevcut durumu Rusya ve NATO üzerinden değerlendirilip, NATO'nun Kosova'daki savaşından belki de Soğuk Savaş'tan beri Rusya ve Batı arasındaki siyasi farklılıklar Ukrayna'nın tartışmalı Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde olduğu kadar belirginleşmediği görüşü savunulmuştur (New York Times, 24 Kasım 2004). Gazete haberin bu girişi ile Ukrayna'da yaşanan olayları Rusya ve Batı arasında bir savaşım olarak

göstermiştir. Aynı zamanda da seçimlerin tartışmalı olduğunu bir kez daha haberde iddia etmiştir. Haberin devamında ise ABD ve Avrupa'nın muhalif aday Viktor Yushchenko'yu desteklediği yinelenmiş, Indiana Senatörü Richard Lugar'ın seçim günü istismar ve sahtekarlığı olduğu söylemini haber içinde geçirmiştir (New York Times, 24 Kasım 2004). Gazete seçim döneminde Viktor Yushchenko'ya ABD desteğini net olarak belirtirken, görüşlerine yer verdiği kişilerinde muhalif aday Yushchenkoy'u desteklediği aktarılan alıntılardan belirlenmiştir. Gazete aynı haber içinde Sovyet Bloğu'nun dağılmasının ardından eski Sovyet Cumhuriyetleri'nin demokrasiyi kucaklayacağını belirtmiş, Rusya ile yakın ilişkiler içinde olan Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukashenko'yu da Avrupa'nın son diktatörü olarak satırlarına taşımıştır (New York Times, 24 Kasım 2004). Yapılan haberde Rusya muhalifleri olumlanırken, diğer aktörler gazete açısından olumsuzlanmıştır.

Gazetenin 26 Kasım 2004 tarihli olan Ukrayna ile ilgili olan bir diğer haberinde ise "Putin and the Europeans Fail to Bridge the Gap on Ukraine" başlığı kullanılmıştır. Haberde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Avrupa Birliği arasında gerçekleştirilen gergin toplantıda sorunların çözülemediği söylenmiş, Putin'in yabancı müdahalenin olmaması gerektiğini belirten gazete Avrupalı yetkililerinde resmi sonuçları kabul etmediklerini aktarmıştır (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete seçim sonuçları ile ilgili de Avrupa Birliği dönem başkanı ve Hollanda Başbakanı olan Jan Peter Balkenende'nin "seçim uluslar arası standartları karşılamıyor ve Avrupa Birliği'de kabul etmiyor beyanını da haber içinde geçirmiştir (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete Avrupa cephesinden seçim sonuçlarını bu yönde görürken, Rusya'nın Ukrayna üzerinde olan etkisinden dolayı da haber içinde Vladimir Putin ile ilgili olarak Avrupalı yetkililerin, Başkan Putin'in ülkedeki demokratik hakları azalttığını ve Kafkasya'daki ayrılıkçı cumhuriyet Çeçenistan'da yaşanan savaşta diplomatik bir çözümün aranması gerektiği söylemlerini de haber içinde kullanmışlardır (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete bu haberi ile Ukrayna'daki durumu Rusya ve Batı açısından yorumlamış, Batı'nın kabul etmeyi reddettiği seçimlerde Vladimir Putin'de Ukrayna'da dış müdahalenin olmaması gerektiğini söylemiştir. Gazete

Ukrayna'daki Rus etkisinden bahsederken de Ukrayna ile ilgili bir durum olmamasına rağmen Vladimir Putin'in ülkesinde demokratik hakları azalttığı görüşünü haber içerisinde geçirirken Çeçenistan'da yaşanan durumu da savaş olarak görmüş ve diplomatik çözümün aranması gerekliliği görüşlerini de haber içerisinde okuyucuya aktarmıştır.

28 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili olarak çıkan "Swing Vote; The New East West Divide" başlıklı haberde ise girişte NATO ittifakına üçü Baltık devleti olmak üzere yedi eski komünist ülkenin ittifaka üye olduğu belirtilip Ukrayna ilgili durum bu açıdan ele alınmıştır. Gazete haberde Vladimir Putin'in hala bu coğrafyalarda etkili olduğu söylenirken, Putin'in Ukrayna'daki seçimlerde Rus yanlısı adayın kazandığında ısrar ettiği yazılıp, Başkan Bush ve Avrupa Birliği liderlerinin oylamanın hileli olduğunu söylediklerini haberde belirtmişlerdir (28 Kasım 2004, New York Times). Haberin devamında Rusya ile ilgili olarak kendi görüşünü aktaran gazete Putin'in, Moskova'nın Doğu Avrupa'daki alanını tanımlayan ve son on beş yılda istikrarlı bir şekilde gerileyen çizginin Ukrayna'nın batı sınırında sıkı tutunacağını iddia edip, batılı liderinde Ukrayna halkının demokratik olarak dile getirdiği iradeye saygı duymaya çağırdıklarını yazmıştır. Gazete Ukrayna ile ilgili yaptığı bu haberde, Sovyet geçmişine atıfta bulunarak, Polonya, Doğu Almanya, Budapeşte ve Prag'da yaşanan Soğuk Savaş krizlerinde olduğu gibi sınırda toplanmış Rus tankları yokken, nükleer bombardıman uçağı tehlikesi yokken, yine de Doğu – Batı körfezinde derin bir uçurum olduğunu haber metninde yazmıştır (New York Times, 28 Aralık 2004). Gazete haber içinde yaşanan bu derin uçurumu belirtirken de Putin'in görüşüne göre Ukrayna'daki oylamanın Leonid Kuchma'nın halefi Viktor Yanukoviç tarafından yüzde 49.46'lık bir oranla mükemmel bir şekilde netlik kazandığını ifade etmiştir. Yaşanan süreçle birlikte Kuchma'nın Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nden hata olduğuna dair yapılan uyarılara rağmen sonuçları onayladığı yazılırken sokaklarda meydan okuyan binlerce kişinin olduğuna da dikkat çekilmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004). Haberde Colin Powell'ın da söylemleri haber içinde alıntılanarak belirtilmiş, Powell'ın bu sonucu meşru kabul edemeyiz beyanı bir kez daha haber metninde kendine yer bulmuştur. Seçim kampanya döneminde Yanukoviç'in bahislerini, Rusya ile olan bağlarını

güçlendirmeye koyduğunu ve bu durumun Ukrayna'nın doğusundaki Ruslar'dan destek olarak geri döndüğünü söyleyen gazete, Putin'in de Yanukoviç'in kampanyasını desteklemek için Yanukoviç'i iki kez ziyaret ettiğini aktarıp, sonuçların daha onaylanmadan da Yanukoviç'in zaferini kutladığını haberde belirtmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004).

Gazete bu haberde Ukrayna'daki durumu Rusya'nın bölgeye olan ilgisi üzerinden yorumlarken, haber içinde yakın dönem Sovyet geçmişine göndermelerde bulunmuş, Kuchma ve Yanukoviç'in de Rus yanlısı olduğunu haber metninde dile getirmiştir. Haberde ABD ve Avrupalı liderlerin seçimleri meşru kabul etmedikleri söylemleri tekrarlanırken de Powell'ın sözleri de bu durumla ilgili olarak okuyucuya sunulmuştur.

2 Aralık 2004 günü gazetenin yayınladığı "Russian Talk on Ukraine Recalls Cold War" başlıklı Ukrayna haberinde ise Ukrayna ile ilgili olarak Rusya penceresinden bir haber yapılmış, Rus yetkililerin Soğuk Savaş'ın kelimelerini yeniden kullanıma aldığı ve Rusya'nın nüfuz alanlarına Batı müdahalesinden korktukları iddia edilmiştir (2 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında Kremlin'in siyasi stratejisti Gleb O. Pavlovsky'nin sözlerine yer verilmiş, Pavlovsky'nin Batı'nın Ukrayna'yı daha sonra Rusya'ya yayılacak olan bir devrim için test alanı olarak kullandığı söylemi haber metninde okuyucular ile paylaşılmıştır. Gazete haberde Rusya tarafından bir kişinin görüşüne başvurmamış, görüşüne başvurduğu ikinci kişi ise Rusya'nın Avrupa Birliği Temsilcisi Sergei V. Yastrzhembsky olmuştur. Yastrzhembsky'de Pavlovsky'nin sözlerini yinelemiş, bunun arkasında kimlerinin olduğunun bir sır olmadığını belirtmiştir. Muhalefet adayı Viktor Yuşçenko'nun da taraftarlarının sokak eylemleri ile Polonya ve Belgrad'da yaşanan gösterilerin birbirine benzer olduklarını vurgulayan Yastrzhembsky, muhtemelen paranın aynı cüzdandan geldiğini belirtmiştir (2 Aralık 2004, New York Times). Gazete Rusya tarafından görüşleri haber içerisinde belirttikten sonra Rusya ile farklı çizgide bulunan kişilerinde görüşlerini almış, bu bağlamda eski bir KGB Generali olan ve haber içinde Batı'ya kaçıp Washington'da yaşadığı belirtilen Oleg D. Kalugin'in de görüşleri alınmıştır. Kalugin Ukrayna'da yaşanan siyasi krizin ve sokak olaylarının Rus toplumundaki korkuları kristalleştirdiğini belirtmiştir. Haber içerisinde ismi

açıklanmayan ABD'li bir yetkilinin de sözlerine yer verilirken, yetkilinin eğer Ukrayna Rusya'dan uzaklaşırsa, Rusya'nın fiziksel güvenliğinin daha da risk altına gireceği korkusunun Rusya tarafında baskın olduğu görüşünü haberde belirtmiştir (2 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan siyasi krizin ve sokak olaylarının Rusya tarafında nasıl algılandığı görüşler alınarak belirtilmiş, Rusya'nın Ukrayna'da yaşanan olaylardaki tutumu ve düşünceleri de bu şekilde anlatılmak istenmiştir. Rusya'nın Ukrayna'da yaşanan olayları zaman içerisinde Rusya'ya yayılacak olan bir devrimin test merkezi olarak gördüğü alınan görüşlerde belirtilmiştir. Haber içerisinde sadece Rusya tarafından görüş alınmayıp, Rusya karşıtı bir merkezde konumlanan uzman kişilerden de görüşler alınıp haber iki farklı görüşü okuyucuya sunmuştur.

Gazetenin 3 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili olan "Putin Backs Ukrainian Leader, Dismissing Call for New Runoff" başlıklı haberinde de Ukrayna'daki olaylara Rusya penceresinden bakılmış, Vladimir Putin'in seçimlerin tekrarlanması talebini ve Avrupa'nın arabuluculuk çabalarını eleştirdiği söylenmiştir (3 Aralık 2004, New York Times). Gazete haberin devamında Ukrayna'da yaşanan durumla ilgili kendi yorumunu katarken seçim anlaşmazlığının Rusya'nın eski Çarlık ve Sovyet alanlarında nüfuzunu korumak istediğini ortaya çıkarttığını belirtmiştir. Gazete haberde Vladimir Putin'in seçimlerin tekrarı ile ilgili olumsuz görüşlerini bildirirken de Rusya Devlet Televizyonu'nda söylediği, "ikinci turun tekrarı hiçbir şey üretmeyebilir. O zaman ne olacak, taraflardan biri gerekli sonucu elde edinceye kadar üçüncü, dördüncü, yirmi beşincin tur mu olacak?" sözleri haber metninde paylaşmış, Yuşçenko'nun da Kiev'de Bağımsızlık Meydanı'nda binlerce destekçisinin karşısına çıkıp yeni bir seçim fikrini reddettiğini yazmıştır. (3 Aralık 2004, New York Times) Haberde Putin ile Yanukoviç'in temaslarından da bahsedilip Putin'in seçimlerin her turundan önce Yanukoviç ile görüşerek Ukrayna'yı ziyaret ettiğini yazmış, ayrıca Yanukoviç'i Moskova'daki doğum günü kutlamasına davet ettiğini belirtirken, Rusya'daki devlet televizyonunun yanı sıra Kremlin ile ilişkisi bulunan Rus siyasi analistlerinin de Yuşenko'yu göz ardı ettikleri haber içinde paylaşılmıştır. Haber içerisinde Rusya'nın Ukrayna'ya bakışı bu şekilde yansıtılırken Bush yönetiminin de, Ukrayna'daki

seçimlerin hatalı olduğunu belirttiği söylemleri ve ülkenin toprak bütünlüğünü korumanın önemli olduğunu belirten açıklamalarını haber içerisinde yazmıştır (3 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde Yuşçenko'ya verdiği destekle protesto gösterilerinde aktif bir şekilde yer alan gençlik örgütü Pora'nın çarşamba günü gönderdiği bir e–posta ile uzlaşmayı reddettiği belirtilirken seçimlerde yapılan hilelerden de haber metinde bahsedilmiştir (3 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde Rusya'nın Ukrayna'da yaşanan duruma kendi bakışıyla yaklaştığını belirtirken Rusya'nın eski Çarlık ve Sovyet bölgelerinde nüfuzunu korumayı istediğini de vurgulamıştır. Haberde Vladimir Putin'in Yanukoviç ile olan ilişkisinden bahsedilip seçim döneminde Ukrayna'yı ziyaret ettiği anlatılmıştır. Haber içinde Vladimir Putin'in Ukrayna olan ilişkilerinden bahsedilirken de magazinsel unsurlar kullanılıp Putin'in Yanukoviç'i Moskova'daki doğum gününe davet ettiği belirtilmiştir. Haberde Pora'nın Yanukoviç'in en büyük destekçilerinden olduğu söylenirken, seçimlerin hileli olduğuna dair bilgiler de önceki haberlerde olduğu gibi tekrarlanıp haber metninde okuyucu ile paylaşılmıştır.

6 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili olan "Putin's 'Chicken Kiev'" başlıklı bir başka haberde, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna ile olan düşüncelerinden bahsedilip Ukrayna'da yaşanan beklenmedik demokratik hareketlenme, muhaliflerin sokaklara çıkması ve internette otoriteye meydan okuma gibi durumlardan bahsedilip, ardından Tiananmen Meydanı'nda yaşanan olaylar anlatılmış, Polonya, Çekoslovakya, Güney Kore ve Endonezya ile Rusya'da barışçıl ayaklanmalarınbaşarılı olduğu yazılmıştır. Haberde yazar habere kendi görüşünü de ekleyerek insanların gücünün durdurulamayacağını belirtmiştir(6 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan olaylarda tekrardan Putin'in adı geçirilmiş, yaşanan olaylar demokratik bir güç ve hareketlenmelerden bahsedilip yakın geçmişte yaşanan olaylara göndermelerde bulunulmuştur. Haber sonlandırılırken de insanların gücünün durdurulamayacağı bildirilmiştir.

Gazetenin 7 Aralık 2004 günü yayınladığı "Putin Says He Will Accept the Will of the Ukrainian People" başlıklı bir diğer Ukrayna haberinde, kırk

sekiz milyonluk ülkede iki haftadan beri yaşanan krizin Putin için siyasi bir mücadele haline geldiği yazılırken, bu durumun Putin'in gücünün sınırlarının bir kısmını ortaya koyduğu belirtilmiştir (7 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında kitlesel sokak gösterilerinin Kiev'i felç etmesinden çok önce Vladimir Putin'in Yanukoviç adına kampanya yürüttüğü ve daha sonra da oy sayımı bitmeden Yanukoviç'in zaferini kutladığı bildirilmiştir. Haberde bir Rus gazetesi olan Trud Gazetesi'nin 3 Aralık'ta çıkan "Soğuk Savaş Asla Bitmedi." manşetine vurgu yapılarak manşetin belirgin resmi durumun özetini verdiği iddia edilmiştir. Putin'in hata kabul etmekte isteksiz olduğu söylemi de haber metninde kendine yer bulurken büyük çaplı seçim dolandırıcılığını henüz kamuya açıklamak zorunda olmadığı yazılıp Ukrayna'daki muhalefetin desteğini açıkça göremediği belirtilmiştir (7 Aralık 2004, New York Times).

Haber Ukrayna'daki olaylar ile Putin arasında bağlantılar kurulup Putin'in Yanukoviç'e verdiği destek belirtilmiş, oylamanın bitmeden Putin'in Yanukoviç'in zaferini kutladığı yazılırken Trud Gazetesi'nin kullandığı manşetin de mevcut siyasi atmosferi yansıttığı iddia edilmiştir. Ayrıca haberde Putin'in Ukrayna muhalefeti açıkça göremediği de okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 7 Aralık 2004 günü yayınladığı Ukrayna ile ilgili bilgilere de yer verdiği "Presidential Candidates Strike A Deal In Abkhazia" başlıklı haberinde, Gürcistan'ın Abhazya bölgesinde yaşanan seçim yarışına dikkat çekilmiş, bölgenin iç savaş riski taşıdığı söylenirken yaşanan durumun Kremlin'in Ukrayna'da yaşadığı durumla benzeştiği bildirilmiştir (7 Aralık 2004, New York Times). Haberde böylelikle Rusya'nın eski Sovyet coğrafyalarında yaşanan seçimlere etki ettiğine işaret edilmiştir.

Gazetede 9 Aralık tarihinde Ukrayna ile ilgili yayınlanan “The Eternal Suspicions of the Soviet Mind-Set” başlıklı haberde ise Batı karşıtlığı ve KGB ile ilgili bilgiler paylaşılmış, bu bilgilerin akabinde Rus algısı ile ilgili olarak Batı’nın Viktor Yuşçenko’nun yükselişini Rusya’yı kuşatmak için devam eden bir özlemin parçası olarak düzenlediği söylenmiş, bazı Rusların böyle bir düşünceye sahip olduğu belirtilmiştir (9 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında Rusların Ukrayna hakkında tescilli hissettiği belirtilirken ülkenin batısının tarım ağırlıklı bir yapıda olduğu, Katolik ve Rus karşıtı milliyetçi olduğu bildirilmiş, ülkenin doğusu için ise endüstrileşmiş ve

Rusya'ya yakın olduğu belirtilmiştir. Haberde bu yakınlığı belirtmek içinse Doğu Ukrayna'nın Sovyetler Birliği zamanında büyük ölçüde Rusya'yla ayırt edilemediği yazılmış, birçok Sovyet lider gibi Leonid Brejnev'in de Ukraynalı olduğu okuyucuya aktarılmıştır (9 Aralık 2004, New York Times). Haberde Ukrayna'da yaşananlar ile ilgili olarak gerçek yarışın Doğu ile Batı arasında olmadığı söylenmiş, asıl yarışın Kuchma ve onun adayı Yanukoviç tarafından temsil edilen kapitalist gangsterlerin desteklediği bozuk bir rejim ile demokratik muhalefet arasında yaşandığı bildirilmiştir. Hükümetin barizce seçimde hile yapması sonucunda da pek çok Ukraynalı'nın sokaklara çıktığı haber metninde paylaşılmıştır (9 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Rus algısının Batı'nın Rusya'yı kuşatmak içinde Yuşçenkoyu kullandığı şeklinde olduğu belirtilmiş, ülkenin doğu ve batısı arasındaki farklara değinilip mevcut rejimin bozuk bir halde olduğu bildirilmiştir. Seçimlerde hile yapıldığı tekrarlanıp Ukrayna'nın Sovyet geçmişi ile ilgili bilgilerde verilmiştir.

Gazete 14 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Ukraine's Election Crisis Has Had Dim Mirror Images in Other Former Soviet Republics" başlıklı haberinde Ukrayna'daki şok dalgalarının yayılma gösterdiği yazılmış, eski Sovyet Cumhuriyetleri'nde ise iktidarda kalabilmek için yolsuzlukların yapıldığı bildirilmiştir. Gazete bu söylemden yola çıkarak Kazakistan, Azerbaycan ve Belarus'ta Ukrayna'ya benzer durumların yaşandığını iddia etmiştir. (14 Aralık 2004, New York Times) Gazete haber içerisinde Kazakistanlı bir muhalif olan Alikhan Baimenov'un sözlerine yer vermiş, Baimenov'un "Gürcistan ve Ukrayna'ya bakmalı ve demokratik reformlar yapmaya başlanmalıdır, yoksa umut yoktur" sözleri de haber metninde yer almıştır (14 Aralık 2004, New York Times).

Gazete bu haberde Ukrayna'da yaşanan olayların benzerlerinin eski Sovyet Cumhuriyetleri'nde de yaşandığı belirtip mevcut iktidarların iktidarlarına sağlamlaştırmak için Ukrayna'dakine benzer şeyler yaptıklarını yazmıştır.

Gazetenin 15 Aralık 2004 tarihli "The Poison Puzzle" başlıklı haberinde Putin'in komşu ülkeler olan Gürcistan, Estonya ve Letonya'ya kadar

zorbalığa varan örneklerde bulunduğu bildirilmişi bunlardan en sertinin ise Putin'in Ukrayna'ya Rus yanlısı bir yandaş yerleştirme planı olduğu yazılmıştır (15 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında Yuşçenko'nun 26 Aralık'ta yapılacak yeni seçimlerden önce bir araba kazasında ölmezse onu kimin dioksinle zehirlediğinin öğrenileceği iddia edilmiş, Putin'in Rusya'yı faşizme sürüklediği bildirilmiştir. Haberde Ukrayna ile ilgili olarak bu bilgiler paylaşılırken Rusya'nın dış politikası da eleştirilmiş, Çeçenistan'daki acımasızlığa karşı daha güçlü şekilde konuşulması gerektiği, Rus askerinin Gürcistan ve Moldova'ya müdahalesi, Rusya'da medyanın bastırılması gibi konularda haber içerisinde okuyucu ile paylaşılmıştır (15 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Rusya'nın komşu ülkelere ile zorbalığa varan uygulamalarda bulunduğu belirtilmiş, Putin'in amacının Ukrayna'daki seçimlerde Rus yanlısı bir yandaşı seçimler ile yerleştirmeye çalıştığı bildirilip Rusya'nın dış politikası ile ilgili eleştiriler yapılır Rusya'da basının bastırıldığı yazılmıştır.

Gazetenin 19 Aralık 2004 tarihinde çıkardığı "Using Power, Losing Favor" son haberde ise Ukrayna'nın son seçimlerinde Putin'inYanukoviç'e açıkça destek vererek ve Rusya ile olan yakın ilişkileri desteklemek ve hatta onun adına kampanya yürütmekle diplomatik normları ihlal ettiği bildirilmiştir. (19 Aralık 2004, New York Times) Haber içerisinde Ulusal Güvenlik Enstitüsü Başkanı Stanislav Belkovsky'nin görüşlerine yer verilirken Belkovsky'nin Putin'in seçim sonuçlarının meşruluğuyla ilgili sorulara rağmen Yanukoviç'i desteklemedeki yanlış hesaplamalarından bahsettiği söylenmiş, Belkovsky'nin Putin'in meşruiyeti sosyal ve politik bir fenomen olarak görmediği söylemi de haber metninde yer almıştır (19 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna ile ilgili olarak Putin'in Yanukoviç'i açıkça desteklediği bir kez daha belirtilmiş, Ukrayna'nın dışında Putin'in politikaları ile ilgili bilgilerde okuyucu ile paylaşılmıştır.

Gazetenin 24 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Getting Personal, Putin Voices Defiance of Critics Abroad" başlıklı haberde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Batı'nın eski Sovyet Cumhuriyetleri'nde ayaklanmalara verdiği destek ile seçimlerde çifte standart uygulamaları yaptığını belirttiği

söylemleri haber içerisinde okuyucuya aktarılmış konudan derin rahatsızlık duyduğu da belirtilmiştir. Haberin içerisinde birçok Rus siyasetçinin ABD'yi Ukrayna'daki kitlesel gösterileri kabul ve teşvik etmekle suçladığı da aktarılmıştır (24 Aralık 2004, New York Times).

Haber içerisinde Putin'in eski Sovyet Cumhuriyetleri'inde yaşananlardan rahatsızlık duyduğu belirtilmiş, birçok Rus siyasetçinin de ABD'nin Ukrayna'daki olayları desteklediğini belirttiği haber metninde yer almıştır.

Gazete 6 Ocak 2005 günü yayınladığı bir başka haber olan "Advising Vladimir Putin" başlığının kullanıldığı haberde Vladimir Putin ile ilgili olan haberde de Ukrayna'ya yer vermiş haberde Putin'in Ukrayna'da taraf tuttuğu belirtilip Yanukoviç'i desteklemesine göndermede bulunulmuştur (6 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Rusya'nın iç meseleleri ile ilgili haber yaparken Putin'in meselelere bakışını ve iç siyaseti nasıl çalıştırdığını belirtmiş, Rusya ile ilgili bu bilgiler verilirken de haberde Ukrayna'ya da değinilmiş, Putin'in Ukrayna seçim döneminde Yanukoviç'e verdiği desteğe göndermede bulunulmuş, böylelikle Vladimir Putin'in Ukrayna'nın iç işlerine karıştığına işaret edilmiştir.

Gazete 23 Ocak 2005 tarihinde yaptığı "Horribilis" başlıklı haberinde de Ukrayna'ya değinmiş, haber içerisinde Ukrayna ile ilgili olarak eski Büyükelçi Richard Holbrooke'un sözlerine yer vermiş, Holbrooke Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Gürcistan ve Ukrayna'yı popüler devrimlerle kaybettiğini belirtip aynı zamanda kişisel davranışlarından dolayı da kendini beğenmiş ve özensiz hale geldiğini söylemiştir (23 Ocak 2005, New York Times). Haber içerisinde de eski büyükelçinin görüşleri okuyucu ile paylaşılmıştır.

Turuncu Devrim ve Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ile ilgili genel haberler:

Gazete 26 Kasım 2004 günü yayınladığı "Ukraine Court Delays Results in Vote Dispute" adlı haberde Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin Perşembe günü aldığı kararla Yanukoviç'in zaferini dolandırıcılık ve istismar

şikayetleriningözden geçirilene kadar engellediğini duyurmuş, Yuşçenko ve taraftarlarının ve göstericilerin de bu beklenmedik karar ile Bağımsızlık Meydanı'nda binlerce kişiyle birlikte olduğunu duyurmuştur (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberin devamında Yuşçenko'nun sözlerinden doğrudan alıntı yaparken Yuşçenko'nun göstericilere söylediği "bir Tanrı var" sözünü metin içinde göstermiş, Ukrayna'yı Avrupa'ya yakınlaştırmaya çalıştığını belirtip göstericilerin çoğunun da onun gibi olduğunu seçim istismarı ile ilgili şikayetlerin mahkemede görüleceğini kalabalığa anlatırken de meydanın tezahüratta bulunduğunu yazmıştır (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberin devamında Ukrayna'da KGB'nin devamı olan SBU'dan bir generalin Yuşçenko ile görüşmesinin Yuşçenko takipçilerinin moralini yükselttiğini yazmış, kendisini Kiev bölgesi General Skippsky olarak tanımlayan üniformalı subayınbarışçıl siyasi kriz şiddet görürse rolünün önemli olabileceği belirtmiştir (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete 26 Kasım günü çıkan haberde seçim yolsuzluğu ve bunlara gelen tepkiler üzerinde dururken Ukrayna dışı aktörlerin de görüşlerini aktarmıştır. Uluslar arası gözlemcilerin seçimlerle ilgili raporu haberde yer almış, seçimlerle ilgili devlet dolandırıcılığı ve başbakanın iktidarı kendi lehine kullanması gibi gözlemci raporlarının ardından ABD'de dahil olmak üzere Batılı ülkelerin sonuçları kınadıkları ve soruşturma istedikleri aktarılmıştır (26 Kasım 2004, New York Times). Aynı haberde Yuşçenko'nun eski Polonya Cumhurbaşkanı Lech Walesa tarafından da desteklendiği belirtilip Walesa'nın Bağımsızlık Meydanı'nda yaptığı konuşmaya da yer verilmiştir. Walesa'nın göstericilere hayran olduğunu söylediği konuşmada Polonya ve Walesa'nın desteğine güvenebileceklerini söylemiştir (26 Kasım 2004, New York Times). Haberde yaklaşık 48 milyonluk bir ülke olan Ukrayna'nın Rusya ile Batı arasındaki kavşaklardan birinde bulunduğu ve iç siyasetinin de bu durumu yansıttığı belirtilmiş, milliyetçi duyguların bulunduğu Batı Ukrayna'da seçmenlerin çoğunluğunun Yuşçenko'ya destek verdiği yazılırken, sanayi bölgesi olan Doğu Ukrayna'nın Rusya ile yakın ilişkileri olduğu, her zaman güçlü siyasi, kültürel ve dilsel bağları olduğu yazılmıştır (26 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberi bitirirken de mahkeme kararından sonra Yuşçenko'nun hala bir şansı olduğunu sokakların yüksek sesli olduğunu belirtmiştir.

Gazete yaptığı bu haberle seçim yolsuzluğu üzerinde dururken sokakların yine Yuşçenko taraftarları ile dolu olduğunu belirtip, uluslar arası gözlemcilerin raporlarının seçim yolsuzluğuna işaret ettiğine değinmiş, Ukrayna'nın Doğu ve Batı olmak üzere farklı yapılara sahip olduğunu ve ülkenin Rusya ile Avrupa arasında kaldığını bu haberle belirtip, haber metinlerde Yuşçenko olumlanmıştır.

Gazetede 27 Kasım 2004 tarihinde çıkan bir başka haberde de "Rivals in Ukraine Agree to Negotiate Over Vote" başlığı kullanılmış, iki adayın uluslararası gözlemciler eşliğinde bir araya gelerek müzakerelere başlamaya karar verdikleri belirtilmiş, gazetede bu adımı ülkeyi iç savaşa yöneltecek olayların ve siyasi gerginliklerin hafifletilmesinin ilk işareti saymıştır (27 Kasım 2004, New York Times). Ukrayna'da yaşanan bu olayları yakından takip eden gazete göstericileri de haber içeriklerinde Kuchma ve Yanukoviç'in gözünden tanımlayıp, rakamları her geçen gün gözle görülür şekilde büyümüş olan muhalif göstericilerin başkentte toplandıklarını ve hükümet binalarını, yolları kapattıklarını bildiren gazete Leonid Kuchma ile Viktor Yanukoviç'in de muhalefeti devrim yapmaya çalışmakla suçladıklarını yazmıştır (27 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberin devamında ise Yanukoviç'in Kiev'de taraflarına verdiği demeçte Anayasa'ya aykırı bir darbenin sürdüğünü belirtmesi gazetede yer alırken, haberde Yuşçenko taraftarları için şehrin geri kalanında bir festival atmosferinde bulunduklarını belirtmiş, Kuchma'nın da devlet televizyonunda göstericileri sakin olmaya çağırdığı yazılmıştır (27 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberin devamında muhalefet protestolarına değinmiş, Yuşçenko taraftarlarının insan zinciri ile engellemiş oldukları hükümet binalarına girişlerinin hükümetin çalışabilmesi için bırakıldığı fakat muhalefetin barışçıl gösterilerinin devam edeceği bildirilmiştir. Göstericilerden bazılarının üniformalı öğrenci olduğu Bağımsızlık Meydanı'ndaki ana muhalefet toplantısında protestocuların silahsız oldukları ve çiçek taşıdıkları da belirtilmiştir (27 Kasım 2004, New York Times). Haberde göstericilerinde görüşlerine yer veren gazete protestocuların söylemlerini de 27 Kasım tarihli haber içinde kullanmıştır. Protesto gösterileri içerisinde yer alan Lesya Kilimaik adlı öğrencinin "insanlar içiniz" sözleri haberde kendine yer bulurken, Ukrayna'nın geleceği ile ile ilgili

soruların cevapsız kaldığı da haber içerisinde işlenmiştir (27 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberde Kiev'de yaşanan bu olaylara dikkat çekerken ülkenin doğusunda Rusça konuşan halkın ağırlıklı olarak bulunduğu Donetsk'te yaşanan olayları da Yanukoviç açısından değerlendirmiştir. Haberde ekonomik açıdan hayati önem taşıyan Donetsk Bölgesi'nin otonomi arayabileceği belirtilirken, Ukrayna'nın da bütünlüğünden söz edilmiştir. Gazete haberin devamında da Yanukoviç ile ilgili olarak tekrardan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından açıkça desteklendiği söylenmiş, Yanukoviç'in Rusya ve Ukrayna arasındaki bağları güçlendirmek istediğini ifade etmiştir (27 Kasım 2004, New York Times). Haberde Yanukoviç tasviri bu şekilde yapılırken Yuşçenko ile ilgili olarak Batı'ya yaslandığını, desteğinin çoğunu başkentten ve Ukrayna milliyetçiliğinin yüksek olduğu batı bölgelerinden aldığı yazılırken 1991 – 2001 yılları arasında da Ukrayna Merkez Bankası'na da başkanlık yaptığı haber metninde belirtilmiştir. Yuşçenko'nun mevcut hükümeti kısmen suçluların oluşturduğu şeklinde nitelendirerek, bir reformcu olarak kampanya yürüttüğünü söyleyen gazete ayrıca Yanukoviç taraftarlarının da Yuşçenko ile ilgili olarak Ukrayna'nın 1990'lı yıllarda özelleştirmeler döneminde büyük servet kazanan iş klanlarıyla bağlantısı olduğu söylemlerini de haber içinde paylaşmıştır (27 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberi bitirirken de Ukrayna yaşanan olaylarla ilgili olarak Rusya ve diğer ülkelerden siyasetçilerin görüşlerini aktarıp Rusya Dış işleri Sergey V. Lavrov'un Avrupa ülkelerini Ukrayna'nın içişlerine karışmakla suçladığı görüşlerini yazıp, bazı Avrupalı liderlerin yanı sıra Colin L. Powell'ın da resmi seçim sonuçlarını meşru kabul etmedikleri görüşlerini aktarırken G. Bush'un da seçimlerin geçerliliğine şüphe düşürecek birçok oy dolandırıcılığı iddiaları var açıklamasını haber içinde okuyucular ile paylaşmıştır (27 Kasım 2004, New York Times).

Gazete bu haberinde yaşanan olayları ilk etapta Yanukoviç ve Kuchma'nın gözünden yorumlarken muhalif hareketin iç savaş riskine dikkat çekmiş, böylelikle Yanukoviç'in muhalefete karşı olumsuz bir bakış açısında olduğuna işaret etmiştir. Kuchma'nın da muhalefeti devrim yapmaya çalışmakla ilgili söyleri de Cumhurbaşkanı'nın muhaliflere karşı bir tarafta olduğunu göstermektedir. Bu söylemlere karşılık haberde gazete göstericileri

elleri çiçekli barışçıl insanlar olarak görüp, Ukrayna'da yaşanan durumla ilgili de Rusya, Avrupa ve ABD'li yetkililerin görüşlerini haber içinde okuyucu ile paylaşmıştır.

Gazetenin 30 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili yazdığı "A Softer Tone From Bush on Ukraine Points to a Quandary for U.S." başlıklı son haberde, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in seçim sonuçlarını kesinlikle açık ilan etmesinden bahsedilip,ABD Devlet Başkanı Bush'un çıkmazın bir şekilde aşılacağını umduğunu söylediği konuşması vurgulanmış, Bush'un konuşmasında Ukrayna ile ilgili söylediği Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığı kazanmış genç, demokratik hükümet gibi söylemleri de haber içerisinde kullanılmıştır (30 Kasım 2004, New York Times). Gazete haberde Beyaz Saray için hassas bir tedirginlik olduğunu belirtirken Amerika'nın Rusya ile olan hayati ilişkisini korumaya çalışırken Ukrayna'nın da kendi kaderini tayin etmeye yöneldiğini yazmıştır. Haber içinde isminin verilmesini istemeyen ABD'li bir üst düzey yönetim görevlisinin Ukraynalılar'ın sadece kendi ülkelerine sahip olmak istedikleri söylemi haber içine paylaşılmış, ardından görevlinin bu Batı ya da Rus yanlısı olma meselesi değil sadece kim olduklarının bir meselesi söylemi de Ukrayna ile ilgili durumu tanımlamak için haber içerisinde kullanılmıştır. Haberde ABD'nin Yanukoviç'in zaferini kınadığı tekrar edilmiş, Yanukoviç'in Rusya tarafından desteklendiği belirtilirken Yuşçenko'nun da Batı tarafından desteklendiği söylenmiştir (30 Kasım 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna ile ilgili durum Rusya ve ABD açısından ele alınıp bu iki ülkenin bakış açılarıyla yapılmıştır. Önceki haberlerde olduğu gibi haberde Yanukoviç Rus yanlısı olarak gösterilirken, Yuşçenko ise Batı yanlısı olarak gösterilip seçimlerin hileli olduğu bir kez daha vurgulanmıştır.

30 Kasım 2004 tarihinde çıkan "Leader Offers Fresh Election for Ukrainians" başlıklı haberde Leonid Kuchma'nın pazartesi günü, ülkeyi parçalamakla tehdit eden siyasi krizin sona erdirilmesi için yeni bir seçim yapılması önerisinde bulunduğu girişi ile habere başlanırken Kuchma'nın bu sözlerinin birleşmiş olanın çöküşünü temsil ettiği olarak aktarılmış, Yanukoviç'in de milyonlarca oyu içeren dolandırıcılık ve sahteciliğin kanıtlarına rağmen 21 Kasım günü Cumhurbaşkanı seçimini kazandığı haberde

yazılmıştır. Gazete bu haber içerisinde Kuchma'nın demokratik toplum ile ilgili sözlerine yer verirken, Kuchma'nın barış ve mutabakat istiyorsak, demokratik bir toplum istiyorsak yeni bir seçim yapalım sözlerini haber metninde kullanmıştır (30 Kasım 2004, New York Times). Haberde Kuchma'nın açıklamasının Kiev sokaklarında yankılandığından söz edilirken Sergey Yaresko adlı bir vatandaşın sözlerine yer verilip "Yeni bir başkanımız var", "Hükümet halkın sesini duydu" gibi söylemleri de Kuchma'nın kararının sokaklara nasıl yansıdığını göstermek için haber içinde kullanılmıştır. Haber Kuchma'nın kararını muhalefet cephesinden bu şekilde görürken Rusça konuşan nüfusun bulunduğu Doğu Ukrayna'da bölgesel liderlerin, çatışmanın devam etmesi halinde özerklik konusunda referandum düzenlemekle tehdit ettiği de haber için de yer almıştır (30 Kasım 2004, New York Times). Haber ülke genelinde sürmekte olan gösterilerin Kuchma'nın bu kararı almasında etkili olduğunu belirtirken Kiev ve diğer şehirleri kapatan gösteriler sonrasında ABD ve Avrupa ülkelerinin de istikrarlı diplomatik baskı ile seçimi adil ve dürüst olarak kabul etmeyi reddettiklerini yazmıştır.

Haber Leonid Kuchma'nın seçimlerin tekrar edilmesi ile ilgili söylemleri üzerinden yorumlanırken bu söylemlerin muhalifler arasında nasıl bir etki yarattığı işlenmeye çalışılmış, Yanukoviç taraftarlarının da özerklik söylemleri bir kez daha önceki haberlerde olduğu gibi Ukrayna'nın parçalanması anlamına gelebilecek şekilde aktarılmıştır. Önceki haberlerde Leonid Kuchma figürü muhalefet karşıtı bir pozisyonda konumlandırılırken bu haberde Kuchma'nın seçimlerin tekrarı ile ilgili söylemleri ile birlikte tarafsız bir pozisyonda konumlandırıldığı haber metninde belirtilmiştir. Haber metninde önceki haberlerde sıkça belirtildiği gibi seçimlerin hileli olduğu ABD ve Avrupa'nın bu seçimleri meşru görmediği de tekrar edilmiştir.

Gazetenin 2 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili yaptığı özeti de bulunan "A New Election For Ukrainians Appears Likely" başlıklı haberde de siyasi iktidarın kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmesini kabul etmek için düzenlenen bir anlaşma uyarınca yeni bir seçim yapmaya yönelmiş olduğu yazılmış, gazete Yuşçenko'nun da Kiev merkez meydanında destekçilerine 19 Aralıkta yapılacak yeni bir seçim istediğini söylediğini belirtmiştir. Haberin devamında parlamentonun dışında Yanukoviç Hükümeti'ne karşı yapılan

oylama yayınlandığında kalabalığın gururla haykırdığı belirtilmiş, ardından göstericilerin Bağımsızlık Meydanı'na yürüdükleri ve on gündür meydanda kalan binlerce kişilik gruba katıldıkları söylenmiştir. Akşam saatlerinde ise Yuşçenko'nun meydanı ziyaret ettiği protestocuları da yeni seçimler yapılana kadar meydanda kalmaya davet ettiği yazılırken Yuşçenko'nun konuşmasının ardından kısa bir süre sonra da havai fişeklerin patlatıldığı haber metninde okuyucuya sunulmuştur (2 Aralık 2004, New York Times).

Haberde seçimlerin tekrarlanması üzerinde durulup, muhalif göstericilerin meydanlardaki protesto gösterilerinin devam ettiği bildirilmiştir. Yuşçenko'nun ise destekçilerinden seçimler tekrarlanana kadar meydanlarında olmalarını istemesi haber metninde geçirilirken, Yuşçenko'nun konuşmasının ardından havai fişekler patlatılması da göstericilerin alınan kararla mutlu olduğu şeklinde okuyucuya aktarılmıştır.

2 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili olarak çıkan "Power Behind the Scenes in Ukraine Crisis" başlıklı bir başka haberde ise Ukraynalı iş adamı Victor Pinchuk'tan söz edilmiş, batılılaşma taraftarı olduğundan söz edilmiştir. Ayrıca son yıllarda Henry A. Kissenger ve hayırsever George Soros ile Ukrayna'nın bozuk imajı ile ilgili görüştüğü belirtilirken yaptığı açıklamalarda batılı bir adam olduğunu, küresel bir dünya içinde yaşamak ana hedefi olduğu söylemi de haber metninde yer almıştır (2 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde ayrıca Pinchuk'un geçmişinden bahsedilirken Pinchuk'un Ukrayna'nın en zengin iş adamlarından olduğu da belirtilmiştir. Haber içerisinde Ukrayna'da yaşanan durumla ilgili olarak Princeton Üniversitesi Rus Çalışmaları Direktörü Dr. Stephen Kotkin'in de görüşleri alınmış, Kotkin'in seçimlerin şüphesiz ihlal ve satecilikle yapıldığı eski Sovyet Ülkesinde geleneksel olanın bu olduğu, muhalefet adayı Viktor A. Yushchenko'nun reform mantosunu üstlenmeyi başardığını ve kamusal ivme kazandığını belirtirken, Yuşçenko'nun iyi iş çıkardığı, doğru sloganları kullandığını söylemiştir. Yolsuzlukla mücadelenin ve demokrasi için savaşacağız söylemlerinin de çok popüler sloganlar olduğunu belirtmiştir (2 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'nın en zengin iş adamlarından olan Pinchuk'un Batı yanlısı ve küreselleşme taraftarı olduğu belirtirken Henry Kissinger ile George

Soros ile olan görüşmelerine değinilmiş, bu görüşmelere değinilirken de George Soros hayırsever olarak tanımlanırken Ukrayna'nın Sovyet sonrası bozuk imajı ile ilgili görüşüldüğü belirtilmiştir. Haber içerisinde alınan görüşlerle seçimlerin hileli olduğu yeniden tekrarlanırken, Yuşçenko'nun kamusal bir ivme kazandığı ve de yolsuzlukla mücadele edip demokrasi için savaştığı söylemlerinin doğruluğu alınan görüşler ile olumlanmıştır.

4 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili çıkan "Ukraine Candidate's Illness Stumps Doctors" başlıklı haberde muhalif aday Viktor Yuşçenko'nun sağlık durumu ile ilgili bilgiler verilip zehirlendiğine dair iddialar tartışılmıştır. Bu durumun ise tartışmalı seçimlerin son haftalarında ateşli siyasi tartışmaların arasında kaybolduğu belirtilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Yuşçenko'nun muhalif kimliği ile hastalığı arasında bağ kurulmaya çalışılmış, Yuşçenko'nun seçim döneminde zehirlendiği haber içerisinde yazılmıştır. Haberde yine seçimlerin tartışmalı ve hileli olduğu tekrar edilirken muhalif adayın sağlığı ile ilgili bilgiler de okuyucu ile paylaşılmıştır.

Gazetenin 4 Aralık 2004 günü Ukrayna'da yaşananlarla ilgili yaptığı "Ukrainian Court Orders New Vote for Presidency, Citing Fraud" başlıklı haberde, Ukrayna Yüksek Mahkemesi'nin sistematik ve kitlesel ihlallerden dolayı tartışmalı seçimleri iptal ettiği yazılmış, bu duyuru ile binlerce kişinin sevinçle Bağımsızlık Meydanı'na akın ettiği bildirilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times). Açıklanan kararın 48 milyonluk ülkede havai fişeklerle kutlandığından bahsedilirken ülkenin 13 yıl önce Sovyetler Birliği'nden demokratik deneyim ya da gelenekleri olmadan ortaya çıktığı yazılmıştır. Haberde mahkemenin kararlarının ülke sınırlarının dışında da yankılandığı belirtilip seçim sonuçlarını kınayan ABD ve Avrupa ülkelerinin kararı memnuniyetle karşıladığı bildirilmiştir (4 Aralık 2004, New York Times).

Haber mahkeme kararının muhalif kesimlerce sevinçle karşılandığını karardan sonra havai fişeklerle kutlamalar yapıldığı aynı zamanda Yanukoviç'in kazandığı iptal edilen seçimleri kınayan ABD ve Avrupa ülkelerinin de karardan memnuniyet duyduğunu okuyuculara ile paylaşmıştır.

Gazete 6 Aralık 2004 günü yayınladığı "Ukraine Leader, Attacking Rival, Won't Halt Vote" başlıklı haberinde ise Kuchma'nın protestocular

tarafında "Kuchma out" sloganları ile protesto edildiği bildirilmiş, Kuchma'nın on yıldır liderlik ettiği insanlardan uzak durduğu yazılmıştır. (6 Aralık 2004, New York Times) Kuchma'nın "Devrimler hayalperestler tarafından hazırlanır." sözü haber içerisinde okuyucuya aktarılırken "Bunlar hep fanatikler tarafından gerçekleştiriliyor ve kötü adamlar tarafından sömürülüyor." sözleri de haber içerisinde vurgulanmıştır (6 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde protestocuların Kuchma'ya olan protestolarını belirtirken Kuchma'nın liderlik ettiği insanlara uzak bir siyasi figür olduğunu bildirmiştir.

28 Aralık 2004 tarihinde çıkan seçim sonuçları ile ilgili olan "Yushchenko Wins 52% of Vote; Rival Vows a Challenge" başlıklı özeti de bulunan haberde ise Yuşçenko'nun oyların yüzde 52.06'sını aldığı seçim komisyonun da pazartesi gününün sonlarına doğru oy pusulalarının yüzde 99.89'unu saydığı bildirilmiştir (28 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında Kiev'in haftasonu gösteriler ve sivil itaatsizlikten sonra sakin olduğu söylenip ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın da seçimlerin özgür ve adil olduğunu söylediği okuyucuya iletilmiştir. Haberde sadece ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın sözlerine yer verilmemiş Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı özel koordinatörü Bruce George'un da sözlerine yer verilmiş, George bu büyük ülkenin halkının dün gerçekten durur duyuyor olabileceğini belirtip, özgür ve demokratik seçime doğru atılmış büyük bir adım olduğunu söylemiş bu sözlerde haber metninde yer almıştır (28 Aralık 2004, New York Times). Haberde örgütün değerlendirmesinin seçimlerin meşruluğunda çok önemli olduğu belirtilirken önceki oylama turunda 21 Kasım'da Batılı gözlemcilerin yaygın sahteciliği belirttiği, Başbakan Yanukoviç'iniktidarı kötüye kullanıp zafer iddia ettiği de haberde bildirilmiştir. Haber gözlemci raporlarının Yuşçenko'nun muhalif hareketine ve taraftarlarının kitle gösterilerine saygınlık kazandırdığı yazılırken raporların uluslararası bir protestoya temel oluşturduğu ve oylamayı geçersiz kılan Yüksek Mahkeme'ye şikayet edilmesine yardımcı olduğu söylenmiştir (28 Aralık 2004, New York Times). Gazete haberde seçim süreciyle ilgili bunları yazarken Yuşçenko'nun pazartesi günü erken saatlerde Bağımsızlık Meydanı'ndaki destekçileri önünde zaferini ilan ettiği ve günün geri kalanında ise halkın görüşlerini dinlediği aktarılmıştır. Gazete haberde

Yuşçenko'nun zaferinden bu şekilde bahsederken Yanukoviç taraftarlarının da seçimden sonra görüşlerine yer verip Yanukoviç destekçilerinden birkaçının pazartesi günü mavi ve beyaz bayraklarla ortaya çıktığını fakat sayılarının birkaç düzine kadar olduğunu yazmış haber içerisinde İçişleri Bakanlığı'nın kolluk kuvvetleri akademisinde öğrenci olan Donnel Yashikov isimli Yanukoviç taraftarının da sözlerine yer vermiştir. Yashikov Yuşçenko'nun sahtecilik yaptığını belirttiği konuşmasında Yuşçenko'yu asla onaylamayacağını söylemiştir. Gazete haberi bitirirken de çoğu yerde Yuşçenko kampanyasının turuncu renkleri olduğunu söylemiştir (28 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde Yuşçenko'nun zaferi ile ilgili bilgilere yer verirken aynı zamanda ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell ve Avrupalı yetkililerin de Yuşçenko'nun zaferini onaylayan görüşlerine yer verip Yuşçenko'nun haklı bir galibiyet aldığını bildirmiştir. Haber içerisinde 21 Kasım seçimlerinin hileli olduğu tekrarlanmış, Yanukoviç'in ise yeni seçim sonuçlarını kabullenmeyi reddettiği bildirilip sayıları az olan Yanukoviç taraftarlarının ise meydanlarda Yanukoviç'e destek verdiği haberde yazılmıştır.

Gazetenin 30 Aralık 2004 günü yaptığı haberde ise "Yushchenko Steps Out Presidentially; Rival Grumbles" başlığı kullanılmış, Yuşçenko'nun pazar günkü seçimlerde rakibinin yenilgiyi kabul etmeyi reddettiği halde çarşamba günü Ukrayna'nın bir sonraki hükümetinin şeklini hazırlamaya başladığı bildirilmiş, Başbakan Yanukoviç'in umutlarının uzak göründüğü yazılıp siyasi ivmenin Yuşçenko ile olduğu ve taraftarlarının yeni bir yönetim kurma işini üstlendiği haber metninde paylaşılmıştır (30 Aralık 2004, New York Times). Haberde Ukrayna'nın Avrupa ile olan bağlarını genişletmeyi umut eden Batılı bir politikacı olarak imajını güçlendiren Yuşenko'nun yeni bir hükümet organı olan Avrupa Entegrasyonu Bakanlığı'nı kurmayı planladığı da Yuşçenko'nun bir söylemi olarak okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde Yuşçenko karşıtı söylemlerde kendine yer bulmuş, Yuşçenko'nun yabancı hükümetler tarafından koordine edildiği ve iktidarın ele geçirilmesinin bir senaryo olduğu görüşü bildirilip bu senaryonun Yugoslavya, Gürcistan ve Romanya'da test edildiği karşıt bir söylem olarak haber metninde yer almıştır (30 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde Yuşçenko'nun Batı ile ilişkilerini geliştirmek istediğini belirtmişi böylelikle dolaylı olarak Yuşçenko'nun Batı yanlısı olduğuna işaret etmiştir. Haberde Yuşçenko karşıtı söylemlere de yer verilip Yuşçenko'nun yaptığı şeyin senaryo olduğu ve bu senaryonun daha önce de başka ülkelerde denendiği haber içerisinde karşıt bir görüş olarak bulunmuştur.

Gazetenin 6 Ocak 2005 günü yayınladığı "Yanukovich's Resignation Accepted" başlıklı Ukrayna ile ilgili olan haberde Cumhurbaşkanı Leonid Kuchma'nın Yanukoviç'in istifasını kabul ettiği bildirilmiş Yanukoviç'in istifasını sunmasına rağmen rakibinin meşruluğuna itiraz etmeye devam edeceği belirtilmiştir. Gazete haberi sonlandırırken Yanukoviç'in dolandırıcılıktan dolayı mahkemenin geçersiz saydığı 21 Kasım seçimlerinde kendini seçimin galibi olarak ilan ettiği de haber metninde yer almıştır (6 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Yanukoviç'in istifasını gündeme getirirken iptal edilen 21 Kasım seçimlerine hile karıştırdığını bir kez daha tekrarlamış, böylelikle haberde yeni seçimlerin galibi Yanukoviç'in rakibi Yuşçenko'da haber içerisinde olumlanmıştır.

Turuncu Devrim'de Ukrayna Toplumu ve Demokrasisi ile ilgili yapılan haberler:

Ukraine: Looking for a fair count

> "Pazar günü Ukraynalı seçmenlerin yüzleştiği Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçiminde seçimin kazanılması kadar net olan Doğu ve Batı'ydı. Seçim yarışında Başbakan Viktor Yanukovich Rus yanlısıydı ve rakibi muhalefet lideri Eski Başbakan Viktor Yushchenko'da Batı yanlısıydı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin açıkça Yanukovich'e destek verirken, Batı Yushchenko'ya açıkça arka çıkmadı" (New York Times, 23 Kasım 2004 Ukraine: Looking for a fair vote count).

Ukrayna adil bir oy sayımı aranıyor adlı haberde de, açıkça seçim yarışının bir doğu – batı yarışı olduğu belirtilip, Yanukovich'in Rus yanlısı ve Rusya tarafından desteklenen bir aday olduğu söylenirken, aynı desteğin Batı tarafından Yushchenko'ya verilmediği haber metninde açıkça ifade edilmiştir. Böylelikle gazete haberlerinde sıklıkla kullandığı "Batı Yanlısı ve Rus Yanlısı" gibi terimleri de haberin içeriğinde adayları tanımlamak için okuyucuya sunulmuştur. Seçim yarışında Yanukovich'in aldığı destekleri belirten gazete,

Cumhurbaşkanı Leonid Kuchma'dan da aldığı destek ile 10 yıllık görev süresi boyunca geniş çaplı yolsuzluklarla ve skandallarla göze çarpan Leonid Kuchma'nın açık bir şekilde Viktor Yanukovich'i desteklediği şeklinde haberler yapmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004 Ukraine: Looking for a fair vote count). Haberlerde Rus yanlısı olduğu belirtilen Viktor Yanukovich'in adından haber içeriğinde adı yolsuzlukla anılan eski Cumhurbaşkanı'ndan aldığı destekle bahsedilirken, hem Rus yanlısı olması hem de adı yolsuzluğa karışmış bir siyasetçiden destek almasından dolayı haber metninde olumsuz bir profil olarak gösterilmiştir. Aynı haberin muhalif aday Viktor Yushchenko ile olan bölümünde ise Yushchenko olumlanmış, Yushchenko'nun destekçilerinin meydanlarda hükümeti medyayı istismar etmekle suçladıklarını söylemiştir (New York Times, 23 Kasım 2004 Ukraine: Looking for a fair vote count). Gazete haberde Yanukovich'i Rusya ve Eski Cumhurbaşkanı'ndan aldığı destekle haberleştirirken, Yanukovich'in Yushchenko karşısında desteklenme noktasında daha avantajlı olduğunu belirtip, Yushchenko'nun destekçilerinin meydanlardaki söylemleri ile de Yushchenko'nun seçim yarışında adil olmayan şartlarda yarıştığını ima etmiştir. Haberin bitiş cümlesinde ise Ukraynalılar'ın kurumlarını ve demokratik alışkanlıklarını şekillendirerek sivil reforma barışçıl yollarla ilerlemeleri gerektiği yorumunu katmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004 Ukraine: Looking for a fair vote count). Gazete seçim yarışında adayları genellikle Batı ya da Rus yanlısı olup olmadıkları üzerinden tanımlarken, Rus yanlısı Yanukovich'i Rusya ile olan ilişkileri üzerinden olumsuzlamış, Yanukovich'i ise destekçilerinin ve Batı yanlılığı, reformcu yönleri üzerinden olumlamıştır. Gazete aynı gün çıkan baskısında Ukrayna ile ilgili olarak birden fazla haberi aynı baskıda okuyucu ile buluşturmuştur. 23 Kasım 2004 günü çıkan baskıda da Ukrayna ile ilgili üç haber geçilmiş, "Premier Claims He's the Winner in Ukraine Vote" adlı üçüncü haberde de uluslar arası gözlemcilerin oylamanın kötüye kullanıldığı iddialarını dile getirip muhalif adayın yenilgiyi reddettiğini aktarmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete bu içeriklerle muhalif aday Yushchenko'yu destekler haberler üretmiştir. Haberin devamında ise on binlerce Yushchenko taraftarının Bağımsızlık Meydanı'nda toplandığını söyleyip protestocuların sonuçlar tersine dönene kadar hareket etmeye yemin ettiklerini belirtmiştir (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete haberde protestoculardan da bahsetmiş, 53 yaşındaki Nina

Kovalevskaya'nın soğuk bir pazartesi akşamında "To our victory!" söylemini haber içinde belirtmiş, muhalefetin seçimlerin demokratik standartlara uymadığı görüşünü aktarmıştır (New York Times, 23 Kasım 2004). Gazete haberde seçimlere toplumsal muhalefet olduğunu belirtmek için protestocuları da gözlemleyip haber içinde sunmuştur.

1 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili çıkan "Ukraine's Intramural Contest: Entrenched Interests Scramble" başlıklı haberin girişinde Ukrayna Cumhurbaşkanlığı için verilen savaşın Rusya'ya derin bir ilgi gösteren yozlaşmış bir hükümeti temsil eden bir başbakan ile Ukrayna'yı Avrupa katına taşımak isteyen reformcu bir meydan okuyucu arasında geçtiği belirtilmiş, ulusun geleceği için verilen mücadelenin yalnızca doğu ve batıdaki başkentlerde değil yerel çıkarlarla da yürütüldüğü söylenmiştir (1 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde Cumhurbaşkanı Kuchma'nın yıllar içinde bir gazetecinin öldürülmesini emrettiği, seçim dolandırıcılığına katıldığı, kamu yolsuzluğu yaptığı söylenirken muhalefetteki bazı kişilerinde tutuklanmasını istediği belirtilmiştir. Haberde Ukrayna'nın iş dünyası elitleri ile en zengin kliklerinin hükümete destek verdiği yazılırken Sovyet sonrası dönemde özelleştirmeler ile zengin oldukları da okuyucuya aktarılmıştır. Haberin sonunda ise Ukrayna'da yaşanan protestolar ile ilgili muhalefetin kamusal ivmesinin durması durumunda Yuşçenko'nun direnmesinin zor olacağı belirtilmiştir (1 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Rusya'ya olan yakınlığı ile bilinen Yanukoviç hükümeti yozlaşmış bir hükümet olarak tasvir edilirken, muhalif aday Yuşçenko ise reformcu ve meydan okuyucu olarak belirtilmiştir. Haberde Ukrayna'daki durum tarafların yakınlık hissetleri kutuplar üzerinden yorumlanırken Cumhurbaşkanı Kuchma'nın geçmişinden kesitler okuyucuya sunulmuş ve iş dünyası ile olan ilişkileri haber metninde kendine yer bulmuştur.

5 Aralık 2004 tarihinde Ukrayna ile ilgili yayınlanan "The Eastern Front, 2004" başlıklı haberde ise Ukrayna'da ortaya çıkan seçim krizinin Avrupa Birliği'nin gelecek yıllarda doğu kenarında yüzleşeceği sorunların önceden kanıtı olduğu bildirilmiş, Kiev'de yaşananların da Batı ile ilgisi olmadığı yazılmıştır (5 Aralık 2004, New York Times). Gazete haberin devamında Ukrayna'nın demokratik devriminin kendilerini milliyetçi

politikacılar olarak geri dönüştüren eski Sovyet patronları tarafından on üç yıldır ertelendiğini belirtip daha demokratik bir Ukrayna'nın Avrupa için bir bilmece olduğu görüşü de haberde kendine yer bulmuştur. Ukrayna'nın Polonya ya da Çek Cumhuriyeti'nden farklı olarak tutsak bir uydu devleti olmadığı Sovyetler Birliği'nin bir parçası olduğu yazılmıştır. Haber içerisinde Ukrayna'nın Sovyet geçmişine de göndermelerde bulunularak Nikita Kruşçev ve Leonid Brejnev'in Ukrayna'dan etnik birer Rus olduğu belirtilmiş, Sovyetler Birliği döneminde Ukrayna'nın doğal kaynakları olan tarım, kömür ve titanyumun Sovyet ekonomisinin hayati unsurları olduğu bildirilmiştir (5 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan olayların Avrupa Birliği'nin gelecekte yaşayacağı olayların bir başlangıcı olabileceği belirtilip Ukrayna'nın Sovyet geçmişine göndermelerde bulunulup iki Sovyet devlet başkanının da Ukraynalı etnik Rus olduğu bildirilmiştir. Ukrayna'da yaşanan olayların demokratik bir devrim olarak görüldüğü haberde yaşanan olayların Ukrayna'nın iç dinamikleri yüzünden on üç yıl ertelendiği belirtilmiştir.

Gazete 5 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Ukrainian Turns Illness Into Symbol for Nation's Woes" başlıklı farklı bir Ukrayna haberinde geniş bir güç değişikliği ile Ukrayna'yı yeniden canlandırmaya çalışan muhalif aday Yuşçenko'nun Bağımsızlık Meydanı'nda sahneye çıktığı ve meydanda bulunan kalabalığı incelediği yazılmıştır. Yuşçeno'nun meydanda kalabalığa hitap ederken zehirlenme sonucu yüzünde oluşan değişimleri kastederek kalabalığa "Yüzümü seviyor musunuz?" diye sorduğu belirtilmiş, Yuşçenko'nun sesinin büyük hoparlörden etrafa yayıldığı bildirilmiştir. Haber içerisinde Yuşçenko'nun yüzünün bugünkü Ukrayna'nın yüzü olduğu da yazılmıştır (5 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde Yuşçenko ile ilgili olarak birçok Ukraynalı'nın Yuşçenko'yu Sovyet döneminden bu yana değişim konusunda bir umut olarak gördüğü bildirilmiş, Kuchma ile ilgili olarak hileli ve gölgeli en son seçimlerde Yanukoviç'in iktidara gelmesi yönünde çabaları olduğu, Sovyet sonrası merkezileşme, ekonomik haydutluk ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e bir bağımlılığın olduğu yazılmıştır (5 Aralık 2004, New York Times). Gazete haberde, Ukrayna'da yaşanan durumu bu şekilde okuyucu ile paylaşırken Yuşçenko yönetiminin dürüstlük, şeffaflık ve adalet

olmak üzere sivil toplumda fikirlerin etrafında örgütleneceği söylemini belirtmiş, Kampanya boyunca organik bir siyasi bölünme işaretleri gösteren ülkeyi de birleştirmeye çalışacağı, Ukrayna'yı küresel dünyaya doğru ilerleteceği, Avrupa ile ticareti geliştireceği söylemlerini de haber metninde paylaşmıştır. Haberde Yuşçenko'nun geçmiş yaşamı tasvir edilirken hem Sovyet hem de Batı dünyasında yaşamış, enerjisinin büyük kısmını ekonomik modelleri ve bağlantılarını inceleyerek harcadığı yazılmıştır (5 Aralık 2004, New York Times).

Haberde zehirlendiği iddia edilen Yuşçenko'nun Bağımsızlık Meydanı'nda destekçilerine bakarak "Yüzümü seviyor musunu?" diye sorduğu bildirilirken Yuşçenko'nun yüzünün bugünkü Ukrayna'nın yüzü olduğu bildirilmiş. Seçimlerin hileli olduğu bir kez daha tekrarlanırken destekçilerinin Yuşçenko'yu bir değişim umudu olarak gördükleri bildirilmiştir. Yuşçemko'nun yönetiminde ülkenin şeffaflık ve adalet ile yönetileceği söylemleri haber içinde paylaşılırken ülkeyi küresel dünyaya adapte edeceği söylemi de vurgulanmıştır.

Gazete 7 Aralık 2004 günü yayınladığı "No Deal Yet in Ukraine After Talks on Political Changes" başlıklı Ukrayna haberinde bu ay yapılacak yeni bir cumhurbaşkanı seçimi öncesinde politik çıkmaza son vermek için geçici bir anlaşmaya varıldığı bildirilmiştir (7 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde göstericilerle ilgili olarak pazartesi günü Kiev'de 21 Kasım'dan beri devam edip şehri felç eden gösterilerin zayıfladığı aktarılırken bakanlıklar, parlamento ve başkanlık yönetimi dışındaki blokajların da kaldırılarak devlet görevlilerinin girebilmesine izin verildiği okuyucu ile paylaşılmıştır. Haberde protestocuların kuşatmalarını kasıtlı olarak kaldırıp kaldırmadığı veya özellikle Yüksek Mahkemenin kararıyla yeni bir seçim yapılması kararlaştırıldıktan sonra güçlerini kaybetmeye başlamış olup olmadığının belli olmadığı yazılmıştır. Haberde Yuşçenko destekçisi meclis üyesi Roman M. Zvarich'in de "Daha demokratik bir hükümete geçiyoruz." sözleri de kendine yer bulmuştur (7 Aralık 2004, New York Times).

Haberde tekrarlanacak seçimlerle ilgili olarak bilgiler aktarılmış olup, göstericilerin devlet kurumları önüne kurdukları barikatları kaldırdığı

belirtilmiştir. Ayrıca Yuşçenko taraftarı bir meclis üyesi olan Roman M. Zvarich'in de görüşleri haber içerisinde okuyucu ile paylaşılmıştır.

9 Aralık 2004 günü Ukrayna ile ilgili gazetede yayınlanan “Ukraine's Sharp Turn Toward the West” adlı haberde, çarşamba günü kabul edilen Ukrayna Anayasası’nda yapılan değişikliklerin, Sovyet sonrası bir ülkede yaşayan bir ulusu tamamen yeni bir rotaya ittiği belirtilmiş, yaşanan sokak hareketleri ile ilgili olarak Ukrayna savaşının sadece çılgın kamuoyu ve zayıf otoriter devlet arasında olmadığı da haberde iddia edilmiştir. Sokak protestolarının dışında Ukrayna’nın siyasi elitlerinin arasında da sessiz bir savaşın başladığı söylenmiştir (9 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna’nın Sovyet geçmişine tekrardan bir vurgu yapılırken anayasada yapılan değişikliklerin bir ülkeyi tamamen yeni bir rotaya ittiği söylenmiş, sokak hareketlerinin ise sadece devlet ve halk arasında vuku bulmadığı söylenirken, haber içerisinde Ukrayna Devleti’nden otoriter olarak bahsedilmiştir.

Gazete 9 Aralık 2004 günü yayınladığı "Ukrainians Enact Reforms, Clearing Way for New Vote" başlıklı Ukrayna haberinde Yuşçenko'nun haklı zaferinin Kuchma hükümeti tarafından çalındığı belirtilmiş, bunun ardından Yuşçenko'nun Kiev ve diğer şehirlerde protesto gösterileri düzenleyerek "zaferine neden olacak tarihi uzlaşmaya" kavuştuğu bildirilmiştir (9 Aralık 2004, New York Times). Haberin devamında 21 Kasım'dan beri sokaklarda bulunan kalabalığın, Yüksek Mahkemenin seçim sonuçlarını bozduğu Cuma gününden bu yana belirgin bir şekilde azaldığı yazılırken, Yuşçenko'nun protestocuları on sekiz gün sonra yapılacak seçim üzerine odaklanmaya çağırdığı bildirilmiş, binlerce öğrenci protestocuyu organize eden gençlik grubu Pora'nın da takipçilerini derslere ve kış sınavlarına geri dönmeye yönlendirdiği haber içerisinde paylaşılmıştır. Ayrıca Yuşçenko'nun kalabalığa karşı söylediği "Son bir zafer kaldı." sözleri de haber metninde yer almıştır. (9 Aralık 2004, New York Times) Haberde Yuşçenko'nun "Turuncu Devrimi" ile Kuchma'yı siyasi ve diplomatik olarak izole ettiği metin içinde bildirilirken Bağımsızlık Meydanı'nda bulunan bir muhalif işçi ve sendika lideri olan Anatoly Ostralutsky'nin de sözlerine yer verilmiş, Ostralutsky'nin sokaklara fırlayan insanların için barış içinde Kuchma'nın halefinin seçilmesine yönelik

çabalarını engellediğini, turuncu fulara takarak bunun halkın zaferi olduğunu söylediği yazılmış, haber içerisinde de muhalif görüşlere bu şekilde yer verilmiştir (9 Aralık 2004, New York Times).

Haber içerisinde toplanan kalabalıkların genelde üniversite öğrencisi oldukları belirtilmiş, seçimin tekrarlanması kararının ardından ise sokakların bir zafer havasına girdiği belirtilmiştir. Muhalif göstericilerin görüşlerine de yer verilen haberde Yuşçenko'nun da destekçilerine seslenmesine de vurgu yapılmıştır.

Gazetede 16 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan bir kitap tanıtımı ile başlayan "Nudging America Awake as a United Europe Takes the Stage" başlıklı haberde Ukrayna ile ilgili yorumlamalarda yapılmış, kitap üzerinden yapılan yorumlamada Avrupa birliği idealinin bugünkü Ukrayna'daki demokratik reformculara ilham verdiği ve Amerikan gücüyle ters düşen bir çeşit küresel rezonansı kabul ettiği belirtilmiştir (16 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 21 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Dollars for Democracy?: U.S. Aid to Ukraine Challenged" başlıklı Ukrayna haberinde Rus liderlerin, birçok Ukraynalı ve bazı kongre üyelerinin ABD'nin geçtiğimiz iki yıl içinde Ukrayna'da demokrasiyi teşvik etmek için elli sekiz milyon dolar harcadığını söylemiş, bunun gerçek sebebinin oradaki hükümeti devirmek olduğunu belirttikleri haber içerisinde belirtilmiştir. ABD'li hükümet yetkilileri ise Washington'un Ukrayna'da sponsorluk yaptığı siyasi eğitim programlarının diğer ülkelerdeki siyasi eğitim programlarından farkı olmadığını belirttikleri ifadeler de haberde kendine yer bulmuştur (21 Aralık 2004, New York Times). Ukrayna hükümet yetkilileri ise Ukrayna'da yaşanan durumda öğrenci aktivistlerin eğitiminin, sivil toplum örgütleri arasında kurulan iletişim ağının Washington tarafından sübvanse edildiği söylemiş, gazetede haber içerisinde bu söylemleri okuyucu ile paylaşmıştır. Haberde Ukrayna'da demokrasi ve sivil toplum örgütlerini destekleyen kuruluşlardan da görüşler alınırken Rusya'da da şubeleri olan Sürdürülebilir Topluluklar Enstitüsü proje yöneticisi Leslie J. McCuaig çok ince bir çizgide yürümenin özellikle zor olduğunu belirtip, Ukrayna'nın temel kültürel değişim yaratmasına yardım etmek için on bir milyon dolarlık federal sözleşmelerinin olduğunu söylerken haber içerisinde

bulunan söyleminde de "Otoriter bir rejim altında olan pasif bir vatandaştan etkin vatandaş katılımı ile gelişen bir demokrasiye" cümlelerini kullanmıştır. (21 Aralık 2004, New York Times) Haberde Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov'un ABD'nin Ukrayna'da muhalefete çalıştığı söylemi de kendine yer bulmuş, bu söylemin hemen ardından da Vladimir Putin'in Yanukoviç adına açıkça kampanya yürüttüğü haberde yazılmıştır (21 Aralık 2004, New York Times). Haberde Freedom House sorumlusu Adrian Karatnycky'in de sözlerine yer verilirken Karatnycky halkın çoğunun Ukrayna'daki organizasyon programlarına çekildiğini söylemiş, katılanların ise liberal değerlere sahip, yolsuzluktan boğulmuş ve bıkmış olduklarını da belirtmiştir. Haberin devamında NDI gibi kuruluşlarında Ukrayna'ya olan destekleri ve yardımlarından bahsedilip haberin sonunda ise Powell'ın Lavrov'a olan itirazları yer alıp ABD'nin sivil toplum kuruluşları ile Ukrayna'da muhalefeti desteklediği söylemlerini kabul etmemiştir (21 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Ukrayna'da yaşanan olayların sivil toplum örgütleri ile olan ilişkileri yer almış, gazete Fredom House ve NDI gibi organizasyonların Ukrayna'da demokrasiyi desteklemek için yardımlarından bahsetmiştir. Haber içerisinde bu organizasyonlarla ilgili bilgiler verilirken, Putin'in açıkça Yanukoviç adına seçim kampanyası yürüttüğü tekrarlanmış ve ülke içerisinde bulunan gruplara sivil toplum örgütlerinin ne gibi desteklerde bulundukları okuyucu ile paylaşılmıştır.

Gazetenin Ukrayna'da Yaşanan Olaylara Doğrudan Değinmediği Diğer Haberler:

28 Kasım 2004 günü Ukrayna ile ilgili çıkan "The Once and Future Soviet Press" başlıklı haberde ise Sovyet Birliği'nde basına değinilip Sovyetler sonrası dönemde değişen bir durumun olmadığı belirtilmiştir. Gazete haberde Sovyet Birliği yıkıldığında dünya için umutlanmak için bir neden olduğunu yazmış, yetmiş yıldan uzun bir süredir milyonlarca insanın temel özgürlüklerden yararlanamadığını belirtip serbest basın ve özgür konuşma ile ilgili örneklerde bulunup eski Sovyet ülkelerindeki durumdan bahsetmiştir. Haberde bir zamanlar Sovyetler Birliği'nin oluşturan on beş cumhuriyetin üçü hariç hepsinde özgür basının saldırıya uğradığı belirtilip Ukrayna'daki durumda bu Sovyet geçmişi üzerinden yorumlanmıştır. Gazete haber içeriğinde

Ukrayna’da son seçimlerin kızgın protestocuları sokaklara çektiğini belirtip Ukrayna’nın basın özgürlüğü konusunda şüpheli bir kaydının olduğunu söylemiştir. Bu iddiayı ise Leonid Kuchma’nın 2001 yılında bir gazetecinin faili meçhul bir cinayete kurban gitmesi olayına adının karışması ile ilişkilendirmiştir (New York Times, 28 Aralık 2004).

Gazete haberde Sovyetler Birliği’nin yıkılmış olmasına rağmen halen etkilerinin devam ettiğini belirtip bağımsızlığını kazanan çoğu ülkenin hala Sovyet basını benzeri kuruluşlara sahip olduğunu, basın özgürlüğünün olmadığını ve Ukrayna’daki olaylarda da özgür basının bulunmadığını belirtip Ukrayna’nın da basın özgürlüğü konusunda şüpheli bir ülke olduğunu yazmıştır.

Gazetenin 8 Aralık 2004 günü yayınladığı bir başka haber olan "A Call to Arms" başlığının kullanıldığı haberde Ukrayna'ya dolaylı olarak değinilmiş, diktatör Kuchma'nın Irak'a 1600 asker gönderdiği belirtilirken haber içerisinde demokrasi yanlısı lider Yuşçenko'nun da Ukrayna birliklerini Irak'tan çekme sözü verdiği bildirilmiştir (8 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde Ukrayna Cumhurbaşkanı Leonid Kuchma'dan diktatör olarak bahsedilirken muhalif lider Yuşçenko ise demokrasi yanlısı olarak adlandırılmıştır.

8 Aralık tarihinde çıkan bir başka Ukrayna haberinde ise "Powell Trades Tough Talk With Russian Leaders Over Ukraine" başlığı kullanılmış, haberde Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın Rusya'nın Birleşik Devletler ve diğer Batılı ülkelerin Ukrayna seçimlerine müdahalede bulunduğu yönündeki söylentilerini inkar ettiği bildirilmiştir (8 Aralık 2004, New York Times). Haber içerisinde Powell'ın Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı toplantısında söylediği Ukrayna ile ilgili olan "Uluslararası toplum demokrasiyi desteklemek için bir araya geliyor." sözünü haber metninde paylaşırken Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un da Ukrayna'da seçimlerin siyasi bir araç haline getirilmesine izin vermemeliyiz sözünü de okuyucu ile paylaşmıştır. Gazete haberin devamında kendi görüşünü okuyucu ile paylaşarak Rusya'nın Sovyetler Birliği'nin bir parçası olan Ukrayna'nın Rusya'nın siyasi yörüngesinde kaldığı şimdi ise çekildiğini yazmış, Batı yanlısı bir muhalefet lideriolan Viktor Yuşçenko'nun olası zaferinin ülkeyi Batı'ya doğru ilerleteceğini belirtmiştir (8 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Powell'ın Ukrayna'da yaşanan olaylara müdahil oldukları yönündeki iddiaları reddetmesine yer verilirken Ukrayna'nın Sovyet geçmişine tekrardan bir göndermede bulunulmuş, bu geçmişin günümüzde Ukrayna'nın Rusya ile olan ilişkilerini şekillendirdiği belirtilirken muhalif aday Yuşçenko'da Batı yanlısı olarak tasvir edilip olası zaferi ile ülkeyi Batı'ya yaklaştıracağı söylenmiştir.

Gazete 11 Aralık 2004 tarihinde haber özetini de yayınladığı "Ukrainian Candidate Returns to Hospital for Testing" başlıklı haberde, zehirlendiği bildirilen Yuşçenko'nun sağlık durumu ile ilgili bilgiler verilirken Ukrayna'daki seçimlerin ülkeyi Yuşçenko ve Yanukoviç arasında böldüğü, Yanukoviç'i mevcut Cumhurbaşkanı Kuchma ve Rusya Devlet Başkanı Putin'in desteklediği belirtilmiştir (11 Aralık 2004, New York Times). Haberde Yanukoviç'in 21 Kasım'da yapılan hileli seçimlerde kendini kazanan ilan ettiği ve bu durumun büyük protestolara neden olduğu haberde yazılmış, bunun sonucunda seçim sonuçlarının geçersiz sayılıp 26 Aralık'ta yeni bir oylama yapılacağı okuyucu ile paylaşılmıştır.

Haber metninde ülkenin iki aday arasında bölündüğü belirtilirken seçimlerin hileli olduğu söylemi tekrarlanmış, adaylardan olan Yanukoviç'in ise mevcut Cumhurbaşkanı Kuchma ile Rusya Devlet Başkanı Putin'in desteğine sahip olduğu bildirilmiştir.

Gazetenin 12 Aralık 2004 tarihli bir diğer Ukrayna haberinde ise "Liberal Leader From Ukraine Was Poisoned" başlığı kullanılmış, Viyana'daki bir hastanede yapılan testlerde Ukrayna muhalefet adayı Viktor Yushchenko'nun diyoksinle zehirlendiğinin doğrulandığı belirtilip Ukrayna'daki tartışmalı cumhurbaşkanlığı seçim tiyatrosunun da büyük orandaYuşçenko'nun hastalığını gölgelediği bildirilmiştir 12 Aralık 2004, New York Times).

Haberde Yuşçenko'nun sağlık durumu ile ilgili bilgiler verilmesinin yanında haber başlığında Yuşçenko haber başlığında liberal lider olarak tanımlanmış, böylelikle haberlerde Yuşçenko'nun muhalif kimliğinin yanında liberal kimliği de ön plana çıkartılmıştır.

Gazetede 15 Aralık 2004 tarihinde çıkan “Poison's Use as Political Tool: Ukraine Is Not Exceptional” başlıklı bir diğer Ukrayna haberinde ise Ukrayna'da cumhurbaşkanı adayı Viktor Yushchenko'nun gizemli dioksin zehirlenmesinin ardındaki spekülasyonlar yüzünden, zehirlerin eski Sovyet cumhuriyetinde tekrar arenaya girdiği yazılmış, haber içeriğinde zehirlenme olayı ile birlikte KGB ile ilgili bilgilerde okuyucu ile paylaşılmıştır (15 Aralık 2004, New York Times). Haber bu şekilde bilgilerin ile okuyucuya sunulması, Yuşçenko’nun zehirlenme olayı ile ilgili bilgilerinde seçimler ile birlikte iddia edilmesi olaylarda Rusya’ya işaret edilmesine neden olmuş, ayrıca haber içerisinde Rus Büyükelçi Yevgeny Khorishko’nun da “"Bu iddiaları destekleyecek hiçbir kanıt yok." İfadelerine yer verilmiştir (15 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 19 Aralık 2004 tarihinde geçtiği “Murder He Ate” başlıklı bir başka haberde Yuşçenko’nun zehirlenmesi ile ilgili değerlendirmelerde bulunulurken Yuşçenko’nun kademeli olarak kampanyasına geri dönecek sağlığa kavuştuğu, turuncu atkısını taktığı fakat yaralı bir yüz görünümünde olduğu bildirilmiştir (19 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 20 Aralık 2004 günü yayınladığı Ukrayna ile ilgili olan “A Dinner in Ukraine Made for Agatha Christie” başlıklı haberde de Yuşçenko’nun zehirlenme olayı haber içerisinde işlenmiş, Ukrayna’nın 26 Aralık’ta Cumhurbaşkanlığı Seçimleri için tekrardan yola çıktığı belirtilirken de bu seçimle birlikte kırk sekiz milyon insanın da yönünü kararlaştıracağının muhtemel olduğu bildirilmiştir (20 Aralık 2004, New York Times).

Gazete haberde muhalif liderin zehirlenmesi ile habere başlarken, zehirlenme ile ilgili bilgiler verilmiş, bu zehirlenme olayı seçim dönemi ile ilişkilendirilip, Ukrayna’da yaşayan kırk sekiz milyon insanın da tekrarlanan seçimlerle yönlerini kararlaştıracağı bildirilip, tekrarlanan seçimlerin insanlar için yeni bir başlangıç olabileceği işaret edilmiştir.

23 Aralık 2004 tarihinde gazete “Worth a Thousand Words” başlıklı Irak ile ilgili yaptığı bir haberde Iraklı iki seçmenin öldürüldüğünden bahsetmiş, öldürülen bu iki kişinin ise genç oldukları ve Ukrayna ya da El

Salvador'da seçim propagandası yapan görülebilecek genç insanlar gibi oldukları bildirilmiştir (23 Aralık 2004, New York Times).

Gazete Ukrayna ile ilgili olarak 27 Aralık 2004 tarihinde yaptığı "Yushchenko Able to Serve, but Will Need Longtime Care" başlıklı bir başka haberde ise Yuşçenko'nun zehirlendikten sonraki sağlık durumu ile ilgili bilgiler verilmiş, Yuşçenko'nun Cumhurbaşkanlığı görevi devam ederken yıllar değilse bile aylarca tedavi görmeye devam edeceği yazılmıştır (27 Aralık 2004, New York Times).

Haberde 26 Aralık seçimlerinin hemen ardından bir sonraki günü Yuşçenko'nun zehirlenme iddiaları ile ilgili bir tespitte bulunulup Cumhurbaşkanlığı görevinde bile tedavisinin devam edeceği bildirilmiştir.

Gazetenin 12 Ocak 2005 günü yayınladığı savunma sistemleri ile ilgili olan ve "U.S. and Russia Seeking Limits on Portable Antiaircraft Missiles" başlığının kullanıldığı haberde de Ukrayna krizinin ulusları etkileri cümle içerisinde geçmiş, bununla ilgili olarak haber metninde Donald Rumsfeld ve Sergei Ivanov'un Ukrayna'daki seçimlerden dolayı Washington ve Moskova arasındaki artan siyasi gerilimlerden bahsetmedikleri askeri sistemlerle ilgili olan bu haberde yer almıştır (12 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin 14 Ocak 2005 tarihli "Out of Iraq" başlıklı haberinde de Ukrayna'nın 1600 askerini Irak'tan çektiği bildirilmiş gazetede haber metninde alaycı bir evliliği sona erdiği yazılırken en başından beri Kuchma'nın yolsuzluk iddialarının Washington tarafından görmezden gelinmesi için koalisyona büyük destek verdiği de iddia edilmiştir. Seçimlerin ardından ise Yuşçenko'nun kazanmasıyla birlikte böyle bir kararın alındığına işaret edilmiştir (14 Ocak 2005, New York Times).

Gazete haberde Ukrayna birliklerinin Irak'tan çekilmesini Yuşçenko'nun seçimi kazanmasına bağlamış, Ukrayna'nın Irak'a asker göndermesini de Kuchma'nın şahsi hesaplarından dolayı olduğunu yazıp Ukrayna'nın Irak'ta asker çekmeden önce en büyük dördüncü silahlı kuvvetler unsurunu oluşturduğu da haber içerisinde okuyucuya aktarılmıştır.

16 Ocak 2005 günü gazetede yayınlanan "What the World Wants From America" başlıklı bir diğer haberde de Rusya'nın arka bahçesinde yaşananları

Amerikan müdahalesi olarak gördüğü yazılmış ve bundan rahatsız olduğu bildirilmiştir (16 Ocak 2005, New York Times). Siyasi çıkarımlarında yapıldığı haberde Ukrayna ve bölgenin Rusya'nın arka bahçesi olduğu iddia edilip Rusya'nın memnuniyetsiz olduğu belirtilmiştir.

Gazete 16 Ocak 2005 günü yayınladığı haberde ise "You Go Your Way, and Let Us Go Ours" başlığını kullanmış haberde ise komşu Ukrayna'daki tartışmalı cumhurbaşkanlığı seçimlerinin devrilmesi ve diğer sorunlar nedeniyle Putin'in Amerikalıların yöntemleri hakkında ne düşündüğüne bakılmaksızın güçlü bir Rusya'yı siyasi, ekonomik ve askeri açıdan yeniden inşa etme niyetinde olduğu bildirilmiştir (16 Ocak 2005, New York Times).

Gazete 19 Ocak 2005 günü yayınladığı "Rice Sees Iraq Training Progress but Offers No Schedule for Exit" başlıklı bir başka haberde Rusya ile ABD ilişkilerinden bahsedilip haber metninde Ukrayna adı Rusya'nın dış politikası tanımlanırken kullanılmış, Condoleezza Rice'ın özgürlüklere, Ukrayna'ya ve diğer yerlere müdahalesine rağmen Vladimir Putin Hükümeti ile çok fazla iş birliklerinin olduğunu söylediği cümleleri de haberde okuyucu ile paylaşılmıştır (19 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin 20 Ocak 2005 tarihinde yayınladığı "Guess Who's Coming to Davos" başlıklı haberde de Yuşçenko'nun seçim sürecinde yaşadıklarına değinilmiş, Davos'a katılan Yuşçenko'nun yaşadıklarının popüler bir ayaklanma ve hayran bırakan bir hikaye olduğu haber metninde belirtilmiştir (20 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin 22 Ocak 2005 tarihinde yayınladığı "Bush's Smiles Meet Some Frowns in Europe" başlıklı haberde de ABD Başkanı Bush'un Avrupa ile olan ilişkilerinden bahsedilmiş, haber içerisinde de Ukrayna adının geçtiği cümlelerde Ukrayna ile ilgili olarak Ukrayna krizi, Ukrayna'nın demokratik geçişi, Ukrayna'da hileli seçimler gibi ifadeler kullanılmış, ABD ve Avrupa ile ilgili olan bu haber metninde Ukrayna bu tanımlamalarla okuyucuya sunulmuştur (22 Ocak 2005, New York Times).

Gazetenin 22 Ocak 2005 günü yayınladığı "Ideals and Reality" başlıklı haberde de Ukrayna'dan haber içerisinde bahsedilmiş, Ukrayna ile ilgili olarak

haber metninde 1990'ların başında Ukrayna'nın bağımsızlık hayallerinin boşa çıkarıldığından bahsedilmiş, bir önceki cümlede ise genel bir ifade kullanılıp "tutsak insanların hayalleri" söz öbeği haber içerisinde geçirilmiştir (22 Ocak 2005, New York Times).

Gazete 22 Ocak 2005 günü yaptığı "Plans for a Fast Getaway Take a Detour" başlıklı haberde de Ukrayna'ya değinip Colin Powell'ın Viktor Yuşçenko'nun Ukrayna'nın bir sonraki Cumhurbaşkanı olarak göreve başlama töreni için Ukrayna'ya seyahat edeceği belirtilmiştir (22 Ocak 2005, New York Times).

Turuncu Devrimle İlgili Editörlüğe Gönderilen Yazılar:

27 Kasım 2004 tarihinde gazetede yayınlanan "Ukraine's Election, And America's" adlı bir okuyucu mektubunda ise Colin L. Powell'ın, ABD'nin Ukrayna başkanlık seçimlerinde elde ettiği sonuçları meşru kabul edemeyeceğini söylediği sözler üzerinden bir yazı yazılmış, yazıda uluslararası standartların olup olmadığı ile ilgili durumlar söylenmiştir (27 Kasım 2004, New York Times).

27 Kasım 2004 tarihinde gazetede yayınlanan ve diğeri ile aynı isimde olan "Ukraine's Election, And America's" adlı Polonya'dan gönderilen okuyucu mektubunda ise sokaklardaki insanların desteklenmesi gerektiği belirtilip Rus ayısının ait olduğu yerde Moskova'da tutulması gerektiği Kiev'de tutulmaması gerektiği belirtilmiştir (27 Kasım 2004, New York Times).

Okuyucu mektuplarından anlaşıldığı üzere Ukrayna'da yaşanan durum Rusya'nın bir müdahalesi olarak görülmüştür. Protestocuların desteklenmesi gerektiği görüşü ise göstericilerin Batı ve ABD'den destek beklediği şeklinde aktarılmıştır.

Gazetede 8 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan "Ukraine's Vote: Russia Wakes Up" başlıklı bir okuyucu mektubunda ise Vladimir Putin'in Ukrayna'daki kararları kibirli bir şekilde kabul ettiği bildirilmiş, Rusya'nın demokrasiye daha da yakınlaştığında Batı ile daha yakın ilişkiler göstermesi gerektiği de söylenmiştir (8 Aralık 2004, New York Times).

Gazetede 26 Aralık 2004 günü yayınlanan "Restoring Confidence in Voting" bir okuyucu mektubunda ise Ohio'da gerçekleştirilen oylamadan bahsedilmiş, oylama ile ilgili ciddi suçlamaların olduğunun belirtilmesinin ardından Amerikalılar'ın çoğunun Ukrayna'da olduğu gibi demokrasinin çalınması konusunda ciddi, inandırıcı suçlamalar hakkında pek fazla bilgisinin olmadığı bildirilmiştir (26 Aralık 2004, New York Times).

Okuyucu mektubunda Ohio'da yapılan oylama ile ilgili endişeler dile getirilmiş, bu endişelerin Ukrayna'da yaşanan süreçle benzerlik gösterdiği dile getirilmiştir.

Gazetenin Turuncu Devrim İle İlgili Haber Özetleri:

İkinci tur seçimlerinin hemen ardından yapılmaya başlanan haberlerde de gazete olayları sadece V.Yushchenko'nun perspektifinden görmüş, 23 Kasım 2004 günü yayınlanan "Stalemate in Election For Ukraine President" başlıklı haber özetinde ise ikinci turun ilk açıklanan sonuçlarına göre V.Yushchenko'nun yenilgiyi kabul etmeyi reddettiğini belirtip, uluslar arası gözlemcilerin de sistematik oylamada istismar olduğunu açıkladıklarını ifade etmiştir (New York Times, 23 Kasım 2004 News Summary). Gazete habere taşıdığı bu olay ile Ukrayna seçimlerinde bir yanlışın olduğuna dikkati çekip V. Yushchenko'nun da bu durum karşısında mağlubiyeti kabul etmeyeceğini mevcut haberde göstermiştir.

25 Kasım 2004 tarihli Ukraine Election Outcome Faces Fraud Allegations" adlı haber özetinde sokaklarda huzursuzluğun arttığı genel grev ve yeni seçim çağrısı yapılmıştır (25 Kasım 2004 New York Times).

29 Kasım 2004 tarihinde çıkan "Ukraine Unity Under Threat" başlıklı haber özetinde yaşanan sokak olaylarına vurgu yapılarak Yanukoviç destekçisi bölgesel liderlerin Yuşçenko'yu eleştirdikleri yazılmış, politik çıkmazların devam etmesi halinde ülkenin doğu kesiminin önümüzdeki ay özerklik aramaya niyetli olduğu söylemleri haber özetinde kendine yer bulmuştur (29 Kasım 2004, New York Times).

Haber içerisinde yaşanan sokak olaylarından ve politik çıkmazdan ötürü ülkenin bölünme ile karşı karşıya kaldığı belirtilip, Yuşçenko destekçilerinin özerklik talepleri de ülke için bir tehdit olarak görülmüş, böylece haber

içerisinde Yanukoviç ve destekçileri söylemlerinden dolayı olumsuz bir portre içinde okuyucuya aktarılmıştır.

30 Kasım 2004 günü çıkan “Exiting Ukraine President Supports New Elections” başlıklı haber özetinde de Cumhurbaşkanı Kuchma’nın ülkeyi parçalamakla tehdit eden siyasi krizin sona erdirilmesi için yeni bir seçim yapılması önerisinde bulunduğu belirtilmiş, ülkeyi bu krizin içine getiren durumdan bahsedilirken de hileli seçimler ibaresi özette de kullanılmıştır (30 Kasım 2004, New York Times). Haber özetinde Leonid Kuchma’nın yeni bir seçim önerisinde bulunduğu belirtilirken mevcut durumun ülkeyi parçalamakla tehdit ettiği de söylenmiştir. Bununla beraber önceki haberlerde olduğu gibi seçimlerin hileli olduğu özet kısmında da okuyucuya aktarılmıştır.

Gazetenin 1 Aralık 2004 tarihinde çıkan “New Vote Offered in Ukraine” başlıklı haber özetinde Yanukoviç’in yeni bir oylamayı kabul edeceği bildirilmiş, seçimi kazandığını iddia eden Yuşçenko’nun da bu teklifi reddettiği belirtilmiştir (1 Aralık 2004, New York Times).

Haber özetinde Yuşçenko’nun kendini seçimin kazananı olarak gördüğünden dolayı Yanukoviç’in teklifini reddettiği yazılmıştır.

2 Aralık 2004 günü gazetede yayınlanan Ukrayna’daki durumu anlatan “New Elections Likely in Ukraine” başlıklı haber özetinde Ukrayna’da siyasi iktidarın yeniden düzenlenmesini kabul eden bir anlaşma uyarınca yeni bir seçim yapılmasına yönelindiği, ülkedeki krizin ortadan kaldırılmak istendiği belirtilmiştir (2 Aralık 2004, New York Times).

Haber özetinde yeni bir seçimin olacağı söylenirken bu yeni seçim ile ülkede yaşanan krizinde ortadan kaldırılacağı söylenmiştir.

Gazete 5 Aralık 2004 tarihinde haber özetleri kısmında Ukrayna ile ilgili olarak “Ukraine Challenger Surges” başlıklı haber özetini geçmiş, muhalif aday Yuşçenko’nun Ukrayna’yı yeniden düzenlemek istediğini bildirmiştir (5 Aralık 2004, New York Times).

Gazete 6 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Ukraine Leader Speaks Out" başlıklı haber özetinde Cumhurbaşkanı Kuchma'nın muhalefet lideri

Viktor Yuşçenko'yu, Ukrayna'nın siyasi sistemini seçim krizini uzatmakla suçladığı bildirilmiştir (6 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 11 Aralık 2004 tarihli "Ukraine Candidate Tested Again" başlıklı haber özetinde de muhalif aday Yuşçenko'nun üçüncü kez zehirlenmiş olup olmadığını belirlenmesi ve zehirli maddeyi tanımlamak için Viyana'ya döndüğü bildirilmiştir (11 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 25 Aralık 2004 günü yayınladığı "Political Crisis in Ukraine May Be Far From Over" başlıklı haber özetinde Ukrayna'nın derin bir şekilde bölündüğü, siyasi krize karşı yeni bir oylamaya hazırlandığı bildirilmiş, Yanukoviç'in sonuçların gayrı meşru olacağını belirtmesinin de gösterileri daha da uzatabileceği özette yazılmıştır (25 Aralık 2004, New York Times).

Gazetede 27 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan "Ukraine Opposition Gaining" başlıklı haber özetinde ise muhalefet lideri Viktor Yushchenko, erken oy sayımlarına ve anketlere göreUkrayna'nın cumhurbaşkanlığı yarışında güçlü bir zafer elde ettiği bildirilmiştir (27 Aralık 2004, New York Times).

Gazetenin 28 Aralık 2004 tarihinde yayınladığı "Ukraine Opposition Leader Wins" başlıklı haber özetinde muhalefet lideri Viktor Yuşçenko'nun neredeyse tüm oyların sayılmasıyla birlikte Ukrayna'nın ön görülen cumhurbaşkanı olduğu yazılmış, diğer bir aday olan Viktor Yanukoviç'in ise sonuçları kabul etmeyi reddettiği ve mahkemede mücadele edeceğini söylediği haber özetinde belirtilmiştir (28 Aralık 2004, New York Times).

Gazete 29 Aralık 2004 günü yayınladığı "Friction Arises Again in Ukraine" başlıklı haber özetinde Ukrayna'da gerilim ve riskin yeniden belirginleştiği belirtilip Yanukoviç'in desteklerine çağrı yaptığı bildirilmiştir (29 Aralık 2004, New York Times).

SONUÇ

Neoliberal politikalar sonucu oluşan ortamda yaşanan değişimler ve oluşan yeni düzenden basın ve medya da etkilenmiş, neoliberal politikalar ile sermaye medyanın tekelleşmesine neden olmuştur. Neoliberalizm, 20.yüzyılda yaşanan değişimler, artan devletçi politikalar ve devlet müdahalelerinin ve bu yöndeki eğilimlerini zayıflatmak için gündemde kalmış, 20.yüzyılda dünya gündemini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Neoliberalizm, liberal ekonomilerin en yoğun şekilde yaşandığı ABD ve İngiltere'de kendine en sağlam zemini bulmuş, bu ülkelerde de teori ve pratik anlamında kendi gelişimini sürdürmüştür. ABD'de Ronald Reagan, İngiltere'de ise Margaret Thatcher yönetimlerinin iktidara gelmeleri ile ülke bazında benimsenmeye başlanan neoliberal politikalar uluslararası arenada da etkin olmaya başlamışlardır. ABD ve İngiltere gibi ülkelerde yaşanan iktidar değişimleri ile kendine yaşam alanı bulmaya başlayan neoliberalizm kendi içinde muhafazakarlık ve liberalizmi harmanlayan yeni sağ kavramının bir öğretisi olarak uluslararası sistemi etkilemiş, ekonomik çıkarımları ile de pek çok devleti ve uluslararası kurumu şekillendirmiştir. Ancak neoliberalizm kendi içinde muhafazakar olarak tanımlansada sosyalist, liberal partileri de etkilemiş, bu etki dolayısı ile etki alanını Amerika ve İngiltere sınırlarının dışına da taşımıştır. Neoliberal politikaların artması ile birlikte sermayenin medya alanına kayması, medya gücünü kullanmak istemesi sermayenin basına ilgi duymasına sebebiyet vermiştir. Neoliberalizm, 20.yüzyılda yaşanan gelişmelerle birlikte artan devletçi politikaları ve devlet müdahalelerini ve bu yöndeki eğilimleri zayıflatmak için gündemde kalmış, 20.yüzyılda dünya gündemini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Neoliberalizm, liberal ekonomilerin en yoğun şekilde yaşandığı ABD ve İngiltere'de kendine en sağlam zemini bulmuş, bu ülkelerde de teori ve pratik anlamında kendi gelişimini sürdürmüştür. Amerika'da Ronald Reagan, Avrupa'da ise Margaret Thatcher yönetimlerinin iktidara gelmesi ile ülke bazında benimsenmeye başlanan neoliberal politikalar uluslararası arenada benimsendikleri ülkeler vasıtasıyla söz sahibi olmaya başlamışlardır. ABD'de Ronald Reagan'ın danışmanı olan Milton Friedman altın kurallar olarak gördüğü neoliberal politika önerileri ABD ve İngiltere merkezinden başlayarak zaman içinde siyasi konjektüre göre yayılmaya

başlamıştır. Neoliberalizmin kendi içinde ürettiği söylemde toplumun refahını yükseltmenin yolunun yatırımcı hürriyetinden geçtiğidir. Bu söylem üzerinden bakıldığında 20.yüzyılın ikinci yarısı girişimci özgürlüğünün altı yıllarını oluşturmuştur. Reagan ve Thatcher'ın iktidarları ile kendine yaşam alanı bulmaya başlayan neoliberalizm, muhafazakarlık ve liberalizm gibi kavramlarla yeni bir ideoloji oluşturup yeni sağ kavramını uluslararası sisteme sunmuş, ekonomik çıkarımları ile de pek çok devleti ve uluslararası kurumu şekillendirmiştir. Ancak neoliberalizm kendi içinde muhafazakar olarak tanımlansa da sosyalist, liberal partileri de etkilemiş, bu etki dolayısı ile etki alanını Amerika ve İngiltere sınırlarının dışına da taşımıştır. Küreselleşme ile de artan tekelleşme kitle iletişim araçlarının çok uluslu şirketlerin yayılma alanlarına katkıda bulunmasına neden olmuş, bu katkı ile birlikte çokuluslu sermaye uluslararası anlamda işlevler görmeye başlamıştır. Bu hegemonik durum ile birlikte yeni medya düzeni Time Warner, Sony, Walt Disney gibi aktörler tarafından şekillendirilmiştir. Tüm bu politikaların bir sonucu olarak medya çok uluslu şirketlerin politikalarının uygulanmasında toplumca kabul edilmesinde öncü bir rol üstlenmiş, seksenli yıllarda da şirketler medya sektöründe tekelleşmeye giderek varlık göstermeye başlamıştır. Tekelleşme ile birlikte çok uluslu şirketler bir bakıma bu şirketlerin hamisi konumundaki kapitalist devletler ve çıkar grupları kendi ideolojilerini ve politikalarını ihraç eden uygulayan yeni bir medya düzeninin ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Çok uluslu sermaye ve bu sermayenin medya tekelini elinde tutarak medyayı yeniden şekillendirmesi sonucu tekelleşen medya, uluslararası arenada işler hale getirilmiştir. Uluslararası arenada işler hale getirilen medya toplumları biçimlendirmede öncü roller üstlenmiştir. Bunun bir sonucu olarak birey iletişim araçları ile ideolojiden ve yorumdan uzak bilgiye ulaşmak yerine, medya tarafından biçimlendirilen bilgiye ulaşmaya başlamıştır. Dışarıdan bakıldığında karşımıza çıkan farklı ve çoğulcu yapıya karşın birey yeniden yapılandırılan bir enformasyon akışı ile karşı karşıya gelmiştir.

Tekelleşme ile birlikte medyada azalan çok seslilik ve çeşitlilik bireyin medya karşısında aynı bilginin değiştirilerek kendine sunulmasına göz yummasına neden olmasını da kolaylaştırmıştır. Tekelleşme ile birlikte yaşanan süreçte toplumsal çıkarlar yerine sermayenin çıkarları ön planda

tutulmuş, medya da bu çıkarları savunan bir aygıt haline dönüştürülmüştür. Çok uluslu sermayenin politikalarının bir sonucu olarak birey, ulusal aidiyetini yitirerek kendini tüketim kültürünün getirileri ile tanımlamaya başlamış, kamu düzeni, ulusal birlik, devlet güvenliği, toplumsal kazanımlar gibi gereksinimler arka planda tutulmaya zorlanmıştır. Neoliberal politikalar sonucu tekelleşme ile birlikte yeniden şekillenen medya ile birlikte modern insan dünyayı tekelleşen medyanın içerikleri ile birlikte tanımaya başlamış, kitle iletişim araçları uluslararası sermaye tarafından araçsallaştırılmıştır. Oluşturulan bu yeni yapı ile birey sıradanlaştırılıp gerçek yaşamdan koparılarak, toplumsal sorunlarla ilgilenmeyen, yeri geldiğinde sermayenin çıkarları için toplum düzenini bozan davranışlara sevk edilen bir medya tüketicisi konumuna getirilmiştir. Medya içeriklerinde kamu yararı ilkesinin terk edilmesi ile de içerikler sermayenin isteği doğrultusunda düzenlenmeye başlanmıştır. Küreselleşme süreci ile birlikte değişen uluslararası çok uluslu şirketlerin devlet pozisyonuna geçmelerine neden olmuş, faaliyet gösterdikleri ülkelerde de devletlerden güçlü konuma gelmelerine neden olmuştur. Özellikle tekelleşme ile birlikte medya kuruluşları ürettikleri içerikler ile diğer iş kollarından ayrılmışlar, ürettikleri içerikler kamuoyu oluşturucu, toplumun algısını şekillendiren düzenlenmeler ile kendi pazarlarını korumuş, genişletmişlerdir. Tekelleşmeler ile birlikte medya şirketlerinin satın alınmaya başlanması ile birlikte 1990'lı yıllardan itibaren büyük şirketler yerel ve küçük olanı kendi bünyesine katarak büyümesini sürdürmüştür. Medyada tekelleşme ile birlikte medya patronları da kazançlarını sadece medyada satın almalar yoluyla değerlendirmemiş, medya dışı alanlara da ilgi duymaya başlamışlardır. Medya dışı alanlara ilgi duyulmaya başlanması ile birlikte medya patronlarının basın hariç pek çok sektörde faaliyet göstermeleri de pek soruyu beraberinde getirmiştir. Medya dışında da faaliyet göstermeye başlayan şirketler medya dışı alanlarda sadece reklam alma konusunda bir ilişkinin dışında farklı ilişkilerde kurmaya başlamışlardır. Böylece oluşan durumda medya ve medya dışı unsurlar sadece reklam ile bir araya gelmemişler, reklamın ötesinde de medya patronlarının ya da medya dışı alanlarda iş yapan sermaye sahiplerinin medyaya olan ilgilerinin artması ve medya kuruluşlarını satın almalarıyla medya ve medya dışı alanlarda birbirleri ile ekonomik ilişkilerin meydana gelmesi kaçınılmaz olmuştur. Yaşanan süreç reklamın ve medya kuruluşlarının

işleyişinin çok ötesine geçmiş, reklamdan ziyade basın kuruluşları pazarlama aracı haline gelmiştir.

Kitle iletişim araçlarının belli grupların ellerinde toplanması ile de bu gruplar iktisadi ve siyasi alanlarda ellerinde tuttukları medya gücü ile etkin olmaya başlamışlardır. Tekelleşen medya ile birlikte basın yayın araçları da birer propaganda aracı haline gelmiş, uluslararası sermaye medyayı bir propaganda aracı olarak kullanmaya başlamıştır. Medyanın bir propaganda aracı haline gelmesi Noam Chomsky ve Edward S. Herman'ın yazdığı "Rızanın İmalatı" adlı kitapta basın yayın kuruluşlarının tarafsız bir şekilde hareket etmedikleri anlatılırken, sermayenin çıkarlarına göre hareket ettikleri anlatılmaktadır. Günümüzde medya ürettiği içerikler ile toplumu ve bireyi etkileyen bir görünümde bulunmaktadır. Ürettiği içerikler ile toplumu etkileyen bir mekanizmanın da propaganda işlevi gösteren bir yapıya dönüşmesi de kaçınılmazdır. Tekelleşme ile birlikte basın yayın kuruluşlarını kendi bünyelerine katan dev holdinglerde bundan sebep medyayı kendi çıkarları doğrultusunda bir propaganda aracı olarak kullanmışlardır. Medya ile yapılan propaganda üretilen içerikleri kendi haber süzgecinden geçirerek topluma o şekilde sunar. Süzgeçten geçirilen içerikler ile toplum sermaye ve hakim grupların çıkarları doğrultusunda yönlendirilir ve muhalif sesler toplum dışına itilip ötekileştirilir. Tekelleşme ile birlikte piyasalaşan basın yayın organları medya şirketleri vasıtasıyla ticari birer kuruma dönüştürülmüştür. Gazete, radyo ve televizyonların milyonlara ulaşan izleyicileri reklamlar için potansiyel birer müşteri pozisyonuna dönüştürülmüş, böylelikle yayınlar ve içeriklerde propagandadan nasibini almıştır.

Üretilen içeriklerde ve haberlerde olayların yaşandığı ülkelerde haber başlıkları ve içerikleri de ülkelerinin ABD'ye olan yakınlık durumuna göre değişmiştir. ABD ile müttefik olan ülkelerde haber kaynakları genelde devletin resmi yayın organları olurken, ABD'nin müttefiki olmayan ülkelerde de haber kaynakları genellikle muhalif gruplar ya da iktidar karşıtı oluşumlar olmuştur.

Tekelleşen medya yeni bir medya düzeni oluştururken de uluslar arası anlamda işlerlik kazanmış, yaşanan toplumsal olayları da yakından takip etmiştir. Yaşanan bu olaylardan biri de 2004 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'ne hile karıştırıldığı iddiası ile sokağa dökülen

halkın seçimleri tekrar ettirip muhalif aday Viktor Yuşçenko'nun kazanmasını sağlayan "Turuncu Devrim" olmuştur. Ukrayna'da yaşanan olaylara uluslar arası basın yakın ilgi göstermiştir. Bu yakın ilgi gösteren basın yayın kuruluşlarından biri de New York Times Gazetesi olmuştu. New York Times Gazetesi Ukraya ile ilgili olarak olayların başladığı 22 Kasım tarihinden muhalif aday Viktor Yuçenko'nun Cuhurbaşkanlığı yemini ettiği tarih olan 23 Ocak 2005'e kadar yüz on iki haber yapmıştır. Gazete Ukrayna ile ilgili haberleri okuyucu ile paylaşırken seçim sürecinde yarışan adayları yakın bulundukları ülkelere göre sınıflandırmış, muhalif aday Viktor Yuşçenko'yu "Liberal Lider" , "Batı Yanlısı" olarak tanımlarken Viktor Yanukoviç'i ise haberlerde "Rus Yanlısı" olarak tanımlamıştır. Gazete böylece Yanukoviç'in liberal ve Batı'dan yana olduğunu ima ederken Yanukoviç'in Rusya taraftarı olduğu dolayısıyla seçilmesi halinde ülkenin Rus güdümünde olacağını ima etmiştir. Gazete yaptığı bu haberlerde de sık sık yarışan adayların birbirine zıt iki kutbu temsil ettiklerini belirtmiş, Ukrayna'nın ise Rusya ve Batı'yı birbirinden ayıran önemli bir ulus olduğunun altı çizilmiştir. Gazete seçimler üzerinden Ukrayna'da yaşanan olayları da bir Doğu – Batı savaşımı olarak lanse etmiştir. Gazete yaptığı haberlerde Yuşçenko'yu sürekli olumlarken Yanukoviç'i ise haber içeriklerinde yolsuzluk ve seçimlerde usülsüzlük gibi konularla ilişkilendirmiştir. Gazete yaptığı haberler ile özgürlükçü ve liberal olarak değindiği Yuşçenko'yu daha fazla gündemde tutup Yuşçenko'nun ismini haberlerde daha sık geçirmiştir. Gazete seçimlerde yapılan usülsüzlük iddialarını da Yanukoviç ile ilişkilendirirken sonuçların açıklanmasından bir gün önce Vladimir Putin'in Yanukoviç'i tebrik etmesini de Putin'in yaşanlar ile bir bağının olduğunu ima ederek okuyucuya sunmuştur. Seçimlerdeyaşanan usülsüzlüklerin haber metinlerde yer alması ile bu usülsüzlük iddiaları Batılı siyasilerin seçim sonuçlarını kabul etmeyen görüşlerini ile beraber verilip Yuşçenko'nun seçimlerde haksız bir yenilgi aldığı görüşü de kamuoyuna sunulmuştur. Ukrayna'nın seçimler sürecinde yaşadığı olayların uluslararası bir krize dönüşmesinin sebebi ise şüphesiz bulunduğu konumdur. Bu konum Ukrayna'yı hem Rusya için hem de Batı için önemli bir ülke pozisyonuna getirmektedir. Ukrayna'nın Rusya açısından önemine bakıldığında ise ülkenin bulunduğu konum gereği Rusya'nın ülkeyi arka bahçesi olarak görme durumu

hem Sovyet mirasından dolayı hem de ticari gerekliliklerden dolayı elzem bir durum halindedir.

Ukrayna'nın Rusya için bu denli önemli olan konumu seçimlerde Batı yanlısı bir adayın Ukrayna'nın yörüngesini Batı'ya çevirmesi ile değiştirilebilir bir duruma gelmiş, seçim döneminde de Rusya Yanukoviç'in kampanyasına olan desteğini sürdürmüştür. Gazete ise haberlerinde bu desteği sıkça telaffuz edip Putin'in seçimlerde Yanukoviç'e açık bir destek verdiğini hatta seçim sonuçları açıklanmadan Yanukoviç'i tebrik ettiğini belirtip hileli sonuçlarda Putin'in de payı olabileceği izlenimini okuyucular ile paylaşmıştır. Gazete haberlerinde Moskova'nın Ukrayna içi yaşananlardan rahatsızlık duyduğunu da sıkça telaffuz etmiş, Batılı söylemleri bulunan protestoculardan hoşnutsuzluk içerisinde olduğunu da haberlerde paylaşmıştır. Bu paylaşımlar ile haberlerde Rusya'nın kendi yanlısı olan Yanukoviç'i desteklediği belirtilmiştir. Ukrayna'da yaşanan sosyal hareketlerinde Rusya tarafından bir tehdit gibi görüldüğü haberlerde belirtilmiştir.

Rus tarafı Ukrayna'da yaşanan olayları kendi mevcudiyetlerine bir tehdit olarak görürken gazete haberlerde Rusya'nın kendi açısından nedenlerine ve kaygılarına yer vermemiş, yaşanan olayları barışçıl ve silahsız eylemler olarak görüp yaşananları da demokratik talepler olarak tarif etmiştir. Gazete haberlerde Ukrayna muhalefetinin protestolarını barışçıl ve demokratik olarak nitelendirmiş, protestocuların Kiev'de demokratik haklarını kullandıklarını, Bağımsızlık Meydanı'na çadır kentler tutup meydanlarda haklarını aradıklarını belirtirken Yanukoviç taraftarlarının ise Rusça konuştuklarını ve Doğu Ukrayna olarak ayrılma sürecine girebileceklerini belirtip haberlerde Yanukoviç taraftarlarını ayrılıkçı olarak göstermiştir. Ayrılıkçı olarak gösterilen Yanukoviç taraftarları haber metinlerinde bu şekilde tasvir edilirken Ukrayna'nın bütünlüğüne karşı oldukları da ima edilmiştir. Gazete haberlerde Doğu Ukrayna ve Yanukoviç taraftarlarının ayrılıkçı tehditlerle ülkenin bütünlüğüne karşı gibi duruş sergilediklerini belirtsede Doğu Ukrayna'da bulunan Yanukoviç taraftarlarının görüşlerine haber metinlerinde yer verilmemiştir.

Haber metinlerinde ayrılıkçı olarak tasvir edilen Doğu Ukrayna'nın ülkenin en gelişmiş bölgelerinden olduğu da belirtilmiş, bu bölgelerde bulunan

Rus etkisinin bölgenin gelişmişliği ile ilgili olduğu da ifade belirtilmiş, ülkenin Sovyet geçmişine göndermelerde bulunularak Kruşçev ve Brejnev gibi Sovyet liderlerinin Doğu Ukraynalı olduğu yazılıp böylece Ukrayna'nın Rusya açısından nasıl görüldüğü de okuyucuya bu şekilde aktarılmıştır. Ukrayna'nın Doğu bölgelerinin Rusça konuşan ve Yanukoviç destekçisi bir halktan oluştuğu haberlerde bildirilirken Yuşçenko taraftarlarının da Batı yanlısı, Rusça konuşmayı reddeden Ukraynalı milliyetçiler olduğu bildirilmiştir. Ukrayna'da AB yanlılığı Ukrayna milliyetçiliği ile özdeşleşmiş, Ukrayna'da "Turuncu Devrim" sırasında da dinsel ve ideolojik aidiyetlikler muhalifler arasında bir bütünleşme sağlamış, Ukrayna'nın Katolik ve milliyetçi seçmenleri Yuşçenko'yu destekleyip, yaşanan olaylarda ön saflarda yer almışlardır (Kuzio, 2010:3). Gazate haberlerde, Ukrayna'nın dinsel bir haritasını da çıkarıp haberlerde Katolik Ukraynalılar'ın Yuşçenko'yu desteklediğini belirtip, Doğu Ukrayna'daki Ortodoks nüfusunda Yanukoviç'i desteklediğini bildirmiştir. Gazete yaptığı bu söylem ile Katolikleri Yuşçenko taraftarı ve Batı yanlısı olarak lanse ederken Ortodoks nüfusun ise Rus yanlısı olduğunu ima etmiştir. Yapılan haberlerde bu duruma değinilirken gazete Ukrayna'da bulunan iki Ortodoks Kilisesi'nden birinin Kiev yerine Moskova'ya sadık olduğunu okuyucu ile paylaşmıştır (Ukraine Crisis Brings Out People of Faith, NewYork Times). Gazete ülke içinde bulunan bu dinsel grupları da siyasi görüşlerine göre sınıflandırırken haber içerisinde Doğu Ukrayna, Ortodoks ve Rusça kelimelerini sürekli Rus yanlılığı ile ilgili haberlerde kullanmış, Yuşçenko taraftarı olan muhalif grupları da barışçıl, demokrat ve reform kelimeleri ile Batı yanlılığı ile ilgili haberlerde kullanmıştır. Böylelikle gazetenin haberlerde Ukrayna Cumhurbaşkanlığı Seçimleri'nde ülke içi mücadeleleri Rus ve Batı yanlılığı üzerinden yorumladığı tespit edilmiştir. Ukrayna'da milliyetçik anlayışı Batı yanlılığı ile özdeş bir hale gelmiş, gazete haberlerinde de merkez sağ birçok partiden protestocuların sokaklarda hileli seçimleri protesto ettiğini, bu protestocuların turuncu renklere sahip olduklarını bildirip muhalif gösterici kimliğini olumlamıştır. 2004 yılına kadar Ukrayna'da rejim karşıtı protestoları destekleyen en büyük grup ise "ulusal demokratlar" adlı siyasi mekanizma olmuştur (Kuzio, 2010:6). Ukrayna'da Yuşçenko'yu destekleyenler Batı yanlısı olarak tasvir edilirken Kiev merkezli Batı eğilimli seçmenler 1994 yılında Kravchuk'a, 2004 yılında da Yuşçenko gibi Batı yanlısı adaylara oy

vermişlerdir. Gazete bu yorumlamalara uygun olarak ürettiği haber içerikleri ile de Ukrayna'da yaşanan olayları bir değişim olarak görmüş, Ukrayna'da yaşananları sık sık haber içeriklerinde Ukrayna'nın Sovyet geçmişine göndermelerde bulunarak haberleştirmiştir. Özellikle seçimlerde yapılan usüzlüklerin anlatıldığı haberlerde geleneksel Sovyet seçimi gibi ibareler kullanılıp Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından eski Sovyet Cumhuriyetleri'nin demokrasiyi kucaklaması gerekliliği gibi öznel yorumları da haberlerinde barındırmıştır. Gazete haberlerinde, Sovyet döneminin eski cumhuriyetler için bir anti demokratik dönem olduğunu ima etmiş, Ukrayna'da yaşanan usülsüzlüklerde de Putin ismini sıkça kullanmış, Belarus Devlet Başkanı Lukaşenko'nun Putin ile olan yakın ilişkilerini de Ukrayna ile ilgili olan haberlerde paylaşıp Lukaşenko'yu Avrupa'nın son diktatörü olarak nitelendirmiştir (A Tug of War Over Ukraine, New York Times). Böylelikle Vladimir Putin'in de bir diktatörle yakın ilişkileri olduğu belirtilmiştir. Gazete haberlerde Yanukoviç ismini sürekli olarak seçimlerde yapılan usülsüzlükler ile birlikte okuyucuya aktarırken haber başlıklarında Yanukoviç ismini tek bir haber dışında kullanmamıştır. Yanukoviç adının geçtiği haber başlığı ise istifasının kabul edildiği haber olmuştur (Yanukovich's Resignation Accepted, New York Times) Yuşçenko'nun ismi ise birden çok haber başlığında okuyucuya sunulmuştur. Gazete haber başlıklarında Yuşçenko'nun ismini Yanukoviç'e göre daha fazla tekrar etmiş, böylelikle Yuşçenko haberlerde daha bilinen bir figür olarak haber metinlerinde kendine yer bulmuştur. Yuşçenko haberlerde kendine yer bulmasıyla Yuşçenko ile ilgili seçilen kelimelerde olumlayıcı olurken (Liberal lider, Batı yanlısı muhalif aday) Yanukoviç haber metinlerinde sürekli seçimlerde hile yapmakla itham edilmiş, Yanukoviç ile ilgili magazinsel bilgilerde haber içerisinde okuyucuya sunulmuştur. Yanukoviç'in Putin'in Moskova'da doğumgünü partisine katıldığı gibi özel hayatı ilgilendiren magazinsel içeriklerde haberlerde kendine yer bulmuştur. Gazete haberlerde Ukraynayı ve Leonid Kuchma'yı da otoriterlikle itham ederken aynı haberde de Rusya Devlet Başkanı'nın ülkesinde demokratik kazanımları azalttığını bildirmiş, Ukrayna ile ilgili olan haberde konu Ukrayna'nın komşusu Rusya'ya da bağlanmıştır. Gazete ürettiği haberler ile haber içerisinde görüşlerine yer verdiği kişileri de toplumda ve uluslar arası kamuoyunda güç ve iktidar sahibi kişilerden seçmiş, görüşleri alınan kişilerle

birlikte de mevcut dünya düzenin egemen kuralları okuyucu ile paylaşılmıştır. Gazete haberlerde Ukrayna'da yaşanan durumu devrim olarak nitelendirmiş, bu devrimin sadece Ukrayna'da sınırlı olmadığı eski Sovyet Cumhuriyetleri'nde de yaşanacağını dolayısı ile durumun sadece Ukrayna ile alakalı olmadığı durumun bir Doğu – Batı savaşı görünümünde olduğunu haberlerinde ima etmiştir.

KAYNAKÇA

Akbıyık, N. ve Öztürk, M. (2013). Sivil Toplum ve Sosyal Medya Perspektifinde “Arap Baharı” ve “Wall Street’i İşgal Et” Eylemleri. Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi 2, s. 1003-1027

Arığ, A.S. (2011). Basında 12 Mart Muhtırası. Türk Yurdu Dergisi, Sayı 290, s.211-216

Armaoğlu, F. (2013). 19.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1789-1914. İstanbul: Timaş Yayınları

Avar, B. (2012). Kaçın! Demokrasi Geliyor! İstanbul: Remzi Kitabevi

Avşar, Z. (2004). Medyada Yoğunlaşma ve Şeffaflaşma: Yasal Düzenlemeler, Beklentiler, Sorun Alanları. Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, s.87-112

Birdişli, F. (2009). Neoliberalizmin Ulusal Güvenlik Siyasaları Üzerindeki Etkileri ve Türkiye’nin Güvenlik Siyasası Üzerine Bir İnceleme. Stratejik Araştırmalar Dergisi, Sayı 13, s. 46-56

Bozkurt, G.S. (2006). Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan’da Kadife Devrimler. Karadeniz Araştırmaları, Sayı 9, s.151-167

Brzezinski, Z.(2005). Büyük Satranç Tahtası. İstanbul: İnkılap Kitabevi

Bulut, F. (2011). 68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye’de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı. Dokuz Eylül Üniversitesi Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt 11, Sayı 23, s.143-169

Canşen, E. (2011). Sovyetler Birliği’nden Rusya Federasyonu’na Doğru Değişimin Yan Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 24, s.79-88

Carr, E.H. (1989). Sovyet Rusya Tarihi, Bolşevik Devrimi 1. O. Suda (çev.) İstanbul: Metis Yayınları

Çayır, K. (1999). Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler. İstanbul: Kaknüs Yayınları

Çelik, H. Ve Arısoy, C. (2015). Bilginin Özgürleşememe Sorunu: Neoliberal Ortamda İnternet İçeriğine Müdahaleler. 6. Uluslararası İşçi ve İletişim Konferansı, s.65-79, Ankara

Çelik, H. (2015). Neoliberal Politikalar Sonucunda Medya Alanında Tekelleşme Eğilimler ve Türkiye Örneğinde Son Yarım Yüzyıla Bakış. Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı, 9-11 Eylül 2015, Kazan-Rusya

Çetin, H. (2002). Liberalizmin Tarihsel Kökenleri. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, s.79-96

Çetin, H. (2001). Liberalizmin Temel İlkeleri. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 219-237

Demir, V. (2006). Medya Etiği. İstanbul: Beta Yayınları

Eco, U. (2014). Ortaçağ, Barbarlar, Hristiyanlar, Müslümanlar. L. Tonguç Basmacı (çev.) İstanbul: Alfa Tarih (orijinal baskı tarihi 2010)

Ekmekçi, İ. (2013). John Locke'un Liberalizm Kuramı Üzerine. TBB Dergisi 2013 (106)

Erdoğan, İ. (2002). Tekelleşme, Medya ve Medya Pratikleri. Toplum ve Hekim, Kasım-Aralık 2002, s.417-424

Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2010). Öteki Kuram, Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi. Ankara: Erk Yayınları

Erdoğan, İ. (2003). Pozitivist Metodoloji. 1.Baskı. Ankara: Erk Yayınları

Gezgin, S. (2015). Küreselleşmenin Toplum Üzerindeki Etkileri (Bölüm 2). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 22, s. 9-12

Giddens, A. (2000). Sosyoloji. H. Özel, T. Kabadayı, M. Turhan Kara, N. Oral, I. Bayar ve H. Bravo (çev.), Ankara: Ayraç Yayınevi.

Göçer, İ. (2015). Arap Baharı'nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret Turizm Gelirlerine Etkileri. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 16, s.53-68

Girgin, A. (2002). Uluslar arası İletişim, İstanbul:Der Yayınları

Herman, S.E. ve Chomsky, N. (2012). Rızanın İmalatı, Kitle Medyasının Ekonomi Politiği. E. Abadoğlu (çev.), İstanbul: Bgst Yayınları

Heywood, A. (2013). Siyasi İdeolojiler. A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, Ş. Akın ve B. Kalkan (çev.), Ankara: Liberte Yayınları

Hourani, A. (2001). Avrupa ve Ortadoğu. A. Aydoğan ve F. Altun (çev.) İstanbul: Yöneliş Yayınları

Ilgaz, C. (2001). Tekelleşme Olgusu ve Türk Basını. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 11, s. 219-222

İnsel, A. (2015). Neo – Liberalizm: Hegemonyanın Yeni Dili. İstanbul: İletişim Yayınları

Kagarlitski, B. (2008). Bugünkü Rusya, Neoliberalizm, Otokrasi ve Restorasyon. F. Arıkan ve S. Arıkan (çev.) İstanbul: İthaki Yayınları

İlyas Kamalov, Putin Dönemi Rus Dış Politikası-Moskova'nın Rövanşı, Yeditepe Yayınevi, Ocak, 2008.

Kaya, R. (2009). İktidar Yumağı – Medya – Sermaye – Devlet. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Kejanlıoğlu, B. (2004). Türkiye'de Medyanın Dönüşümü. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Kırık, A. M. (2012). Arap Baharı Bağlamı'nda Sosyal Medya – Birey Etkileşimi ve Toplumsal Dönüşüm. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt 1, Sayı 3, s. 87-98

Kurtbağ, Ö. (2010). Amerikan Yeni Sağı ve Dış Politikası. Ankara: USAK Yayınları

Kuzio, T., Nationalism, identity and civil society in Ukraine: Understanding the OrangeRevolution, Communist and Post-Communist Studies (2010), doi:10.1016/j.postcomstud.2010.07.001

Küzeci, Ş. (2009). Irak Basın Tarihi. Ankara: Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Lewis, B. (2015). Ortadoğu, İki Bin Yıllık Ortadoğu Tarihi. S. Y. Kölay (çev.) Ankara: Arkadaş Yayınları

Locke, J. (1969). Civil Government, Aktaran: Halis Çetin; Liberalizmin Temel İlkeleri, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 219-237

Locke, J. (1998). Hoşgörü Üstüne Bir Mektup, M. Yürüşen (çev.), Ankara: Liberte Yayınları

MacKinnon, M. (2008). Yeni Soğuk Savaş, E. Lakşe (çev.), Ankara: Destek Yayınları

Marcu, S. (2009)'The Geopolitics of the Eastern Border of the European Union: The Case of Romania-Moldova-Ukraine',Geopolitics,14:3,409 — 432

Morley, D. Ve Robins, K. (2011). Kimlik Mekanları. E. Zeybekoğlu (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Oğan, S. (2006). Turuncu Devrimler. İstanbul Birharf Yayınları

Özsever, A. (2004). Tekelci Medyada Örgütsüz Gazeteci. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Öztuna, Y. ve Gökdemir, A. (1987). Türkiye'de Askeri Müdahaleler. İstanbul: Tercüman Yayınları

Pappe, I. (2011). Ortadoğu'yu Anlamak. G.Atmaca (çev.), İstanbul: Ntv Yayınları

Rigel, N. , Batuş, G. , Yücedoğan, G. ve Çoban, B. (2005). Kadife Karanlık. İstanbul: Su Yayınevi

Sander, O. (2011). Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Sander, O. (2015). Siyasi Tarih 1918 – 1994. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi. Cilt 1. (1988). "1848 Avrupa Devrimleri – Fransa", İstanbul: İletişim Yayınları

Subtelny, O. (2009). Ukraine History. Toronto: Unıversıty of Toronto Press

ŞENER G. "Yeni bir sol kimliğin inşasında internetin rolü" , 1. Uluslararası Medya ve Politika Sempozyumu, Ege Üniversitesi, 15-17 Kasım 2007, İzmir, s. 262-270

Tilly, C. (2008). Toplumsal Hareketler. O. Düz (çev.) İstanbul: Babil Yayınları

Torbakov, İ. (2001) Avrasya Dosyası, Rusya Özel, Kış, Cilt: 6, Sayı: 4, s. 297-314.

Touraine, A. (2005)Eşitliklerimiz ve Farklılıklarımızla Birlikte Yaşayabilecek miyiz? İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Yayla, A. (2011). Liberalizm. Ankara: Liberte Yayınları

Yegin, A. (2015). Afganistan Siyasetini Anlama Kılavuzu. İstanbul: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı

İnternet Kaynakları

http://www.nytimes.com/2004/11/22/world/europe/ukraineawaitspresidentialrunoffresult.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B0DE0D9163EF930A15752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/23/opinion/ukraine-looking-for-a-fair-vote-count.html

http://www.nytimes.com/2004/11/23/washington/premier-claims-hes-the-winner-in-ukraine-vote.html

http://www.nytimes.com/2004/11/24/world/europe/protests-grow-as-ukraine-vote-crisis-deepens.html?_r=0

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.htmlres=9901E1DB143EF937A15752C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.htmlres=9503EEDB153EF936A15752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/25/politics/powell-says-ukraine-vote-was-full-of-fraud.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C00E4D9153EF936A15752C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://www.nytimes.com/2004/11/26/world/europe/ukraine-court-delays-results-in-vote-dispute.html

http://www.nytimes.com/2004/11/26/world/europe/putin-and-the-europeans-fail-to-bridge-the-gap-on-ukraine.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE4D7123EF934A15752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/27/opinion/ukraines-election-and-americas-748382.html

http://www.nytimes.com/2004/11/27/world/europe/rivals-in-ukraine-agree-to-negotiate-over-vote.html

http://www.nytimes.com/2004/11/28/world/europe/youth-movement-underlies-the-opposition-in-ukraine.html

http://www.nytimes.com/2004/11/28/international/a-silent-act-of-rebellion-raises-a-din-in-ukraine.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9804E6DC133EF93BA15752C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F07E6DF133EF93BA15752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/28/world/europe/parliament-says-votes-in-ukraine-were-not-valid.html

http://www.nytimes.com/2004/11/28/opinion/the-once-and-future-soviet-press.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9902E0D6133EF93AA15752C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9504E2DC103EF93AA15752C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C04E2D7103EF933A05752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/30/world/europe/leader-offers-fresh-election-for-ukrainians.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D06E7DE113EF933A05752C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/11/30/opinion/glimmers-of-sanity-in-ukraine.html

http://www.nytimes.com/2004/11/30/politics/a-softer-tone-from-bush-on-ukraine-points-to-a-quandary-for-us.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9407E7D7113EF932A35751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/learning/teachers/featured_articles/20041201wednesday.html

http://www.nytimes.com/2004/12/01/world/europe/ukraines-intramural-contest-entrenched-interests-scramble.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9806E2D61E3EF931A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F04E0D91E3EF931A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9407E0D81E3EF931A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A06E0D81E3EF931A35751C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://www.nytimes.com/2004/12/03/world/europe/putin-backs-ukrainian-leader-dismissing-call-for-new-runoff.html

http://www.nytimes.com/2004/12/04/opinion/saying-no-to-vladimir-putin.html

http://www.nytimes.com/2004/12/04/world/europe/it-was-dec-3-but-in-kiev-new-year-began-yesterday.html

http://www.nytimes.com/2004/12/04/opinion/let-my-people-go.html

http://www.nytimes.com/2004/12/04/world/europe/ukrainian-court-orders-new-vote-for-presidency-citing-fraud.html

http://www.nytimes.com/2004/12/04/world/ukraine-candidates-illness-stumps-doctors.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D0CE0D81731F936A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C02EED81731F936A35751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/05/weekinreview/heeding-the-roar-of-the-street.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D07EFD81731F936A35751C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://www.nytimes.com/2004/12/05/opinion/the-eastern-front-2004.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A05EFDF1431F935A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE3DC1431F935A35751C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://www.nytimes.com/2004/12/06/world/europe/ukraine-crisis-brings-out-people-of-faith.html

http://www.nytimes.com/2004/12/06/opinion/putins-chicken-kiev.html

http://www.nytimes.com/2004/12/07/world/europe/no-deal-yet-in-ukraine-after-talks-on-political-changes.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=950CE2D71431F934A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9903E1DC1531F934A35751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D0CE6DA1231F93BA35751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/08/world/europe/powell-trades-tough-talk-with-russian-leaders-over-ukraine.html

http://www.nytimes.com/2004/12/08/opinion/a-call-to-arms.html

http://www.nytimes.com/2004/12/09/world/europe/ukrainians-enact-reforms-clearing-way-for-new-vote.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0DEEDF1031F93AA35751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/09/opinion/the-eternal-suspicions-of-the-soviet-mindset.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D03EEDE1E31F932A25751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9D00E7DF1E31F932A25751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/12/nyregion/thecity/election-in-a-homeland-leaves-ukrainians-in-an-orange.html

http://www.nytimes.com/2004/12/12/world/europe/liberal-leader-from-ukraine-was-poisoned.html

http://www.nytimes.com/2004/12/14/world/europe/ukraines-election-crisis-has-had-dim-mirror-images-in-other.html

http://www.nytimes.com/2004/12/15/opinion/the-poison-puzzle.html

http://www.nytimes.com/2004/12/15/world/europe/poisons-use-as-political-tool-ukraine-is-not-exceptional.html

http://www.nytimes.com/2004/12/16/books/nudging-america-awake-as-a-united-europe-takes-the-stage.html

http://www.nytimes.com/2004/12/17/opinion/the-great-powers-of-europe-redefined.html

http://www.nytimes.com/2004/12/19/opinion/murder-he-ate.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9802E2D81F31F93AA25751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B0CE0DC1230F93AA25751C1A9629C8B63&pagewanted=all

http://www.nytimes.com/2004/12/20/world/europe/a-dinner-in-ukraine-made-for-agatha-christie.html

http://www.nytimes.com/2004/12/21/politics/dollars-for-democracy-us-aid-to-ukraine-challenged.html

http://www.nytimes.com/2004/12/22/world/europe/why-the-fever-in-ukraine-a-few-notso-easy-answers.html

http://www.nytimes.com/2004/12/23/opinion/worth-a-thousand-words.html

http://www.nytimes.com/2004/12/24/world/getting-personal-putin-voices-defiance-of-critics-abroad.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9901E3D91E30F936A15751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/25/world/europe/bitter-divisions-rife-in-ukraine-as-voting-nears.html

http://www.nytimes.com/2004/12/26/weekinreview/theweekahead.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9E02E5DF1F30F935A15751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/26/world/europe/ukrainian-court-overturns-homebound-voter-limit.html

http://www.nytimes.com/2004/11/26/opinion/new-kids-on-the-bloc.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C07E0D81330F935A15751C1A9629C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0DE4DA1F30F934A15751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/27/world/europe/prowest-leader-appears-to-win-ukraine-election.html

http://www.nytimes.com/2004/12/27/world/europe/yushchenko-able-to-serve-but-will-need-longtime-care.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0DE6DE1639F93BA15751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/28/world/europe/yushchenko-wins-52-of-vote-rival-vows-a-challenge.html

http://www.nytimes.com/2004/12/28/opinion/president-viktor-yushchenko.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9505E6D71639F93AA15751C1A9629C8B63

http://www.nytimes.com/2004/12/29/world/europe/yushchenko-seeks-to-bar-rivals-cabinet-from-a-meeting.html

http://www.nytimes.com/2004/12/30/world/europe/yushchenko-steps-out-presidentially-rival-grumbles.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B00E7DC1539F932A35752C0A9639C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F0CEFD91039F935A35752C0A9639C8B63

http://www.nytimes.com/2005/01/06/opinion/advising-vladimir-putin.html

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F0CE3DA1139F934A35752C0A9639C8B63

http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F0DE4DA1E39F93AA35752C0A9639C8B63

http://www.nytimes.com/2005/01/11/world/world-briefing-europe-ukraine-yushchenko-declared-the-winner.html

http://www.nytimes.com/2005/01/12/world/world-briefing-europe-ukraine-loser-stalls-transition.html

http://www.nytimes.com/2005/01/12/politics/us-and-russia-seeking-limits-on-portable-antiaircraft-missiles.html

http://www.nytimes.com/2005/01/14/opinion/out-of-iraq.html

http://www.nytimes.com/2005/01/16/weekinreview/you-go-your-way-and-let-us-go-ours.html

http://www.nytimes.com/2005/01/16/weekinreview/what-the-world-wants-from-america.html

http://www.nytimes.com/2005/01/17/world/europe/how-top-spies-in-ukraine-changed-the-nations-path.html

http://www.nytimes.com/2005/01/19/world/world-briefing-europe-ukraine-inauguration-clears-a-hurdle.html

http://www.nytimes.com/2005/01/19/politics/rice-sees-iraq-training-progress-but-offers-no-schedule-for-exit.html

http://www.nytimes.com/2005/01/20/business/worldbusiness/guess-whos-coming-to-davos.html

http://www.nytimes.com/2005/01/21/world/europe/ukraines-leader-looks-back-in-melancholy.html

http://www.nytimes.com/2005/01/21/world/europe/yushchenko-set-for-oath-this-sunday.html

http://www.nytimes.com/2005/01/22/politics/bushs-smiles-meet-some-frowns-in-europe.html

http://www.nytimes.com/2005/01/22/opinion/ideals-and-reality.html

http://www.nytimes.com/2005/01/22/us/the-inauguration-the-secretary-of-state-plans-for-a-fast-getaway-take-a.html

http://www.nytimes.com/2005/01/23/magazine/horribilis.html

orangerevolutionmovie.com

http://www.liberal.org.tr/uploads/yuklemeler/Liberalizme-Yeniden-Bak%C4%B1s-Tarihi-ve-Felsefi-Temelleri-Mustafa-Erdogan.pdf

http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2004/12/ukraines-orange-revolution/305157/

https://www.foreignaffairs.com/20050301faessay84205/adrian-karatnycky/ukraine-s-orange-revolution.html

Ukrayna Merkezi Seçim Komisyonu - http://www.cvk.gov.ua

http://www.rferl.org/a/1056528.html

Ukraine after the Orange Revolution –www.cer.org.uk

http://trends.gmfus.org/

http://www.dw.com/tr/new-york-times%C4%B1n-se%C3%A7imi-clinton/a-35885660

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=573801